

Beskatning af formue

*Betænkning afgivet af det af
skatteministeren nedsatte udvalg*

Betænkning nr. 1136
Skattedepartementet marts 1988

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-7242-4

Stougaard Jensen/København

Fi 03-32-bet.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	<u>Side</u>
Kapitel I: Indledning.	1
1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse.	1
2. Udvalgets nedsættelse og kommissorium.	1
3. Udvalgets sammensætning.	2
 Kapitel II: Resumé og konklusion.	 5
Resumé af kapitel I og III-XIV.	5
Konklusion.	22
A. Flertallets synspunkter og forslag.	22
1. Konsekvenser af formueskatten.	22
2. Overvejelser om afskaffelse af formue- skatten.	23
3. Hovedsynspunkter, hvis formueskatten bevares.	23
3.1. Nedsættelse af satsen.	23
3.2. Dobbelt bundfradrag for ægtepar.	25
3.3. Formueskatteløftet.	25
3.4. Afskaffelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.	27
3.5. Forhøjelse af bundfradraget.	28
3.6. Konsekvenser af flertallets hovedsyns- punkter.	28
4. Alternative forslag, hvis formueskatten bevares.	30
4.1. Ændring af formueskatteløftet til en generel lempelsesregel for formueskat.	30
4.2. Bevarelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver i personligt ejede virksomheder.	31
4.3. Udvidelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.	31
5. Provenu m.v.	32
6. Øvrige overvejelser og forslag.	33
6.1. Båndlagte midler.	33
6.2. Latente skattebyrder.	33

	<u>Side</u>
6.3. Henstandsreglen i kildeskattelovens § 89 A.	33
7. Overvejelser om andre udvidelser af beskatningsgrundlaget.	33
B. Mindretallets synspunkter og forslag.	35
1. Hovedsynspunkter.	35
2. Formueskatten som del af det samlede skattesystem.	36
3. Erhvervsfremmepolitik og formueskatten.	39
4. Formueskattefrihed for aktive erhvervsformuer.	42
5. Valgfri formueskatteordning for aktieselskaber i forbindelse med, at selskabets aktier gøres formueskattefri.	44
6. Generel formuebeskatning af selskaber i forbindelse med samtidig nedsættelse af selskabsindkomstskatten.	45
7. Formuebeskatningen af forskellige husstandstyper.	46
8. Valgfri formueskattehenstandsordning for alderspensionister.	48
9. Ophævelse af formueskatteloftet (det vandrette skatteloft).	49
Kapitel III: Det gældende formueskattesystem.	51
1. Den historiske udvikling.	51
1.1. Tiden indtil århundredeskiftet.	51
1.2. Skattereformen af 1903.	51
1.3. Skærpelsen i 1979.	53
1.4. 18. almindelige vurdering (1986).	56
2. Gældende ret.	57
2.1. Indledning.	57
2.2. Den subjektive skattepligt.	57
2.3. Den objektive skattepligt.	58
2.3.1. Indledning.	58
2.3.2. Aktiver.	58
2.3.3. Passiver.	65
2.4. Andre forhold.	67

	<u>Side</u>
3. Statistisk belysning af formueskatten.	69
3.1. Udviklingen i de samlede skattepligtige formuer.	69
3.2. Udviklingen i formueskatteprovenuet de sidste 12 år.	71
3.3. Størrelsesfordeling m.v. af de skattepligtige formuer.	73
Kapitel IV: Formueskatteløftet.	82
1. Indledning.	82
2. Gældende regler.	83
3. Virkningen af skatteløftsreglen.	87
4. Sammenfatning.	97
Appendiks A.	100
Appendiks B.	103
Appendiks C.	104
Kapitel V: Formueskatteregler i andre lande.	105
1. Hvor betales der formueskat?	105
2. Skattestrukturen i forskellige lande.	105
3. Problematisk at sammenligne formueskat internationalt.	107
4. Et forsøg på sammenligning af formueskatten i udvalgte lande.	108
Appendiks A.	113
Kapitel VI: Nogle hovedsynspunkter på formueskatten.	115
1. Krav til et skattesystem.	115
2. Krav til formueskatten.	116
3. Principper for opgørelsen af den skattepligtige formue.	118
3.1. Vurdering af aktivernes værdi.	118
3.2. "Samtlige aktiver".	119
3.3. Tilsigtet mangel på neutralitet.	121
3.4. Passiver.	123
4. Principper for beskatning af den skattepligtige formue.	125
4.1. Neutralitet overfor virksomhedsform.	125

	<u>Side</u>
4.2. Løbende beskatning eller beskatning ved død.	128
4.3. Struktur i formuebeskatningen.	129
5. Sammenfatning af problemstillingen.	129
6. Kritik af formueskatten.	130
Kapitel VII: Formueskat og fordeling.	135
1. Forskellige formuebegreber.	135
2. Fordelingen af de skattepligtige formuer.	139
3. Udviklingen i formuefordelingen.	142
4. Overvejelser vedrørende de ikke-skattepligtige formuers fordelingsmæssige konsekvenser.	143
5. Formueskattens betydning for formuefordelingen.	147
6. Andre skatters betydning for formuefordelingen.	149
7. Påvirkning af indkomstfordelingen.	150
Kapitel VIII: Formueskat og beskatning af kapital i øvrigt.	152
1. Hovedopdeling af kapitalbeskatningen efter beskatningsgrundlag.	152
2. Skatter udover egentlig formueskat, som pålægges kapitalbeholdningen eller dele deraf.	153
2.1. Arve- og gaveafgift.	153
2.2. Ejendomsskat.	154
3. Beskatning af kapitalens afkast.	155
3.1. Proportional kapitalafkastbeskatning.	155
3.2. Skattereformens opdeling af skattepligtig indkomst i personlig indkomst og kapitalindkomst.	157
3.3. Særligt om lejeværdibeskatning.	159
4. Inflation, formueskat og beskatning af kapitalafkast.	162
5. Beskatning af ændringer i kapitalens værdi.	167
5.1. Beskatning af kursgevinster på finansielle fordringer.	167
5.2. Aktieavancebeskatning.	170

	<u>Side</u>
5.3. Ejendomsavancebeskatning.	171
5.4. Genvundne afskrivninger.	173
6. Formuens betydning ved tildeling af offentlige ydelser.	175
6.1. Indledning.	175
6.2. Socialindkomsten som udmålingskriterium.	176
6.3. Formuen som tildelelseskriterium.	176
7. Sammenfatning.	177
Kapitel IX: Skattebeholdte aktiver.	180
1. Hvorledes opstår de latente skattebyrder?	180
2. Eventuelt fradrag for latente skattebyrder.	182
Kapitel X: Formuebeskatningen og de erhvervsdrivende.	185
1. Formueskattens belastning i hovedaktionærsselskaber og personligt ejede virksomheder.	185
1.1. Hovedaktionærsselskaber.	185
1.2. Personligt ejede virksomheder.	191
2. Værdiansættelsen af aktiverne.	192
2.1. Nedslaget for fysiske erhvervsaktiver ved opgørelsen af den skattepligtige formue.	192
2.2. Værdiansættelsen af aktierne i et hovedaktionærsselskab.	197
2.3. Tilsigtet lav værdiansættelse af aktier ved formueopgørelsen.	200
3. Sammenfatning.	203
Appendiks A.	205
Kapitel XI: Opsparing og investering.	208
1. Indledning.	208
2. Motiver til opsparing.	208
3. Formueskat og opsparing.	210
4. Empiriske resultater.	214
5. Påvirkning af investeringsniveauet.	215
6. Allokeringssmæssige virkninger.	216
6.1. Skatteloftsregler.	217

	<u>Side</u>
6.2. Nedslagsregler.	218
6.3. Værdiansættelse.	219
7. Konklusion.	220
Kapitel XII: Det åbne samfund.	222
1. Indledning.	222
2. Direkte investeringer i udlandet.	223
3. Formueskatteregler ved emigration.	225
4. Eksempler på samlet indkomst- og formueskat i andre lande.	226
5. Undersøgelse af formuende fraflyttere 1979-1985.	232
6. Betragtninger om de samfundsmæssige konsekvenser af fraflytninger.	237
Kapitel XIII: Ægteskab og formueskat.	239
1. Opgørelsen af den skattepligtige formue.	239
2. Beregningen af formueskatten.	239
3. Kritik mod formueskatten for ægtefæller.	240
4. Løsningsforslag.	241
5. Særregel for personer i uskiftet bo?	243
6. Konklusion.	245
Kapitel XIV: Formueskat af båndlagte midler.	246
Bilag A: Formueskatteregler i udvalgte lande.	248
Bilag B: Konsekvensberegninger af ændringer i formueskatten.	260
Bilag C: Nationalformuen.	294
Bilag D: Formueskatten og fordeling.	303
Bilag E: Formueskat, indkomstskat og opsparing (af lektor, lic. polit. Peter Birch Sørensen).	315

KAPITEL I.

Indledning.

1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse.

Der har gennem længere tid været rejst kritik af formueskatten. Det er bl.a. blevet kritiseret, at ægtefæller kun har et bundfradrag ved formueskattebe-
regningen, at bundfradraget ikke er reguleret i takt
med stigningerne på bl.a. fast ejendom, at skattesat-
sen på 2,2 pct. er fastsat i en periode med langt
højere rente end nu, at formueskatten hæmmer opsparin-
gen og erhvervsinvesteringerne og at formueskatten kan
give et incitament til emigration.

2. Udvalgets nedsættelse og kommissorium.

Skatteministeren nedsatte derfor den 6. maj 1987
et udvalg, der skulle undersøge formueskatten.

Skatteministeren udvidede den 14. oktober 1987
udvalgets kommissorium således:

"Udvalget skal desuden undersøge de særlige sam-
beskatningsproblemer, formueskatten giver for ægte-
fæller."

Kommissoriet var herefter som følger:

"De senere års rentefald og den deraf følgende
stigning i ejendomspriser m.v. har bevirket, at for-
mueskatten indbringer et stadig større provenu, og at
stadig flere skatteydere skal betale formueskat.

På baggrund heraf har skatteministeren besluttet
at nedsætte et udvalg med den opgave at analysere,
hvorledes formueskatten påvirker opsparing, produktion
og beskæftigelse samt indkomsternes og formuernes for-
deling mellem de forskellige indkomstgrupper. I udval-
gets arbejde skal indgå en analyse af virkningerne af
formueskat af båndlagte midler. Udvalget skal desuden

undersøge de særlige sambeskatningsproblemer, formueskatten giver for ægtefæller.

I det omfang, der er uheldige virkninger forbundet med formueskatten, bør udvalget komme med forslag til, hvorledes disse virkninger kan afhjælpes. Såfremt udvalgets overvejelser fører til, at formueskatten bør bevares helt eller delvist, bør udvalget foreslå enkle og gennemskuelige regler om formueskatten, herunder de dertil knyttede nedslagsregler.

Udvalget skal stile mod at færdiggøre sit arbejde så betids, at eventuelle lovforslag kan fremsættes til efteråret 1987."

3. Udvalgets sammensætning.

Udvalget fik følgende sammensætning:
Professor, dr.polit. Niels Chr. Nielsen,
Handelshøjskolen i København (formand),

Professor, **cand.polit.** Morten Balling,
Handelshøjskolen i Århus.

Fuldmægtig Gitte Cordes,
Justitsministeriet.

Kontorchef Erik S.M. Hansen,
Skattedepartementet.

Kommitteret J. Børglum Jensen,
Det Økonomiske Sekretariat.

Kontorchef Karin Kristensen,
Budgetdepartementet.

Lektor, cand.polit. Axel Mossin,
Københavns Universitet.

Kontorchef Flemming Petersen,
Skattedepartementet.

Under udvalgets arbejde er der sket følgende ændringer i dets sammensætning:

Den 6. oktober 1987 afløste kontorchef Hanne Søgaard Hansen, Skattedepartementet, retspræsident Erik S.M. Hansen, Landsskatteretten.

Den 17. marts 1988 afløste kontorchef Karsten Knudsen, Justitsministeriet, Familieretsdirektoratet, fuldmægtig Annette Sørrig Andersen, Justitsministeriet, Familieretsdirektoratet, der den 14. januar 1988 havde afløst fuldmægtig Gitte Cordes, Justitsministeriet.

Derudover har konsulent Olaf Ingerslev, Budgetdepartementet, deltaget i en række møder.

Sekretariat:

Fuldmægtig Mogens Raun Andersen,
fuldmægtig Poul Christensen og
fuldmægtig Leif Marstrand,
alle Skattedepartementet.

Derudover har med sagkyndig bistand medvirket:
Fuldmægtig Anders Buchalska, Skattedepartementet.
Konsulent Hans Mølgaard Christensen, Skattedepartementet.

Fuldmægtig Henrik Fænøe, Budgetdepartementet.
Fuldmægtig Claus Bruun Johannessen, Skattedepartementet.

Professor, lie. polit. Michael Møller, Handelshøjskolen i København.

Fuldmægtig Vivi Rasmussen, Skattedepartementet.
Lektor, lie. polit. Peter Birch Sørensen, Københavns Universitet.

Overassistent Lillian Bech, assistent Tina Odby og assistent Tina Petersen, Skattedepartementet, har skrevet arbejds papirer m.v. og renskrevet betænkningen.

Udvalget har afholdt 17 møder.

København, den 28. marts 1988.

Morten Balling Hanne Søgaard Hansen J. Børglum Jensen

Karsten Knudsen Karin Kristensen Axel Mossin

Niels Chr. Nielsen Flemming Petersen
(formand)

----- -

Mogens Raun Andersen Poul Christensen Leif Marstrand

KAPITEL II.

Resumé og konklusion.

Resumé af kapitel I og III-XIV.

Kapitel I. Indledning.

I kapitel I gives en præsentation af udvalgets kommissorium og medlemmer.

Kapitel III. Det gældende formueskattesystem.

I kapitel III beskrives de gældende regler om formueskat. Derudover gennemgås kort den historiske udvikling, ligesom der er medtaget et afsnit med statistiske oplysninger om formueskatten.

Den første almindelige formueskat i Danmark er antagelig den i 1542 pålagte 5 pct.-formueskat, der omfattede alle, også adelen og lensmændene. I 1789 blev pålagt en forholdsvis moderne indkomst- og formueskat med skattefrihed for små indkomster og for husgeråd og bohave samt for formuer på indtil 4.000 Rdl. courant, "som nogen havde indestående i sin næring". Skattesatserne var som hovedregel 5 pct. af indkomsten og 0,5 pct. af formuen.

Den første almindelige og permanente formuebeskatning blev indført som led i skattereformen af 1903. Formueskatten udgjorde 0,06 pct. af den ansatte skattepligtige formue, uanset formuestørrelse og uden bundfradrag. Reglerne om, hvilke aktiver der efter statsskatteloven af 1903 skulle medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue og om hvilke passiver, der kunne fradrages, samt værdiansættelsesreglerne, ligner til forveksling §§ 12-14 i statsskatteloven af 1922, der med visse modifikationer er gældende ret i dag.

I den skattepligtige formue medregnes efter den gældende lovgivning den skattepligtiges samlede rørlige og urørlige formue, bortset fra indbo m.v., med fradrag af gældsforpligtelser og kapitalværdien af løbende ydelser. Aktiver og passiver værdiansættes efter værdien i handel og vandel eller i mange tilfælde efter objektive kriterier. Den skattepligtige formue opgøres på grundlag af formuens værdi ved indkomstårets udløb, og formueskatten beregnes med 2,2 pct. af den del af den skattepligtige formue, der overstiger et grundbeløb på 1.278.700 (1987). Dette grundbeløb reguleres en gang om året. Ægtefæller, der er samlevende i hele indkomståret, har ét bundfradrag til sammen.

Formueskat betales af omkring 90.000 familier (ægtepar/enlige). Disse skønnes i 1987 at fordele sig efter størrelsen af den skattepligtige formue som vist nedenfor. Formueskatteprovenuet skønnes i 1987 at udgøre ca. 1,8 mia.kr.

Familier, der betaler formueskat i 1987, fordelt efter størrelsen af den samlede skattepligtige formue .

Skattepligtig formue Mill.kr.	Ægtepar Antal pct.		Enlige Antal pct.		Alle Antal pct.	
1,3 ¹⁾ -1,5	19.300	32	9.500	32	28.800	32
1,5- 2,0	20.000	33	10.100	34	30.100	33
2,0- 3,0	12.800	21	6.100	21	18.900	21
3,0- 5,0	4.900	8	2.300	8	7.200	8
5,0- 7,5	1.800	3	900	3	2.700	3
7,5-10,0	700	1	100	-	800	1
10,0-20,0	800	1	400	1	1.200	1
over 20,0	300	1	200	1	500	1
I alt	60.600	100	29.600	100	90.200	100

1) 1.278.700 kr.

* jf. tabel 1 i bilag B.

Det fremgår, at ca. 86 pct. af alle formueskatteydere skønnes at have en skattepligtig formue på under 3 mill.kr., ca. 12 pct. mellem 3 og 10 mill.kr. og ca. 2 pct. eller 1.700 familier havde en skattepligtig formue på over 10 mill.kr.

I afsnittet om statistisk belysning af formueskatten er de samlede skattepligtige formuer, formueskatteprovenuet og antal formueskatteydere den sidste halve snes år opgjort. Derudover er der oversigter, som belyser bl.a. samlet skattepligtig formue, formueskat fordelt på socioøkonomiske grupper og gennemsnitlige formuer fordelt på aldersgrupper i 1985. Disse oversigter er baseret på beregninger på lovmodellen, som bearbejder en stikprøve af samtlige skatteydere. Tallene er derfor behæftet med en vis usikkerhed.

Det fremgår bl.a., at de samlede skattepligtige formuer udgør ca. 660 mia. kr. i 1986, og at formueskatteprovenuet i perioden 1976-1987 er firedoblet og som nævnt udgør ca. 1,8 mia. kr. i 1987.

Der er en klar tendens til, at formuerne i gennemsnit er størst hos de midaldrende grupper af befolkningen, og at den gennemsnitlige formue er større, jo større indkomsten er. F.eks. kan nævnes, at for alle familier med en skattepligtig indkomst på 200.000-300.000 kr. er den gennemsnitlige skattepligtige formue knap 300.000 kr., medens den skattepligtige formue i gennemsnit er ca. 2 mill. kr. for familier med indkomster mellem 500.000-1 mill. kr., og for familier med skattepligtige indkomster over 1 mill. kr. er den gennemsnitlige, skattepligtige formue knap 9 mill. kr.

Formueskat forekommer hyppigst blandt landbrugere, hvor 11 pct. betaler formueskat. I alt skønnes gruppen af landbrugere at bidrage med ca. 14 pct. af den samlede formueskat.

Blandt øvrige selvstændige og blandt direktører og overordnede funktionærer, der også omfatter hovedaktionærer, skønnes 7-8 pct. at være formueskattebetalere. Disse to grupper betaler tilsammen godt 40 pct. af formueskatten. Procentandelen af formueskattebetalere i

de øvrige lønmodtagerhusstande er beregnet til ca. 1, og disse husstande betaler ca. 16 pct. af formueskatten.

Ca. 1/3 af de skattepligtige formuer ejes af pensionister, hvoraf 3 pct. er formueskattebetalere. Tilsammen tegner de sig for omkring 1/4 af det samlede **formueskatteprovenu**.

Kapitel IV. Formueskatteloftet.

I kapitel IV omtales formueskatteloftet. Dette regelsæt begrænser den samlede indkomst- og formueskat for formueskatteydere, når den skattepligtige indkomst er lille i forhold til formuen. Formueskatteloftet er indført af hensyn til de formueskatteydere, der har bundet store formueværdier i f.eks. skove eller andre aktiver, der giver et lavt eller svingende afkast.

Reglerne har kun betydning for en begrænset personkreds. For 1987 skønnes ca. 6.000 familier eller knap 7 pct. af alle familier, der betaler formueskat, at være omfattet af formueskatteloftet.

Det gældende regelsæt kan kritiseres på flere punkter:

Regelsættet er meget kompliceret og uigennemskueligt, især for ægtepar og ikke mindst i forbindelse med skattereformens overgangsregler.

Ved en given formue kan formueskatten efter lofts-nedslag isoleret set falde over betydelige indkomstintervaller.

Ved en given indkomst er den samlede indkomst- og formueskat konstant over meget store formueintervaller. Den marginale formueskatteprocent er her nul.

Nedslagsmulighederne sikrer ikke altid, at de samlede indkomst- og formueskatte bringes ned på 78 pct. af den skattepligtige indkomst.

Skatteydere, der betaler mere end 78 pet. i samlet indkomst- og formueskat, skal alene betale kommunal indkomstskat, således at den marginale indkomstskatteprocent er ca. 29 selv for meget store indkomster.

Ved skattereformen forblev skatteloftet uændret, således at en lavere indkomstskat for skatteydere omfattet af skatteloftsreglerne blev modsvaret af en stigning i formueskatten. Tilsvarende forblev marginalsattesatsen uændret for disse skatteydere.

Herudover bevirker formueskatteloftet en væsentlig nedsættelse af de effektive formueskatteprocenter.

Nedenfor er vist en beregning af de gennemsnitlige effektive formueskatteprocenter for forskellige **formue-** størrelser.

Gennemsnitlige effektive formueskatteprocenter i 1987.

Skattepligtig formue mill.kr. (1)	Af hele formuen		Af formuen over bundgrænsen	
	Før nedslag i statsskat pct. (2)	Efter nedslag i statsskat pct. (3)	Før nedslag i statsskat pct. (4)	Efter nedslag i statsskat pct. (5)
1,3- 1,5	0,16	0,16	2,20	2,20
1,5- 2,0	0,56	0,56	2,19	2,19
2,0- 3,0	1,01	1,00	2,16	2,16
3,0- 5,0	1,38	1,37	2,10	2,09
5,0- 7,5	1,40	1,35	1,77	1,72
7,5-10,0	1,17	1,12	1,36	1,31
10,0-20,0	1,17	1,08	1,29	1,19
over 20,0	0,85	0,44	0,88	0,46
Samtlige	0,83	0,78	1,73	1,63

Tabellen viser, at den effektive formueskatteprocent nedsættes væsentligt på grund af formueskatte-loftet. Dette gælder navnlig for husstande med skattepligtige formuer over 5 mill.kr. Reglerne om formueskatte-loftet bevirker derfor, at formueskatten totalt set bliver degressiv for skattepligtige formuer over 5 mill.kr., og at formueskatten målt som procent af den del af formuen, der overstiger bundgrænsen, bliver mindre, jo større formuen er.

Den sammenkædning af skattepligtig indkomst og skattepligtig formue, der sker i skatte-lofts-beregningen, giver navnlig skatteydere, der er i stand til tidsmæssigt at omplacere deres indkomst, særlige muligheder for at opnå nedsættelse af formueskatten. Endvidere giver sammenkædningen af skattepligtig formue og skattepligtig indkomst formueskatteyderne et incitament til at placere formuen i aktiver, som giver et lille eller slet intet skattepligtigt afkast.

Formueskatte-loftet er således meget kompliceret og har totalt vurderet svært gennemskuelige fordelingsmæssige virkninger.

I bilag B, appendiks D, har udvalget skitseret en ændring og forenkling af loftsreglerne.

Kapitel V. Formueskatte-regler i andre lande.

I kapitel V og i bilag A er formuebeskatningen i en række OECD-lande belyst.

Sammenligninger mellem skattesystemer i forskellige lande er forbundet med stor usikkerhed. Usikkerheden bliver ikke mindre, når man sammenligner udsnit af forskellige landes skattesystemer. Formueskatten er en integreret del af skattesystemet og kan derfor ikke betragtes isoleret fra det øvrige system.

Formuebeskatningen varierer landene imellem med hensyn til beregningsprincipper, fradragsregler, nedslagsmuligheder, værdiansættelsesregler, samspil med andre skatteregler m.v.

Foretages der kun sammenligninger mellem landene af formueskattesatser og bundfradrag, bliver sammenligningerne derfor let mere vildledende end vejledende.

Det kan konstateres, at der findes formueskat i ca. halvdelen af de vigtigste OECD-lande. Der findes bl.a. formueskat i Norge, Sverige og Finland, mens der ikke findes formueskat i bl.a. USA, England og Japan. I de lande, hvor der findes formueskat, varierer formueskattens provenu i procent af bruttonationalproduktet i 1985 mellem knap 0,1 pct. og 0,25 pct. I Danmark udgjorde andelen 0,22 pct.

Der er nogle grundtræk, som er fælles for de fleste lande. Her kan f.eks. nævnes bundfradraget. Bundfradraget varierer meget i størrelse, og i mange lande gives der højere bundfradrag for gifte par end for enlige, ligesom antallet af børn kan have betydning for bundfradragets størrelse. I Danmark har ægtefæller kun ét bundfradrag.

I mange andre lande findes der ligeledes regler, der begrænser den samlede beskatning incl. formueskat til en procentdel af den skattepligtige indkomst, svarende til det vandrette formueskatteloft i Danmark.

Ligesom i Danmark fritages husholdnings- og personlige effekter, kunstværker, pensionsrettigheder, livsforsikringer m.v. i de fleste lande, i hvert fald op til en vis værdi.

Kapitel VI. Nogle hovedsynspunkter på formueskatten.

I kapitel VI omtales de skattepolitiske mål samt en række krav, der kan opstilles til et skattesystem. I oversigtsform beskrives, hvorledes disse krav i en række situationer ikke opfyldes med den nuværende formueskat. Endvidere omtales den fremførte kritik mod formueskatten.

De skattepolitiske mål kan typisk inddeles i tre grupper: Allokeringsmål, fordelingsmål og stabiliseringsmål.

Formueskatten har størst betydning i forbindelse med allokering og fordeling, det vil sige hensynet til at opnå den bedst mulige udnyttelse af samfundets produktive ressourcer og hensynet til at tilvejebringe en politisk ønskværdig indkomst- og formuefordeling.

Derimod spiller stabiliseringsmålsætningen, der refererer til politiske ønsker om at reducere uligevægte på betalingsbalancen, på arbejdsmarkedet og på andre markeder, en mindre rolle i relation til **formuebeskatningen**.

I relation til allokeringsmålsætningen kan opstilles en række neutralitetskrav, som i videst muligt omfang skal opfyldes, hvis uønskede forvridninger af de beslutninger, som borgerne og virksomhederne træffer, skal undgås.

I henseende til formueskatten kan man bl.a. tale om:

1. Neutralitet med hensyn til valg af investeringsstruktur.
2. Neutralitet med hensyn til valg af opsparingsstruktur.
3. Neutralitet med hensyn til valg af finansieringsstruktur.
4. Neutralitet med hensyn til valg af investeringsniveau.
5. Neutralitet med hensyn til valg af opsparingsniveau.
6. Neutralitet med hensyn til valg af virksomhedsform.
7. Neutralitet med hensyn til valg af bopælsland.
8. Neutralitet med hensyn til valg af samlivsform.

Formueskatten opfylder i dens nuværende form generelt ikke disse neutralitetskrav.

De u hensigtsmæssige virkninger, der kan være forbundet med formuebeskatningen, må ses i relation til de opstillede neutralitetskrav og i relation til de formål, formuebeskatningen skal opfylde.

Centralt ved vurderingen af formuebeskatningens rolle i skattesystemet vil derfor være,

- om formuebeskatningens formål faktisk bliver opfyldt,
- om der opstår utilsigtede skadelige bivirkninger, og
- om formålene bedre kan tilgodeses og skadevirkningerne bedre undgås gennem tilpasninger af formueskatte reglerne eller ved anvendelse af andre dele af skattesystemet.

Den fremførte kritik mod formueskatten knytter sig især til formueskattens mangel på neutralitet. Herudover er formueskatten navnlig blevet kritiseret for at hæmme opsparing og investeringer og er blevet nævnt som en væsentlig årsag til flytning fra Danmark.

Kapitel VII. Formueskat og fordeling.

I kapitel VII belyses formuefordelingen og formueskattens virkning på fordelingen af formuerne i det danske samfund.

Fordelingen af de skattepligtige formuer på husholdninger er ulige. I 1985 ejede godt 90 pct. af husholdningerne tilsammen halvdelen af den skattepligtige formuemasse, mens de rigeste knap 10 pct. ejede den anden halvdel.

Fordelingen af de skattepligtige formuer er blevet mindre ulige i de seneste 30 år. Det må antages, at den væsentlig større andel af befolkningen, der har egen bolig i 1985 i forhold til i 1955 samt de relativt store værdistigninger på ejerboliger, er en medvirkende årsag hertil.

En helhedsvurdering af formuernes fordeling i samfundet må dog baseres på et langt bredere formuebegreb end den skattepligtige formue. Det skyldes, at meget store formueværdier ikke indgår i de skattepligtige formuer. F.eks. er borgernes pensionsrettigheder

og "human capital", det vil sige værdien af borgernes fremtidige indtjeningsevne, ikke formueskattepligtig.

Reglerne om fritagelse for formuebeskatning for privat indbo m.v. og de gunstige værdiansættelsesregler for visse erhvervsaktiver m.v. betyder ligeledes, at store formueværdier ikke indgår i de samlede skattepligtige formuer. Hertil kommer, at formuer i fonde, foreninger og andelsselskaber m.v. heller ikke er formueskattepligtige.

Som følge af, at de skattepligtige formuer kun udgør en lille del af de samlede formuer, må det antages, at formueskatten kun har en meget begrænset omfordelende virkning på de samlede formueværdier.

Selv om der ses bort fra "human capital" og immaterielle aktiver, vil provenuet af formueskatten formentlig ikke udgøre mere end højst 1 promille af de samlede private formuer.

Formueskattens omfordelende virkning på de skattepligtige formuer er derimod noget vanskeligere at vurdere. Det forhold, at kun en mindre del af de skattepligtige formuer faktisk formuebeskattes, virker i retning af, at formueskatten ikke har nogen særlig stor effekt på fordelingen af de samlede skattepligtige formuer.

I 1985 ejedes ca. 2/3 af de skattepligtige formuer af familier, hvis samlede formue ikke oversteg 1,2 mill.kr., mens ca. 1/3 tilhørte de 2 pct. af familierne, der betalte formueskat. Hvis der ses bort fra de første 1,2 mill. kr. svarende til den formueskattefri bundgrænse, reduceres andelen af de skattepligtige formuer, der faktisk formuebeskattes, til ca. 16 pct.

Formueskatten kan dog i konkrete tilfælde have en ganske betydelig effekt, selv om effekten og dermed de omfordelende virkninger i almindelighed begrænses af nedslagsreglerne efter formueskatteløftet. Endvidere medfører formueskatten, at tilskyndelsen til at opbygge større skattepligtige formuer reduceres.

Reglerne om nedslag for fysiske erhvervsaktiver,

de særlige vurderingsregler iøvrigt og formueskatte-loftet bevirker dog under alle omstændigheder, at omfordelingsvirkningen af formueskatten kan være temmelig vilkårlig og meget uigennemsigtig.

Kapitel VIII. Formueskat og beskatning af kapital i øvrigt.

I kapitel VIII er omtalt øvrige skatter, der pålægges kapital.

Af formuen eller dele deraf betales foruden eventuel formueskat også arve- eller gaveafgift. Endvidere pålægges fast ejendom ejendomskat.

Det løbende afkast af formuen beskattes efter skattereformen som kapitalindkomst normalt med ca. 51/57 pct. i en gennemsnitskommune. For en række skattepligtige - ikke mindst formueskatteydere - er beskatningen dog 68 pct., fordi en del af kapitalindkomsten beskattes som personlig indkomst i kraft af skattereformens overgangsordning for positiv nettokapitalindkomst.

Det bevirker, at realafkastet efter formueskat og øvrig beskatning af kapitalafkast for nogle af de placeringer, som i særlig grad benyttes af den almindelige sparer, ofte bliver negativt. Ligeledes er det løbende afkast af en række investeringer ofte lavere end det beløb, som ejeren skal betale i indkomst- og formueskat.

Herudover kan der blive tale om avancebeskatning af ændringer i kapitalbeholdningens værdi. Beskatningen sker normalt først, når gevinsterne realiseres. I en række tilfælde beskattes disse avancer dog lempeligt eller slet ikke.

Også i relation til udmåling og tildeling af sociale ydelser kan formuen have betydning. Den marginale beskatning af (mindre) formuer kan således være stor, hvis besiddelse af formue over en vis størrelse medfører, at offentlige tilskud reduceres eller helt bortfalder.

Kapitel IX. Skattebehæftede aktiver.

Visse formueskattepligtige aktiver kan være behæftet med såkaldte latente skattebyrder. Ved en latent skattebyrde forstås en skat, som endnu ikke er pålydende, men som eventuelt udløses på et fremtidigt tidspunkt, f.eks. når aktivet sælges og en eventuel indvunden fortjeneste beskattes. Da de latente skattebyrder således i vis forstand repræsenterer en skattegæld, kunne det tale for, at der tages hensyn hertil ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at der vil være så store vanskeligheder med at beregne den latente skattegæld, at det må frarådes at indføre et fradrag herfor.

Kapitel X. Formuebeskatningen og de erhvervsdrivende.

Udvalgets undersøgelser i kapitel X fører frem til, at formuebeskatning er en belastning specielt for kapitalintensive virksomheder. Belastningen for virksomhederne vil ofte langt overstige det beløb, der skal betales i formueskat, fordi der også skal skaffes midler til at betale indkomstskat af det udtræk, der foretages fra virksomheden på grund af formueskatten. Udvalget har i den forbindelse gennemregnet nogle eksempler på, hvorledes formueskatten kan belaste et hovedaktionærsselskab.

Her kan nævnes, at en virksomhedsejer med en aktieformue på 10 mill. kr. under nærmere angivne forudsætninger om privatforbrug m.v. må foretage et udtræk fra selskabet på ca. 309.000 kr. for at kunne betale en formueskat på ca. 128.000 kr. Som følge af reglerne om 78 pct.-formueskatteloftet skal det samme udtræk fra selskabet foretages, når aktieformuen er 40 mill. kr. Formueskatten virker derfor relativt mest tyngende for de mindre selskaber.

Er der tale om et hovedaktionærsselskab, hvor formueskatten betales ved at hæve udbytte i selskabet

fremfor løn, er belastningen endvidere særlig stor, fordi udloddet selskabsoverskud beskattes både i selskabet og hos aktionæren. Selv om der ydes en skattegodtgørelse på 25 pct. af det udloddede udbytte, er dette ikke tilstrækkeligt til at forhindre, at der finder dobbeltbeskatning sted. Når dobbeltbeskatningen af aktieudbytter fra 1990 ophæves i medfør af skatte-reformaftalen, vil den øgede belastning af selskabet ved at udlodde udbytte fremfor øget løn forsvinde.

Belastningen af virksomhederne bevirker, at deres vækst og konsolideringsmuligheder begrænses. Dette gælder, hvad enten der er tale om en personligt ejet virksomhed eller et hovedaktionærskab.

I forhold til hovedaktionærskaberne er der dog den forskel, at der ved opgørelsen af den skattepligtige formue gives nedslag for fysiske erhvervsaktiver i den personligt ejede virksomhed. Det betyder, at belastningen af en personligt ejet virksomhed som følge af formuebeskatningen normalt vil være mindre end for et hovedaktionærskab med en tilsvarende aktiv- og passivsammensætning.

De gældende regler om nedslag for fysiske erhvervsaktiver er imidlertid ikke særlig hensigtsmæssige. Reglerne forvrider valget mellem investering i forskellige typer af materielle og finansielle aktiver. Endvidere favoriserer reglerne som nævnt den personligt ejede virksomhed og tilskynder derved til at vælge den personlige ejerform fremfor selskabsformen. Som nedslaget er udformet giver det desuden et væsentligt incitament til at erhverve fysiske erhvervsaktiver for lånte midler med henblik på at nedbringe formueskatten. En omlægning af nedslaget, så nedslaget kun gives for den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver, vil dog kunne reducere den effekt.

Et ønske om neutralitet ved valg af virksomhedsform fører ved en bevarelse af nedslagsreglerne til, at de må udvides til også at omfatte selskaber.

Hvis nedslagsreglerne udvides til at omfatte alle selskaber, må der forudses betydelige administrative problemer ved opgørelsen af nedslaget, i særdeleshed, hvis der er tale om holdingselskaber og ved moder-/datterselskabskonstruktioner m.v.

En begrænsning af nedslagene til kun at omfatte visse aktieselskaber, f.eks. unoterede **hovedaktionær**-selskaber, der ikke indgår i koncernforhold og lignende, vil kunne begrænse de administrative problemer, men vil til gengæld forårsage, at nedslagene kan påvirke valg af organisationsform og eventuelle overvejelser om børsnotering.

Kapitel XI. Opsparing og investering.

I kapitel XI analyseres, hvorledes formueskatten må antages at påvirke opsparing og investering.

Hvis formueskatten reduceres, stiger det reale afkast efter skat ved en given opsparing. Det bevirker, at de formueskattepligtige husholdninger på den ene side må forventes at øge opsparingen som følge af, at det herefter bedre kan betale sig at spare op og udskyde forbrug til senere. På den anden side trækker de større disponible indkomster som følge af **formueskatte**-lettelsen i retning af såvel en forøgelse af det aktuelle som det fremtidige forbrug.

Er der tale om en skatteomlægning, hvor reduktionen af formueskatten modsvares af andre ændringer af det offentliges indtægter eller udgifter, vil de stigende disponible indkomster som følge af **formueskatte**-lettelsen blive modvirket. Da forøgelsen af det disponible afkast som følge af formueskattelettelsen fortsat indebærer en belønning for at spare op nu og udskyde forbrug til senere, må resultaterne formodes at blive en stigning i den samlede opsparing. Også nyere empiriske undersøgelser synes at bekræfte, at der er en positiv sammenhæng mellem ændringer i de disponible afkast og ændringer i opsparingen.

For så vidt angår investeringerne er det klart, at

skattereglernes udformning spiller en rolle for, om en given investering igangsættes. Det må dog antages, at de centrale skatteregler i forbindelse med investeringsovervejer er afskrivningsregler, henlæggelsesregler samt satsen for beskatning af overskuddet. Formueskatten må i denne sammenhæng antages at være af mindre betydning.

Selvstændige erhvervsdrivende og hovedaktionærer vil ofte være henvist til at finansiere betalingen af formueskatten ved at trække midler ud af virksomhederne. Det vil mindske virksomhedernes egenkapital. Skal virksomhedernes investeringsniveau opretholdes, vil fremmedfinansieringen herefter skulle øges. Da en vis selvfinansiering er påkrævet, må det antages, at visse investeringer herefter ikke gennemføres. I denne situation vil formueskatten begrænse virksomhedernes vækstmuligheder, hvilket vil påvirke produktion og beskæftigelse i negativ retning.

Som følge af nedslagsregler m.v. beskattes formue i erhvervsaktiver mere lempeligt end formue placeret i ejerboliger, obligationer m.v. Dette giver et incitament til at investere direkte i erhvervsaktiver fremfor indirekte investeringer i erhvervslivet eller mere passive placeringer.

Mens det ikke umiddelbart er muligt med sikkerhed at vurdere formueskattens virkning på investeringsniveauet, står det klart, at formueskatten som følge af formueskatteløftet, de selektive nedslagsregler og andre gunstige værdiansættelsesregler har en række uheldige effekter for den samfundsmæssige ressourceudnyttelse gennem forvridningen af opsparings- og investeringsbeslutninger. Virkningerne bliver betydelige på grund af den høje formueskattesats.

Kapitel XII. Det åbne samfund.

I kapitel XII undersøges formueskattereglernes betydning for bevægelsen af personer og af kapital til og fra udlandet.

Formueskattepligten bortfalder normalt, hvis en skatteyder bosætter sig i et andet land og undergives beskatning der. Dog bevares formueskattepligten for bl.a. fast ejendom og aktiver vedrørende selvstændig erhvervsvirksomhed i Danmark.

Skatteydere i Danmark skal medtage deres udenlandske aktiver i formueopgørelsen. Den forholdsmæssige danske formueskat vedrørende disse aktiver nedsættes normalt med et beløb svarende til den udenlandske formueskat. I visse tilfælde nedsættes den danske formueskat, selv om der ikke betales formueskat i udlandet.

Der kan være mange motiver til at skifte bopælsland. Nogle af dem kan være af skattemæssig art både vedrørende den løbende beskatning og vedrørende avancebeskatning.

Til belysning af forskelle i den løbende beskatning er der foretaget beregninger af den samlede indkomst- og formueskat i Danmark, Sverige, Norge, Vesttyskland, Holland, England, Frankrig, Spanien og USA for en enlig person, der kun har indkomst fra en post Obligationen, der giver et årligt afkast på 10 pct.

Beregningerne viser, at den danske beskatning er blandt de højeste.

På grundlag af materiale fra Statsskattedirektoratet er der foretaget en undersøgelse af fraflyttere med en formue over 1 mill. kr. i perioden 1979-1985. Antallet af formuende emigranter var i perioden 861, og disse personer ejede en samlet formue på ca. 3,5 mia. kr. Fraflytningen var særlig stor i 1979-1981 umiddelbart omkring skærpelsen af formueskatten i december 1979. I disse år fandt 2/3 af de 861 fraflytninger sted.

Ca. 17 pct. af de 861 fraflyttere havde formuer over 5 mill. kr., hvilket er en betydelig større andel end for ikke-udrejste formueskatteydere, hvor 6 pct. i 1985 havde en formue over 5 mill.kr. Ca. 80 pct. af fraflytterne havde indkomst i form af aktieudbytte og/eller virksomhedsoverskud i året forud for fraflytningen.

De 40-60 årige udgjorde knap 60 pct. af fraflytterne, og den typiske emigrant vurderet på baggrund af materialet var en erhvervsdrivende i 50-årsalderen med en skattepligtig formue på ca. 4 mill. kr.

Kapitel XIII. Ægteskab og formueskat.

Fra og med indkomståret 1983 skal begge ægtefæller opgøre deres skattepligtige formue. I praksis vil den fordeling, ægtefællerne har foretaget af formueaktiver og gæld, i almindelighed blive lagt til grund.

Ved beregningen af formueskatten lægges ægtefællernes skattepligtige formue sammen, forudsat at de er samlevende i skattemæssig henseende i hele indkomståret, og dette udgør en periode på et helt år. Af den del af den samlede skattepligtige formue, der overstiger 1.278.700 kr. (1987) betales 2,2 pct. i formueskat. Ægtefællerne har således kun et bundfradrag. Den samlede formueskat fordeles mellem ægtefællerne i forhold til deres skattepligtige formue.

Det er blevet kritiseret, at formueskatte reglerne virker som en slags skat på ægteskab. Medens ægtefæller kun har et bundfradrag ved formueskatteberegningen, har papirløse samlevende to bundfradrag. Den gældende formuebeskatning af ægtefæller er således udtryk for en art sambeskatning af ægtefæller. Den ene ægtefælles formue har betydning for den anden ægtefælles formueskat.

Kapitel XIV. Formueskat af båndlagte midler.

Efter den seneste lempelse af statsamternes frigivelsespraksis kan den båndlagte kapital frigives med et beløb, som svarer til den forfaldne formueskat, der skal betales af den båndlagte kapital. Formueskatten udgør derfor ikke længere i samme grad som tidligere et særligt problem for de kapitalejere, hvis formue helt eller delvis består af båndlagte midler.

Konklusion.

A. Flertallets synspunkter og forslag.

I følgende pkt. 1-7 er der redegjort for de synspunkter, som et flertal i udvalget (Niels Chr. Nielsen, Morten Balling, Hanne Søgaard Hansen, J. Børglum Jensen, Karin Kristensen, Karsten Knudsen og Flemming Petersen) ønsker at gøre gældende:

1. Konsekvenser af formueskatten.

Formueskatten udgør provenumæssigt kun en lille del af den samlede beskatning i Danmark. Skatten har imidlertid været genstand for en kraftig kritik. I kommissoriet har formueskatteudvalget med baggrund i den fremførte kritik fået til opgave at analysere formueskattens virkninger.

Udvalgets flertal er nået frem til, at formueskatten i sin nuværende udformning ikke generelt har væsentlige omfordelende virkninger på de samlede formuer. Formueskatten kan dog i konkrete tilfælde have en ganske betydelig effekt. Flertallet er endvidere nået frem til, at formueskatten har en række uheldige konsekvenser, for hvilke der er redegjort nærmere i de efterfølgende kapitler.

Kort skal eksempelvis nævnes,

at formueskatten i væsentligt omfang forvrider den samfundsmæssige ressourceudnyttelse som følge af den høje sats, selektive nedslagsregler, skatte-loft og manglende formuebeskatning af visse aktiver m.v.,

at den udgør en særlig belastning specielt for de mindre og mellemstore virksomheder,

at den for almindelige investeringer i obligationer og ved indskud i pengeinstitutter m.v. ofte medfører et negativt realafkast efter skat,

at den virker som en særskat på ægteskab,

at den må antages at hæmme den private opsparing, samt at den giver et incitament for **formueskatte**pligtige til at flytte til udlandet.

2. Overvejelser om afskaffelse af formueskatten.

Efter flertallets opfattelse er det på denne baggrund en nærliggende mulighed helt at afskaffe **formue**beskatningen. En ophævelse vil fjerne de ovenfor omtalte forvridningseffekter. En ophævelse vil også fjerne en hæmsko for kapitaldannelsen især i mindre og mellemstore virksomheder. I sidste instans må det imidlertid være en politisk afgørelse, om de uheldige konsekvenser af formueskatten sammenholdt med problemerne med andre former for beskatning og sammenholdt med formueskattens provenu, er en tilstrækkelig begrundelse for helt at afskaffe formueskatten. I de provenumæssige overvejelser må indgå, at afskaffelsen af formueskatten vil have en positiv effekt på den private opsparing, investeringerne og beskæftigelsen samt reducere incitamentet for formueskatteydere til at rejse til udlandet.

3. Hovedsynspunkter, hvis formueskatten bevares.

Skal formueskatten bevares, bør den imidlertid ændres på væsentlige områder, så en række af de påpegede uheldige konsekvenser afbødes, hvilket dog også vil indebære et betydeligt provenutab.

Flertallet har lagt vægt på, at eventuelle ændringer skal føre til mere enkle og gennemskuelige regler.

3.1. Nedsættelse af satsen.

Formueskattens uheldige konsekvenser kan i vid udstrækning henføres til den nuværende høje **formue**skattesats, som i særlig grad rammer personer med beskeden formue set i forhold til indkomsten. Det er derfor flertallets opfattelse, at en væsentlig nedsættelse af formueskattesatsen vil være en forudsætning

for at reducere formueskattens uheldige konsekvenser.

De forvridende effekter, som formueskatten har på opsparing og investeringer, vil i tilfælde af en væsentlig nedsættelse af formueskattesatsen blive betydeligt reduceret specielt for de formueskatteydere, som i dag har en effektiv formueskattesats tæt på lovens 2,2 pct. De formueskattemæssige incitamenter til at placere formueværdier i forskellige ikke-formueskattepligtige aktiver reduceres, ligesom incitamenterne til at investere i erhvervsaktiver, der ved formueopgørelsen værdiansættes lavt eller berettiger til særlige nedslag, formindskes.

En nedsættelse af satsen vil primært medføre en lempelse i formuebeskatningen for 95% af **formueskatte**yderne med små og mellemstore formuer på op til ca. 5 mill. kr. Det skyldes, at disse formueskatteydere typisk ikke får reduktion i formueskatten efter **formue**skatteloftet og derfor efter de gældende regler har en effektiv formueskattesats meget tæt på 2,2 pct. for den del af formuen, der overstiger bundgrænsen.

Derimod vil satsnedsættelsen ikke lette skatten så meget for de store formuer, fordi den effektive sats i forvejen ligger på 0,5-1 pct. For formuer over 20 mill. kr. er den faktiske formueskat i kraft af formueskatteloftet reduceret til i gennemsnit ca. 0,5 pct. Formueskatten er for disse forholdsvis få familier i kraft af formueskatteloftet ofte reduceret med op til 60 pct., og derudover er der givet nedslag i den statslige indkomstskat.

I fordelingspolitisk henseende er en satsnedsættelse derfor specielt til fordel for ejerne af de mindre og mellemstore, skattepligtige formuer.

Når der foreslås en nedsættelse af **formueskatte**procenten, skal dette også ses i sammenhæng med, at den gældende formueskattesats reelt lægger beslag på en større del af afkastet under det nuværende lavere rente- og inflationsniveau end i højrenteperioden, da satsen blev indført. Realafkastet efter formueskat og øvrig beskatning af kapitalafkast af de placeringer,

som i særlig grad benyttes af den almindelige sparer (obligationer og indskud i pengeinstitutter), vil ofte være negativt. Ligeledes er det likvide afkast af en række investeringsmuligheder ofte lavere end det beløb, der skal udredes i indkomst- og formueskat. Formueskattens marginale effekt kan således være ganske betydelig, og den kan dermed også have en effekt på en eventuel beslutning om at flytte fra Danmark.

3.2. Dobbelt bundfradrag for ægtepar.

De nuværende formueskatteregler virker som en særskat på ægteskab, fordi ægtefæller kun har et bundfradrag ved formueskatteberegningen.

Udvalgets flertal foreslår derfor, hvis formueskatten skal bevares, at hver ægtefælle får et bundfradrag ved formueskatteberegningen, og at uudnyttet bundfradrag skal kunne overføres mellem ægtefællerne. En sådan ændring bevirker reelt en separat beskatning af ægtefællerne og betyder, at formueskatten virker neutralt i henseende til enlige og gifte.

Flertallet er endvidere af den opfattelse, at en længstlevende ægtefælle, der sidder i uskiftet bo, bør bevare 2 bundfradrag i det år, hvor den anden ægtefælle dør.

3.3. Formueskatteloftet.

Formueskatteloftet er indført som en beskyttelsesregel for personer, hvis skattepligtige formue er stor i forhold til den skattepligtige indkomst. Det medførte i 1987 reduktion af beskatningen for ca. 6.000 familier.

Formueskatteloftet bevirker en væsentlig nedsættelse af de effektive formueskatteprocenter, når formuen er stor i forhold til indkomsten. Det medfører, at formueskatten totalt set bliver degressiv for skattepligtige formuer over 5 mill. kr., og at formueskatten

målt som procent af den del af formuen, der overstiger bundgrænsen, bliver mindre, jo større formuen er.

Dette mønster synes at harmonere dårligt med det fordelingspolitiske sigte med formueskatten.

Det nuværende loft bevirker endvidere meget store forskelle i marginalskatteprocenterne for forskellige grupper af formueskatteydere. I store formueintervaller er den marginale formueskatteprocent efter gældende regler 0. Den sammenkædning af skattepligtig indkomst og skattepligtig formue, der sker i skatteloftsberegningen, giver endvidere skatteydere, der er i stand til tidsmæssigt at omplacere deres indkomst, særlige muligheder for at opnå nedsættelse af formueskatten. Indførelse af virksomhedsskatteordningen og ophævelsen af dobbeltbeskatningen af aktieudbytter vil væsentligt øge disse muligheder. Endvidere kan sammenkædningen af skattepligtig formue og skattepligtig indkomst i visse tilfælde give formueskatteydere et incitament til at placere formuen i aktiver, hvis afkast ikke eller kun delvist er skattepligtigt.

Formueskatteloftet har således forvridende effekter på opsparings- og investeringsbeslutningerne. Disse effekter kunne imødegås, hvis formueskatteloftet blev fjernet.

Formueskatteloftet indgår i skattereformaftalen. Flertallet har derfor ikke taget stilling til, om formueskatteloftet eventuelt burde afskaffes.

Det er dog klart, at en meget væsentlig satsnedsættelse indebærer, at behovet for formueskatteloftet mindskes betydeligt. Til belysning heraf er i bilag B gennemregnet en model, hvor en formueskattesats på 0,5 pct. er kombineret med en ophævelse af formueskatteloftet.

Formueskatteloftet er som nævnt indført som en beskyttelsesregel. Selv med en væsentlig nedsættelse af satsen vil det ikke kunne undgås, at et fåtal vil få en skærpeelse af beskatningen. Principielt kan det derfor være betænkeligt at afskaffe formueskatteloftet, også

under hensyn til en eventuel fremtidig forhøjelse af formueskattesatsen.

Et af flertallets medlemmer (Niels Chr. Nielsen) er af den opfattelse, at hvis formueskatten bevares, men nedsættes væsentligt til et niveau på 0,5 pct. (som i beregningseksemplet i bilag B) eller derunder, bør formueskatten udformes på en sådan måde, at den effektive beskatning af store formuer ikke er mindre end den effektive beskatning af mindre formuer. Naturligvis vil det aldrig kunne undgås, at der herved vil være enkelte - som har haft særlig store fordele af de eksisterende regler - der kommer til at betale mere i skat. Såvel skattereformen som kartoffelkuren har dog langt mere vidtgående konsekvenser med tilbagevirkende kraft for ganske almindelige menneskers økonomi. Videre medfører indførelsen af virksomhedsskatteordningen og den kommende fjernelse af dobbeltbeskatningen af aktieudbytter, at det for mange formuende skatteydere bliver muligt indenfor vide rammer selv at bestemme størrelsen af deres skattepligtige indkomst, hvilket gør et skatteloft baseret på den skattepligtige indkomst ganske uegnet som beskyttelsesforanstaltning. Det vil først og fremmest indebære, at store formuer forholdsvis kommer til at betale langt mindre i formueskat end mindre formuer. I det omfang formueskatteløftet er fuldt effektivt, vil den effektive formuebeskatning kunne blive reduceret til 0,2 pct. eller derunder. Det er typisk større formuer, der vil have fordel heraf. Det er på denne baggrund vanskeligt at se en begrundelse for, at mindre formuer skal beskattes med en højere procentsats.

3.4. Afskaffelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Reglerne om nedslag for fysiske erhvervsaktiver har til formål at lette formueskattebyrden for erhvervsdrivende. Reglerne forvrider imidlertid valget mellem

investering i forskellige typer af materielle aktiver og mellem investering i materielle og finansielle aktiver. Som nedslaget er udformet giver det endvidere et væsentligt incitament til at investere i fysiske erhvervsaktiver for lånte midler for at nedbringe formueskatten. Eftersom nedslaget kun gælder for skattepligtige, der driver personligt ejet virksomhed, virker nedslaget endvidere ikke neutralt overfor valg af virksomhedsform.

Flertallet foreslår på den baggrund nedslaget afskaffet.

Det har ikke ud fra det tilgængelige statistiske materiale været muligt at analysere konsekvenserne af at afskaffe det særligt store nedslag på skove. En overgangsordning for skovnedslaget kan eventuelt blive nødvendig.

3.5. Forhøjelse af bundfradraget.

Afskaffelsen af nedslaget for fysiske **erhvervs-**aktiver vil især belaste en del mindre selvstændige erhvervsdrivende, der efter de gældende regler får et stort nedslag ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Denne effekt kan efter flertallets opfattelse reduceres væsentligt ved at hæve den formueskattefri bundgrænse. I beregningerne i bilag B er derfor forudsat en bundgrænse på 1,5 mill. kr.

En regulering af bundgrænsen siden 1980 med inflationsudviklingen (forbrugerpristallet) vil svare til en forhøjelse af bundgrænsen til knap 1,6 mill. kr. i 1987.

Som nævnt foreslår flertallet desuden, at ægtepar får dobbelt bundfradrag.

3.6. Konsekvenser af flertallets hovedsynspunkter.

En gennemførelse af flertallets hovedsynspunkter vedrørende justering af formueskatte reglerne, hvis formueskatten bevares, vil reducere en række incitamenter

til samfundsøkonomisk uheldige forvridninger i investeringernes og opsparingens sammensætning og fjerne incitamentet til at investere i erhvervsaktiver for lånte midler for at nedbringe formueskatten. Endvidere vil forslagene afskaffe formueskatten som særskat på ægteskabet og i øvrigt forenkle formueskattereglerne væsentligt.

Flertallets hovedsynspunkter skal ses i sammenhæng. Isoleret set ville en afskaffelse af formueskatteloftet og en afvikling af de særlige nedslagsregler for visse erhvervsaktiver betyde en højere formueskat, men den negative virkning ville i vidt omfang blive opvejet af satsnedsættelsen og forhøjelsen af bundfradraget, der reducerer antallet af formueskatteydere væsentligt. Det er således efter flertallets opfattelse en forudsætning for en udvidelse af grundlaget og en afskaffelse af formueskatteloftet, at formueskatten samtidig reduceres væsentligt. Nedslagsreglerne og formueskatteloftet er jo netop indført for at afbøde uheldige konsekvenser af den nuværende høje formueskattesats.

Det er flertallets vurdering, at den nuværende formuebeskatning ikke har væsentlige omfordelende virkninger på de samlede formueværdier. Det hænger sammen med, at de skattepligtige formuer kun udgør en lille del af de samlede private formuer, bl.a. fordi "human capital" og pensionsrettigheder ikke formuebeskattes. Ligeledes er der mange muligheder i øvrigt for at placere formueværdier i forskellige ikke-formueskattepligtige aktiver. Kunst, guld, antikviteter, privat indbo etc. er således normalt ikke formueskattepligtigt.

Gennemførelse af flertallets forslag vil primært bevirke, at formueskattens omfordelende virkninger på de skattepligtige formuer generelt bliver mere gennemskuelige og mindre vilkårlige. Et bortfald af formueskatteloftet ville desuden medføre, at de skattepligtige formuer udover bundfradraget blev beskattet med samme effektive sats. Det er derfor flertallets opfat-

telse, at formuebeskatningens intentioner bedre tilgodeses med de omtalte ændringer.

I bilag B er gennemregnet et eksempel på konsekvenserne af en omlægning af formueskatten, der følger de nævnte hovedsynspunkter, med en formueskattesats på 0,5 pct. og en formueskattefri bundgrænse på 1,5 mill. kr. Eksemplet er benævnt model 1.

4. Alternative forslag, hvis formueskatten bevarer.

4.1. Ændring af formueskatteloftet til en generel lempelsesregel for formueskat.

Flertallet er opmærksom på, at de ovennævnte omlægninger af formueskatten giver et forholdsvis stort provenutab. En eventuel afskaffelse af formueskatteloftet nødvendiggør som nævnt en meget væsentlig nedsættelse af formueskattesatsen for at forhindre meget store formueskattestigninger for de formueskatteydere, der i dag omfattes af loftet.

Såfremt det ikke findes muligt at nedsætte formueskattesatsen meget væsentligt, finder flertallet det nødvendigt at bevare et formueskatteloft af hensyn til de formueejere, der har bundet store formueværdier i f.eks. skove eller andre aktiver, der giver et lavt eller svingende afkast.

Flertallet foreslår, at loftet i så fald ændres til en generel lempelsesregel, som nedsætter formueskatten, når indkomsten er lille i forhold til formuen. Reglen foreslås udformet således, at lempelsen i statsindkomstskatten bortfalder, og at lempelsen for ægtepar beregnes på grundlag af ægteparrets samlede indkomst- og formueforhold.

I bilag B, appendiks D, er den foreslåede ændring af loftsreglerne nærmere beskrevet.

Den foreslåede ændring af loftsreglerne medfører nogle mere hensigtsmæssige økonomiske konsekvenser og gør reglerne væsentlig mere gennemskuelige end de nuværende loftsregler.

I bilag B er gennemregnet et eksempel på konsekvenserne af en omlægning af formueskatten med et ændret formueskatteloft og en formueskattesats på 1,0 pct. Eksemplet er benævnt model 2.

4.2. Bevarelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver i personligt ejede virksomheder.

Afskaffelsen af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver kan selv med en væsentlig nedsættelse af satsen og forhøjelse af bundfradraget bevirke, at selvstændige erhvervsdrivende - specielt ugifte - der driver en personligt ejet virksomhed, og som ikke tidligere har været formueskatteydere, vil komme til at betale formueskat, ligesom det kan forekomme, at formueskatten vil stige for nogle. Hvis dette skal undgås, vil det være nødvendigt at bevare nedslagsreglerne for fysiske erhvervsaktiver.

Den forvridende virkning af disse nedslagsregler bliver væsentlig mindre ved en lav formueskattesats, især hvis nedslaget bliver omlagt, så det kun gives for den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver. I så fald reduceres muligheden for at nedbringe den skattepligtige formue ved at investere i fysiske erhvervsaktiver for lånte midler.

I bilag B er gennemregnet konsekvenserne af, at formueskattesatsen sænkes til 1 pct., og at nedslaget for de fysiske erhvervsaktiver i personligt ejede virksomheder bevares, men ændres i overensstemmelse med ovenstående, samtidig med, at formueskatteloftet afløses af den i pkt. 4.1 nævnte lempelsesregel.

4.3. Udvidelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Såfremt det kun i begrænset omfang findes muligt at nedsætte formueskattesatsen, må det frarådes at afskaffe nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Tværtimod finder flertallet, at det i så fald for at skabe neutralitet ved valg af virksomhedsform vil være påkrævet at udvide nedslaget til også at omfatte nedslag for fysiske erhvervsaktiver i selskaber - med de betydelige administrative problemer og komplicerede regler dette kan give anledning til.

Såfremt det af administrative grunde vælges at begrænse nedslaget til de personligt ejede virksomheder og til visse unoterede hovedaktionærselskaber, vil nedslaget påvirke valg af organisationsform og påvirke overvejelserne om en eventuel børsnotering.

Det vil under alle omstændigheder være mere hensigtsmæssigt at udforme reglerne således, at der kun gives nedslag for den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver.

5. Provenu m.v.

Formueskatten skønnes efter de gældende regler at indbringe et provenu på ca. 1,8 mia. kr. for 1987. En ophævelse af formueskatten vil altså medføre et umiddelbart provenutab af denne størrelsesorden. De af ledede aktivitetsvirkninger vil imidlertid på længere sigt formindske de provenumæssige konsekvenser.

En gennemførelse af flertallets forskellige forslag, hvis formueskatten bevares, skønnes at udløse et umiddelbart provenutab i størrelsesordenen 1,2-1,4 mia. kr. (1987-niveau) med de i bilag B benyttede dimensioneringer af sats og bundfradrag m.v. Heraf skønnes skattelettelsen for de selvstændige erhvervsdrivende at udgøre omkring 400-500 mill. kr. Antallet af formueskatteydere reduceres fra de nuværende ca. 90.000 familier til 30-35.000 familier.

6. Øvrige overvejelser og forslag.

6.1. Båndlagte midler.

For så vidt angår båndlagte midler, er det flertallets opfattelse, at formueskatten efter den seneste lempelse af statsamternes frigivelsespraksis ikke længere udgør et sådant særproblem for de kapitalejere, hvis formue helt eller delvis består af båndlagte midler, at det kan begrunde lovændringer.

6.2. Latente skattebyrder.

Udvalgets flertal har overvejet, om det ved opgørelsen af den skattepligtige formue er muligt at give et fradrag for de latente skattebyrder, en række aktiver kan være behæftet med. Det er imidlertid flertallets opfattelse, at der vil være så store vanskeligheder med at beregne den latente skattegæld, at det må frarådes at indføre et sådant fradrag.

6.3. Henstandsreglen i kildeskattelovens § 89 A.

Henstandsreglen i kildeskattelovens § 89 A for pensionister med den del af formueskatten, der vedrører ejerboligen, benyttes kun i begrænset omfang. I 1986 fik ca. 900 personer henstand med et beløb på ca. 11,2 mill.kr. Reglen kan ved en lempelse af formueskatten eventuelt afskaffes.

7. Overvejelser om andre udvidelser af beskatningsgrundlaget.

Udvalgets flertal har overvejet forskellige udvidelser af beskatningsgrundlaget. Flertallet er principielt af den opfattelse, at alle formuegoder bør behandles ens i relation til formuebeskatning.

"Human capital" vil dog kun vanskeligt kunne indrages under formuebeskatning, fordi det næppe vil være

muligt at foretage en kvantificering. Formuebeskatning af pensionsformue og pensionsrettigheder vil endvidere kunne få uheldige konsekvenser for pensionsopsparingen samt være vanskeligt administrativt at gennemføre.

Som følge af kontrol- og værdiansættelsesproblemer bør der heller ikke ske formuebeskatning af indbo, kunst m.v. En anvendelse af indboforsikringssummer som beskatningsgrundlag vil formentlig føre til underforsikring og kan derfor ikke anbefales.

Det kan endelig overvejes, om formuebeskatningen skal udvides til selskaber og fonde m.v. Udvalgets flertal finder det ikke hensigtsmæssigt at formuebeskatte både selskaber og aktier. Formuebeskatning af selskaber mod til gengæld at fritage aktier for formuebeskatning kan flertallet ikke anbefale, bl.a. fordi det må formodes at måtte virke forvridende på investering- og placeringsdispositionerne, og fordi det ikke **har** et klart fordelingspolitisk sigte, eftersom personer og institutioner, der efter de gældende regler ikke betaler formueskat, indirekte vil blive omfattet af beskatning ved investering i aktier, hvis det er selskabet, der formuebeskattes.

Udvalgets flertal kan ikke anbefale formuebeskatning af fonde. Det skyldes, at der fra og med 1987 er indført en beskatning af fonde m.v., der er tilpasset de særlige forpligtelser, der er fastlagt i fundatserne. En beskatning af fondenes formue vil derfor kunne medføre, at disse forpligtelser ikke længere kan opfyldes.

B. Mindretallets synspunkter og forslag.

I følgende punkt 1 - 9 er der redegjort for de synspunkter, som et mindretal i udvalget (Axel Mossin) ønsker at gøre gældende:

1. Hovedsynspunkter.

Formueskatten bør ses i sammenhæng med det samlede skattesystem. Anskuets på denne måde er der stærke argumenter for generelt at bevare formueskatten på (mindst) det nuværende niveau. Dette udelukker naturligvis ikke, at der gennemføres påkrævede ændringer i formueskatte-regelsættet.

På grund af dansk økonomis alvorlige problemer, som primært kan henføres til landbrugssektorens relative tilbagegang og til en for lille industrisektor, er det nødvendigt at give erhvervsfremmehensyn meget høj prioritet, hver gang der overvejes lovændringer, herunder lovændringer i forbindelse med skattesystemet. Det er kun en trediedel af formueskatteprovenuet, der betales af landmænd, industridrivende og andre selvstændige. Man vil helt kunne fritage aktive erhvervsformuer for formueskat for et provenutab, der antagelig maksimalt andrager den nævnte trediedel af formueskatteprovenuet. Dette provenutab bør vurderes som led i en nødvendig erhvervsfremmepolitik. Der stilles nedenfor konkrete forslag til udformning af et regelsæt vedrørende personligt ejede virksomheder, herunder bl.a. landbrug, og virksomheder, der drives i selskabsform, herunder bl.a. hovedaktionærejede industrivirksomheder. Disse forslag sigter mod i praksis at gøre typiske aktive erhvervsformuer formueskattefri.

Den nuværende formueskat er en skat på personligt ejede formuer. Det vil sige, selskaber og fonde betaler ikke formueskat. Der er gode generelle argu-

menter for at dele beskattningen af kapital i en skat af kapitalindkomst og en skat på kapitalbesiddelse. Alternativt til den nuværende 50 pct. beskattning af selskabsindkomst foreslås som en mulighed en kombination af 45 pct. indkomstbeskattning og 0,5 pct. formueskat af selskabets egenkapital uden bundfradrag og nedslag.

Efter de nuværende formueskatteregler har både en enlig med eller uden børn og et ægtepar med eller uden børn eet bundfradrag (i 1988 af størrelsen 1,33 mill.kr.). Det bør overvejes meget grundigt, hvordan man finder den mest rimelige balance mellem formuebeskattningen af forskellige husstandstyper. Det er ikke på forhånd givet, at to bundfradrag til ægtepar med ret til at overføre ubrugte fradrag mellem ægtefællerne er den mest rimelige løsning. En sådan løsning indebærer i realiteten et meget stort persontilskud til formuende ægtepar, hvoraf den ene ikke har egen formue. En rimelig mellem løsning kan for eksempel være at give ægtepar 1,3 bundfradrag.

Efter de nugældende regler kan pensionister få henstand med den del af formueskatten, der vedrører ejerboligen. Disse regler benyttes ikke meget, antagelig af psykologiske grunde. Der bør overvejes generelle og forbedrede henstandsregler for alderspensionister. Der stilles nedenfor konkrete forslag.

Det nuværende formueskatteloft (det vandrette skatteloft) fungerer som det dokumenteres i betænkningens kapitel IV indviklet og ejendommeligt. Efter gennemførelse af de ovenfor omtalte forslag til ændringer i formueskattereglerne bør formueskatteloftet helt kunne afskaffes.

2. Formueskatten som del af det samlede skattesystem.

Formueskatten er et mindre, men fordelingspolitisk

og på anden måde betydningsfuldt led i det samlede danske skattesystem.

I tabel 1 gives en oversigt over det skønnede provenu af skatter og afgifter i 1987.

<u>Tabel 1. Skatter og afgifter 1987.</u>	<u>Mia.kr.</u>
Kommune og kirkeskatter	93,6
22 pct. statsindkomstskat	67,7
12 pct. statsindkomstskat	4,0
6 pct. statsindkomstskat	5,4
Formueskat	1,8
Arveafgifter	2,2
Arbejdsmarkedsbidrag	15,4
Ejendomsskatter	8,5
Vægtafgift	3,6
Realrenteafgift	17,0
Selskabsskatter (incl. kulbrinteskate)	15,5
Moms	66,5
Punktafgifter	48,8
Stempelafgifter m.v.	5,5
<u>Andre skatter og afgifter</u>	<u>8,1</u>
<u>Skatter og afgifter ialt</u>	<u>363,6</u>

Formueskatten udgør 1,8 mia.kr. og dermed kun en halv procent af de samlede skatter og afgifter. Heraf følger dog ikke, at man lige så godt kan afskaffe formueskatten.

Hovedproblemet i det danske skattesystem er den høje indkomstbeskatning og den høje omsætningsbeskatning i form af moms og punktafgifter. Formueskatten er en af de provenumæssigt mindre skatter, som aflaster indkomst- og omsætningsskatterne. Omsætningsskatterne udgør et særligt problem, fordi den fulde gennemførelse af EF's indre marked forudsætter en harmonisering af afgiftssatserne indenfor EF. Ganske vist må en betydelig grad af harmonisering antages at have ganske lange udsigter, men selv en bevægelse i retning af EF-gennemsnittet med hensyn til moms og punktafgifter (f.eks.

på biler) vil give store problemer for dansk skattepolitik. En aflastning af indkomst- og omsætningsskatterne kan ske ved at der lægges mere vægt på skatter, der udskrives på et andet grundlag end indkomst og omsætning. Blandt disse aflastningsskatter er formueskatten.

Ud over at spille denne aflastningsrolle har formueskatten stor betydning for progressiviteten i skattesystemet. Tabel 2 giver en lille oversigt over skattesystemets progressive dele, som i hovedsagen udgøres af de to statsindkomstskatter på henholdsvis 12 pct. og 6 pct. og formueskatten. Af tabel 2 kan man se, at formueskatten vejer ganske meget blandt de progressive skatteelementer.

Tabel 2. Skattesystemets progressive dele 1987

	Bundfradrag, kroner	Udskrivnings- procent	Provenu, mia.kr.
12 pct. indkomstskat	200.000	12	4,0
6 pct. indkomstskat	130.000	6	5,4
Formueskat	1.278.700	2,2	1,8
Provenu i alt			11,2

Det kan skønnes, at hvis provenutabet ved en afskaffelse af formueskatten skulle hentes ved en forøgelse af skatten på personlig (arbejds- m.v.) indkomst over 200.000 kr. forudsætter det en forøgelse af udskrivningsprocenten for denne skat fra 12 pct. til 16 pct., og det skrå skatteloft skulle suspenderes.

Omvendt ville det være muligt at sænke beskatningsprocenten af personlig indkomst over 200.000 kr. fra 12 pct. til 8 pct., hvis formueskattens provenu kunne forøges fra 1,8 mia.kr. til 2,9 mia.kr. (1987-niveau og -regler).

Hermed er spørgsmålet om balancen mellem beskatningen af arbejdsindkomst på den ene side og kapitalindkomst/kapitalbesiddelse på den anden side berørt. Ved indkomstskattereformen blev der indført den forskelsbehandling af arbejdsindkomst i forhold til ka-

pitalindkomst, at det kun er personlig (arbejds- m.v.) indkomst, der berøres af 12 pct. skatten. Denne forskelsbehandling bliver afbalanceret af den fortsatte formuebeskatning af kapitalbesiddelse.

løvrigt er det særdeles hensigtsmæssigt at dele beskatningen af kapital i en kapitalindkomstbeskatning og en kapitalbesiddelsesbeskatning, fordi en del af den faktiske kapitalindkomst i form af kapitalgevinster i praksis er indkomstskattefri.

Hvis der skulle gennemføres en lettelse af beskatningen af kapitalindkomst/kapitalbesiddelse ville det være mest hensigtsmæssigt at fjerne 6 pct. skatten på positiv nettokapitalindkomst frem for at afskaffe formueskatten. En afskaffelse af 6 pct. beskatningen af nettokapitalindkomst ville kun give et provenutab på 0,3 mia.kr. (1987 skøn) sammenlignet med provenutabet på 1,8 mia.kr. ved at afskaffe formueskatten. 1987-provenuet af 6 pct. skatten af nettokapitalindkomst er dog påvirket af de forskellige overgangsordninger i forbindelse med skattereformen. Uden disse ville provenutabet være maksimalt 0,6 mia.kr.

En eventuel fjernelse af 6 pct. skatten på nettokapitalindkomst ville gøre det mere tiltrækkende at spare op for en meget stor og bred økonomisk mellemgruppe. Hvorimod en fjernelse af formueskatten selvsagt kun kunne påvirke opsparingen fra den meget mindre gruppe af formueskatteydere, der allerede besidder større formuer.

3. Erhvervsfremmepolitik og formueskatten.

De problemer, som har præget dansk økonomi i en lang årrække, hænger grundlæggende sammen med, at en række af de erhverv, der har været bærende for den danske velstand, afsætter på markeder og markedsudsnit, der er i relativ tilbagegang. Det gælder landbrug, fødevarerindustri, gødningsindustri og anden landbrugsrelateret industri, skibsværfter, international skibsfart, cementindustri, internationale ingeniørfirmaer,

tekstil- og beklædningsindustri. Da det fortrinsvis er i disse erhverv, den danske økonomi har haft sin historiske styrke, har det i praksis været vanskeligt at opnå en tilstrækkelig stor kompenserende **erhvervsvækst**, herunder navnlig industrivækst, på nye områder.

Hvis Danmark skal bevare sin position som et af Europas mere velstående lande, kræver det en meget stærk satsning på fornyelse og udbygning af grundlaget for denne velstand, et grundlag som fortrinsvis skal findes i de internationalt konkurrerende erhverv. Erhvervsvfremmepolitikken må derfor i årene fremover gives overordnet politisk prioritet, hvilket bør vise sig ved, at erhvervsvfremmehensyn altid inddrages ved gennemgangen af andre politikområder.

Forskellige former for skattefritagelse eller gunstig skattebehandling er et af de klassiske og mest udbredte erhvervspolitiske virkemidler. (F.eks. var forbedrede afskrivningsregler et vigtigt virkemiddel bag fornyelsen efter krigen). Udgangspunktet er, at de generelle skatteregler griber meget stærkt ind i de økonomiske beslutninger og muligheder. En **begunstigende** afvigelse fra de generelle regler vil derfor kunne være et meget stærkt erhvervspolitisk virkemiddel.

Formueskattefritagelse for aktive erhvervsformuer er potentielt et stærkt erhvervspolitisk instrument. I overvejelserne af en eventuel anvendelse må indgå følgende:

(1) Hvordan vil virksomhedsejernes motivation til virksomhedsvækst og mulighed for kapitalopbygning blive påvirket?

(2) Hvilke uønskede virkninger vil der være?

Ad (1): Mellemstore virksomheder, hvor ejeren og den daglige leder er den samme person, spiller en meget stor rolle i den danske industri og selvkært i landbruget. Hvis disse virksomheder taget som en helhed kunne præstere 2 pct. ekstra årlig vækst over en længere årrække, ville det give et afgørende bidrag til løsning af den danske økonomis problemer. En sådan vækst ud over, hvad der ellers ville være opnået, for-

udsætter en stærk motivation hos ejeren til vækst og fornyelse og til at udnytte de markedsmæssige muligheder fuldt ud. Denne motivation skal hentes i den præstation det er at opbygge en egen virksomhed, hvilket for en ejer vil være sammenfaldende med at opbygge en kapital, det vil sige formue.

Når det gælder kapitalopbygning over længere årrækker har formueskatten stor betydning. I tabel 3 vises forskellen mellem en årlig opbygningsrate på 3 pct. i en situation med formueskat og en opbygningsrate på 5,2 pct. i en situation uden formueskat.

Tabel 3. Kapitalopbygning med forskellig årlig opbygningsrate.

År:	0	5	10	15	20
Rate 3 pct.	100	116	134	156	181
Rate 5,2 pct.	100	129	166	214	276

Det forudsættes, at den sparede formueskat på 2,2 pct. akkumuleres fuldt ud, og der er set bort fra bundfradraget. Hvis man kan antage, at præstationen at opbygge en virksomhed og dermed en formue i løbet af en længere årrække er en stærk motivation, vil denne motivation kunne styrkes stærkt ved at fritage aktive erhvervsformuer for formueskat.

Ad (2): Den normale indvending mod en så generel erhvervsfremmeforanstaltning som en formueskattefritagelse for aktive erhvervsformuer, er det betydelige spild. Mange af de, der vil få formueskattelettelser, lader sig ikke motivere til en mere vækstorienteret indsats, og i mange tilfælde vil formueskattelettelserne blive omsat til øget privat forbrug.

Dertil kommer, at i det omfang, det faktisk lykkes at fremme erhvervsvæksten og kapitalopbygningen, bliver resultatet voksende formueulighed.

Når det på trods af dette må anbefales at formueskattefritage aktive erhvervsformuer, er det, fordi motiveringen til vækst af ejerne/lederne af de mellem-

store virksomheder er et nøgleproblem for erhvervsfremmepolitikken, og at det er vanskeligt at påvise en anden foranstaltning, der ville have en lige så stærk motiverende effekt.

4. Formueskattefrihed for aktive **erhvervsformuer**.

I de nugældende formueskatteregler indgår et nedslag i den skattepligtige formue på 40 pct. af værdien af såkaldte fysiske erhvervsaktiver (besætninger og varebeholdninger er ikke med).

Nedslaget påvirkes ikke af den direkte eller forholdsmæssige gæld, der måtte være i aktivet. Nedslaget har ingen betydning for personer, der ejer aktier i et selskab med fysiske erhvervsaktiver. Se betænkningens kapitel X.

I det følgende gennemgås en stærkt ændret nedslagsregel, der i praksis vil gøre aktive landmænd og industridrivende med flere formueskattefri.

Tabel 4 indeholder en meget summarisk balance for en virksomhed. Det foreslåede princip er, at den del af egenkapitalen (formuen), der forholdsmæssigt er placeret i materielle anlægsaktiver benyttet i egen virksomhed og i varebeholdninger og besætninger i forbindelse med egen virksomheds drift, er formueskattefri.

Tabel 4. Summarisk balance for virksomhed

<u>Aktiver</u>	<u>Passiver</u>
Materielle anlægsaktiver benyttet i egen virksomhed og	Egenkapital
Varebeholdninger og besætninger i forbindelse med egen virksomheds drift	Andre passiver

Andre aktiver

Der foreslås med andre ord et nedslag i den skattepligtige formue af størrelsen

materielle anlægsaktiver og varebeholdninger ,
 balancen — x egenka-
 pitalen

Udover afgrænsningsproblemer i forhold til "Andre aktiver" er der heri det regnskabstekniske problem, at virksomheden kan påvirke balancen og dermed regulere nedslaget.

Specielt kan virksomheden puste balancen op f.eks. ved at optage lån og købe finansielle aktiver. Dette vil virksomheden dog ikke have noget skattemæssigt motiv til. Virksomheden vil også kunne reducere balancen ved f.eks. at sælge værdipapirer og indløse lån. Herved vil virksomheden få et større nedslag.

Tabel 5. Balance for virksomhed

Aktiver	Passiver
Materielle anlægsaktiver (incl. jord og bygninger) benyttet i egen virksomhed	Egenkapital Gæld til banker og andre kre- ditinstitutio- ner
Varebeholdninger og besætninger i forbindelse med egen virksom- heds drift	Gæld til leve- randører
Materielle anlægsaktiver, ube- nyttede, udlejede eller bort- forpagtede	Skyldige skat- ter og afgifter
Spekulative varebeholdninger	Anden gæld
Tilgodehavender fra salg	
Kapitalandele	
Værdipapirer	
Likvide beholdninger	
Andre tilgodehavender	

For at reglen skal fungere rimeligt, må der i et vist omfang tillades modregning mellem poster på aktiv- og passivside. I tabel 5 er opstillet en noget mere udtømmende balance. Man bør tillade modregning mellem "tilgodehavender fra salg" og "gæld til leverandører" samt mellem "værdipapirer" og "likvide beholdninger" på aktivside og "gæld til banker og andre kreditinstitutioner", "gæld til leverandører" og "skyldige skatter" på passivside. Disse modregninger reducerer balancen, og denne reducerede balance anvendes ved beregningen af nedslaget.

I tabel 5 er posten immaterielle anlægsaktiver (forsknings- og udviklingsomkostninger m.v.) ikke anført. Det bør sikres, at disse immaterielle anlægsaktiver behandles lige så favorabelt som materielle anlægsaktiver.

Et nedslag beregnet efter disse regler vil i praksis gøre blandt andet typiske landmænd og typiske personligt ejede industrivirksomheder formueskattefri.

5. Valgfri formueskatteordning for aktieselskaber i forbindelse med, at selskabets aktier gøres formueskattefri.

Mange mellemstore virksomheder er organiseret som aktieselskaber, selv om ejeren (eller hovedaktionøren) og lederen er samme person. Denne virksomhedstype har haft særlige problemer under den nuværende formueskatteordning. Aktieselskabet betaler ikke formueskat, men ejeren er personligt formueskattepligtig af værdien af sine aktier. De hidtidige nedslagsregler for fysiske erhvervsaktiver har ikke haft betydning for aktiernes skattepligtige værdi. Ejeren har måttet trække dividende eller løn ud af selskabet for at betale formueskatten. Se betænkningens kapitel X.

De argumenter vedrørende motivation til vækst, der kan fremføres for som led i erhvervsfremmepolitikken at fritage personligt ejede aktive erhvervsformuer for formuebeskatning, gælder tilsvarende virksomheder, der

er ledet af ejeren, men organiseret i aktieselskabsform. Det er blot et teknisk problem, hvorledes den i afsnit 4 foreslåede ordning kan udstrækkes til også at få betydning for disse virksomheder.

Løsningen består i at give et aktieselskabs generelforsamling mulighed for at vedtage at vælge at betale formueskat på 2,2 pct. af egenkapitalen uden bundfradrag, men med formueskattefrihed for den del af egenkapitalen, der forholdsmæssigt er placeret i materielle anlægsaktiver og varebeholdninger i forbindelse med virksomhedens drift, jvf. afsnit 4. Til gengæld bliver aktiernes værdi formueskattefri for samtlige personlige aktionærer.

Det bør kræves, at generalforsamlingens vedtagelse af hensyn til mindretalsaktionærerne sker med kvalificeret flertal, og skal gælde for en vis årrække. Aktieselskaberne skal ikke have bundfradrag, til gengæld bevarer aktionærerne deres normale personlige bundfradrag, som de kan udnytte i forbindelse med deres øvrige personlige formue.

6. Generel formuebeskatning af selskaber i forbindelse med samtidig nedsættelse af selskabsindkomstskatten.

Den ovenfor nævnte valgfri formueskatteordning for aktieselskaber er udelukkende en teknisk udbygning af beskatningen af personlige formuer.

Men på samme måde som der kan argumenteres for det hensigtsmæssige i at dele beskatningen af personligt ejet kapital i en beskatning af kapitalindkomst og en formuebeskatning af kapitalbesiddelse, kan der argumenteres for det hensigtsmæssige i at dele selskabsbeskatningen i en beskatning af løbende overskud og en formuebeskatning af egenkapitalen.

Antag f.eks. at et selskab har et skattepligtigt overskud på 10 pct. af egenkapitalen. Med 50 pct. indkomstbeskatning giver dette en skat svarende til 5 pct. af egenkapitalen. Alternativt kan den samme beskatning opnås ved en indkomstbeskatning på 45 pct. svarende til

4,5 pet. af egenkapitalen plus en formueskat på 0,5 pet. af egenkapitalen uden bundfradrag og nedslag.

Fordelene ved en sådan opdeling af selskabsbeskatningen er bl.a., at det sikrer en vis beskatning af selskaber, hvis faktiske overskud unddrager sig indkomstbeskatning. Eksempelvis kan transnationale selskaber som bekendt flytte rundt med deres overskud mellem forskellige lande.

En måske vigtigere fordel er, at det giver en relativ lavere beskatning af de mest dynamiske virksomheder, der typisk præsterer et højt løbende afkast af egenkapitalen.

7. Formuebeskatningen af forskellige husstandstyper.

Efter de nuværende formueskatteregler har ægtepar kun ét bundfradrag tilsammen (1,33 mill.kr. i 1988) i lighed med enlige. Det betyder, at to enlige formuende mennesker, der bor sammen, i værste fald kan komme til at betale 29.260 kr. mere i formueskat, hvis de gifter sig (1988-niveau). Dette forhold har fået en del politikere til foreløbigt at spille ud med, at ægtepar burde have to bundfradrag.

I 1987 var der ca. 60.000 ægtepar, der betalte formueskat og gennemsnitligt betalte ca. 20.000 kr. samt ca. 30.000 enlige, der betalte formueskat og gennemsnitligt også betalte ca. 20.000 kr.

To bundfradrag til hvert ægtepar med ret til at overføre ubrugte fradrag ville groft regnet have halveret gennemsnitsægteparrets formueskat og ville have kostet et provenutab på 700 mill.kr. i 1987.

Provenutabet kunne kompenseres ved, at basisbundfradraget blev tilstrækkeligt reduceret. Dette ville betyde meget højere formueskat for de enlige. Dette gør det krystalklart, at det egentlige spørgsmål er, hvorledes man mest rimeligt fordeler skattebyrderne på forskellige husstandstyper.

For at sætte sagen lidt på spidsen kan man se på en "gammeldags" husstandstype, hvor den ene ægtefælle

har en betydelig formue og indkomst, og den anden hverken har formue eller indkomst (men formodentlig ikke lider nød af den grund). Hvis en sådan husstandstype fik to bundfradrag vedrørende formueskatten, således at den ene ægtefælles ubrugte fradrag kunne overføres til den anden ægtefælle, ville den samlede skatteværdi af det personfradrag og de bundfradrag, der kunne overføres, vokse til 50.117 kr., således som det er vist i tabel 6. (1988, vejjet kommunegennemsnit).

Tabel 6. Skatteværdi af personfradrag og bundfradrag 1988.

	kroner
Skatteværdi af personfradrag	12.745
Skatteværdi af bundfradrag for 6 pct. skat	8.112
Skatteværdi af bundfradrag for 2,2 pct. formueskat	29.260
Sum af skatteværdier	50.117

Der er reelt tale om et persontilskud til den hjemmegående ægtefælle. Beløbet på 50.117 kr. kan passende jævnføres med den generelle børneydelse, der i 1988 er på 5.200 kr. pr. barn.

Når man skal udforme regler, der fordeler skattebyrderne rimeligt mellem forskellige husstandstyper, bør man foretage en række krydssammenligninger mellem typiske husstandstyper: Ægtepar med og uden børn og med én eller to indkomsttagere i familien, enlige med og uden børn samt par, der ikke er gift, med særbørn, med fællesbørn og uden børn.

Når man laver sådanne krydssammenligninger, vil det fremgå, at der ikke er en enkelt løsning, som virker tilfredsstillende ved alle sammenligninger af husstandstyper. Man må altså finde en rimelig mellemløsning. I dette tilfælde kunne det være 1,3 bundfradrag til hvert ægtepar. Dette ville være tilstrækkeligt til, at det kun i atypiske tilfælde ville betyde højere formueskat at indgå ægteskab, fordi det hører til sjælden-

hederne, at begge de kommende ægtefæller har formuer over bundfradragets størrelse.

For at undgå provenutab kunne det noget større bundfradrag til ægtepar indføres gradvist over en årrække, samtidig med at basisbundfradraget blev fastfrosset på 1988-niveauet.

8. Valgfri formueskattehenstandsordning for alderspensionister.

Efter de nuværende regler kan pensionister få henstand med den del af formueskatten, der vedrører ejerboliger. Disse regler benyttes ikke meget.

En begrundelse for henstandsordninger er, at de beskytter mennesker mod påtvungne forandringer i deres tilværelse, i dette tilfælde i forbindelse med formuedispositioner. Dette hensyn bør efter almen opfattelse navnlig vises alderspensionister.

Det kan derfor være rimeligt at overveje en mere generel valgfri henstandsordning for pensionister. Den model, der foreslås, er følgende: Personer, der er fyldt 67 år, og ægtepar, hvor en af ægtefællerne er fyldt 67 år, kan vælge at afløse den årlige formuebeskatning med en boafgift, der til sin tid, når der skal skiftes, betales med en procent, der er summen af formueskatteprocenterne for de år, hvor formueskatten er afløst, og som beregnes med det bundfradrag, der til sin tid er gældende for formueskatten.

Hvis pensionisten benytter denne mulighed over en periode på 10 år, hvor formueskatteprocenten har været årligt 2,2 pct., bliver boafgiften på 22 pct., og hvis bundfradraget til sin tid for formueskatten er hævet til 1,7 mill.kr. (mod 1,33 mill.kr. i 1988) bliver bundfradraget for boafgiften 1,7 mill.kr. For efterlevende ægtefælle i uskiftet bo anvendes det forhøjede bundfradrag for ægtepar. Af psykologiske grunde kan man sætte en overgrænse for boafgiften på 30 pct., men selv uden en sådan overgrænse vil der være tale om en meget

favorabel ordning for alle andre pensionister end de, der forventer en stor formuestigning f.eks. gennem arv, men i sådanne tilfælde bør der laves en særlig ordning.

I modsætning til andre henstandsordninger vil denne være let at administrere, idet den kun kræver registrering af hvilke år pensionisten har valgt ikke at betale formueskat.

Det bør nævnes, at forskellen mellem boafgifter og arveafgifter er, at boafgiften betales af det samlede bo over bundgrænsen, medens arveafgiften betales af hver arvings arvelod for sig og med gennemgående meget lavere bundgrænser.

9. Ophævelse af formueskatteloftet (det vandrette skatteloft).

Det nugældende formueskatteloft begrænser den samlede indkomst- og formueskat, når den skattepligtige indkomst er lille i forhold til formuen. I betænkningens kapitel IV dokumenteres, at det vandrette skatteloft er indviklet og ejendommeligt.

Historisk er formueskatteloftet en godsejerregel. Handelsværdien af de største landbrug er bestemt af meget langsigtede forventninger og af særlige præferencer. Man kan derfor over ganske lange perioder opleve et lavt løbende afkast samtidig med fortsat høj formueværdi. Formueskatteloftet skal beskytte ejernes egenkapital mod udhuling i en sådan periode.

De i afsnit 4 foreslåede nedslagsregler vedrørende materielle anlægsaktiver benyttet i egen virksomhed og besætninger og varebeholdninger i forbindelse med egen virksomheds drift vil medføre, at også erhvervsformuer i større og de største landbrug typisk vil blive formueskattefri.

I forbindelse med en gennemførelse af de foreslåede nedslagsregler bør formueskatteloftet derfor uden videre kunne ophæves. De særlige hensyn, der i forbindelse med formueskatteloftet eventuelt kan have været taget til alderspensionister, vil blive tilgodeset af

de i afsnit 8 foreslåede valgfri henstandsregler for alderspensionister.

Ophævelsen af formueskatteløftet vil give en provenuforøgelse, som delvis vil dække provenutabet i forbindelse med den foreslåede formueskattefrihed for aktive erhvervsformuer.

KAPITEL III.

Det gældende formueskattesystem.

1. Den historiske udvikling.

1.1. Tiden indtil århundredeskiftet.

Beskatning af indkomst og formue som en ordinær statsskat kendes i Danmark ikke før 1903 (derimod nok som kommuneskat). Indkomst- og formueskatten har imidlertid ofte været anvendt som en ekstraordinær indkomstkilde for staten, navnlig under og efter krige. Den første almindelige formueskat er antagelig den i 1542 pålagte 5 pct.'s-formueskat, der omfattede alle, også adelen og lensmændene. I 1789 blev pålagt en forholdsvis moderne indkomst- og formueskat med skattefrihed for små indkomster og for husgeråd og bohave samt for formuer på indtil 4000 Rdl. courant, "som nogen havde indestående i sin næring". Skattesatserne var som hovedregel 5 pct. af indkomsten og $\frac{1}{2}$ pct. af formuen. Ved denne skat blev anvendt selvangivelse. Så snart skatten var betalt, skulle alle papirer brændes, formentlig af hensyn til hemmeligholdelsen og måske også for at understrege, at skatten var tidsbegrænset.

1.2. Skattereformen af 1903.

Ved skattereformen af 1903 blev de direkte skatter til stat og kommune ændret. Der blev som et nyt fast led i statsindtægterne indført indkomst- og formueskat. Samtidig hermed afløstes tienden, og fast ejendom, der tidligere blev beskattet efter hartkornsprincippet, skulle nu beskattes efter værdien i handel og vandel. Det danske skattesystem begynder derfor i 1903, selv om der senere er sket betydelige ændringer.

Den første almindelige og permanente formuebeskatning i Danmark blev som nævnt indført som led i skattereformen af 1903 (Statsskatteloven af 1903). Loven havde virkning for skatteåret 1. april 1904 til 31. marts 1905. Formueskatten udgjorde 0,06 procent af den ansatte skattepligtige formue, uanset formuens størrelse og uden bundfradrag. Skattefriheden for små formuer blev først indført i 1927, hvor de første 10.000 kr. blev fritaget for formueskat.

Reglerne om, hvilke aktiver der efter statsskatteloven af 1903 skulle medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue og om hvilke passiver, der kunne fradrages, samt **værdiansættelsesreglerne**, ligner til forveksling §§ 12-14 i statsskatteloven af 1922, der med visse modifikationer er gældende ret i dag. De ændringer, der er gennemført på formueskatteområdet, har navnlig vedrørt størrelsen af den formueskattefri bundgrænse og formueskatteprocenten. Dertil kommer, at der bl.a. er blevet indført regler om skatteloft og om nedslag for visse aktiver. Der har tidligere været regler om nedsættelse af formueskatten, hvis den skattepligtige indkomst var beskeden i forhold til den skattepligtige formue, ligesom der tidligere har været opkrævet formueskat til kommunen.

Formuebeskatningen blev i 1909 ændret til en progressiv beskatning med satser på fra 0,06 pct. til 0,1 pct. I tiden fra 1909 til statsskatteloven af 1922 blev formueskatten forhøjet flere gange. Ved statsskatteloven af 1922 blev formueskatten udskrevet med fra 0,065 pct. til 1,6 pct. (formuer over 1 mill.kr.). Der blev samtidig indført en særlig nedslagsregel for skattepligtige, hvis skattepligtige indkomst ikke oversteg 4.500 kr. og hvis skattepligtige formue ikke oversteg 100.000 kr.

I efteråret 1939 blev formueskatten forhøjet med 40 pct., hvorefter den i 1940 blev lempet, således at skalaen lå ca. 25 pct. højere end satserne fra 1922. Fra og med skatteåret 1940-41 blev formueskatten udskrevet i henhold til udskrivningslovene. I tiden

herefter blev der gennemført visse ændringer i skalerne, ligesom den skattefri bundgrænse flere gange blev forhøjet. Som følge af ophævelsen af **skattefradragsretten** blev formueskatteprocenten stort set halveret fra og med skatteåret 1968/69, således at formueskatten reelt skulle blive den samme også efter skattefradragsrettens ophævelse.

Med virkning fra og med indkomståret 1970 blev formueskatten en proportionalsskat på 0,9 pct. af den del af den skattepligtige formue, der oversteg 300.000 kr. Med virkning fra og med indkomståret 1973 blev formueskatten igen progressiv med 2 skalatrin. Bundfradraget blev forhøjet til 450.000 kr., hvorefter der skulle betales 0,9 pct. af den skattepligtige formue op til 2 mill.kr. og 1,1 pct. af formue herudover. Fra og med indkomståret 1977 blev bundfradraget hævet til 630.000 kr.

Forhøjelserne af det skattefri bundfradrag skyldtes i høj grad forhøjelser af de offentlige vurderinger på fast ejendom. Således blev bundfradraget i perioden 1957-1977 forhøjet som følge af de stigninger i vurderingerne, der fandt sted ved 11., 12., 13., 14., 15. og 16. almindelige vurdering. Den 17. almindelige vurdering i 1981 gav ikke anledning til særlige problemer i forbindelse med formuebeskatningen, da det stigende renteniveau og overgangen til kontantvurderingsprincippet typisk medførte en nedsættelse af den værdi, hvorved fast ejendom indgik i opgørelsen af den skattepligtige formue.

1.3. Skærpelsen i 1979.

Fra og med indkomståret 1980 blev formueskatten imidlertid skærpet væsentligt. Efter de i indkomståret 1979 gældende regler blev formueskatten som nævnt udskrevet med 0,9 pct. af den del af den skattepligtige formue, der oversteg 630.000 kr., men ikke 2 mill.kr., og med 1,1 pct. af beløb herudover. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget vedrørende skærpelsen (L

64, 1979-80), at det var som et afbalancerende led i regeringens økonomiske politik, at det blev foreslået at skærpe formuebeskatningen. Regeringen fremsatte den 4. december 1979 i alt 18 lovforslag som led i helhedsplanen. Det blev betonet i statsministerens redegørelse, at udformningen og sammensætningen af besparelserne og skatteforslagene skete med det sigte sammen med forslaget om overskudsdeling at sikre den nødvendige sociale og fordelingspolitiske balance i den samlede helhedsplan.

Fra og med indkomståret 1980 blev formueskatten udskrevet med 2,2 pct. af den del af den skattepligtige formue, der oversteg 1 mill.kr. Dertil kom, at den tidligere regel i udskrivningslovens § 11 blev ophævet (den såkaldte "godsejerregel"). Efter reglen blev formueskatten nedsat for skattepligtige, hvis skattepligtige indkomst var særlig lav i forhold til den skattepligtige formue. Hvis den skattepligtige indkomst udgjorde mindre end 6 pct. af den skattepligtige formue, blev formueskatten nedsat med 5 pct. for hver 4 promille eller del heraf, hvormed den skattepligtige indkomst var mindre end 6 pct. af den skattepligtige formue. Hvis den skattepligtige indkomst var nul eller negativ, blev formueskatten nedsat med 80 pct. Bestemmelsen tilgodeså specielt ejere af formueskattepligtige aktiver, der gav et lavt afkast, som f.eks. skove.

Der blev ikke ved denne lejlighed ændret i den daværende bestemmelse om formueskatteloftet (det vandrette skatteloft) i udskrivningslovens § 5, hvorefter den statslige indkomstskat nedsattes, når indkomst- og formueskat til staten, det almindelige folkepensionsbidrag samt kommunal og amtskommunal indkomstskat oversteg 70 pct. af den skattepligtige indkomst. Udenfor skatteloftet var herefter pensionsbidraget, dagpengefondsbidraget og de kirkelige afgifter.

Der blev ret hurtigt herefter gennemført lempelser i formuebeskatningen. For skove over 25 hektar blev der

således fra indkomståret 1981 indført et nedslag på 30 pct. af den del af ejendomsværdien, som vurderingsmyndighederne har henført til skoven. For indkomståret 1980 var nedslaget 20 pct. af **skovværdien**, dog kun for ejendomme, der omfattede mindst 50 hektar skov.

Dertil kom, at det vandrette skatteloft fra og med indkomståret 1981 blev hævet fra 70 til 75 pct., samtidig med at nedsættelsesadgangen blev udvidet, således at der først skulle ske nedsættelse med indtil 60 pct. af formueskatten. For indkomståret 1980 gjaldt en særlig overgangsordning. (Skatteloftet er senere forhøjet til 78 pct. under inddragelse af de sociale bidrag).

Endelig blev der åbnet op for, at der ved opgørelsen af selskabsformuen for unoterede selskaber fra og med indkomståret 1981 kunne ske fradrag for beløb, der på formueopgørelsestidspunktet er afsat til betaling af udbytte for det senest afsluttede regnskabsår, samt for selskabsskatter, som er eller kan forventes pålignet selskabet for tiden forud for opgørelsesdagen. Endelig var de faktorer, der lå til grund for beregningen af kursen for ikke-børsnoterede aktier, fra og med indkomståret 1980 blevet ændret administrativt.

Fra og med indkomståret 1981 blev ligningslovens § 18 A ændret, således at der ved formueopgørelsen blev givet et nedslag på 20 pct. for visse erhvervsmæssigt benyttede erhvervsaktiver omfattet af afskrivningslovens afsnit I. Et tilsvarende nedslag blev indført for så vidt angår ejendomsværdien på erhvervsmæssigt anvendte ejendomme. Nedslagsprocenten blev for indkomståret 1982 forhøjet til 25 pct., og fra og med indkomståret 1983 til 30 pct., som følge af, at driftsmidler og skibe anskaffet den 1. januar 1982 eller senere skulle medregnes til den indeksregulerede værdi ved formueopgørelsen, hvilket ville medføre en stigning i formueskattegrundlaget. Nedslag efter ligningslovens § 18 C (skove) gives ved siden af nedslag efter § 18 B (erhvervsmæssigt anvendte ejendomme). I det omfang, betingelserne i begge bestemmelser er opfyldt, blev der f.eks. i indkomståret 1985 givet et nedslag på 60 pct. i den nedslagsberettigede del af ejendomsværdien.

Formueskatten blev udskrevet efter samme skala for 1981 som for 1980, dvs. med 2,2 pct. af den del af den skattepligtige formue, der oversteg 1 mill.kr. Fra og med 1982 skulle den formueskattefri bundgrænse **indeks-**reguleres, og den blev derfor for 1982 fastsat til 1.083.000 kr. I de senere år er bundgrænsen dog alene forhøjet med et lovbestemt reguleringstal, der årligt fastsættes af Folketinget.

Fra og med indkomståret 1983 er hver ægtefælle blevet beskattet af hver deres skattepligtige formue. Tidligere blev manden beskattet af ægtefællernes samlede skattepligtige formue. Ægtefæller, der er samlevende i hele indkomståret, og dette omfatter en periode af et helt år, har et bundfradrag tilsammen på 1.278.700 kr. (1987), før der skal betales formueskat.

1.4. 18. almindelige vurdering (1986).

Den voldsomme stigning i ejendomsværdierne ved den 18. almindelige vurdering skyldes for en væsentlig del, at der siden 17. almindelige vurdering skete et betydeligt rentefald, der medførte en kraftig stigning i ejendomspriserne opgjort på kontantbasis. Denne prisstigning afviger fra den almindelige prisudvikling.

Både den 17. almindelige vurdering og fastsættelsen af formueskatteprocenten på 2,2 pct. fandt sted i en periode med meget høj markedsrente. Den faldende rente har derfor haft betydning på to måder: Dels er de kontante ejendomsværdier steget langt mere end reguleringen af den formueskattefri bundgrænse, dels er formueskatteprocenten væsentlig mere tyngende på baggrund af den lavere markedsrente. Hvis den formueskattefri bundgrænse skulle forhøjes svarende til stigningerne ved 18. almindelige vurdering, skulle den forhøjes til ca. 1.500.000 kr. for 1987.

Som følge af de stigninger i ejendomsvurderingerne, der skete ved 18. almindelige vurdering pr. 1. ja-

nuar 1986, er nedslagsprocenten for fysiske erhvervsaktiver blevet forhøjet fra 30 til 40 pct. fra og med indkomståret 1986.

2. Gældende ret.

2.1. Indledning.

I den skattepligtige formue medregnes den skattepligtiges samlede rørlige og urørlige formue, bortset fra indbo m.v., med fradrag af gældsforpligtelser og kapitalværdien af løbende ydelser. Aktiver og passiver værdiansættes efter værdien i handel ogandel eller i mange tilfælde efter objektive kriterier. Den skattepligtige formue opgøres på grundlag af formuens værdi ved indkomstårets udløb, og enhver formueskattepligtig skal selvangive sin skattepligtige formue. Formueskatten beregnes med 2,2 pct. af den del af den skattepligtige formue, der overstiger et grundbeløb på 1.278.700 kr. (1987). Dette grundbeløb reguleres en gang om året. Ægtefæller, der er samlevende i hele indkomståret, og dette omfatter en periode af et helt år, har ét bundfradrag.

2.2. Den subjektive skattepligt.

Reglerne om den subjektive skattepligt regulerer spørgsmålet om, hvem der skal betale skat til Danmark. Disse regler er de samme for indkomst- som for formueskatten, jf. kildeskattelovens §§ 1-2. Fuldt skattepligtige personer er formueskattepligtige af deres formue, uanset hvor denne befinder sig, medens den begrænsede formueskattepligt derimod alene vedrører specielt opregnede aktiver.

Alene fysiske personer og dødsboer er formueskattepligtige efter dansk ret. Juridiske personer, der er indkomstskattepligtige efter **selskabsskatteloven**, f.eks. aktie- og anpartsselskaber, eller efter fonds-

beskatningsloven, er derimod ikke formueskattepligtige. Indkøbs-, produktions- og salgsforeninger, der er skattepligtige efter selskabsskattelovens § 1, nr. 3a og 4, opgør deres skattepligtige indkomst i form af en procentdel af formuen ultimo indkomståret. Interessentskaber, partrederier og kommanditselskaber er ikke selvstændige skattesubjekter, og formueskattepligten påhviler de enkelte medlemmer.

2.3. Den objektive skattepligt.

2.3.1. Indledning.

Reglerne om hvilke aktiver, der skal medregnes, og hvilke passiver, der kan fradrages, ved opgørelsen af den skattepligtige formue, gennemgås i det følgende, herunder også reglerne om værdiansættelsen. Indledningsvis kan det nævnes, at reglerne om værdiansættelse findes i statsskattelovens § 14 og i en række bestemmelser i ligningsloven.

Hovedprincippet i statsskatteloven er, at aktiver og passiver skal værdiansættes til deres værdi i handel og vandel, bortset fra fast ejendom, der skal ansættes til ejendomsværdien. Dette princip er stadig udgangspunktet. For de fleste aktivers vedkommende er der imidlertid nu fastsat objektive værdiansættelsesregler ifølge lovbestemmelser.

2.3.2. Aktiver.

Den skattepligtige formue omfatter efter statsskattelovens § 12 den skattepligtiges samlede rørlige og urørlige formue. I § 12, litra a-e, er der en ikke udtømmende opregning af de formueskattepligtige aktiver, herunder fast ejendom, skibe og varer. I § 12, nr. 1-3, er der en række undtagelser fra formueskattepligten, herunder værdien af privat indbo, bog- og kunstsamlinger m.v. Dertil kommer, at indestående på en op-

sparing i pensionsøjemed ikke medregnes ved formueopgørelsen efter pensionsbeskatningslovens § 22, jf. nedenfor.

Det tjener næppe noget formål på baggrund af loveteksten at give en generel karakteristik af, hvilke aktiver der er og ikke er omfattet af **formueskattepligten**. Fastlæggelsen af, hvad der skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue, sker ved fortolkning af statsskattelovens § 12. Der er derimod en række betingelser, der skal være opfyldt, for at et aktiv skal medregnes i den skattepligtige formue. Den pågældende skattepligtige skal således have ejendomsretten til aktivet, ligesom aktivet skal have en værdi, der kan ansættes i penge, og kunne omsættes.

Betingede rettigheder skal alene medregnes til den skattepligtige formue, hvis betingelsen er resolutiv. Derimod skal suspensivt betingede rettigheder ikke medregnes, jf. statsskattelovens § 12, nr. 2. En suspensivt betinget rettighed er afhængig af visse nærmere angivne begivenheder, der indtræder på et senere tidspunkt. Ved bedømmelsen af, om en formuerettighed er suspensiv i statsskattelovens forstand, er det uden betydning, om den fremtidige begivenheds indtræden er usikker eller sikker. Som eksempel på en sådan rettighed kan nævnes retten til en endnu ikke forfalden livsforsikringssum og retten til den fremtidige besiddelse af en kapital, hvoraf en anden foreløbig har rentenydelsen.

Båndlagte formuer, der tilhører den person, der er berettiget til formuens afkast, skal medregnes til den skattepligtige formue for den pågældende.

Fast ejendom skal som hovedregel medregnes til den senest ansatte eller regulerede kontantejendomsværdi inden indkomstårets udløb, med fradrag af byrder, hvortil der ikke er taget hensyn ved vurderingen. Dette gælder, selv om ejendommen i regnskabet er opført til et højere beløb, f.eks. anskaffelsessummen, eller til et lavere beløb, f.eks. værdien efter afskrivning.

Ved afgørelsen af, hvad der er omfattet af begrebet fast ejendom, er kriteriet, om der er taget hensyn til forholdet ved ansættelsen af ejendomsværdien, der er værdien af den faste ejendom i dens helhed. Sædvanligt tilhører til ejendommen medtages. Særlige installationer i bygninger, som f.eks. elevatorer, indgår i ejendomsværdien og skal derfor ikke medtages særskilt ved formueopgørelsen. Besætninger, inventar, maskiner og andet driftsmateriel indgår ikke i ejendomsværdien og skal derfor medtages særskilt. For landbrugets beholdninger gælder, at beholdninger indgår i ejendomsværdien i det omfang, de ikke overstiger, hvad der til enhver tid er nødvendigt for at holde ejendommen i behørig driftstilstand.

Rettigheder og byrder af offentligretlig karakter indgår i ejendomsværdien og kan derfor ikke tillægges/fradrages. Derimod indgår privatretlige servitutter særskilt ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

For bygninger på lejet grund gælder, at der ansættes en ejendomsværdi for bygningerne og en for grunden.

Hvis en ejendom ikke er vurderet ved indkomstårets udløb, sker værdiansættelsen som hovedregel efter principperne i vurderingsloven. Der gælder dog særlige regler for uvurderede énfamiliesejendomme, der værdiansættes til 70 pct. af anskaffelsessummen. For enfamiliesejendomme og tofamilieshuse, der er forbedret for mere end 200.000 kr. i løbet af indkomståret, gælder ifølge ligningslovens § 15 L, stk. 2, at 80 pct. af udgifterne medregnes ved formueopgørelsen, medmindre værdien af forbedringen indgår i den foreliggende ejendomsværdi.

For ejendomme, der udelukkende anvendes til erhvervsmæssig virksomhed, gives der ved opgørelsen af den skattepligtige formue for formueskattepligtige personer og dødsboer et nedslag beregnet som 40 pct. af den ejendomsværdi, der var ansat ved udgangen af indkomståret, jf. ligningslovens § 18 B. Udlejning til beboelse giver ikke ret til nedslag.

Skove, der omfatter mindst 25 ha, medregnes til værdien opgjort efter ligningslovens § 18 B, med et nedslag i ejendomsværdien, reguleret efter vurderingslovens § 2 A, på 40 pct. af den del af ejendomsværdien, der kan henføres til skoven, jf. ligningslovens § 18 C. Hvis både de i ligningslovens §§ 18 B og 18 C opstillede betingelser er opfyldt, er nedslaget 80 pct. Nedslag efter ligningslovens § 18 C gives i modsætning til nedslag efter § 18 B også til skattesubjekter, der er omfattet af selskabsskatteloven.

Aktier, der noteres på Københavns Fondsbørs eller på en børs i udlandet, medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue til den senest noterede kurs på tidspunktet for formueopgørelsen.

Aktier, der ikke noteres på børsen, medregnes til en af Statsskattedirektoratet beregnet kurs. Ved kursberegningen pr. 1. januar 1988 er anvendt følgende komponenter:

Indtjeningsevnen, dvs. gennemsnittet af selskabets driftsresultat i procent af aktiekapitalen i det regnskabsår, der danner grundlag for selskabets seneste skatteansættelse, samt i de to foregående år. Som driftsresultat anvendes selskabets skattepligtige indkomst inden eventuelt fradrag for skattemæssigt underskud fra tidligere skatteår, men med tillæg af eventuelt skattefrit udbytte. Heri fratrækkes fortjeneste hidrørende fra selskabets særlige skattepligtige indkomst, medens tab herved tillægges. Det herefter fremkomne beløb formindskes med det indkomstskattebeløb, der kan beregnes af denne indkomst. Indtjeningsevnen ansættes ikke lavere end 0.

Det deklarerede udbytte, der er vedtaget for det regnskabsår, der danner grundlag for selskabets seneste skatteansættelse.

Aktiernes indre værdi, dvs. selskabets samlede formue (egenkapital) i procent af aktiekapitalen. Formuen opgøres efter skattelovgivningens almindelige regler om formueopgørelse på grundlag af selskabets

statusopgørelse ved udgangen af det regnskabsår, som benyttes ved selskabets seneste skatteansættelse forud for kursberegningen. Ved beregningen af den indre værdi foretages fradrag for de på statustidspunktet endnu ikke forfaldne beløb, der medgår til betaling af udbytte for selskabets senest afsluttede regnskabsår, samt for selskabsskatter, som er eller kan forventes pålagt selskabet for tiden forud for opgørelsesdagen, jf. ligningslovens § 19.

Efter den almindelige beregningsregel beregnes kursen for unoterede aktier pr. 1. januar 1988 som gennemsnittet af

- 1) indtjeningsevnen kapitaliseret med 5
- 2) udbytteprocenten kapitaliseret med 19 og
- 3) 80 pct. af den indre værdi.

For hovedaktionærselskaber gælder, at der bortses fra udbytteprocenten. Skattekursen fremkommer i disse tilfælde som gennemsnittet af indtjeningsevnen kapitaliseret med 5 og 80 pct. af indre værdi.

Hvis skattekursen, beregnet efter reglerne ovenfor, overstiger den fulde indre værdi, foretages der en ny beregning, hvis indtjeningsevnen er større end 10 pct. (den "modificerende" regel). Ved denne beregning kapitaliseres de første 10 pct. af indtjeningsevnen med 5 og den overskydende del med 2,5. Som formuekurs anvendes den således beregnede kurs, hvis den fortsat er større end den indre værdi, ellers anvendes den indre værdi.

Der gælder derudover særlige regler for værdiansættelsen af ejendomsselskaber, de såkaldte "90-pct.-selskaber" (selskaber, der er trådt i likvidation, holdingselskaber samt selskaber, hvis aktiver hovedsagelig består i bankindestående, værdipapirer og lignende, når indtægterne fortrinsvis hidrører fra afkastet af aktiverne, og hvor kursen beregnes til 90 pct. af den indre værdi), datterselskaber, og nystiftede selskaber (der ansættes til kurs 100).

Alle kurser afrundes nedad til nærmeste med 5-delige tal. De kurser, der er anført i kurslisten, kan ikke ved formueansættelsen fraviges af ligningsmyndighederne. Hvis en aktionær mener at kunne godtgøre, at der ved kursberegningen ikke er taget hensyn til forhold, som kan have betydning for bedømmelsen af aktiernes værdi på tidspunktet for formueansættelsen, kan der søges om ændring af den beregnede kurs.

Konvertible obligationer udstedt af aktieselskaber, hvis aktier er børsnoterede, er optaget til notering på børsen. Obligationerne medregnes i formuen til den noterede kurs. For konvertible obligationer udstedt af selskaber med unoterede aktier skal der udregnes en fælles kurs for obligationer og aktier. Denne fælles gennemsnitlige kurs fremkommer ved at finde det procentvise forhold mellem på den ene side de eksisterende aktiers nominelle beløb med tillæg af det aktiebeløb, der kan tegnes ved konvertering af obligationerne, og på den anden side kursværdien af de eksisterende aktier efter aktiekursen med tillæg af det beløb, der er indbetalt ved tegning af de konvertible obligationer.

Certifikater i investeringsforeninger skal medregnes til omsætningsværdien, medens medlemmer af konstoførende investeringsforeninger skal medregne deres indestående med indskudskontoens pålydende.

Offentlige obligationer medregnes med den noterede kursværdi. Er en obligation ikke noteret, skal den medregnes til pålydende, medmindre det skønnes, at dens værdi er forskellig herfra.

Private pantebreve medregnes til kursværdien, der fastsættes efter et skøn ud fra pantebrevets placering i prioritetsordenen og låneforholdets vilkår som fastsat i pantebrevet. Statsskattedirektoratet udsender hvert kvartal et cirkulære om kursansættelse af private pantebreve.

Driftsmidler som f.eks. maskiner og inventar, der omfattes af afskrivningslovens afsnit I, ansættes til

saldoværdien ved indkomstårets udgang, jf. ligningslovens § 18 A. Skibe, maskiner m.v., der omfattes af afskrivningslovens afsnit V A (leasing) ansættes til den i afskrivningslovens § 34 C nævnte saldværdi. Formueskattepligtige personer og dødsboer opnår i begge tilfælde et nedslag på 40 pct. af saldværdien.

Skibe omfattet af afskrivningslovens afsnit III medregnes med saldværdien uden nedslag. Varelagre og landbrugerens besætninger medregnes med den eventuelle nedskrevne værdi uden nedslag.

Goodwill medregnes ikke ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Det følger af pensionsbeskatningslovens § 22, at ordninger, der omfattes af pensionsbeskatningslovens kapitel 1, ikke medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Det vil sige, at bl.a. rate- og kapitalforsikringer i pensionsøjemed og indeksordninger ikke er formueskattepligtige. Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 310 af 9. juni 1971, der samlede reglerne om pensionsordninger, livsforsikringer, indekskontrakter m.v. og afløste loven om beskatning af renteforsikringer m.v.

Pensionsbeskatningslovens § 22 må ses i sammenhæng med samme lovs § 37, hvorefter en ordning ikke anses for omfattet af kapitel 1, når afgiftspligt er indtrådt. Herefter gælder formueskattefriheden efter § 22 for de midler, der indestar i ordningen, kun, så længe afgiftspligt ikke er indtrådt.

Bestemmelsen må også sammenholdes med statsskattelovens § 12, nr. 2 og 3, der bl.a. hjemler formueskattefrihed for "retten til en endnu ikke forfalden livsforsikringssum" og "ret til pension, livrente, overlevelserente ...". Disse bestemmelser i statsskattelovens § 12 er kædet nøje sammen med regler om skattefrihed for "suspensivt betingede formuerettigheder" og for "krav på periodiske ydelser af offentlig eller privat natur" og lignende, og man fandt ikke un-

der behandlingen af lovforslaget om pensionsbeskatningsloven tilstrækkelig anledning til at inddrage spørgsmålet om en samlet revision af disse regler og af den praksis, der har udviklet sig på dette område. Man sondrede derfor heller ikke mellem ordninger, der i forvejen var - helt eller delvis - formueskattefri i medfør af statsskatteloven (tjenestemands-, pensionskasse- og forsikringsordninger m.v.) og ordninger, for hvilke forslaget indeholdt en selvstændig hjemmel til formueskattefrihed (opsparingsordninger). Man lagde herved vægt på hensynet til reglernes overskuelighed.

Med de modifikationer, der følger af reglen i pensionsbeskatningslovens § 22, gælder statsskattelovens § 12. Dette betyder bl.a., at forsikringsordninger og lignende, der ikke er omfattet af kapitel 1 i pensionsbeskatningsloven, og derfor heller ikke af lovens § 22, kan være formueskattefri i medfør af statsskattelovens regler.

2.3.3. Passiver.

Det fremgår af statsskattelovens § 13 a, at den skattepligtiges gæld kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Ligningslovens § 18 om lån mod sikkerhed i livsforsikringspolicer begrænser dog i et vist omfang fradragsretten.

Værdien af en økonomisk forpligtelse af et konkret, økonomisk indhold kan således fradrages i formuen. Det er en betingelse, at der er tale om en egentlig retlig forpligtelse. Gælden skal være retskraftig, dvs. at en forældet gæld ikke kan fradrages. Det er uden betydning, om gælden er forfalden eller ikke, ligesom skyldgrunden er uden betydning. Det er endvidere uden betydning, om forpligtelsen hviler på en skriftlig eller mundtlig aftale, om der er stillet særlig sikkerhed for forpligtelsen eller om der skal betales rente eller ikke. Restskat, der er angivet på årsopgørelsen, kan fradrages ved formueopgørelsen for

det indkomstår, hvori årsopgørelsen er modtaget. Restskat er også fradragsberettiget, når der er givet henstand med betalingen, også selv om henstanden er givet på grund af klagebehandling. Der er ikke fradragsret for indkomstårets beregnede restskat. Restancer af bunden opsparing kan ikke fradrages.

Gælden skal som udgangspunkt fradrages med sit pålydende. Der er dog en ret omfattende praksis, hvorefter gældsfradraget begrænses i de tilfælde, hvor denne er mindre byrdefuld end sædvanligt, navnlig ved gavegæld.

Dertil kommer, at i de tilfælde, hvor den fordring, der modsvarer gælden, ved formueopgørelsen (for kreditor) kan ansættes til en kursværdi, der er forskellig fra pålydende, skal gælden som udgangspunkt kursansættes efter tilsvarende principper, som gælder for kursansættelsen af den modsvarende fordring, jf. ligningslovens § 21 A. Gæld må herefter kursansættes, når gældens forrentnings-, afdrags- og opsigelsesvilkår må antages at indebære, at den reelle byrde for låntageren afviger fra gældens pålydende.

Hovedreglen er dog, som hidtil, at gæld skal fradrages med det pålydende beløb. Dette gælder således bl.a. gældsposter under 25.000 kr. og gældsposter med en løbetid under 4 år. Derimod skal gæld til realkreditinstitutter som hovedregel kursansættes, og realkreditinstitutterne giver låntagerne skriftlig meddelelse om gældens kursværdi. Anden gæld, der skal kursansættes, kan ansættes efter Statsskattedirektoratets tabeller herom.

Kapitalværdien af underholdsbidrag og løbende ydelser kan kun fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige formue i de tilfælde, hvor den årlige ydelse kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, jf. ligningslovens § 21.

2.4. Andre forhold.

Fra og med indkomståret 1983 skal hver ægtefælle selvangive og beskattes af hver deres indkomst og formue. Pligten til at medregne et aktiv eller et passiv ved opgørelsen af den skattepligtige formue påhviler den ægtefælle, der efter ægteskabslovgivningen har rådighed over aktivet eller hvem passivet påhviler, jf. kildeskattelovens § 24 A. I det omfang, en eller begge ægtefæller driver selvstændig erhvervsvirksomhed, skal den ægtefælle, der (i overvejende grad) driver virksomheden, medregne denne ved opgørelsen af den skattepligtige formue, jf. kildeskattelovens § 25 A. Formueskatten beregnes på grundlag af ægtefællernes samlede skattepligtige formue, hvis de er samlevende i hele indkomståret, og dette omfatter en periode af et helt år, jf. personskattelovens § 18. Det er endvidere en betingelse, at de begge er fuldt skattepligtige til Danmark. Den beregnede formueskat fordeles forholdsmæssigt mellem ægtefællerne på grundlag af hver ægtefælles skattepligtige formue.

Børn ansættes selvstændigt til formueskat, jf. kildeskattelovens § 5. Har barnet modtaget en formue som gave fra sine forældre, stedforældre eller plejeforældre, beskattes formuen hos giveren, hvis denne er fuldt skattepligtig her til landet. Dette gælder dog kun til udløbet af det kalenderår, i hvilket barnet fylder 18 år, eller til barnet indgår ægteskab.

Der er i visse tilfælde mulighed for at få henstand med betaling af den del af formueskatten, der vedrører en ejerbolig, jf. kildeskattelovens § 89 A. Dette gælder således f.eks. folkepensionister. Henstandsbeløbet forrentes med en ikke fradragsberettiget rente på 6 pct. årligt, der tilskrives henstandsbeløbet.

I visse tilfælde sker der nedsættelse af formueskatten. Det er tilfældet, hvis en skatteydere indkomstskat til staten, kommunale indkomstskat og

amtskommunale indkomstskat, nedsat efter det skrå skatteloft (på 68 pct., jf. personskattelovens § 19, stk. 1), og nedsat med skatteværdien af personfradrag, overstiger 78 pct. af den skattepligtige indkomst, jf. personskattelovens § 19, stk. 2. Først nedsættes formueskatten og herefter indkomstskatten til staten, således at det samlede skattebeløb udgør 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Formueskatten kan dog højst nedsættes med 60 pct., og det samlede nedslag i formueskatten og indkomstskatten til staten kan ikke overstige den samlede formueskat. Der gælder særlige regler for helårssamlevende ægtefæller. Der er ikke noget til hinder for beskatningsprocenter over 100 pct. af den skattepligtige indkomst. Dette var også tilfældet før skattereformen.

Formueskatten er ikke omfattet af aftalen om skattereformen. Det er derimod formueskatteloftet på 78 pct., der er behandlet i kapitel IV.

3. Statistisk belysning af formueskatten.

3.1 Udviklingen i de samlede skattepligtige formuer.

Som udgangspunkt for den statistiske belysning af formueskatteområdet er der i nedenstående tabel 1 vist de samlede skattepligtige formuer for årene 1975-1986.

Tabel 1. Samlede skattepligtige formuer '.

	Skattepligtig formue
Indkomstår	(mia. kr.)
1975	215
1976	211
1977	434
1978	437
1979	427
1980	408
1981	405
1982	370
1983	354
1984	489
1985	507
1986	660

Kilde: 1975-1982 Statistisk Årbog, diverse årgange.
1983-1986 Materiale fra Statsskattedirektoratet.

1) I årene 1979-1982 fungerede erklæringsordningen, hvorefter skattepligtige personer kunne undlade at indgive selvangivelse, hvis de alene havde A-indkomst, det faste lønmodtagerfradrag og hvis formuen ikke oversteg 50.000 kr. Som følge heraf indgår en del formuer under 50.000 kr. ikke i opgørelsen for disse år.

Indtil 1981 udviklede de samlede skattepligtige formuer sig i takt med de almindelige ejendomsvurderinger, der finder sted hvert fjerde år. Således skyldes stigningen fra 1976 til 1977 i overvejende grad 16. almindelige vurdering i 1977. Det bør dog erindres, at stigningerne i ejendomsværdierne både er et resultat af prisstigninger på eksisterende ejendomme og investeringer i byggeri.

I forbindelse med 17. almindelige vurdering i 1981 blev reglerne ændret således, at ejendomsværdierne i årene mellem de almindelige vurderinger årligt skulle reguleres under hensyn til prisudviklingen på ejendomsmarkedet. Reguleringsprocenterne fastsættes forholdsvis summarisk, idet de for den enkelte ejendomstype dækker et større geografisk område. De skævheder, som dette kan medføre, rettes op ved de almindelige vurderinger.

Ved den 17. almindelige vurdering i 1981 anvendtes kontantvurderingsprincippet for første gang. Tidligere afspejlede ejendomsværdierne handelsprisen ved normal prioritering.

Samtidig hermed ændredes reglerne for opgørelsen af den værdi, hvormed gæld indgik i formueopgørelsen, fra den pålydende værdi af gælden til kontantværdien af gælden.

Faldet i de samlede skattepligtige formuer i 1983 skyldtes formentlig bl.a., at det kraftige rentefald ikke var slået igennem på ejendomspriserne ved den årlige regulering af ejendomsvurderingerne pr. 1. april 1983, samtidig med at gældens kontantværdi blev opgjort ultimo 1983, hvor rentefaldet havde fundet sted. Aktivt - den faste ejendom - indgik derfor med lille værdi, mens passivet - prioritetsgæld og anden gæld - indgik med stor værdi.

Stigningen i de samlede formuer fra 1985 til 1986 skyldes primært ejendomsværdistigningerne ved 18. almindelige vurdering pr. 1. januar 1986.

De skattepligtige formuer udgør kun en forholdsvis begrænset del af nationalformuen. For 1985 kan værdien af de fysiske aktiver med fradrag af udlands-

gælden anslås til måske at være af størrelsesordenen 2000 mia. kr. Der er efter sagens natur tale om et overordentligt usikkert skøn. De skattepligtige formuer udgør således ca. 25 pct. af denne værdi. Der henvises til bilag C.

3.2. Udviklingen i formueskatteprovenu et de sidste 12 år.

I nedenstående tabel 2 er vist provenuet af formueskatten og antallet af formueskatteydere for hvert af årene 1976 til 1987.

Tabel 2. Formueskatteprovenu for personer og antal formueskatteydere.

Indkomstår	Provenu af formueskat mill.kr.	Antal formue- skatteydere	Gnsn. formueskat ' kr.
(1)	(2)	(3)	(4)
1976	428	82.284	5.200
1977	688	132.042	5.200
1978	717	136.560	5.300
1979	731	138.694	5.300
1980	944	56.664	16.700
1981	818	44.909	18.200
1982	713	40.830	17.500
1983	844	35.000	24.100
1984	1.044	49.000	21.300
1985	1.367	68.800	19.900
1986 ²⁾	1.750	87.500	20.000
1987 ²⁾	1.800	90.200	20.000

1) For årene 1976-1982 er vist antallet af formueskattebetalende hovedpersoner, mens der for 1983-1987 er vist et skøn for antallet af formueskattebetalende familier. (Med familie menes her enlig eller ægtepar).

2) Skøn.

Formueskatteprovenuet er i perioden 1976-1987 4-doblet fra knap 440 mill. kr. i 1976 til ca. 1,8 mia. kr. i 1987.

Den 16. almindelige vurdering i 1977 fordoblede de skattepligtige formuer, og formueskatteprovenuet steg 60 pct.

Der er særlig grund til at omtale udviklingen fra 1979 til 1980, hvor provenuet steg med ca. 30 pct., samtidig med at de skattepligtige formuer faldt fra 427 mia. kr. til 408 mia. kr., jfr. tabel 1. Samtidig blev antallet af formueskatteydere reduceret med ca. 82.000, således at det gennemsnitlige formueskattebeløb pr. formueskatteyder steg fra ca. 5.000 kr. til ca. 17.000 kr.

Baggrunden var, at beregningen af formueskatten ændredes markant med virkning fra 1980 som led i regeringens indkomstpolitiske løsning. Den skattefri bundgrænse blev hævet fra 630.000 kr. i 1979 til 1.000.000 kr. i 1980, samtidig med at beskatningen blev ændret fra et progressivt system med beskatningspromiller på 9 og 11 til et proportionalt system med en beskatningspromille på 22. Den højere bundgrænse medførte, at skattepligtige med mindre formuer blev fritaget for formueskat, medens de større formuer fik en forøget beskatning.

Siden 1980 har formueskatteprovenuet stort set udviklet sig i takt med udviklingen i de skattepligtige formuer. Formueskatten er i de seneste år blevet skærpet, idet den årlige regulering af den skattefri bundgrænse har været mindre end den faktiske udvikling i de skattepligtige formuer med det resultat, at et stigende antal personer er blevet omfattet af formueskatten.

I tabel 3 er vist en oversigt over formuebeskatningen sammenholdt med nedslag efter reglerne om 78 pct.-formueskatte loftet. På grundlag af de foreliggende statistiske oplysninger er det kun muligt at belyse omfanget af nedslagene efter 1980.

Tabel 3. Formueskatteprovenu og nedslag efter reglerne om 78 pct.-formueskatteloftet 1980-1987.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 ¹⁾	1987 ¹⁾
	mill. kr.							
Formueskat <u>brutto</u>	1.277	1.089	933	1.150	1.425	1.919	2.405	2.320
Nedslag efter								
<u>loftsregel</u>	328	276	220	306	382	552	655	500
Formueskatteprovenu	949	813	713	844	1.043	1.367	1.750	1.820
Nedslag i statsskat	96	34	28	56	73	119	125	100
Samlet formuebe-								
skatning netto	853	779	685	788	970	1.248	1.625	1.720
Samlet formuebeskat-								
ning netto i pct. af								
<u>formueskat brutto</u>	66.8	71,5	73.4	68.5	68.1	65.0	67.6	74.1

Kilde: Oplysninger i Statsskattedirektoratet samt beregninger på Lovmodellen.

1) Skøn.

Reglen om 78 pct.-formueskatteloftet har medført, at den beregnede bruttoformueskat for 1987 nedsættes med omkring 20 pct., hvortil kommer en yderligere reduktion i statsskatten i kraft af samme regel på 5 pct. Alt i alt reduceres den beregnede (brutto)formueskat således med omkring 1/4 som følge af reglen om, at den samlede indkomst- og formueskat ikke kan overstige 78 pct. af den skattepligtige indkomst.

For 1985 og 1986 var reduktionsandelen lidt større, nemlig omkring 1/3. Den mindre reduktion i 1987 må tilskrives skattereformens nedsættelse af indkomstskatterne.

3.3. Størrelsesfordeling m.v. af de skattepligtige formuer.

Tabel 4-10 i dette afsnit belyser på forskellig måde, hvorledes de skattepligtige formuer fordeler sig på størrelsesgrupper, efter den formueskattepligtiges socioøkonomiske status, alder og skattepligtige indkomst.

Tabellerne 4-10 er beregnet på Lovmodellen på grundlag af et udsnit på ca. 3 pct. af Danmarks befolkning.

Tabel 4 viser antallet af familier (enlige eller ægtepar) med skattepligtige formuer under og over den formueskattefri bundgrænse 1985.

Tabel 4. Familier med skattepligtig formue under og over den skattefri bundgrænse 1985.

Skattepligtig formue	Antal		Samlet skatte-	
	familier		pligtig formue	
mill. kr.	(1000)	pct.	mia. kr.	pct.
Under 1,2 ¹⁾	2.906	98	340	67
Over 1,2 ¹⁾	69	2	167	33
<u>I alt</u>	<u>2.975</u>	<u>100</u>	<u>507</u>	<u>100</u>

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

1) Den formueskattefri bundgrænse udgjorde i 1985 1.229.200 kr. I tabellen er den angivet som 1,2 mill. kr.

I 1985 ejedes ca. 2/3 af de skattepligtige formuer af familier, hvis samlede formue ikke oversteg 1,2 mill. kr., mens ca. 1/3 tilhørte skatteydere, der betalte formueskat. Hvis der ses bort fra de første 1,2 mill. kr. svarende til den formueskattefri bundgrænse, reduceres andelen af de skattepligtige formuer, der faktisk formuebeskattes, til ca. 16 pct.

I tabel 5 er de skattepligtige formuer i 1985, der ejedes af formueskatteydere, fordelt efter størrelse. Endvidere er anført størrelsen af formueskatten.

Tabel 5. Familier med skattepligtig formue over den
skattefri bundgrænse fordelt efter formuens
størrelse 1985.

Skattepligtig formue	Antal fami- lier	Andel af skattepl. formue		Gennemsnitlig formueskat	Formueskat	
mill. kr. (1)	(2)	pet. (3)	pet. (4)	kr. (5)	mill.kr. pct. (6) (7)	
1,2 ¹⁾ - 1,5	24.900	36	20	2.500	62	5
1,5 - 2,0	21.500	31	22	10.400	220	16
2,0 - 3,0	12.800	19	18	24.800	320	23
3,0 - 5,0	5.750	8	13	53.300	305	22
5,0 -10,0	2.550	4	11	82.900	210	16
10,0-20,0	1.000	2	8	133.100	135	10
20,0-	300	0	8	390.800	115	8
I alt	68.800	100	100	19.800	1.367	100

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

1) 1.229.200 kr. Formueskattefri bundgrænse.

Sammenholdes den procentvise fordeling af den skattepligtige formue (kol. 4) med den procentvise fordeling af formueskatten (kol. 7), ses, at familier med en formue på mellem 2 og 5 mill. kr. og i et vist omfang også familier med formuer fra 5-10 mill. kr. betaler en større andel af formueskatten end deres andel af den skattepligtige formue udgør. Beregninger af den effektive formueskatteprocent i kapitel IV, tabel 1, viser, at i 1987 skønnes formuer mellem 3 og 5 mill. kr. at have den højeste effektive skatteprocent af formuen incl. bundfradraget. Hvis der alene tages hensyn til den del af formuen, der overstiger bundfradraget, er det formuer fra bundgrænsen til ca. 3 mill. kr., der har den højeste effektive beskatning.

Dette skyldes, at der kun i begrænset omfang sker nedsættelse af formueskat og statsindkomstskat efter reglerne om formueskatteløftet for disse skatteydere.

Formueskatten er her typisk af forholdsvis begrænset størrelse i forhold til deres indkomst og skatten heraf. Det gælder i udpræget grad for formuer mellem 2 og 5 mill. kr. Derimod vil formueskatten for skatteydere med større formuer hyppigere være så stor i forhold til indkomsten, at der sker nedsættelse efter loftsreglerne.

Fordeling af de samlede skattepligtige formuer efter familiens socioøkonomiske gruppe.

I tabel 6 er de samlede skattepligtige formuer i 1985 fordelt efter den socioøkonomiske gruppe, som familien kan henføres til.

Tabel 6. Samlet skattepligtig formue oa formueskat fordelt på socioøkonomiske grupper. 1985.

Socioøkonomisk gruppe	Alle familier	Heraf formue-skatteydere		Samlet skpl. formue		Formueskat	
		Antal Pct. af alle		I alt	Heraf hos formueskattevdere		
	(1.000)			mia. kr.	mia. kr.	mill. kr.	Pct.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Landbrugere	108	12.300	11	48	27	192	14
Øvr. selvst.	174	13.500	8	55	33	310	23
Direktører og overordnede							
funktionærer	152	10.100	7	58	30	248	18
Øvr. lønmodt.	1.600	12.100	1	150	29	221	16
Pensionister	658	18.500	3	172	43	362	26
Andre	283	2.300	1	24	5	34	3
I alt	2.975	68.800	2	507	167	1.367	100

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Formueskat forekommer hyppigst blandt landbrugere, hvoraf ca. 11 pct. betaler formueskat. I alt

bidrager gruppen af landbrugere med ca. 14 pct. af den samlede formueskat. Dette afspejler, at landbruget er et kapitalintensivt erhverv. Hertil kommer, at varierende naturforhold m.v. nødvendiggør en vis egenkapital.

Blandt øvrige selvstændige, og blandt direktører og overordnede funktionærer, der også omfatter hovedaktionærer, er 7-8 pct. af familierne formueskattebetalere. Disse to grupper betaler tilsammen godt 40 pct. af den samlede formueskat.

Ca. 1/3 af de skattepligtige formuer ejes af pensionister, hvoraf 3 pct. er formueskattebetalere. Tilsammen tegner pensionisterne sig for omkring 1/4 af det samlede formueskatteprovenu.

Fordeling af de samlede skattepligtige formuer efter familiens alder.

I tabel 7 a og 7 b er de samlede skattepligtige formuer i 1985 fordelt efter familiens alder, forstået som alderen for den ældste person i familien.

Tabel 7 a. Samlet skattepligtig formue og formueskat fordelt på aldersgrupper. 1985.

Alders- interval	Alle familier	Heraf formue- skatteydere		Samlet skpl.formue		Formueskat		
		Antal	Pct. af alle	I alt	Heraf hos for- mueskatteydere			
	(1.000)			Mia. kr.	Mia. kr.	Pct. Mill.	kr.	Pct.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
45	1.615	8.100	1	62	27	16	211	15
45 -	55	357	11.900	3	91	29	18	250
55 -	65	354	17.100	5	125	37	22	282
65 -	75	344	19.800	6	135	47	28	395
75 -		305	11.900	4	94	27	16	229
I alt	2.975	68.800	2	507	167	100	1.367	100

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Det kan konstateres - som forventeligt - at langt størstedelen af de skattepligtige formuer ejes af den midaldrende og ældste del af befolkningen, og at disse grupper betaler langt hovedparten af formueskatten.

Ca. 85 pct. af formuerne ejes af familier over 45 år, og de betaler nogenlunde samme andel af **formueskatte**provenuet. Formueejere over 65 år ejer knap 45 pct. af formuerne og betaler ca. 45 pct. af formueskatteprovenuet.

Tabel 7 b. Gennemsnitlige formuer fordelt på aldersgrupper. 1985.

Alders- interval	Gennemsnitlig formue for alle i gruppen	Gennemsnitlig formue hos for- mueskatteydere	Gennemsnitlig formueskat hos formueskatteydere
	kr.	kr.	kr.
(1)	(2)	(3)	(4)
-45	38.000	3.333.000	26.100
45-55	255.000	2.437.000	20.900
55-65	353.000	2.164.000	16.500
65-75	392.000	2.373.000	19.900
75	308.000	2.269.000	19.200
I alt	170.000	2.427.000	19.900

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Som det kunne forventes, er der en klar tendens til, at formuerne i gennemsnit er størst hos de midaldrende og ældste grupper af befolkningen. Denne alderseffekt med hensyn til formuens størrelse medvirker til at gøre formuefordelingen skæv. Denne effekt **kan** dog næppe forklare hele skævheden i formuefordelingen.

Fordeling af de skattepligtige formuer efter
familiens skattepligtige indkomst.

I tabel 8 er de samlede skattepligtige formuer i 1985 fordelt efter familiens skattepligtige indkomst.

Tabel 8. Samlet skattepligtig formue og formueskat
fordelt efter familiens skattepligtige ind-
komst. 1985.

Skattepligtig ind- komst for familien	Alle familier	Andel med formueskat	Gnsn. for- mue for alle	Andel af sam- let formue	Formueskat	
kr. (1)	(1.000) (2)	pct. (3)	kr. (4)	pct. (5)	mill.kr. (6)	pct. (7)
Negativ	15	2 - 1 7 3 . 0 0 0		- 1	3	0
0- 100.000	1.362	0	82.000	22	36	3
100.000- 200.000	1.044	2	155.000	32	200	15
200.000- 300.000	415	4	287.000	23	253	18
300.000- 500.000	121	14	588.000	14	351	26
500.000-1.000.000	16	50	1.973.000	6	320	23
1.000.000-	2	80	8.756.000	4	204	15
I alt	2.975	2	170.000	100	1.367	100

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Tabellen viser, at den gennemsnitlige formue er stigende med stigende indkomst. Det må dog antages, at der er stor spredning på gennemsnitsformuerne. Det forhold, at kun ca. halvdelen af familierne med en skattepligtig indkomst på mellem 500.000 kr. og 1.000.000 kr. betaler formueskat, understøtter, at formueskatten ikke er velegnet som substitut for indkomstbeskatning.

I tabel 8 indgår familier med negative skattepligtige formuer. I tabel 9 indgår disse familier ikke.

Tabel 9. Positiv skattepligtig formue og formueskat
fordelt efter familiens skattepligtige ind-
komst. 1985.

Skattepligtig ind- komst for familien	Antal familier	Andel med formueskat	Gnsn. for- mue	Andel af samlet posi- tiv formue	Formueskat	
kr. (1)	(1.000) (2)	pct. (3)	kr. (4)	pct. (5)	mill.kr. (6)	pct. (7)
Negativ	6	5	268.000	0	3	0
0- 100.000	1.056	0	132.000	24	36	3
100.000- 200.000	720	3	273.000	33	200	15
200.000- 300.000	318	6	420.000	21	253	18
300.000- 500.000	103	16	734.000	13	351	26
500.000-1.000.000	15	53	2.166.000	5	320	23
1.000.000-	2	84	9.366.000	4	204	15
I alt	2.220	3	267.000	100	1.367	100

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Ca. 755.000 familier havde en skattepligtig formue i 1985, der var negativ eller nul, og de samlede negative skattepligtige formuer udgjorde i 1985 i alt ca. 85 mia. kr. Den relative fordeling af de skattepligtige positive formuer mellem indkomst-grupperne er stort set uændret i forhold til forde-lingen af de samlede formuer i tabel 8.

I tabel 10 er vist en fordeling af de skatte-pligtige formuer efter størrelsen af den skatteplig-tige indkomst for familier, som betaler formueskat.

Tabel 10. Skattepligtig formue for familier med skattepligtig formue over formueskattebundgrænsen fordelt efter familiens skattepligtige indkomst. 1985.

Skattepligtig Ind- komst for familien	Antal faml- lier		Gnsn. formue	Andel af samlet formue hos for- mueskatteydere	Fomueskat	
kr.		pct.	kr.	pct.	mill.kr.	pct.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Negativ	300	0	2.276.000	0	3	0
0- 100.000	4.500	7	1.602.000	4	36	3
100.000- 200.000	19.300	28	1.780.000	21	200	15
200.000- 300.000	18.300	27	1.929.000	21	253	18
300.000- 500.000	16.700	24	2.370.000	24	351	26
500.000-1.000.000	8.000	12	3.815.000	19	320	23
<u>1.000.000-</u>	<u>1.700</u>	<u>2</u>	<u>10.860.000</u>	<u>11</u>	<u>204</u>	<u>15</u>
<u>alt</u>	<u>68.800</u>	<u>100</u>	<u>2.429.000</u>	<u>100</u>	<u>1.367</u>	<u>100</u>

Kilde: Beregninger på Lovmodellen.

Af de familier, som betaler formueskat, har 2/3 en samlet skattepligtig indkomst på over 200.000 kr. Heraf har ca. 15 pct. en indkomst over 500.000 kr.

Det fremgår endvidere, at familierne med skattepligtige indkomster over 500.000 kr. ejer en relativ større andel af de skattepligtige formuer end familier med mindre indkomster. Dette afspejler det forhold, at den gennemsnitlige skattepligtige formue er stigende med stigende skattepligtig indkomst.

KAPITEL IV.

Formueskatteloftet.

1. Indledning.

I mange af de lande, hvor der sker en løbende direkte beskatning af **nettoformuen**, er der regler, som begrænser den samlede indkomst- og formueskat, når den skattepligtige indkomst er lille i forhold til den skattepligtige formue. Et sådant formueskatteloft findes også i dansk skattelovgivning, hvor reglen gennem tiden har haft forskellige udformninger. Reglen benævnes ofte "det vandrette skatteloft".

Udskrivningslovens § 11 indeholdt frem til 1980 en regel om begrænsning af formueskatten, den såkaldte "godsejerregel". Efter denne regel blev formueskatten nedsat med 5 pct. for hver 4 promille, den skattepligtige indkomst var mindre end 6 pct. af den skattepligtige formue. Udgjorde den skattepligtige indkomst eksempelvis 4 pct. af den skattepligtige formue, blev formueskatten nedsat med 25 pct. Hvis den skattepligtige indkomst var nul eller negativ, blev formueskatten nedsat med 80 pct., der var den maksimale nedsættelse.

Udover nedslag i henhold til denne regel kunne der ske nedslag i indkomstskatten til staten, når statsindkomstskat, folkepensionsbidrag, kommunale indkomstskatter og formueskatten efter nedslag efter § 11 oversteg 70 pct. af den skattepligtige indkomst.

Regelsættet ændredes i skærpende retning med virkning fra 1980. Nedslag var fortsat betinget af, at indkomst- og formueskatten oversteg 70 pct. af den skattepligtige indkomst. Ud over nedsættelse i statsindkomstskatten kunne formueskatten nedsættes med op til 50 pct.

Fra 1981 blev loftsgrensen på 70 pct. hævet til 75 pct., samtidig med, at det maksimale nedslag i formueskatten blev forøget til 60 pct.

I forbindelse med en omlægning af de sociale bidrag fra og med indkomståret 1982 blev loftet hævet til 78 pct., uden at der hermed skete realitetsændringer.

Ændringen af ægtefællebeskatningsreglerne fra og med 1983 indebar, at den enkelte ægtefælle blev beskattet af sin formue og formueindkomst, dog således at der var særlige regler for beregningen af skatten af formueindkomsten for ægtefællen med den laveste arbejdsindkomst. Formueskatten blev fortsat beregnet på grundlag af ægtefællernes samlede formue med ét bundfradrag. Princippet i skatteloftsberegningen fra før ægtefællebeskatningsreglerne bevarede, således at det kun var ægtefællen med den største arbejdsindkomst og ægtefællernes samlede formueindkomst, der indgik i nedslagsberegningen, altså i de fleste tilfælde den samme indkomst, som tidligere lå hos hovedpersonen.

I perioden 1982 til 1986 blev loftet på 78 pct. fastholdt, selv om den gennemsnitlige kommunale skatteprocent i samme periode steg med 2,5 pct. point. Disse år skete der således en relativ lempelse af skatteloftsbestemmelsen isoleret set.

2. Gældende regler.

Ved skattereformen blev principperne i reglerne om formueskatteloftet videreført stort set uændret med virkning fra og med 1987. Skatteloftsprocenten forblev uændret 78 pct. Med hensyn til loftet over skatten af den sidst tjente krone, det såkaldte "skrå" skatteloft i personskattelovens § 19, stk. 1, skete der med skattereformen en nedsættelse fra 73 pct. til 68 pct.

For enlige skal der herefter ifølge **formueskatteloftet** ske nedsættelse af de beregnede skatter, hvis indkomstskatterne til stat, amts- og primærkommuner med tillæg af formueskatten og efter nedslag for personfra-

drag og skråt skatteloft, overstiger 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Først nedsættes formueskatten med indtil 60 pct. og herefter indkomstskatterne til staten, således at det samlede skattebeløb så vidt muligt udgør 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Den samlede nedsættelse kan dog højst udgøre et beløb, der svarer til den samlede formueskat. Eventuel kirkeskat indgår ikke i skatteloftsberegningen og skal betales ud over de beregnede andre indkomst- og formueskatter.

For ægtepar, der er samlevende i hele indkomståret, udgør skatteloftet 78 pct. af den ene ægtefælles skattepligtige indkomst med tillæg af den anden ægtefælles kapitalindkomst.

For 1987 er det ægtefællen med den største skattepligtige indkomst, der skal have medregnet hele sin skattepligtige indkomst og den anden ægtefælle kun kapitalindkomsten ved opgørelsen af indkomsten i nedslagsberegningen.

De skattebeløb, der indgår i nedslagsberegningen, omfatter ægtefællernes samlede formueskat samt en beregnet indkomstskat af summen af den ene ægtefælles skattepligtige indkomst og den anden ægtefælles kapitalindkomst.

Nedslaget i formueskatten og statsindkomstskatterne fordeles mellem ægtefællerne efter forholdet mellem deres skattepligtige formue.

Det har imidlertid vist sig mindre hensigtsmæssigt at anvende størrelsen af den skattepligtige indkomst som afgørende for, hvem af ægtefællerne, der skal have medtaget sin personlige indkomst ved nedslagsberegningen. Dette giver nemlig ægtefællerne mulighed for at påvirke størrelsen af nedslaget, idet de gennem fordelingen af deres samlede kapitalindkomst i visse tilfælde selv kan bestemme, hvem der skal have den største skattepligtige indkomst og dermed blive den beregningsmæssige hovedperson. Reglen er med andre ord ikke neutral overfor ægtefællernes fordeling af kapitalindkomsten.

Fra 1988 er reglerne for nedslagsberegningen for ægtefæller derfor ændrede , mens de er uændrede for enlige.

Efter det nye regelsæt er det ægtefællen med den største personlige indkomst, der skal have medregnet hele sin skattepligtige indkomst. Summen af denne ægtefælles skattepligtige indkomst og den anden ægtefælles kapitalindkomst benævnes skatteloftsindkomsten.

De skattebeløb, der indgår i nedslagsberegningen, er ægtefællernes samlede formueskat samt de samlede indkomstskatter til stat og kommuner af skatteloftsindkomsten. Ved skatteberegningen for skatteloftsindkomsten opgøres beregningsgrundlagene for 12 pct.'s- og 6 pct.'s-skatterne under hensyn til skattereformens overgangsregler. Ved beregningen af 6 pct.'s-skatten anvendes ét bundfradrag. Ligeledes anvendes der eet personfradrag. Reglerne om beregningen af størrelsen af nedslaget og dets fordeling mellem ægtefællerne er uændret i forhold til 1987-reglerne.

Hvis ægtefællen med den mindste personlige indkomst har negativ skattepligtig indkomst, gælder en særlig regel. Her beregnes 78 pct.'s grænsen af ægtefællernes samlede skattepligtige indkomst og ikke af skatteloftsindkomsten, ligesom almindelig indkomstskat til stat og kommuner beregnes af ægtefællernes samlede skattepligtige indkomst i stedet for af skatteloftsindkomsten.

Anvendes virksomhedsordningen, medregnes det opsparede overskud ikke i den skattepligtige indkomst eller i kapitalindkomsten i opsparingsåret. Derfor indgår hverken det opsparede beløb eller den betalte å conto skat (virksomhedsskatten) i skatteloftsberegningen. I det år, hvor det opsparede overskud hæves, indgår det i den personlige indkomst og dermed i skatteloftsberegningen dette år.

—
jfr. lovforslag L 116. Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove (skattereformen). Fremsat den 9. december 1987 af Skatteministeren og vedtaget af folketinget den 28. januar 1988 (lov nr. 36 af 29. januar 1988).

I nedenstående eksempel er vist virkningen af nedslaget for et ægtepar i en gennemsnitskommune i 1988.

	<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
	<u> kr. </u>	<u> </u>
<u>Indkomstopgørelse :</u>		
Personlig indkomst	300.000	150.000
Kapitalindkomst	75.000	75.000
Fradragsberettigede udgifter	<u>-10.000</u>	<u>-10.000</u>
Skattepligtig indkomst	<u>365.000</u>	<u>215.000</u>
 Skattepligtig formue	 <u>7.000.000</u>	 <u>7.000.000</u>
	 - kr. <u> </u>	
 Skatteloftsindkomst	 440.000	
78 pct. heraf	343.200	
Skat af skatteloftsindkomst	247.684	
Nedslag ialt	183.226	
Heraf formueskat (60 pct.)	167.245	
Rest nedslag i statsskatter	15.981	
	<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
	<u> kr. </u>	<u> </u>
<u>Ægteparrets samlede skat.</u>		
Indkomstskat før nedslag	203.802	107.190
Nedslag skatteloft	<u>7.991</u>	<u>7.991</u>
Samlet indkomstskat	<u>195.811</u>	<u>99.199</u>
 Formueskat før nedslag	 139.371	 139.371
Nedslag skatteloft	<u>83.623</u>	<u>83.623</u>
Samlet formueskat	<u>55.748</u>	<u>55.748</u>

I appendiks A er vist en detaljeret gennemgang af eksemplet.

Nedslagsreglerne bevirker i eksemplet, at ægteparrets samlede skattebetaling reduceres fra 101,7 pct. af ægteparrets

samlede skattepligtige indkomst til 70,1 pct., svarende til at skatteloftsindkomsten er blevet beskattet med 78 pct. og hustruens personlige indkomst med 51/57 pct.

3. Virkningen af skatteloftsreglen.

Det fremgår af tabel 3 i kapitel III, at reglerne om formueskatteloftet medfører, at bruttoformueskatten nedsættes med ca. 20 pct., hvortil kommer en yderligere reduktion af statsskatterne svarende til en nedsættelse af formueskatten på ca. 5 pct. Bruttoformueskatten reduceres alt i alt med omkring 1/4 i kraft af **skatteloftsreglerne**. Mellem formueskatteyderne varierer nedslaget i indkomst- og formueskatten betydeligt.

Det kan anslås, at regelsættet bevirker nedsættelse af formueskatten for omkring 6.000 familier.

I tabel 1 er beregnet de gennemsnitlige effektive formueskatteprocenter af henholdsvis hele formuen og den del af formuen, der overstiger bundgrænsen, for de formuer, der er omfattet af formueskatten.

Tabel 1. Gennemsnitlige effektive formueskatteprocenter fordelt efter formuens størrelse - 1987.

Skpl. formue	Effektive formueskatteprocenter			
	Af hele formuen		Af formuen ud over bundgrænsen	
	Før nedslag i statsskat	Efter nedslag i statsskat	Før nedslag i statsskat	Efter nedslag i statsskat
mill. kr.	pet.	pet.	pet.	pet.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1,3 ¹⁾ -1,5	0,16	0,16	2,20	2,20
1,5-2,0	0,56	0,56	2,19	2,19
2,0-3,0	1,01	1,00	2,16	2,16
3,0-5,0	1,38	1,37	2,10	2,09
5,0-7,5	1,40	1,35	1,77	1,72
7,5-10,0	1,17	1,12	1,36	1,31
10,0-20,0	1,17	1,08	1,29	1,19
over 20,0	0,85	0,44	0,88	0,46
Samtlige	0,83	0,78	1,73	1,63

1. 1.278.700 kr. Formueskattefri bundgrænse.

Tabellen viser, at den effektive formueskatteprocent nedsættes væsentligt på grund af formueskatteløftet. Dette gælder navnlig for husstande med skattepligtige formuer over 5 mill. kr. Reglerne om **formueskatte**loftet bevirker derfor, at formueskatten totalt set bliver degressiv for skattepligtige formuer over 5 mill. kr., og at formueskatten målt som procent af den del af formuen, der overstiger bundgrænsen, bliver mindre, jo større formuen er.

I nedenstående oversigt er der for en række kombinationer af skattepligtig formue og samlet indkomst vist, hvor meget formueskatten udgør efter nedslag (incl. nedslag i statsindkomstskatterne) efter formueskatteløftet. Den samlede indkomst består af 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst '.

Beregningerne er foretaget for en enlig skatteyder bosat i en gennemsnitskommune i 1988 uden fradrag i øvrigt.

Tabel 2. Formueskat efter loftsnedslag (incl. nedslag i statsindkomstskatterne). Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl.		Samlet indkomst (1.000 kr.)					Formueskat uden		
formue	mill.kr.	100	200	400	500	750	1000	2000	nedslag
		1.000 kr.							
1		0	0	0	0	0	0	0	0
3		37	37	37	37	37	37	37	37
5		39	62	81	81	81	81	81	81
10		61	62	92	102	127	152	191	191
20		149	123	92	102	127	152	252	411
30		237	211	143	104	127	152	252	631
40		325	299	231	192	127	152	252	851
50		413	387	319	280	183	152	252	1071
75		633	607	539	500	403	305	252	1621
100		853	827	759	720	623	525	252	2171

Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

I appendiks B er vist, hvorledes de i tabel 2 beregnede formueskatter efter loftsnedslag fremkommer. Der er her angivet formueskatten før loftsnedslag samt loftsnedslagene i formueskatten og i statsindkomstskatterne. Endvidere er den samlede indkomst- og formueskat efter loftsnedslag angivet.

' Disse forudsætninger har ingen væsentlig betydning for de konklusioner, der kan drages af tabellen.

Det fremgår af tabel 2, at når formuen overstiger 10 mill.kr., falder formueskatten efter skatteloftsnedslagene med stigende indkomst indtil en vis indkomst. I dette interval overstiger de samlede indkomst- og formueskatter 78 pct. af de skattepligtige indkomster. Med stigende indkomst fremkommer der større statsindkomstskatter, som der kan gives nedslag i, således at formueskatten efter nedslag i både 60 pct. af formueskatten og statsindkomstskatterne isoleret set falder. De samlede indkomst- og formueskatter vil dog stige, da de kommunale skatter skal betales uanset nedslagsregler.

Når den samlede indkomst- og formueskat netop udgør 78 pct. af den skattepligtige indkomst vil en indkomstforøgelse medføre, at formueskatten efter lofts-nedslag stiger. Formueskatten efter nedslag vil typisk stige med 10 pct. af indkomststigningen, svarende til forskellen mellem indkomstskatten af indkomststigningen på 68 pct. og skatteloftsprocenten på 78 pct.

:

I tabel 3 er den samlede indkomst- og formueskat efter loftsnedslag vist for en enlig skatteyder.

Tabel 3. Samlet indkomst- og formueskat efter skatte-
loftsnedslag (excl. kirkeskat). Enlig skatte-
yder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl. formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.)						
	<u>100</u>	<u>200</u>	<u>400</u>	<u>500</u>	<u>750</u>	<u>1000</u>	<u>2000</u>
	<u>1.000 kr.</u>						
1	38	92	217	285	455	625	1305
3	74	128	254	322	492	662	1342
5	77	154	298	366	536	706	1386
10	98	154	309	387	582	777	1496
20	186	215	309	387	582	777	1557
30	274	303	361	389	582	777	1557
40	362	391	449	477	582	777	1557
50	450	479	537	565	638	777	1557
75	670	699	757	785	858	930	1557
<u>100</u>	<u>890</u>	<u>919</u>	<u>977</u>	<u>1005</u>	<u>1078</u>	<u>1150</u>	<u>1557</u>

Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

I tabel 4 er den samlede indkomst- og formueskat angivet i procent af den skattepligtige indkomst. Den skattepligtige indkomst er opgjort som den samlede indkomst minus 3 pct.'s-fradraget, der beregnes som 3 pct. af den personlige indkomst, dog maksimalt 3.400 kr.

Tabel 4. Samlet indkomst- og formueskat (excl. kirkeskat) i procent af skattepligtig indkomst. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl. formue mill.kr.	Samlet indkomst 1.000 (kr.) ¹⁾						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	38,1	46,5	54,7	57,4	60,9	62,7	65,4
3	75,4	65,1	64,0	64,8	65,9	66,4	67,2
5	78,0	78,0	75,1	73,7	71,8	70,8	69,4
10	99,9	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	74,9
20	189,2	109,1	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0
30	278,6	153,7	90,9	78,4	78,0	78,0	78,0
40	367,9	198,4	113,1	96,1	78,0	78,0	78,0
50	457,2	243,1	135,3	113,9	85,4	78,0	78,0
75	680,6	354,7	190,8	158,2	114,9	93,3	78,0
100	903,9	466,4	246,2	202,5	144,3	115,4	78,0

1) Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

Det fremgår af tabel 2 og 3, at både formueskatten efter nedslag og den samlede indkomst- og formueskat er konstant i store formueintervaller ved et givet niveau for den samlede indkomst. Eksempelvis udgør formueskatten ca. 127.000 kr. for skattepligtige formuer i intervallet 10-40 mill. kr., når den samlede indkomst udgør 750.000 kr. . Jo højere indkomstniveauet er, jo længere er intervallet, i hvilket formueskatten er konstant.

Forklaringen på, at formueskatten efter loftsnedslag er konstant ved et givet indkomstniveau over et betydeligt formueinterval, er, at skatteloftsreglen i dette interval bringer den samlede indkomst- og formueskat ned på 78 pct. af den skattepligtige indkomst. I dette interval er det med andre ord størrelsen af den

En mere præcis beregning viser, at formueskatten er konstant i intervallet 7-44 mill. kr.

skattepligtige indkomst, der er afgørende for størrelsen af formueskatten efter loftsnedslag.

Først når den skattepligtige formue er så stor, at nedslagsmulighederne i statsindkomstskatterne er udtømte, stiger formueskatten efter loftsnedslag med stigende skattepligtig formue.

Når nedslagsmulighederne i statsindkomstskatterne ved den givne indkomst er udtømte, og formueskatten stadig udgør 40 pct., vil den samlede indkomst- og formueskat overstige 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Den samlede indkomst- og formueskat kan således i visse situationer overstige den skattepligtige indkomst, jfr. tabel 4.

I nedenstående tabel 5 og 6 er marginalskatteprocenterne ved henholdsvis formueændringer og indkomstændringer angivet for de indkomst- og formuekombinationer, der er vist i tabellerne 2-4.

Tabel 5. Marginalskatteprocent ved formueændring.
Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl.

formue	Samlet indkomst (1.000 kr.)						
mill.kr.	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
5	0,00	0,00	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
10	0,88	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,20
20	0,88	0,88	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30	0,88	0,88	0,88	0,88	0,00	0,00	0,00
40	0,88	0,88	0,88	0,88	0,00	0,00	0,00
50	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,00	0,00
75	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,00
100	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,00

Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

Tabel 6. Marginalskatteprocent ved ændring i den personlige indkomst (excl. kirkeskat). Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl. formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.)						
	100 ²⁾	200 ²⁾	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	49,4	49,4	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0
3	49,4	49,4	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0
5	75,7	75,7	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0
10	28,0	75,7	78,0	78,0	78,0	78,0	68,0
20	28,0	28,0	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0
30	28,0	28,0	28,9	28,9	78,0	78,0	78,0
40	28,0	28,0	28,9	28,9	78,0	78,0	78,0
50	28,0	28,0	28,9	28,9	28,9	78,0	78,0
75	28,0	28,0	28,9	28,9	28,9	28,9	78,0
100	28,0	28,0	28,9	28,9	28,9	28,9	78,0

Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

3 pct.'s fradraget bevirker, at marginalskatteprocenterne her afviger fra henholdsvis 78 og 28,9.

Sammenholdes tabel 4, tabel 5 og tabel 6 ses det, at skatteydere, der får nedsat deres samlede indkomst- og formueskat til 78 pct. af den skattepligtige indkomst, har en marginal formueskatteprocent på 0, mens deres marginale indkomstskatteprocent er 78 pct. (excl. kirkeskat).

Hvis den samlede indkomst- og formueskat udgør mere end 78 pct. af den skattepligtige indkomst, skal der betales kommunale indkomstskatter, således at den marginale indkomstskatteprocent er ca. 29 excl. kirkeskat. Den marginale formueskattesats er i denne situation 0,88 pct., svarende til de 40 pct. af formueskatten, som der ikke gives nedslag i.

I vedføjede figur 1 i appendiks C er givet en grafisk fremstilling af, hvorledes forskellige kombinationer af personlig indkomst og formue påvirkes af **formueskatte**loftet.

Endvidere er de marginale indkomstskatteprocenter og de marginale formueskatteprocenter angivet.

I specielle situationer med små eller negative indkomster kan skatteloftsreglen bevirke, at formueskatten reelt bortfalder. Det vil f.eks. være tilfældet, når den personlige indkomst og renteudgifterne er lige store, således at den skattepligtige indkomst er 0. Eksempelvis vil det gælde, når personlig indkomst og renteudgifter begge udgør 450.000 kr. og formuen er 3 mill. kr. Her skal der alene svares statslige 6 pct.'s og 12 pct.'s-skatter. Idet de statslige indkomstskatter overstiger de 40 pct. af formueskatten, som der ikke gives nedslag i, bliver det samlede nedslag i statskatten i dette tilfælde 40 pct. af formueskatten.

Det samlede nedslag udgør således et beløb svarende til den samlede formueskat. Nedslaget må maksimalt udgøre den samlede formueskat.

I tabel 7 er formueskatten angivet i procent af den skattepligtige formue over formueskattebundgrænsen.

Tabel 7. Formueskat efter loftsnedslag (incl. nedslag i statsindkomstskatterne) i pct. af skattepligtig formue over formueskattebundgrænsen. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl. formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
5	1,07	1,69	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
10	0,70	0,72	1,06	1,18	1,47	1,76	2,20
20	0,80	0,66	0,49	0,55	0,68	0,82	1,35
30	0,83	0,74	0,50	0,36	0,44	0,53	0,88
40	0,84	0,77	0,60	0,50	0,33	0,39	0,65
50	0,85	0,80	0,66	0,58	0,38	0,31	0,52
75	0,86	0,82	0,73	0,68	0,55	0,41	0,34
100	0,86	0,84	0,77	0,73	0,63	0,53	0,26

Heraf er 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.

Det er stort set alene skattepligtige formuer under 10 mill. kr., som kommer til at betale den fulde formueskat. Dette resultat svarer ganske nøje til de faktiske effektive formueskatteprocenter i 1985, jfr. tabel 1.

Når den samlede indkomst udgør 400.000 kr., falder den effektive formueskatteprocent med stigende formue indtil formuen overstiger 20 mill. kr. . Derefter stiger den effektive formueskattesats med stigende formue, dog således at den maksimalt vil komme til at udgøre knap 0,88 pct. svarende til de 40 pct. af formueskatten, der altid skal betales.

Den sammenkædning af skattepligtig formue og skattepligtig indkomst, der sker i **skatteloftsberegningen**, giver skatteydere, der er i stand til tidsmæssigt at placere deres indkomst, særlige muligheder for at opnå nedsættelse af formueskatten. Hvis en hovedaktionær i nogle år f.eks. begrænser sit udtræk fra selskabet og delvis finansierer sit forbrug og sin skattebetaling gennem låntagning for senere at tilbagebetale lånene ved hjælp af en større udbytteudlodning, vil skatteyderen kunne få et forholdsvis stort nedslag i formueskatten i de år, hvor udtrækket reduceres. Til gengæld begrænses nedslaget eller bliver af minimal størrelse i det år, hvor udtrækkene til tilbagebetalingen af lån sker. Ved lånearrangementet opnår den skattepligtige set over perioden en bedre udnyttelse af formueskatte loftet. Arrangementet er mere indgående behandlet i kapitel X, afsnit 1.1.

Selvstændige erhvervsdrivende, som anvender virksomhedsskatteordningen og betaler formueskat, kan ligeledes optimere udnyttelsen af formueskatte loftet ved et sådant lånearrangement.

Endvidere giver sammenkædningen af skattepligtig formue og skattepligtig indkomst formueskatteyderne et incitament til at placere deres formue i aktiver, som

' En nøjagtig beregning viser, at vendepunktet er en skattepligtig formue på ca. 24 mill. kr. Her udgør den effektive formueskattesats 0,40 pct.

giver et lille eller slet intet skattepligtigt afkast, som for eksempel investeringsbeviser i akkumulerende investeringsforeninger.

Det har været fremført, at skatteloftsreglen belønner virksomhedsejere og andre, der på grund af dårlig ledelse o.l. ikke opnår en rimelig forrentning af de anvendte aktiver. I nogle situationer er synspunktet nok korrekt. Mens formueskatten i princippet er baseret på aktivernes markedsværdi, så bevirker skatteloftsreglen, at formuebeskatningen i nogen grad baseres på værdien af aktiverne i den konkrete anvendelse.

Synspunktet kan dog kun anlægges ved aktiver, hvor normalafkastet er tilstrækkeligt stort til at kunne rumme formueskatten indenfor skatteloftet. Der findes andre aktiver, som normalt kun giver et lille løbende afkast i forhold til aktivets markedsværdi. Det kan f.eks. dreje sig om skove, jord og anden fast ejendom, hvor inflationsforventninger kan tænkes at bevirke en høj markedsværdi. Da formueskatten kun berører en forholdsvis lille personkreds, påvirker den næppe prisdannelsen på sådanne aktiver væsentligt. Formueskatteloftet gør det derfor relativt fordelagtigt for formueskatteydere at eje disse aktiver i forhold til ikke-formueskatteydere.

4. Sammenfatning.

Regelsættet om formueskatteloftet begrænser den samlede indkomst- og formueskat for formueskatteydere, når den skattepligtige indkomst er lille i forhold til formuen. Reglerne har praktisk betydning for en begrænset personkreds. For 1987 skønnes ca. 6.000 husstande eller knap 7 pct. af alle familier, der betaler formueskat, at være omfattet af formueskatteloftet. Beløbsmæssigt kan der være tale om meget store reduktioner i den samlede skattebetaling for den enkelte person, og reglerne nedsætter skatteprovenuet med ca. 600 mill. kr. årligt svarende til omkring 1/4 af formueskatteprovenuet før nedslag.

I et skattesystem med beskatning af såvel indkomst som formue er en begrænsning af den samlede indkomst- og formueskat nødvendig, hvis man ønsker at forhindre, at den samlede beskatning af det løbende kapitalafkast i en lang række tilfælde overstiger 100 pct. Dette gælder i særlig grad, når formueskattesatsen er høj.

Mange formuer giver ikke noget eller blot et ringe likvidt løbende afkast, hvilket kan skyldes normale økonomiske mekanismer. Hertil kommer, at nogle formuer giver et stærkt svingende afkast. Det er derfor fundet rimeligt, at formueskatteydere får formueskatten nedsat i sådanne situationer.

Synspunktet om, at de samlede skatter alene må udgøre en vis maksimumsandel af den løbende indtjening, er dog trådt noget i baggrunden ved gennemførelsen af skattereformen. Efter personskatteloven kan en skatteyder, hvis skattepligtige indkomst er nul eller negativ, komme til at betale 6 pct.'s- og 12 pct.'s skatter alene på grundlag af størrelsen af den personlige indkomst. Det virker umiddelbart overraskende, at der er et skatteloft for den samlede indkomst- og formueskat, mens der ikke er noget skatteloft for indkomstskatten alene.

I andre tilfælde skyldes det løbende lave afkast af formuen, at den er placeret på særlig måde, f.eks. i akkumulerende investeringsbeviser. Det er dog ikke muligt at undgå at beskytte sådanne formueejere, når der anvendes et generelt virkende instrument som **formueskatteloftet**.

Det gældende regelsæt for formueskatteloftet er imidlertid blevet kritiseret på flere punkter:

Regelsættet er meget kompliceret og uigennemskueligt, især for ægtefæller og ikke mindst i forbindelse med skattereformens overgangsregler.

Ved en given indkomst er den samlede indkomst- og formueskat konstant over meget store formueintervaller. Den marginale formueskatteprocent er her nul.

Ved en given formue kan formueskatten efter lofts-
nedslag isoleret set falde over betydelige ind-
komstintervaller.

Nedslagsmulighederne sikrer ikke altid, at de sam-
lede indkomst- og formueskatter bringes ned på 78
pct. af den skattepligtige indkomst.

Skatteydere, der betaler mere end 78 pct. i samlet
indkomst- og formueskat, skal alene betale kommu-
nal indkomstskat, således at den marginale ind-
komstskatteprocent er ca. 29, selv for meget store
indkomster.

Den effektive formueskatteprocent af den del af
formuen, der overstiger bundfradraget, er gennem-
gående lavere, jo større indkomsten er og jo stør-
re formuen er.

Ved skattereformen forblev skatteloftet uændret,
således at en lavere indkomstskat for skatteydere
omfattet af skatteloftsreglerne blev modsvaret af
en stigning i formueskatten. Tilsvarende forblev
marginalskattesatsen uændret for disse skatteyde-
re.

De fordelingsmæssige konsekvenser af loftet er
uigennemskuelige.

I bilag B er der vist et eksempel på en enklere
nedslagsregel i sammenhæng med andre ændringer af for-
mueskatten.

Appendiks A.

Eksempel på beregning af indkomst- og formueskat
for ægtepar omfattet af formueskatteløftet.
Gennemsnitskommune. 1988.

	<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
	kr.....	
<u>Indkomstopgørelse :</u>		
Personlig indkomst	300.000	150.000
Kapitalindkomst	75.000	75.000
Fradragsberettigede udgifter	<u>-10.000</u>	<u>-10.000</u>
Skattepligtig indkomst	<u>365.000</u>	<u>215.000</u>
 Skattepligtig formue	 <u>7.000.000</u>	 <u>7.000.000</u>
 Overskydende kapitalindkomst	 32.500	 32.500
 Beregningsmæssig kapitalindkomst	 42.500	 42.500
 Beregningsmæssig personlig indkomst	 332.500	 182.500

Skatteberegning:

Almindelig indkomstskat:

stat	22,0 %	80.300	47.300
kommune+amt	28,9 %	105.485	62.135
kirke	0,7 %	2.555	1.505

<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
.....kr.....	

12-pct.'s-skat:

M: 12 % af (332.500-208.000)kr.	14.940	
H: 12 % af (182.500-208.000)kr.		0
H: 12 % af overskydende kapitalindkomst (332.500+32.500-208.000)kr. = 22.740		
-(332.500-208.000)kr. = 18.840		
	<u>3.900</u>	3.900

	<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>
<u>6-pct.'s-skat:</u>		
M: 6 % af (332.500+42.500-135.200)kr.	14.388	
H: 6 % af (182.500+42.500-135.200)kr.		5.388
<u>Skråt skatteloft;</u>		
M: 0,9 % af 124.500 kr.	-1.120	
H: 0,9 % af 32.500 kr.		-292
<u>Skatteværdi af personfradrag:</u>		
stat	6.204	6.204
kommune+amt	6.387	6.387
kirke	155	155
<u>Indkomstskat før formueskatteloft!</u>	<u>203.802</u>	<u>107.190</u>
I alt	<u>310.992</u>	
Heraf statsindkomstskat	<u>152.395</u>	

Formueskat: 2,2 % af

<u>(14.000.000-1.329.900)kr.</u>	<u>139.371</u>	<u>139.371</u>
----------------------------------	----------------	----------------

- kr. -

Formueskatteloft.

Hovedpers. Beregningsmæssig personlig indkomst	332.500
Beregningsmæssig kapitalindkomst	42.500
Skattepligtig indkomst	365.000
Bipersonens kapitalindkomst	<u>75.000</u>
Skatteloftsindkomst	<u>440.000</u>
Bipersonens overskydende kapitalindkomst	32.500
beregningsmæssige kapitalindkomst	42.500
Grundlag for 12-pct.'s-skat: (332.500+32.500)kr.	<u>365.000</u>
Grundlag for 6-pct.'s-skat: (332.500+42.500	
+42.500+32.500)kr.	<u>450.000</u>

Almindelig indkomstskat af skatteloftsindkomst	233.960	
12-pct.'s-skat	18.840	
6-pct.'s-skat (ét bundfradrag)	18.888	
Skråt skatteloft 0,9 % af 157.000 kr.	-1.413	
Skatteværdi af ét personfradrag	<u>-12.591</u>	
Samlet indkomstskat til skatteloft	247.684	
Samlet formueskat til skatteloft	<u>278.742</u>	
Samlet skat til skatteloftet	526.426	
Skatteloft 78 % af skatteloftsindkomst	<u>343.200</u>	
Nedslagsbeløb (max. nedslag)	183.226	
Nedslag i formueskat (max. 60 %)	167.245	
Nedslag i statsindkomstskat (kan højst udgøre 40 % af formueskatten eller ægtefællernes faktisk pålignede statsindkomstskatter)	<u>15.981</u>	
Samlet nedslag	<u>183.226</u>	
	<u>Mand</u>	<u>Hustru</u>
	_____kr.	_____

Ægteparrets samlede skat.

Indkomstskat før nedslag	203.802	107.190
Nedslag skatteloft	<u>7.991</u>	<u>7.991</u>
Samlet indkomstskat	<u>195.811</u>	<u>99.199</u>
Formueskat før nedslag	139.371	139.371
Nedslag skatteloft	<u>83.623</u>	<u>83.623</u>
Samlet formueskat	<u>55.748</u>	<u>55.748</u>
I alt skat	<u>251.560</u>	<u>154.948</u>
	<u>406.508</u>	

Appendiks B.

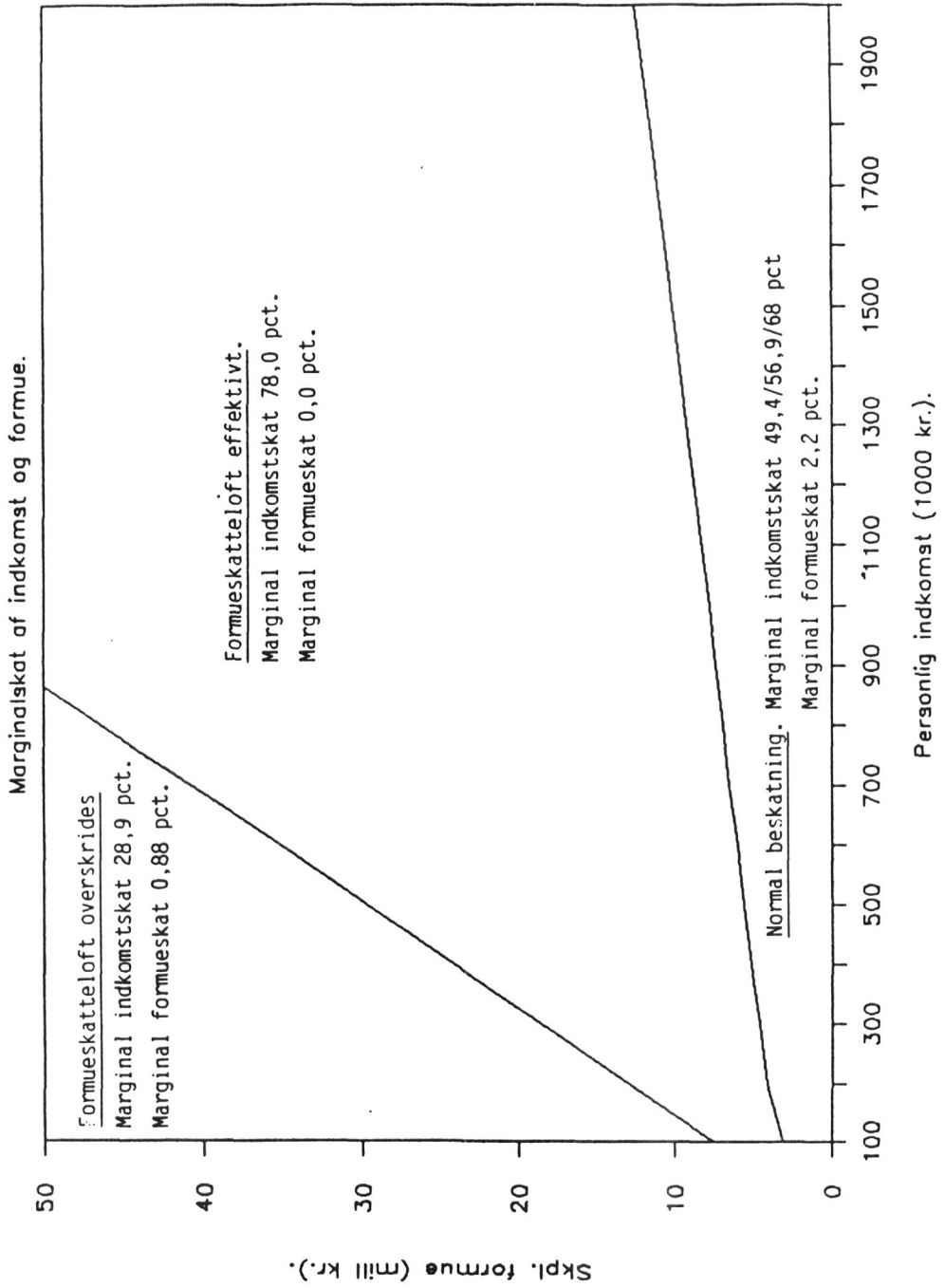
Forimeskat før og efter loftsnedslag. Specifikation af loftsnedslagene.

Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skpl. formue nill.kr.	Samlet indkomst (kr.)						
	Heraf 50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst.						
	100000	200000	400000	500000	750000	1000000	2000000
	kr.						
3 Fornueskat før nedslag	36742	36742	36742	36742	36742	36742	36742
Nedslag heri (max. 607.)	0	0	0	0	0	0	0
Nedslag statsskat	0	0	0	0	0	0	0
Formueskat efter nedslag	36742	36742	36742	36742	36742	36742	36742
Samlet indk.- og formueskat	74288	117989	253786	321786	491786	661786	1341786
5 Formueskat før nedslag	80742	80742	80742	80742	80742	80742	80742
Nedslag heri (max. 60%)	41458	8329	0	0	0	0	0
Nedslag statsskat	0	0	0	0	0	0	0
Formueskat efter nedslag	39284	72413	80742	80742	80742	80742	80742
Samlet indk.- og formueskat	76830	153660	297786	365786	535786	705786	1385786
10 Formueskat før nedslag	190742	190742	190742	190742	190742	190742	190742
Nedslag heri (max. 603!)	114445	114445	98438	88438	63438	38438	0
Nedslag statsskat	15466	3884	0	0	0	0	0
Formueskat efter nedslag	60831	72413	92305	102305	127305	152305	190742
Samlet indk.- og formueskat	98376	153660	309348	387348	582348	777348	1495786
20 Formueskat før nedslag	410742	410742	410742	410742	410742	410742	410742
Nedslag heri (max. 60%)	246445	246445	246445	246445	246445	246445	158438
Nedslag statsskat	15466	30701	71992	61992	36992	11992	0
Formueskat efter nedslag	148831	133596	92305	102305	127305	152305	252305
Samlet indk.- og formueskat	186376	214843	309348	387348	582348	777348	1557348
30 Formueskat før nedslag	630742	630742	630742	630742	630742	630742	630742
Nedslag heri (max. 607.)	378445	378445	378445	378445	378445	378445	378445
Nedslag statsskat	15466	30701	108813	147913	124992	99992	0
Formueskat efter nedslag	236831	221596	143484	104384	127305	152305	252305
Samlet indk.- og formueskat	274376	302843	360527	389427	582348	777348	1557348
40 Formueskat før nedslag	850742	850742	850742	850742	850742	850742	850742
Nedslag heri (max. 607.)	510445	510445	510445	510445	510445	510445	510445
Nedslag statsskat	15466	30701	108813	147913	212992	187992	87992
Formueskat efter nedslag	324831	309596	231484	192384	127305	152305	252305
Samlet indk.- og formueskat	362376	390843	448527	477427	582348	777348	1557348
50 Formueskat før nedslag	1070742	1070742	1070742	1070742	1070742	1070742	1070742
Nedslag heri (max. 60%)	642445	642445	642445	642445	642445	642445	642445
Nedslag statsskat	15466	30701	108813	147913	245663	275992	175992
Formueskat efter nedslag	412831	397596	319484	280384	182634	152305	252305
Samlet indk.- og formueskat	450376	478843	536527	565427	637677	777348	1557348
75 Formueskat før nedslag	1620742	1620742	1620742	1620742	1620742	1620742	1620742
Nedslag heri (max. 607.)	972445	972445	972445	972445	972445	972445	972445
Nedslag statsskat	15466	30701	108813	147913	245663	343413	395992
Formueskat efter nedslag	632831	617596	539484	500384	402634	304884	252305
Samlet indk.- og formueskat	670376	698843	756527	785427	857677	929927	1557348
100 Formueskat før nedslag	2170742	2170742	2170742	2170742	2170742	2170742	2170742
Nedslag heri (max. 607.)	1302445	1302445	1302445	1302445	1302445	1302445	1302445
Nedslag statsskat	15466	30701	108813	147913	245663	343413	615992
Formueskat efter nedslag	852831	837596	759484	720384	622634	524884	252305
Samlet indk.- og formueskat	890376	918843	976527	1005427	1077677	1149927	1557348

Appendiks C.

Figur 1. Formueskatteløftet

KAPITEL V.

Formueskatteregler i andre lande.

1. Hvor betales der formueskat?

Blandt de vigtigste OECD-lande betales der formueskat i cirka halvdelen, jfr. tabel 1.

Tabel 1. Lande med og uden formueskat, pr. 1. april 1986.

Lande med formuebeskatning	Lande uden formuebeskatning
Danmark	Australien
Finland	Belgien
Frankrig	Canada
Holland	Irland
Luxembourg	Italien
Norge	Japan
Schweiz	New Zealand
Spanien	Portugal
Sverige	Tyrkiet
V. Tyskland	England
Østrig	USA

1) Formueskatten afskaffet pr. 1. januar 1987.

Beskatning af formue er udbredt i det kontinentale Europa, mens den f.eks. ikke findes i de engelsktalende lande. Der foreligger ikke EF-harmoniseringsforslag på formueskatteområdet.

2. Skattestrukturen i forskellige lande.

Skattestrukturen eller den måde, hvorpå det samlede skatte- og afgiftsprovener er sammensat, og den andel de enkelte skatter og afgifter udgør af brutto-nationalproduktet, varierer meget.

Det fremgår af appendiks A, at de forskellige skatters andel af det samlede skatte- og afgiftsprovener varierer både gennem tiden og fra land til land. Et markant træk er den store variation, der er i indkomstskattens andel i de forskellige lande. Denne variation modsvares stort set af en modgående variation i de sociale bidrags andel. I Danmark finansieres de sociale udgifter i stor udstrækning via indkomstbeskatningen, mens disse udgifter i andre lande, f.eks. Holland og V. Tyskland, finansieres ved særskilte opkrævninger af f.eks. arbejdsgiverafgifter.

Det er ligeledes markant, at provenuet af formueskat og arve- og gaveafgift udgør en relativt lille andel af det samlede skatte- og afgiftsprovener. Der kan ikke iagttages nogen entydig sammenhæng mellem formueskattens andel og arve- og gaveafgiftens andel, således at en høj andel for formueskatten svarer til en lille andel for arve- og gaveafgiften, jfr. tabel 2.

Tabel 2. Formueskatten for personer samt arve- og gaveafgifters andel af bruttonationalproduktet i 1985. (Rangordnet efter formueskattens andel).

	Formueskatte- provener i pct. af bruttonatio- nalproduktet i 1985.	Arve- og gaveaf- giftsprovener i pct. af bruttona- tionalproduktet i 1985.
Norge	0,25 (0,17) ¹⁾	0,05
Holland	0,23	0,20
Danmark	0,22	0,23
Sverige	0,21 (0,01) ¹⁾	0,13
V. Tyskland	0,08 (0,34) ¹⁾	0,08
Finland	0,07 (0,01) ¹⁾	0,11
Spanien	0,06	0,08
USA	0,00	0,23
England	0,00	0,25

¹⁾ Formueskat betalt af selskaber i pct. af bruttonationalproduktet.

Kilde: OECD Revenue Statistics 1965-1985.

3. Problematisk at sammenligne formueskat internationalt.

Sammenligninger mellem skattesystemerne i forskellige lande er altid forbundet med stor usikkerhed.

Det skyldes bl.a., at der er store forskelle mellem hvad og hvem, der beskattes, og hvordan de forskellige beskatningsobjekter opgøres og vurderes.

Disse problemer bliver ikke mindre, når man sammenligner udsnit af forskellige landes skattesystemer. Formueskatten er således en integreret del af skattesystemet og kan derfor ikke betragtes isoleret fra det øvrige system.

Formuebeskatningen i forskellige lande varierer med hensyn til **beregningsprincipper**, fradragsregler, nedslagsmuligheder, værdiansættelsesregler, samspil med andre skatteregler m.v.

Sådanne forskelle gør, at det er nødvendigt at betragte regneeksempler, der tager udgangspunkt i beskatningen af en formue af en given størrelse i forskellige lande, med stor forsigtighed. For det første kan der ikke generaliseres ud fra sådanne eksempler, idet resultatet i høj grad vil være afhængigt af den givne formues størrelse og de gjorte forudsætninger i øvrigt. Dette skyldes bl.a., at bundfradragene varierer fra land til land. For det andet vil en formue bestående af en given sammensætning af aktiver på grund af forskelle i nedslagsregler og værdiansættelsesregler resultere i en skattepligtig formue af varierende størrelse. Sammenligninger af formuebeskatning får derfor let karakter af rene sammenligninger af skattesatser og bundfradrag, som isoleret set kan være mere vildledende end vejledende.

Der er dog nogle grundtræk, som er fælles for de fleste lande. Her kan f.eks. nævnes bundfradraget, der findes i de fleste lande. Bundfradraget varierer meget i størrelse, og i mange lande gives der højere bundfradrag for gifte par end for enlige, ligesom antallet

af børn kan have betydning for bundfradragets størrelse.

I mange lande findes der ligeledes regler, der begrænser den samlede beskatning incl. formueskat til en procentdel af den skattepligtige indkomst, svarende til det vandrette skatteloft i Danmark.

Der er stor variation mellem de enkelte lande i henseende til, om man benytter et progressivt eller et proportionalt beskatningssystem. En progressiv formuebeskatning vil ofte være forbundet med et relativt lille bundfradrag, ligesom en progressiv formuebeskatning oftest er kombineret med et skatteloft.

Der er stor forskel på principperne for opgørelse og værdiansættelse af den skattepligtige formue. Nogle af disse forskelle skyldes den historiske udvikling og andre igen forskelle i den administrative opbygning i de enkelte lande.

Der er dog også fælles træk, bl.a. fritages husholdnings- og personlige effekter, kunstværker, pensionsrettigheder, livsforsikringer m.fl. i de fleste lande, i hvert fald op til en vis værdi. Sådanne fritagelser er ofte begrundet i praktisk administrative hensyn. For boliger og erhvervsaktiver er der stor forskel i opgørelsen og værdiansættelsen.

4. Et forsøg på sammenligning af formueskatten i udvalgte lande.

I de to følgende figurer er det søgt illustreret, hvor meget der betales i formueskat af forskellige formuer i en række lande. Der er kun set på formueskat betalt af personer.

Der er tale om følgende lande:

Danmark
Finland
Holland
Norge
Spanien
Sverige
V. Tyskland.

Udover de problemer vedrørende sådanne sammenligninger, der allerede er nævnt ovenfor, skal det nævnes, at også omregning til en fælles valuta medfører, at sådanne sammenligninger skal betragtes med forsigtighed.

Til brug for figurerne er alle bundfradrag og progressionstrin omregnet til danske kr. Valutakurserne ultimo 1986 er benyttet.

Det skal bemærkes, at kurverne i praksis vil blive modificeret af eventuelle regler om skattelofter og nedslag samt som følge af lav vurdering af visse aktiver m.v. Den reelle formueskat kan derfor være vidt forskellig fra, hvad figur 1 og 2 udtrykker, jfr. kapitel IV.

Figur 1 viser, hvor meget en ugift person betaler i formueskat. Et karakteristisk træk ved figuren er det høje bundfradrag for formueskatten, der findes i Danmark sammenlignet med de andre lande. Det fremgår ligeledes, at Norge og Sverige ligger klart højere end de resterende lande. Disse to lande er karakteriseret ved, at der udløses formueskat allerede ved relativt små formuer på grund af lave bundfradrag. Norge er et særtilfælde, idet der betales formueskat til lokale myndigheder af formue over 60.000 N.kr. De lave bundfradrag i Norge og Sverige må dog ses i sammenhæng med reglerne for værdiansættelse. Især ejerboliger værdisættes meget lavt.

På grund af det høje bundfradrag er formuebeskatningen i Danmark for formuer op til 1,5 - 2 mill.kr. ikke væsentligt højere end i flertallet af de betragtede lande på trods af den relativt høje formueskattesats i Danmark.

Knæk på kurverne skyldes progressionstrin. Formueskatten er progressiv i Finland, Norge, Spanien og Sverige. I de fleste tilfælde er der tale om tre til fire trin, mens der i Spanien er ni trin fra 0,20 pct. til 2,0 pct. De enkelte trin er dog meget brede, således at 2 pct. satsen først udløses ved formuer over 2,5 mia.pesetas (ca. 150 mill.kr.).

Figur 2 viser de samme kurver, men tegnet for en familie med to børn. En række lande har højere bundfradrag i tilfælde af ægteskab og mindreårige eller afhængige børn. Et højere bundfradrag betyder, at kurverne skubbes til højre i figuren.

Af de her betragtede lande er det kun Sverige og Danmark, der ikke har et højere bundfradrag for familier med børn. I V. Tyskland er der et bundfradrag på 70.000 DM per medlem af familien, også for børn (mindreårige børn regnes med til familien). En familie med to børn vil således få et bundfradrag på 280.000 DM.

En enlig person har til sammenligning et bundfradrag på 70.000 DM. I de øvrige lande, hvor der er tale om forhøjede bundfradrag til gifte par og familier, er der tale om mindre forhøjelser. Bundfradraget i V. Tyskland, der er proportionalt med antallet af familiemedlemmer, er specifikt for V. Tyskland.

I bilag A er der givet en mere detaljeret oversigt over formueskattereglerne i de pågældende lande. Her indgår også en oversigt over opgørelse og værdiansættelse af den skattepligtige formue.

Fig.1 Formueskat for ugift person

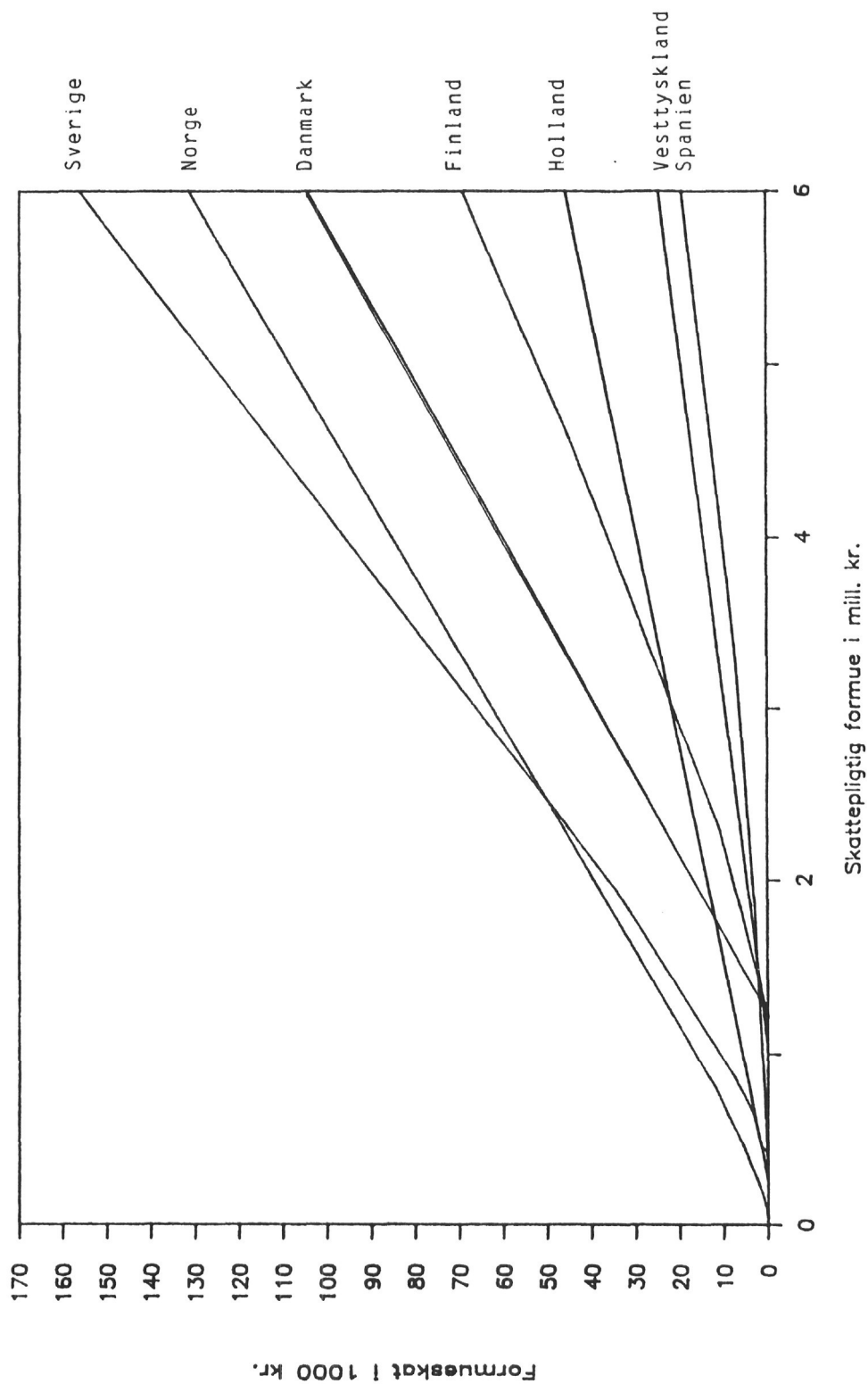
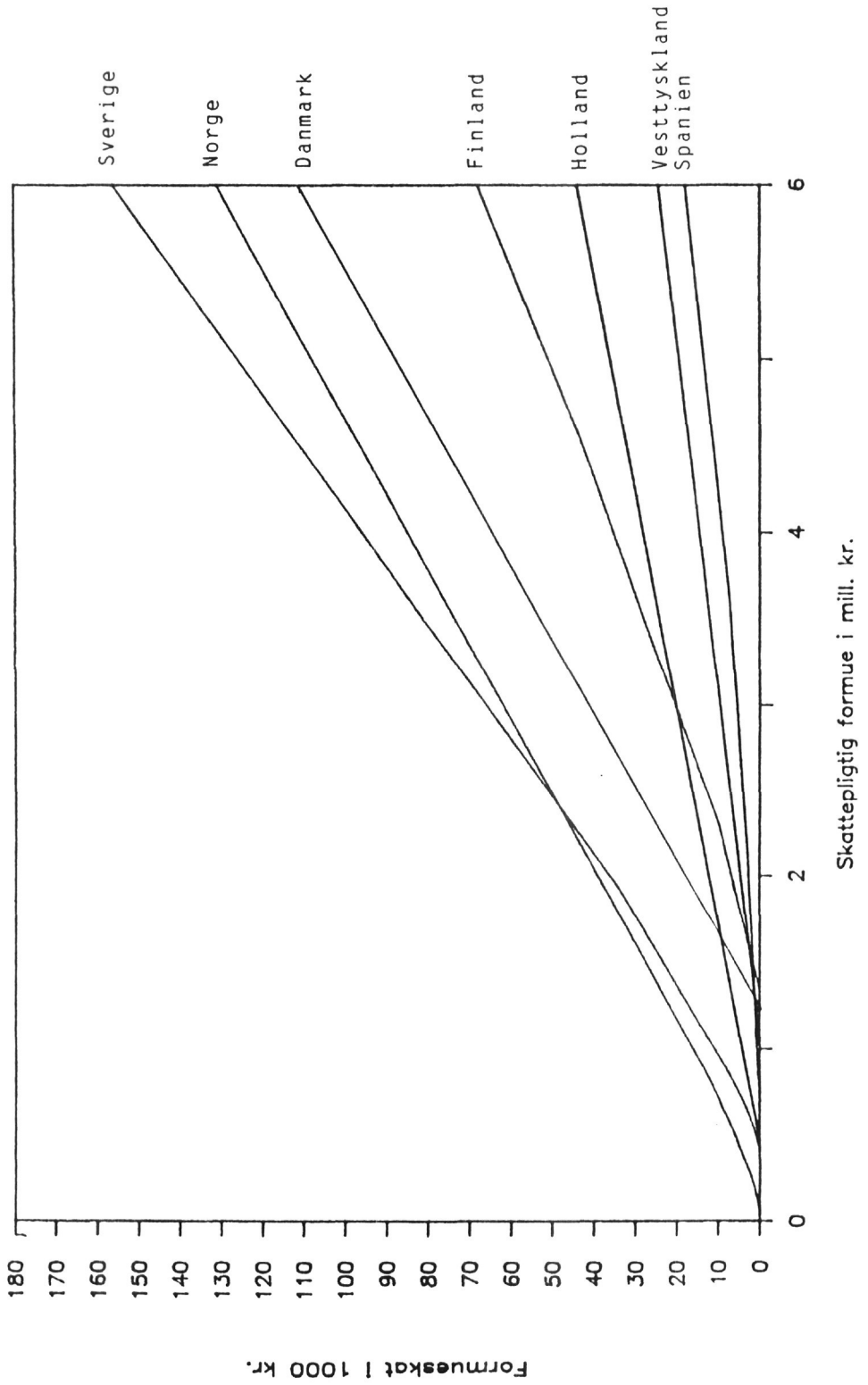

Fig.2 Formueskat for ægtepar, to børn

Appendiks A.

Tabel 1.

Forskellige skatters andel af det samlede skatte- og afgiftsprovener i forskellige lande 1970-85.

	Danmark	Sverige	Norge	Finland	Holland	V.Tysk- land	England	Spanien	USA
	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
1970s									
Indkomstskatter	51.22	54.19	38.52	47.31	33.83	40.41	20.19	47.90	
Formueskatter	0.56	0.71	1.38	0.54	0.84	2.73	0.00	0.00	0.00
Arveafgifter m.v.	0.35	0.36	0.24	0.26	0.58	0.24	1.98	0.85	1.61
Ejendomsskatter	4.12	0.01	0.61	0.00	0.97	1.21	9.67	0.48	11.84
Sociale bidrag	3.95	14.95	16.08	4.79	35.15	30.31	13.87	37.41	19.30
1975:									
Indkomstskatter	59.04	50.43	34.40	52.14	34.77	34.66	44.51	22.04	43.77
Formueskatter	0.46	0.49	1.48	0.53	0.53	2.04	0.00	0.00	0.00
Arveafgifter m.v.	0.38	0.25	0.22	0.23	0.37	0.14	0.82	0.79	1.38
Ejendomsskatter	3.95	0.01	0.42	0.00	0.74	1.13	11.12	0.38	11.80
Sociale bidrag	1.33	19.52	24.85	8.64	38.39	33.49	17.38	47.49	24.48
1980:									
Indkomstskatter	55.04	43.50	41.25	48.74	32.85	35.09	37.87	25.97	47.11
Formueskatter	0.56	0.28	1.08	0.23	0.74	1.52	0.00	0.49	0.00
Arveafgifter m.v.	0.43	0.21	0.09	0.24	0.48	0.18	0.55	0.41	1.09
Ejendomsskatter	3.34	0.01	0.32	0.00	1.46	1.03	10.68	0.18	8.86
Sociale bidrag	1.81	28.79	21.02	9.47	38.05	34.36	16.67	48.55	26.14
1985 (For USA dog 1984)									
Indkomstskatter	56.59	41.81	39.44	50.44	26.86	34.62	38.72	28.04	42.41
Formueskatter	0.44	0.43	0.87	0.26	0.51	1.23	0.00	0.22	0.00
Arveafgifter m.v.	0.47	0.26	0.09	0.30	0.45	0.22	0.64	0.27	0.80
Ejendomsskatter	1.85	0.95	0.44	0.22	1.83	1.06	10.61	0.21	9.36
Sociale bidrag	3.75	25.05	20.66	8.99	43.69	36.66	17.97	41.49	29.10

1) Oplysningerne om formueskat omfatter også formueskat betalt af selskaber.

Kilde: OECD Revenue Statistics 1965-1985.

Tabel 2.

Forskellige skatters andel af bruttonationalproduktet i forskellige lande 1970-85.

	Danmark	Sverige	Norge	Finland	Holland	V.Tysk-	England	Spanien	USA
	land								
	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
1970:									
Indkomstskatter	20.68	21.80	15.09	14.95	12.65	10.65	15.03	3.48	14.27
Formueskatter	0.23	0.29	0.54	0.17	0.32	0.90	0.00	0.00	0.00
Arveafgifter m.v.	0.14	0.14	0.09	0.08	0.22	0.08	0.74	0.15	0.48
Ejendomsskatter	1.66	0.01	0.24	0.00	0.37	0.40	3.60	0.08	3.53
Sociale bidrag	1.60	6.01	6.30	1.52	13.29	9.98	5.16	6.44	5.75
1975:									
Indkomstskatter	24.41	22.15	15.42	18.51	15.16	12.39	15.81	4.32	12.97
Formueskatter	0.19	0.22	0.66	0.19	0.23	0.73	0.00	0.00	0.00
Arveafgifter m.v.	0.16	0.11	0.10	0.08	0.16	0.05	0.29	0.16	0.41
Ejendomsskatter	1.63	0.00	0.19	0.00	0.32	0.40	3.95	0.07	3.50
Sociale bidrag	0.55	8.56	11.14	3.05	16.74	11.97	6.17	9.31	7.25
1980:									
Indkomstskatter	25.01	21.47	19.43	16.22	15.05	13.33	13.38	6.26	14.30
Formueskatter	0.25	0.14	0.51	0.08	0.34	0.58	0.00	0.12	0.00
Arveafgifter m.v.	0.29	0.10	0.04	0.08	0.22	0.07	0.19	0.10	0.33
Ejendomsskatter	1.52	0.00	0.15	0.00	0.67	0.39	3.77	0.04	2.69
Sociale bidrag	0.82	14.21	9.90	3.15	17.43	13.06	5.89	11.70	7.93
1985 (For USA dog 1984)									
Indkomstskatter	27.96	21.16	18.85	18.72	12.03	13.14	14.84	7.98	12.29
Formueskatter	0.22	0.22	0.42	0.08	0.23	0.42	0.00	0.06	0.00
Arveafgifter m.v.	0.23	0.13	0.05	0.11	0.20	0.08	0.25	0.08	0.23
Ejendomsskatter	0.91	0.48	0.21	0.08	0.82	0.40	4.09	0.06	2.71
Sociale bidrag	1.85	12.68	9.88	3.34	19.57	13.92	6.93	11.81	8.43

1) Oplysningerne om formueskat omfatter også formueskat betalt af selskaber.

Kildes OECD Revenue Statistics 1965-1985.

KAPITEL VI.

Nogle hovedsynspunkter på formueskatten.

1. Krav til et skattesystem.

De skattepolitiske mål kan groft inddeles i tre grupper: Allokeringsmål, fordelingsmål og stabiliseringsmål.

Allokeringsmål refererer til politiske ønsker om at opnå den bedst mulige udnyttelse af samfundets produktive ressourcer og den bedst mulige opfyldelse af befolkningens behov. Det kan bl.a. resultere i overførsel af ressourcer mellem privat og offentlig anvendelse.

Fordelingsmål drejer sig om at sikre eller tilvejebringe en indkomst- og formuefordeling, som anses for politisk ønskværdig eller acceptabel. I den danske politiske debat indgår der som et fordelingsmål ofte ønsker om spredning af ejendomsretten.

Stabiliseringsmål refererer til politiske ønsker om at reducere uligevægte på betalingsbalancen, på arbejdsmarkedet og på andre markeder af stor samfundsøkonomisk betydning. I den danske politiske debat sættes stabiliseringsmål i de fleste tilfælde i relation til ønsker om at bevare en høj beskæftigelsesgrad og betalingsbalanceligevægt.

Målene er indbyrdes afhængige. En påvirkning af indkomst- og formuefordelingen vil derfor også have ressourceallokeringsmæssige og stabiliseringsmæssige konsekvenser.

Når et skattesystems hensigtsmæssighed skal vurderes ud fra allokeringsmæssige synspunkter, er det almindeligt, at der formuleres en række neutralitetskrav. I et samfund som det danske, hvor ressourceanvendelsen i betydelig grad styres af markedskræfter, vil man i reglen kræve, at beskatningssystemet udformes

således, at man i videst muligt omfang undgår uønskede forvridninger af de beslutninger, som borgerne og virksomhederne træffer.

Man kan i princippet definere et antal neutralitetsbegreber, som svarer til antallet af beslutningstyper i den private sektor. I den foreliggende sammenhæng kan man bl.a tale om:

1. Neutralitet med hensyn til valg af investeringsstruktur.
2. Neutralitet med hensyn til valg af opsparringsstruktur.
3. Neutralitet med hensyn til valg af finansieringsstruktur.
4. Neutralitet med hensyn til valg af investeringsniveau.
5. Neutralitet med hensyn til valg af opsparringsniveau.
6. Neutralitet med hensyn til valg af virksomhedsform.
7. Neutralitet med hensyn til valg af bopælsland.
8. Neutralitet med hensyn til valg af samlivsform.

Både på grund af ønsket om at varetage andre hensyn end de rent allokeringsmæssige, og fordi neutralitetsbegreberne ikke er uafhængige, er det i praksis ikke muligt at udforme et skattesystem, som fuldt ud opfylder alle disse neutralitetskrav. I praktisk politik må man ofte nøjes med at formulere skatteregler, der såvidt muligt begrænser tilskyndelsen for borgerne til at foretage dispositioner, som er begrundet i skattesystemets mangel på neutralitet.

2. Krav til formueskatten.

Formuebeskatningen er kun en lille del af det samlede beskatningssystem. Udformningen af formuebeskatningen må derfor ses i sammenhæng med, hvorledes

skattesystemet iøvrigt er indrettet, herunder navnlig den øvrige beskatning af kapital og kapitalafkast.

Det er givet, at formueskattereglerne har betydning for opfyldelsen af allokeringsmålene. Hvis skatten f.eks. ikke rammer alle typer af formueaktiver på en ensartet måde, giver reglerne borgerne en tilskyndelse til at ændre deres investeringsstruktur eller investeringsniveau i forhold til, hvad den ville have været, hvis formueskatten ikke fandtes. En uensartet skattemæssig behandling af forskellige typer af formueaktiver repræsenterer altså et brud på kravet om neutralitet med hensyn til valg af investeringsstruktur og -niveau.

Hvis den manglende neutralitet i formuebeskatningen er begrundet i, at der foreligger en mangel på neutralitet i den øvrige kapitalbeskatning, som påvirker borgernes investeringsvalg i modsat retning, kan det imidlertid tænkes, at formueskatten bevirker, at skattesystemet taget som helhed virker mere neutralt på valget af investeringsstruktur.

Fordelingsmålet har altid spillet en central rolle i den danske politiske debat om formueskatten. Det centrale skattepolitiske spørgsmål er i denne forbindelse, om formueskatten er et egnet middel til at tilvejebringe en indkomst- og formuefordeling, som anses for ønskværdig eller acceptabel. Skattens hensigtsmæssighed må her vurderes i lyset af det progressive indkomstskattesystem. Disse spørgsmål behandles nærmere i kapitel VII.

Stabiliseringsmål har traditionelt indtaget en beskeden plads i debatten om formueskatten. En del af forklaringen herpå er utvivlsomt, at det på grund af det relative høje bundfradrag er en meget lille del af befolkningen, som betaler formueskat, og at det er et temmelig beskedent provenu, formueskatten indbringer. Stabiliseringspolitik virker først og fremmest gennem den samlede efterspørgsel efter varer og tjenester i samfundet, og formueskatten må antages at have meget ringe betydning for denne efterspørgsel.

Ved den nærmere vurdering af, hvorledes formueskatten tjener allokeringsmål, fordelingsmål og stabiliseringsmål er det selv sagt af stor betydning, både hvorledes selve opgørelsen af den skattepligtige formue foretages, og hvorledes selve beskatningen af den skattepligtige formue er udformet.

3. Principper for opgørelsen af den skattepligtige formue.

For at opnå neutralitet i relation til valg af investeringsstruktur, opsparingsstruktur m.v., må samtlige aktiver og passiver medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue, og samtlige aktiver og passiver må vurderes så realistisk som muligt. I det følgende er reglerne for opgørelsen af den skattepligtige formue relateret til dette udgangspunkt.

3.1. Vurdering af aktivernes værdi.

I princippet bør de enkelte aktivers værdi kunne bestemmes ud fra en opgørelse af den tilbagediskonterede værdi af de forventede fremtidige ydelser, som det pågældende aktiv kan kaste af sig, og den samlede formue bliver samtidig et udtryk for nutidsværdien af de fremtidige forbrugsmuligheder. I praksis er det dog vanskeligt eller umuligt at foretage en sådan opgørelse.

For en række aktiver, der ofte omsættes, fastsættes aktivets handelsværdi ud fra markedsdeltagernes vurdering af, hvad aktivet fremtidigt kan kaste af sig. I overensstemmelse med hovedprincippet i statsskatte-loven om, at aktiver og passiver ved opgørelsen af den skattepligtige formue ansættes til deres værdi i handel og vandel, indgår sådanne aktiver da også med omsætningsværdien. Dette vil f.eks. være tilfældet for børs-noterede værdipapirer.

For en række andre aktiver, der ikke så ofte omsættes, eller som slet ikke omsættes, må værdien

derimod fastsættes ved skøn. Det drejer sig om jord og fast ejendom, hvis værdi bl.a. til brug for opgørelsen af den skattepligtige formue opgøres ved de offentlige vurderinger. Ved fastsættelsen af værdien tages der i den forbindelse udgangspunkt i de sammenlignelige ejendomssalg, der har fundet sted, men alligevel bliver der et moment af skøn tilbage, der kan forårsage, at ejendommene ikke altid fastsættes til en realistisk markedsværdi. Endnu mere usikre kan vurderingerne blive, når værdien af varelagre, løsøre, udestående fordringer m.v. skal fastsættes.

Også for unoterede aktier og en række andre værdipapirer, der ikke noteres offentligt, kan det være vanskeligt at afgøre, hvad værdien er i handel og vandel. For at skabe ensartethed foretages værdiansættelsen derfor også typisk ud fra en række objektive kriterier, der er fastsat ved lov og i andre bestemmelser, men som ikke nødvendigvis vil føre frem til den værdi, de pågældende aktiver faktisk ville have i handel og vandel.

3.2. "Samtlige aktiver".

Skal formuebeskatningen virke neutralt på borgernes valg af aktivsammensætning, skal alle formuegoder behandles ensartet.

Efter de gældende regler findes der som tidligere nævnt en række aktiver, som slet ikke medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Der kan for det første nævnes pensionsopsparingsområdet, hvor indestående på pensionsordninger med løbende udbetalinger, kapitalpension og ratepensionsordninger ikke medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Det er klart, at når sådanne aktiver er fritaget for formuebeskatning, vil det alt andet lige medføre en særlig tilskyndelse for personer, der omfattes af formuebeskatning, til at foretage opsparring i netop sådanne ordninger. Pensionsopsparingsområdet udgør således et klart eksempel på et område, hvor

reglerne om opgørelsen af den skattepligtige formue påvirker opsparingsstrukturen.

Analogt gælder for værdien af pensionsrettigheder, som f.eks. er optjent af tjenestemænd, ministre og privat ansatte med tilsagnsordninger, at de heller ikke medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Endvidere kan nævnes, at hvis formuen skal opgøres korrekt og være et udtryk for værdien af de fremtidige forbrugsmuligheder, og det desuden skal hindres, at formueskatten favoriserer visse investeringer på bekostning af andre, så skal strengt taget også såkaldt "human capital" medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Ved "human capital" forstås den samlede beholdning af naturskabte og gennem uddannelse, træning, erfaring og vedligeholdelse skabte menneskelige indkomstskabende ressourcer. En højtuddannet person må således forventes at besidde meget "human capital", mens en person, der ikke har nogen uddannelse, i almindelighed må antages at besidde mindre "human capital".

Ved ikke at inddrage værdien af "human capital" ved opgørelsen af den skattepligtige formue og dermed friholde denne del af "formuen" for formuebeskatning favoriseres uddannelsesinvesteringer på bekostning af fysiske og finansielle investeringer og den særligt begavede i forhold til den, der har arvet skattepligtig formue.

Endvidere er indbo, herunder kunstværker, dyre tæpper, antikke møbler, smykker o.lign. normalt ikke formueskattepligtigt, hvilket kan animere til erhvervelse af disse goder.

Endelig kan nævnes, at immaterielle rettigheder, dvs. patent- og forfatterrettigheder samt ret til varemærker og goodwill heller ikke medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue til trods for, at de f.eks. er arveafgiftspligtige og værdiansættes i den forbindelse.

Udvalget er principielt af den opfattelse, at alle formuegoder, der kan værdiansættes, bør behandles ens i

relation til formuebeskatning. Udvalget vil dog ikke stille forslag om en udvidelse af formueskattegrundlaget med de nævnte aktivtyper. Hovedbegrundelsen herfor er af administrativ og kontrolmæssig karakter.

For så vidt angår indbo, kunst m.v. er det foreslået, at man anvender indboforsikringssummen. Udvalget er af den opfattelse, at det vil føre til underforsikring af indbo m.v.

Hvis de skattepligtige selv skal selvangive indbo m.v. med henblik på formuebeskatning, vil det være nødvendigt for skattemyndighederne at foretage kontrolvurderinger af møbler, malerier, frimærkesamlinger m.v. ved besøg i boligen. Dette forekommer uacceptabelt.

3.3. Tilsigtet mangel på neutralitet.

De neutralitetsmangler, der er omtalt ovenfor, skyldes for en del vanskeligheder ved vurdering af aktiverne. Hertil kommer så regler, der medfører, at visse aktiver ikke indgår ved opgørelsen af den skattepligtige formue med den fulde værdi, selv om denne eventuelt kan opgøres nogenlunde korrekt.

Når der ved opgørelsen af den skattepligtige formue indrømmes et 40 pct. nedslag for fysiske **erhvervs**-aktiver medfører det i sig selv, at de pågældende aktiver indgår med en værdi, der er lavere end værdien i handel og vandel.

Når maskiner, inventar og lignende driftsmidler samt skibe medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue til den værdi, de er nedskrevet til ved skattemæssige afskrivninger, kan det tilsvarende medføre, at de pågældende aktiver indgår med en værdi, der er lavere end værdien i handel og vandel, hvis de skattemæssige afskrivninger er større end svarende til den faktiske værdiforringelse. Det vil ikke mindst være tilfældet, hvis der anvendes investeringsfondsmidler. Driftsmidler og skibe m.v., der udelukkende benyttes erhvervsmæssigt, kan således anskaffes ved anvendelse af investeringsfondsmidler, mod at der foretages

forlods afskrivning på anskaffelsessummen med et beløb af samme størrelse. Det betyder, at den afskrivningsberettigede anskaffelsessum bliver nedsat med det beløb, der afskrives forlods. Et aktiv, der er erhvervet udelukkende ved anvendelse af investeringsfunds-midler, vil herved indgå i den samlede afskrivnings-saldo med værdien 0 og dermed også med værdien 0 ved opgørelsen af den skattepligtige formue, selv om aktivet netop er anskaffet.

Også i de situationer, hvor der kan forskudsaf-skrives, kan aktivet på leveringstidspunktet allerede være delvist afskrevet, og aktivet vil derfor heller ikke i denne forbindelse indgå med den fulde værdi ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Kombinationen af afskrivningsregler og nedslags-regler medfører desuden, at der for driftsmidler m.v. gives et 40 pct.-nedslag i en i forvejen ofte relativ lav afskrivningssaldo. For skibe gives der ikke noget nedslag i saldo-værdien ved formueopgørelsen, medmindre skibene er omfattet af afskrivningslovens afsnit V A (leasing), hvor der så til gengæld ikke kan foretages afskrivning.

Reglen om 40 pct. nedslag for fysiske erhvervsaktiver gælder kun for skattepligtige, der driver en personligt ejet virksomhed og har derfor ingen virkning for skattepligtige personer, der driver virksomhed i selskabsform (hovedaktionærer). Der er således ikke neutralitet overfor valg af virksomhedsform.

For så vidt angår skove, der mindst omfatter 25 ha, medfører reglerne, at nedslaget normalt bliver på 80 pct. af den opgjorte værdi.

En favorisering af bestemte aktiver, som f.eks. i tilfældet med det meget store nedslag for skove ved opgørelsen af den skattepligtige formue, vil sandsynligvis føre til, at fordelene kapitaliseres med en gevinst til dem, der ejer de pågældende aktiver, til følge.

Det må endvidere pointeres, at det beregningsmæssige udgangspunkt for nedslagsreglerne er aktivernes værdi og ikke størrelsen af den nettoformue, der er placeret i aktiverne. Også belånte aktiver giver således formuenedslag, uanset de ved 100 pct. belåning ikke forøger den skattepligtige formue. De formueskattemæssige incitamenter til at erhverve belånte erhvervsaktiver er derfor af betydelig størrelsesorden.

3.4. Passiver.

Også ved opgørelsen af de passiver, der skal fragå ved opgørelsen af nettoformuen, kan der opstå problemer af lignende karakter som ved opgørelsen af aktiverne.

I princippet kan også passivernes størrelse bestemmes ud fra en opgørelse over den tilbagediskonterede værdi af de fremtidige ydelser, der skal udredes, som følge af de økonomiske forpligtelser, der er knyttet til passiverne.

I de tilfælde, hvor der er tale om et variabelt forrentet lån til markedsrente, typisk i et pengeinstitut, vil den korrekte opgørelse af passivet svare til gældens restpålydende.

Er der derimod tale om fast forrentede lån, må der **ske** en omregning til kursværdi. Hvis der er tale om realkreditlån, kan børskursen på de bagvedliggende obligationer anvendes til beregning af gældens kursværdi, og en korrekt opgørelse af værdien af den økonomiske forpligtelse giver ikke anledning til problemer.

Anden gæld, der skal kursansættes, typisk private pantebreve, ansættes efter tabeller, som Statsskatteinspektariatet udarbejder med udgangspunkt i et skøn over markedsrenten på fordringer med den pågældende rentesats, løbetid, sikkerhed m.v. I disse tilfælde vil den kursansættelse, der finder sted, dog nødvendigvis være mere summarisk, specielt i de tilfælde, hvor der knytter sig særlige forhold til den pågældende økonomiske forpligtelse, f.eks. særlige aftaler om ekstraordinære

afdrag, eller hvis der er knyttet et vist gaveelement til gælden.

Et vigtigt princip er det, at hvor den fordring, der modsvarer gælden, kan ansættes til en kursværdi, der er forskellig fra fordringens pålydende, ansættes gælden efter en tilsvarende kurs, jfr. ligningslovens § 21 A. Herved tilstræbes det, at kontantværdien af gælden modsvarer værdien af fordringen hos kreditor. Det medfører symmetri, der hindrer skattearbitrage.

Der er dog ikke noget til hinder for at stifte gæld - fast eller variabelt forrentet - fradrage denne ved opgørelsen af den skattepligtige formue og herefter anvende provenuet til investering i aktiver, der ikke formuebeskattes, f.eks. kunst, dyre tæpper, forsikringer m.v. eller i aktiver, hvor der gives et stort nedslag ved formueopgørelsen. Den manglende neutralitet med hensyn til valg af investerings- og finansieringsstruktur åbner mulighed for skattearbitrage, der dog i nogle tilfælde har været tilsigtet.

I forbindelse med lån mod sikkerhed i livsforsikringspolicer er der indført den begrænsning, at kun den del af lånesummen, der overstiger forsikringens tilbagekøbsværdi, kan fradrages. Begrænsningen gælder dog ikke for forsikringer, hvor præmiebetalingen strækker sig over mere end 10 år, og hvis tilbagekøbsværdi ikke er vilkårligt forøget ved ekstraordinære præmieindskud, eller for forsikringer, der er tegnet før 1. december 1939. Disse bestemmelser er angiveligt indført for at hindre skattearbitrage på netop dette område.

Endvidere kan nævnes de problemer, der kan være ved at opgøre en korrekt kapitaliseret værdi af løbende ydelser m.v., der med visse undtagelser kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

For så vidt angår skattegæld kan restskat, der er pålignet, fradrages ved formueopgørelsen, uanset at den ikke er forfalden på formueopgørelsestidspunktet. Beregnet, men endnu ikke pålignet restskat, kan ikke fradrages. Skyldig arve- og gaveafgift kan dog i visse

tilfælde fradrages, selv om der endnu ikke er udsendt en afgiftsberegning.

4. Principper for beskatning af den skattepligtige formue.

4.1. Neutralitet overfor virksomhedsform.

Formue kan ejes af både fysiske og juridiske personer og af dødsboer. Det rejser derfor det spørgsmål, om formue skal beskattes uanset ejerforhold.

Efter dansk ret er juridiske personer ikke formueskattepligtige. Skematisk opgøres den skattepligtige indkomst i andelsselskaber m.v., der er skattepligtige efter selskabsskattelovens § 1, nr. 3 a og nr. 4, dog som en procentdel af formuen ved indkomstårets udgang.

Afgrænsningen medfører, at aktieselskaber, anpartsselskaber, fonde m.v., ikke betaler formueskat af deres formue.

For så vidt angår selskaber ville en beskatning af den formue, selskaberne ejer, medføre en form for dobbeltbeskatning i de situationer, hvor selskabets aktier m.v. ejes af aktionærer, der formuebeskattes.

I en række situationer, hvor aktierne ejes af fonde, foreninger m.v. eller udenlandske aktionærer, eventuelt gennem andre selskaber, ville der dog ikke være tale om dobbelt formuebeskatning her til landet.

En fritagelse af aktier fra formuebeskatning, mod at selskaberne til gengæld blev formueskattepligtige, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har foreslået, ville til gengæld nok i en vis udstrækning stadig virke forvridende på placerings- og investeringsdispositionerne. Det skyldes, at aktiernes børskurs ikke kan forventes præcist at svare til selskabernes indre værdi, og at personer eller institutioner, der efter gældende regler ikke betaler formueskat, indirekte vil blive omfattet af formuebeskatning ved investering i aktier, hvis det er selskabet, der formuebeskattes.

Fonde har formentlig i en række tilfælde været anvendt som et middel til bl.a. at spare formueskat. Dette har kunnet ske ved, at der er blevet oprettet en familiefond, der har overtaget samtlige aktier i f.eks. et hovedaktionærsselskab samtidig med, at den oprindelige ejer gennem fondens fundats har sikret sig og sin familie både økonomisk udbytte og indflydelse fremover.

Her må det dog tages i betragtning, at der fra og med indkomståret 1987 er indført en beskatning af fonde m.v. efter i princippet samme regler som aktieselskaber. Af hensyn til fondenes særlige struktur og af hensyn til de særlige forpligtelser m.v., der er fastlagt i fundatserne, er der gennemført en række særregler med henblik på, at fondene kan opfylde deres formål og forpligtelser. En beskatning af fondenes formue vil derfor kunne medføre, at disse forpligtelser ikke længere kan opfyldes.

Fondsbeskatningen har endvidere betydet, at de skattebesparelsesmuligheder, der lå i vederlagsfrit at overdrage sin formue til en familiefond, formentlig ikke længere vil være økonomisk attraktive, fordi der nu skal betales en afgift på 20 pct. af den værdi, der vederlagsfrit overdrages til stiftelse af fonden som grundkapital. Tilsvarende betales 35 pct. i afgift, hvis familiefondens grundkapital udvides ved yderligere overdragelse. Det er dog en forudsætning, at familiefonden er stiftet i 1985 eller senere. Er fonden stiftet inden dette tidspunkt, er gaven fuldt indkomstskattepligtig med 50 pct.

Er der derimod tale om en erhvervsdrivende fond, i hvis vedtægter der ikke tillægges bestemte familier fortrinsret til uddelinger fra fonden eller fortrinsret til at indtage bestemte stillinger m.v., vil der normalt være fuld skattefritagelse ved overdragelse af gaver til stiftelse eller udvidelse af fonden. Til gengæld reduceres den tidligere ejers mulighed for at bevare indflydelse i selskabet.

Det kan dog ikke udelukkes, at der fortsat kan foregå en vis skattearbitrage i situationer, hvor en fond køber aktierne i et selskab af den tidligere ejer. Her begrænses mulighederne imidlertid af reglerne i ligningslovens § 16 B, stk. 2, hvorefter en aktionær skal medregne hele afståelsessummen i sin skattepligtige almindelige indkomst, hvis den pågældende aktionær af står aktier til f.eks. en fond, der er eller i det pågældende indkomstår bliver indehaver af 25 pct. eller mere af aktiekapitalen i det selskab, der har udstedt aktierne.

Der er dog åbnet mulighed for dispensation fra reglen i § 16 B, stk. 2, således at aktieoverdragelsen beskattes efter de almindelige aktieavancebeskatningsregler. Det vil f.eks. være tilfældet, hvor det efter de foreliggende omstændigheder synes klart, at baggrunden for dispositionen er ønsket om at foretage et generationsskifte og ikke ønsket om at overføre opsparede midler fra virksomheden til den skattepligtige, jfr. Skattedepartementets cirkulære nr. 50 af 13. maj 1985, punkt 9, A, f.

Af betydning i denne sammenhæng er det endvidere, at for fonde, der er stiftet den 1. januar 1985 eller senere, kan der alene tillægges bestemte familier fortrinsret ved uddelinger m.v. for så vidt angår personer, der lever på stiftelsestidspunktet, og én i forhold til disse ufødt generation.

Efter gældende regler omfatter formueskattepligten for begrænset skattepligtige kun formue, bestående af erhvervsvirksomhed med fast driftssted her i landet eller fast ejendom her i landet. Gæld og andre byrder kan kun fratrækkes i det omfang, de hviler på denne formue, jfr. kildeskattelovens § 2, stk. 2. Værdipapirer m.v., der ejes af en begrænset skattepligtig, skal således ikke medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue, selv om de pågældende værdipapirer f.eks. ligger i depot i Danmark.

4.2. Løbende beskatning eller beskatning ved død.

Det kan endvidere diskuteres, om der bedst foretages en løbende beskatning af formuen, typisk en gang årligt, eller om beskatningen først skal finde sted i forbindelse med ejerens død, f.eks. i form af en boafgift. Der er dog intet til hinder for, at begge beskatningsformer forekommer samtidigt, men der eksisterer selv sagt et valg mellem, hvad man vil lægge mest vægt på.

I Danmark findes ingen boafgift, men derimod arve- og gaveafgift. Disse afgifter udmåles ud fra de enkelte gavers og arvelodders størrelse og efter slægtsskabsforhold med giveren eller den afdøde. Arveafgifter virker derfor på en anden måde end en boafgift som en substitut for eller supplement til den løbende formuebeskatning.

Selv om opgørelsen af de enkelte aktivers værdi til brug for arve- og gaveafgiftsberegningen som udgangspunkt er værdien i handel og vandel - det vil sige samme udgangspunkt som gælder for ansættelsen af de formueskattepligtige aktivers værdi - er der dog i praksis efter gældende regler en del forskel ved opgørelsen af aktivernes værdi ved henholdsvis arve- og gaveafgiftsberegningen og ved formueskatteberegningen. Det kan således nævnes, at de særlige nedslagsregler for fysiske erhvervsaktiver kun gælder formueskat.

Herudover er der også visse forskelle med hensyn til de aktiver, der faktisk indgår ved opgørelserne. Vigtig i den forbindelse er pensionsopsparingsordninger og livsforsikringsordninger, der som nævnt ikke indgår ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Livsforsikringer er derimod som udgangspunkt arveafgiftspligtige, når forsikringen er betalt af afdøde. Det gælder, hvad enten forsikringen har karakter af en opsparingsordning eller er en ren risikoforsikring, og uanset om forsikringen udbetales den efterladte som et kapitalbeløb, eller i form af løbende ydelser eller med

garanterede ydelser over et vist afgrænset åremål.

Forsikringer, der som tjenestemandspensioner hviler på lov, er afgiftsfri. Afgiftsfri er også forsikringer, der er tegnet i et ansættelsesforhold som led i en almindelig pensionsordning, og som udbetales løbende.

Specielt for ægtefæller gælder, at der ikke betales arveafgift ved den første ægtefælles død, hvis den længstlevende sidder i uskiftet bo. Livsforsikringen (opsparingen) vil da blot indgå i det uskiftede bo, og arveafgiften vil først blive beregnet, når boet gøres op efter længstlevende på grundlag af, hvad der måtte være tilbage på det tidspunkt.

Livsforsikrings- og pensionsordningerne, der er holdt udenfor formuebeskatningen, bliver således i en vis udstrækning belagt med arveafgift, når ydelserne fra disse ordninger overgår til de efterladte.

Ligeledes er goodwill og immaterielle rettigheder som nævnt arveafgiftspligtige, men ikke **formueskattepligtige**.

4.3. Struktur i formuebeskatningen.

Ved udformningen af selve beskatningsstrukturen vil det primært være afgørende, hvorledes man fastsætter

bundgrænse.

skattesats, herunder om der skal være en eller flere forskellige satser, et eventuelt loft, dvs. en begrænsning af den samlede indkomst og formuebeskatning og om der skal være en differentieret formuebeskatning af forskellige aktiver (fritagelse af visse aktiver, nedslagsregler m.v.).

5. Sammenfatning af problemstillingen.

De uhensigtsmæssige virkninger, der kan være forbundet med formuebeskatningen, må ses i relation til de

opstillede neutralitetskrav, og i relation til de formål, formuebeskatningen skal opfylde. Hvis neutralitetskravene ikke opfyldes, medfører det forvridninger af de beslutninger, som borgerne og virksomhederne træffer. Som udgangspunkt vil det indebære samfundsøkonomisk uheldige konsekvenser.

Der kan dog også være situationer, hvor det skønnes hensigtsmæssigt at fravige de allokeringsmæssige neutralitetskrav. Sådanne fravigelser kan eksempelvis benyttes til bevidst at tilskynde borgerne til at tilpasse deres opsparings- og investeringsadfærd for at opnå stabiliserings- eller fordelingsmål.

Som det fremgår af det foregående om opgørelsen og beskatningen af den skattepligtige formue, og af den kritik af formuebeskatningen, der er gengivet i afsnit 6, er der formodning for, at de opstillede neutralitetskrav i væsentligt omfang ikke opfyldes med en række skadelige virkninger til følge.

Centralt ved vurderingen af formuebeskatningens rolle i skattesystemet vil derfor være,

- om formuebeskatningens formål faktisk bliver opfyldt,
- om der opstår utilsigtede skadelige bivirkninger, og
- om formålene bedre kan tilgodeses, og skadevirkningerne bedre undgås gennem tilpasninger af formueskattereglerne eller ved anvendelse af andre dele af skattesystemet.

6. Kritik af formueskatten.

Kritikken mod formuebeskatningen knytter sig især til dens mangel på neutralitet. Skatten er således blevet kritiseret for

- at virke forvridende på borgernes investeringsvalg,
- at virke forvridende på borgernes opsparingsvalg og finansielle planlægning,

at hæmme virksomhedernes selvfinansieringsevne og investeringer,
at forvride valget mellem at drive virksomhed i selskabsform eller som personligt ejet virksomhed, at tilskynde til emigration og flytning af erhvervsaktiviteter til udlandet,
at give forskelsbehandling mellem ægtefæller og andre parforhold.

Mere konkret er den fremførte kritik kommet til udtryk ved, at ejere af hovedaktionærselskaber har kritiseret, at de for at kunne betale formueskatten må trække beløb ud af virksomheden i form af løn eller udbytte, der langt overstiger formueskatten, fordi der samtidig skal betales indkomstskat af udtrækket. Det har som resultat, at omkostningsniveauet stiger, og at penge, der skulle have været anvendt til konsolidering af virksomheden, i stedet må anvendes til betaling af formueskatten. Problemet forekommer også - omend mindre udtalt - for personligt ejede virksomheder.

En del af den formue, der er anbragt i en virksomhed, tjener endvidere reelt som pensionsopsparing for ejeren. Det samme kan siges at være tilfældet for den formue, der er anbragt i en ejerbolig. Da andre former for pensionsopsparing er fritaget for formueskat, er det fremført, at formuebeskatningen også i denne henseende virker urimelig overfor ejerne.

I relation til hovedaktionæraktier er der endvidere blevet peget på, at en del af den værdi, disse aktier repræsenterer, i virkeligheden er behæftet med en latent skattebyrde, som frigøres ved salg. Dette er tilfældet, fordi hovedaktionæraktier, der er steget i værdi, under alle omstændigheder vil blive omfattet af aktieavancebeskatning ved salg, selv om beskatningen efter nogle års ejertid dog er forholdsvis lempelig. Det er derfor blevet kritiseret, at der ikke tages hensyn til denne "skattegæld" ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Det samme gælder bl.a. for fast ejendom som følge af ejendomsavancebeskatningen og med finansielle fordringer som følge af kursgevinstbeskatningen. I de tilfælde, hvor avancerne er skattefrie, eksisterer problemet ikke.

Den modsatte problemstilling kan opstå i forbindelse med aktiver, der indgår i den skattepligtige formue med den værdi, de er nedskrevet til ved skattemæssige afskrivninger. Hvis det pågældende aktiv er nedskrevet til en værdi, der er lavere end aktivets værdi i handel og vandel, vil der ganske vist ved salg ske beskatning af genvundne afskrivninger, men til gengæld har aktivet som følge af de skattemæssige afskrivninger ikke været medregnet ved opgørelsen af den skattepligtige formue til den værdi, det faktisk havde.

Herudover er det blevet kritiseret, at reglerne om 40 pct.'s nedslag for fysiske erhvervsaktiver kun gælder for personligt ejede virksomheder. Det hævdes at give en urimelig forskelsbehandling mellem hovedaktionærselskaber og personligt ejede virksomheder. En forskelsbehandling, der dog mindskes eller forsvinder i den udstrækning, hovedaktionæraktier kursansættes for lavt i forhold til den faktiske værdi ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

Det er endvidere blevet kritiseret, at den omkostningsmæssige belastning for en virksomhed som følge af formuebeskatningen rammer skævt til klar ugunst for små og mellemstore virksomheder.

Dette hænger sammen med virkningen af det vandrette skatteloft, der så vidt muligt søger at begrænse den samlede indkomst- og formueskat til 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Herved vil den samlede indkomst- og formuebeskatning ved en given skattepligtig indkomst blive den samme selv ved meget store forskelle i den skattepligtige formue.

Det er endvidere blevet kritiseret, at der ikke for formueskatteydere omfattes af det vandrette skatteloft er sket nogen lempelse ved skattereformen.

Formueskatteydere, der er omfattet af det vandrette skatteloft, betaler både før og efter skattereformen 78 pct. af den skattepligtige indkomst i skat. Den ned-sættelse i beskatningen af kapitalafkast, de pågældende skatteydere har fået i forbindelse med skattereformen, er blevet neutraliseret af en tilsvarende højere formuebeskatning.

I øvrigt kritiseres reglerne vedrørende det vandrette skatteloft for ikke at give en tilstrækkelig sikring mod, at den samlede beskatning overhovedet kan holdes på 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Reglerne om det vandrette skatteloft indebærer, at det samlede nedslag i formueskat og statsskat højst kan udgøre et beløb svarende til 60 pct. af formueskatten og hele statsindkomstskatten, dog højst et beløb svarende til formueskatten. Er den skattepligtige formue tilstrækkelig høj i forhold til den skattepligtige indkomst, vil den samlede formue- og indkomstskat derfor overstige 78 pct.-loftet.

Det kan give et likviditetsproblem for personer med stor formue og forholdsvis begrænset indkomst. Der er blevet peget på lignende likviditetsproblemer for personer, der formuebeskattes af en båndlagt formue.

Også formueskattesatsens størrelse, og det, at satsen er uændret, selv om renten er faldet, er blevet kritiseret. Man har således peget på, at en formueskattesats på 2,2 pct. lægger beslag på en større del af afkastet, når renten er lav, end når den er høj.

En del kritik er også fremkommet fra husejere, hvis ejendomme i forbindelse med de senere års kraftigt stigende kontante ejendomsvurderinger er steget så meget i værdi, at ejernes skattepligtige formue er kommet op over formuebundgrænsen. Det gælder specielt ældre husejere, hvor gælden i ejerboligen efterhånden er betalt ned.

Formuebeskatningsreglerne er endvidere blevet kritiseret for at lægge en speciel skat på ægteskab. Den formueskattefri bundgrænse, som i 1988 er på 1.329.900 kr., er den samme, hvad enten der er tale om

enlige eller gifte. Da ægtefæller beskattes af den fælles formue med kun et bundfradrag, vil der ofte kunne opnås en lempelse i den samlede beskatning, hvis ægteskabet opløses, og formuen fordeles mellem de tidligere ægtefæller.

Formueskatten er endvidere blevet nævnt som en væsentlig årsag til skatteflugt, altså bevægelse ud af landet af skatteydere og kapital.

De fremførte kritikpunkter, der især er knyttet til allokeringsmæssige synspunkter, må sammenholdes med formueskattens fordelingsmæssige og stabiliseringsmæssige betydning.

KAPITEL VII.

Formueskat og fordeling.

1. Forskellige formuebegreber.

De skattepligtige formuer udgør kun en begrænset del af de samlede formuer i samfundet. Skattelovgivningens formuedefinition udelader såvel en del af de formuegoder, herunder pensionsrettigheder, som ejes af personer, som samtlige formuegoder, der ejes af fonde, foreninger, institutioner, andelsselskaber, det offentlige m.v. Derimod indgår formue i aktieselskaber, anpartsselskaber m.v. indirekte i den skattepligtige formue i den udstrækning aktier, anparter m.v. ejes af formueskattepligtige personer og dødsboer.

En helhedsvurdering af formuernes fordeling i samfundet må derfor baseres på et langt bredere formuebegreb end skattepligtig formue.

Hvis man ved ulighed forstår en skæv fordeling af fremtidige forbrugsmuligheder, kan man i princippet tage udgangspunkt i alt, hvad der er potentiel fremtidig købekraft for samfundets indbyggere. I dette meget brede formuebegreb indgår værdien af borgernes indtjeningssevne ("human capital"), pensionsrettigheder, immaterielle aktiver, materielle og finansielle aktiver. Herfra fradrages borgernes gældsforpligtelser m.v. Mange af disse formueværdier er imidlertid umulige eller vanskelige at kvantificere. Det gælder værdien af "human capital" og værdien af forskellige immaterielle aktiver som know-how og good-will.

Selv om man ser bort fra disse vanskeligt kvantificerbare formueværdier, er det dog stadig meget vanskeligt at foretage en blot nogenlunde korrekt opgørelse, der gør det muligt at vurdere størrelsen af de formueværdier, der ikke er formueskattepligtige.

Det skyldes dels, at det også for en række andre aktiver og passiver end human capital, immaterielle rettigheder m.v. er vanskeligt at fastsætte en korrekt formueværdi, dels at der eksisterer et meget kompliceret netværk af indbyrdes rettigheder og forpligtelser mellem sektorerne i samfundet, fordi rettigheder for nogle borgere nødvendigvis har deres modstykke i forpligtelser for andre. Ved en sektor forstås et udsnit af samfundsøkonomien.

En fuldstændig opgørelse af de ikke-formueskattepligtige formuer ville kræve en kortlægning af de indbyrdes mellemværender, der eksisterer mellem den formueskattepligtige del af den private sektor, den ikke-formueskattepligtige del af den private sektor, den offentlige sektor og udlandet. I bilag D er givet en detaljeret redegørelse for disse sammenhænge samt redegjort for de statistiske oplysninger, det er muligt at fremskaffe. I denne sammenhæng skal det blot noteres, at det langt fra er muligt fuldt ud at afdække disse sammenhænge statistisk.

Det er dog muligt at give nogle oplysninger, der viser, at de skattepligtige formuer udgør en forholdsvis begrænset del af de samlede private formuer.

For 1985 kan den samlede nationalformue, d.v.s. værdien af de fysiske aktiver, herunder aktiver, der anvendes af det offentlige, korrigeret for Danmarks nettogæld overfor udlandet, med stor usikkerhed anslås til at være af størrelsesordenen 2.000 mia. kr., jfr. bilag C.

Ultimo 1985 udgjorde de skattepligtige formuer 507 mia. kr., d.v.s. måske godt 1/4 af nationalformuen.

Det er endvidere muligt at opgøre en del af de private formuer, der hverken direkte eller indirekte er formueskattepligtige. Det drejer sig om formuerne opsparet i pensionskasser, livsforsikringsselskaber m.v. samt fondes og visse foreningers, kreditforeningers, sparekassers, andelsselskabers og boligselskabers formuer.

Reglerne om fritagelse for privat indbo og de gunstige værdiansættelsesregler for visse erhvervsaktiver medfører herudover, at store formueværdier ikke indgår i de samlede skattepligtige formuer.

I nedenstående oversigt er givet nogle skøn over størrelsen af nogle væsentlige ikke-formueskattepligtige formuer. Beløbene er i flere tilfælde behæftet med meget stor usikkerhed.

Tabel 1. Skøn over nogle væsentlige private formuer.

	<u>mia. kr.</u> (Afrundede beløb)
<u>A. Ikke-formueskattepligtige formuer :</u>	
Pensionsrettigheder for personer	340 1)
Egenkapital i fonde og foreninger	60 2)
Egenkapital i sparekasser, kredit- foreninger og andelsselskaber	60-70 3)
Egenkapital i boligselskaber	20-30 4)
Privat indbo hos personer	70 5)
Nettoformueeffekten af nedslag for fysiske erhvervsaktiver	50-75 6)
Andre gunstige værdiansættelsesregler (varelagernedskrivninger, nedslag på besætningers værdi m.v.)	- 7)
<u>B. Skattepligtige formuer ultimo 1985</u>	507
1) Ultimo 1986. Selvpensioneringskonti, indeksskonti og kapitalpensionskonti i pengeinstitutter er dog opgjort pr. 30. november 1986. Der er ved opgørelsen ikke taget hensyn til, at pensionsrettighederne er belagt med latente skattebyrder, fordi udbetalingerne fra ordningerne beskattes.	
2) Egenkapital i fonde og foreninger registreret i Fondsregistret pr. 16. februar 1988 i henhold til Lov om erhvervsdrivende fonde og Lov om fonde og visse foreninger.	
3) Opgjort i 1985 og 1986.	
4) Opgørelsen bygger på en foreløbig opgørelse af den samlede offentlige vurderingssum pr. 1. januar 1986 for hovedparten af boligselskaberne (4621 afdelinger med 360.000 lejligheder) samt oplysninger om den samlede lånemasse ultimo 1985 med baggrund i en stikprøveundersøgelse foretaget af Boligministeriet.	
5) Beløbet svarer til den i bilag C beregnede værdi af varige forbrugsgoder.	
6) Ultimo 1987.	
7) Det er ikke muligt at skønne over beløbets størrelse.	

Af de private formuer, der er medtaget i tabel 1, udgør de skattepligtige formuer højst 40-50 pct.

Hvad enten de skattepligtige formuer sættes i forhold til de private formuer i tabel 1 eller i forhold til nationalformuen eller eventuelt sættes i forhold til et endnu bredere formuebegreb, der inkluderer "human capital" og immaterielle rettigheder, udgør de skattepligtige formuer kun en ret begrænset del af de samlede formueværdier.

Dette forhold er det væsentligt at være opmærksom på ved vurderingen af den følgende beskrivelse af fordelingen af de skattepligtige formuer. Hvis f.eks. den del af de private formuer, der ikke indgår i de skattepligtige formuer, er mindre ulige fordelt end de skattepligtige formuer, vil uligheden i den formuefordeling, der præsenteres i det følgende, være overvurderet.

2. Fordelingen af de skattepligtige formuer.

Til brug for beskrivelsen af formue- og indkomstfordelingen anvendes ofte såkaldte **Lorenz-kurver**.

En Lorenz-kurve over fordelingen af formueansættelserne på husstande viser, hvor stor andel af den samlede formuemasse, der kumuleret nedefra ejes af en bestemt andel af husstandene.

Hvis en given andel af den samlede formuemasse altid ejes af en tilsvarende andel af husstandene, vil alle husstande have nøjagtig den samme formue, og fordelingen af formuerne på husstande vil være helt lige. I en sådan situation vil Lorenz-kurven svare til diagonalen i figur 1 nedenfor.

Det kan dog diskuteres, om man ved en lige fordeling af formuerne skal forstå en fordeling, hvor alle husstande har nøjagtig samme formue, uanset om husstanden består af en enlig eller af f.eks. et ægtepar med et eller flere børn.

Der er endvidere en klar tendens til, at formuerne i gennemsnit er størst hos de midaldrende grupper af

befolkningen, jfr. kapitel III, tabel 7b. Denne alders-effekt med hensyn til formuens størrelse medvirker i sig selv til at gøre formuefordelingen ulige. Hvis aldersfordelingen i befolkningen ændres, vil det derfor også påvirke formuefordelingen.

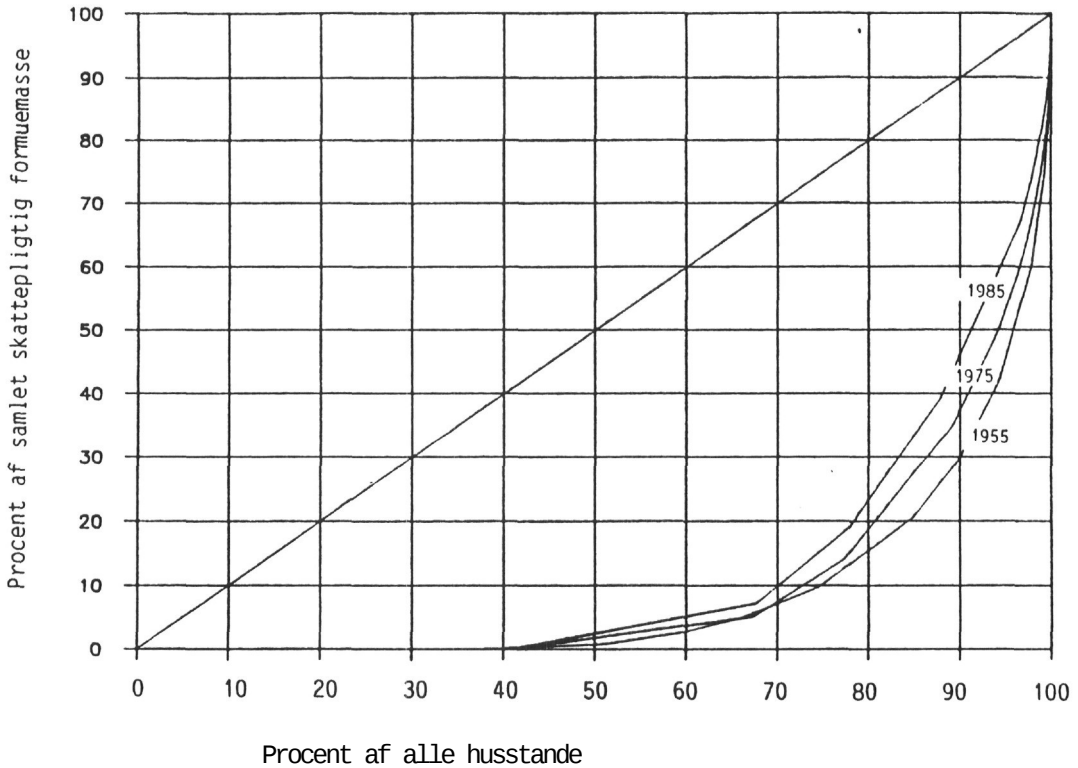
Denne alderseffekt bevirker, at selv om formuefordelingen indenfor alle aldersklasser blev målt til at være helt lige, ville fordelingen af de samlede skattepligtige formuer stadig fremtræde ulige, fordi formuestørrelsen typisk er forskellig for de forskellige aldersgrupper.

Alderseffekten og husstandenes forskellige størrelse må derfor tages i betragtning, når uligheden i formuefordelingen vurderes.

Hertil kommer, at det som nævnt kun er de skattepligtige formuer, der kan fordeles på husstande, mens husholdningernes øvrige formue, herunder pensionsrettigheder, ikke er medtaget.

I figur 1 er vist Lorenz-kurver over fordelingen på husstande af de skattepligtige formuer i henholdsvis 1955, 1975 og 1985.

Figur 1. Lorenz-kurver. Størrelsesfordeling af formue-ansættelser 1955, 1975 og 1985.

Figuren viser, at fordelingen på husstande af de skattepligtige formuer er ulige. I 1985 ejede 70 pct. af husstandene kun ca. 10 pct. af den samlede skattepligtige formuemasse. Godt 90 pct. af husstandene ejede tilsammen halvdelen af formuemassen, mens de rigeste knap 10 pct. ejede den anden halvdel.

Selv om alderseffekten og husstandenes forskellige størrelse tages i betragtning, når uligheden vurderes, indikerer fordelingen dog klart, at de skattepligtige formuer er ulige fordelt.

3. Udviklingen i formuefordelingen.

Figur 1 viser endvidere, at fordelingen af de skattepligtige formuer på husstande er blevet mindre ulige fra 1955 til 1985.¹⁾

I 1955 ejede omkring 95 pct. af husstandene halvdelen af de samlede skattepligtige formuer og de sidste ca. 5 pct. den anden halvdel. I 1985 ejede som nævnt godt 90 pct. den ene halvdel af formuerne og knap 10 pct. den anden halvdel.

Det må antages, at den væsentlig større andel af befolkningen, der har egen bolig i 1985 i forhold til i 1955, samt de relativt store værdistigninger på disse, er en af årsagerne til, at fordelingen af de skattepligtige formuer er blevet mindre ulige.

Generelt er det dog meget vanskeligt at vurdere, hvorfor fordelingen af de skattepligtige formuer er blevet mindre skæv i perioden fra 1955 til 1985.

Ændrede regler for opgørelsen af den skattepligtige formue, herunder f.eks. overgangen til kontantvurdering og indførelsen af nedslagsreglerne for fysiske erhvervsaktiver, kan have påvirket fordelingen.

Endvidere påvirkes formuefordelingen af skatteydernes opsparings-, investerings- og låntagningsadfærd og af kursændringer på valuta-, obligations- og aktiemarkederne. Herudover vil demografiske hændelser som fødsler, indvandring og udvandring, ægteskab, skilsmisse og dødsfald påvirke fordelingen.

1) Denne konstatering er kun ubetinget korrekt, hvis Lorenz-kurverne for 1955-formuefordelingen ikke skærer 1985-fordelingen. Det tilgængelige datamateriale giver ikke mulighed for at fastslå, om dette er tilfældet. I dette kapitels afsnit 4 er problemstillingen nærmere belyst.

Hertil kommer ændringer i aldersfordelingen, der som nævnt også påvirker formuefordelingen. '

Andre faktorer virker isoleret set klart i retning af en mere lige formuefordeling. Det gælder reglerne om tvangsarv, der hindrer, at hele formuen overgår til en enkelt arving, hvis der er flere tvangsarvinger, samt forskellige skatter, herunder formueskat.

4. Overvejelser vedrørende de ikke-skattepligtige formuers fordelingsmæssige konsekvenser.

Det er ikke muligt på samme måde som for de skattepligtige formuer at belyse fordelingen af de ikke-skattepligtige formuer.

For de forskellige pensionsordningers vedkommende kan der være tale om store forskelle i indbetalingernes størrelse og dermed i størrelsen af de formuer, der er placeret i disse ordninger.

I tabel 2 er de pensionsforpligtelser, som pensionskasser, livs- og pensionsforsikringsselskaber m.v. har overfor **pensionsopsparerne**, fordelt på institutioner ultimo 1986.

' En nærmere analyse af, hvorledes de nævnte faktorer har påvirket formuefordelingen, ligger uden for udvalgets kommissorium. En sådan analyse er derfor ikke foretaget i denne sammenhæng.

Tabel 2. De samlede pensionsforpligtelser fordelt efter institution ultimo 1986.

	<u>mia. kr.</u>
Livs- og pensionsforsikringsselskaber	122 '
Pensionskasser	83
- Firmapensionskasser	21
- Tværgående pensionskasser	62
ATP	51
Lønmodtagernes Dyrtidsfond	22
Øvrige kasser	4
2)	
Pengeinstitutter '	59
- Selvpensioneringskonti	10
- Indekskonti	16
- Kapitalpensionskonti	33
<u>I alt</u>	<u>341</u>

1) Excl. henlæggelser til bonusfond (23,2 mia. kr.), sikkerhedsfond (3,4 mia. kr.) og andre selskabsreserver (6,6 mia. kr.). En del af disse reserver kan også henregnes til selskabernes pensionsforpligtelser.

2) Opgjort pr. 30. november 1986.

Anm. Værdiansættelsen til brug for formueopgørelsen er foretaget efter de regnskabsmæssige regler, der gælder for institutionerne. Det medfører bl.a., at værdipapirbeholdningerne er værdiansat efter matematiske kurser.

Kilde: Internt materiale i Skattedepartementet og Beretning fra Forsikringstilsynet 1986.

Ved udgangen af 1986 var der placeret ca. 340 mia. kr. i livs- og pensionsforsikringsselskaber, pensionskasser, ATP m.v. og på selvpensioneringskonti, indeksskonti og kapitalpensionskonti i pengeinstitutter.

Der har været en kraftig vækst i disse formuer i de senere år. Indenfor en 4-årig periode er de samlede formuer i disse institutioner mere end fordoblet i løbende priser. Det skal dog bemærkes, at pensionsformuerne er belagt med en ret stor latent skattebyrde. Ordninger med løbende udbetalinger indkomstbeskattes, og

kapitalpensionskonti afgiftsbelægges med 40 pct. ' .

På pensionsordninger med løbende udbetalinger er det muligt at indskyde ubegrænset store beløb, mens der for kapitalpensionsordningerne i såvel pengeinstitutter som forsikringsselskaber er lagt loft over indskuddenes størrelse.

Indbetaling til pensionskasser er bestemt af den enkeltes ansættelsesforhold. Der vil dog i mange tilfælde være tale om forholdsvis store opsparede beløb i disse ordninger. ATP og Lønmodtagernes Dyrtdsfond er derimod karakteriseret ved mange mindre konti.

Som følge af forskellene i indbetalingernes størrelse og som følge af, at alderseffekten netop vil være stor for disse ordninger, vil pensionsrettighederne, herunder også værdien af tjenestemændenes pensionsrettigheder, i sig selv være ulige fordelt. Hertil kommer, at der til trods for den kraftige vækst, der har været i disse formuer i de senere år, fortsat er en væsentlig del af befolkningen, der ikke er omfattet af disse ordninger. Når bortses fra ATP og Lønmodtagernes Dyrtdsfond skønnes det således, at omkring 2/3 af de erhvervsaktive ikke har en pensionsordning.

Set i relation til de skattepligtige formuer vil der nok være en del tilfælde, hvor lønmodtagere med lav eller negativ skattepligtig formue i kraft af deres ansættelsesforhold har forholdsvis store beløb placeret i pensionskasser m.v., men der vil givet langt fra altid være en sådan sammenhæng. De tilgængelige statistiske oplysninger gør det dog ikke muligt nærmere at belyse dette forhold. Det er derfor alene af den grund meget vanskeligt at vurdere, om formuefordelingen ville blive

- 1) Også de skattepligtige formuer kan i en vis udstrækning være belagt med latente skattebyrder, som der ikke tages hensyn til ved formueopgørelsen, jfr. kapitel IX.

mere eller mindre ulige, hvis pensionsrettighederne blev indregnet i formuefordelingen.

Hertil kommer, at det ofte ikke objektivt er muligt at sige, om én fordeling af formuerne er mere eller mindre ulige end en anden fordeling. Hvis f.eks. indregningen af pensionsrettighederne i formuefordelingen bevirker, at fordelingen af formuerne blandt de 10 pct. rigeste bliver mere lige fordelt, mens formuerne blandt de øvrige fordeles mere ulige, kan man ikke sige, at den ene fordeling ubetinget er mere lige end den anden. Det vil afhænge af, om man tillægger det størst vægt, at formuerne blandt de rigeste er blevet udjævnet, eller om man tværtimod tillægger det størst vægt, at formuerne er blevet mere ulige fordelt blandt de øvrige¹. Kun i de situationer, hvor sammenligningen af to formuefordelinger fører til, at formuerne i den ene fordeling for alle er mere lige fordelt end i den anden, kan man ubetinget sige, at førstnævnte fordeling er mere lige.

På baggrund heraf er det ikke ved hjælp af de statistiske oplysninger, der findes, muligt at afgøre, om formuefordelingen ville blive mere eller mindre ulige, hvis pensionsrettighederne blev indregnet i formuefordelingen. Det må dog antages, at den ovenfor omtalte alderseffekt vil blive forstærket herved.

Af samme årsag er det også vanskeligt at vurdere, om formuefordelingen ville blive mere lige, hvis værdien af "human capital" kunne indregnes i fordelingen.

Indregnede man den offentligt ejede formue, ville det dog utvivlsomt i sig selv medføre en mere ligelig fordeling af den samlede formuemasse.

Det er endvidere vanskeligt at vurdere, hvorledes formuefordelingen ville blive påvirket, hvis øvrige ikke-formueskattepligtige aktiver blev inddraget, f.eks. privat indbo, immaterielle rettigheder, know-how m.v.

¹ Denne beskrivelse svarer til en situation, hvor Lorenz-kurverne for to formuefordelinger skærer hinanden.

Ligeledes er det vanskeligt at vurdere betydningen for formuefordelingen af de specielle regler, der eksisterer for opgørelsen af den skattepligtige formue, herunder formuenedslagsreglerne for fysiske erhvervsaktiver, selv om der vel er en formodning for, at disse specielle regler får formuefordelingen til at se mere lige ud end den ville være, hvis aktiverne blev medtaget til deres faktiske værdi.

Alt i alt er det dog ikke muligt at vurdere, om formuefordelingen ville blive mere eller mindre ulige, hvis alle formuekomponenter blev medregnet til formuen og vurderet til deres faktiske værdi. Derimod er der ikke tvivl om, at formuefordelingen er væsentlig mere lige, hvis der ses bort fra formuernes aldersbetingede variationer.

5. Formueskattens betydning for formuefordelingen.

Formueskatten vil isoleret set have en **udjævnen**de virkning på fordelingen af de skattepligtige formuer. Formuedele over bundgrænsen vil således alt andet lige forrentes med en efter-skat rente, der er 2,2 pct. lavere end en tilsvarende anbragt formue under bundgrænsen. Hvis f.eks. realrenten efter skat er 0 pct. p.a., vil det betyde, at værdien om 30 år af en krone over formueskattegrænsen kun er halvt så stor som værdien om 30 år af en krone under samme grænse. Det samme vil være tilfældet, selv om realrenten afviger med et par procentpoint fra nul. Formueskatten beskærer således værdien af store formuer, og dette forstærkes af, at tilskyndelsen til opbygning af sådanne formuer samtidig reduceres.

Forskellige forhold gør dog, at formueskattens omfordelende virkning begrænses.

Væsentligt er det, at det kun er en mindre del af den samlede formuemasse, der er formueskattepligtig.

Hertil kommer, at for den del af formuemassen, der er formueskattepligtig, er det kun en mindre del, der omfattes af formueskat.

Af tabel 4 i kapitel III fremgår det således, at 67 pct. af de skattepligtige formuer i 1985 blev ejet af familier, hvis samlede formue ikke oversteg 1,2 mill. kr., mens 33 pct. tilhørte de 2 pct. af familierne, der betalte formueskat. Hvis der ses bort fra de første 1,2 mill. kr. svarende til den formueskattefri bundgrænse, reduceres andelen af de skattepligtige formuer, der faktisk formuebeskattes, til ca. 16 pct. Af de skattepligtige formuer over den formueskattefri bundgrænse var endvidere langt de fleste relativt beskedne. Således var ca. 86 pct. af formuerne under 3 mill.kr. og kun ca. 2 pct. over 10 mill. kr., jfr. kapitel III, tabel 5.

Endelig er det således, at den effektive formueskatteprocent for store formuer er væsentlig lavere end den formelle formueskatteprocent på 2,2, jfr. kapitel IV, tabel 1. Det skyldes reglerne om formueskatteløftet, der så vidt muligt begrænser den samlede indkomst og formueskat til 78 pct. af den skattepligtige indkomst. For en nærmere analyse af formueskatteløftet henvises til kapitel IV.

Sammenfattende må det derfor konkluderes, at hvis man til de samlede private formuer henregner alt, hvad der er potentiel fremtidig købekraft, herunder "human capital", immaterielle aktiver., pensionsrettigheder og øvrig skattepligtig og ikke-skattepligtig formue, så har formueskatten en meget begrænset omfordelende virkning på disse formueværdier. Det skyldes, at de skattepligtige formuer kun udgør en mindre del af de samlede formueværdier, der indgår i dette meget brede formuebegreb. Selv om der ses bort fra "human capital" og immaterielle aktiver, vil provenuet af formueskatten formentlig ikke udgøre mere end højst 1 promille af disse formueværdier.

Det forhold, at det kun er en mindre del af de skattepligtige formuer, der faktisk formuebeskattes, virker endvidere i retning af, at formueskatten heller ikke har nogen særlig stor effekt på fordelingen af de samlede skattepligtige formuer.

Formueskatten kan dog i konkrete tilfælde have en ganske betydelig effekt, selv om effekten og dermed de omfordelende virkninger i almindelighed begrænses af nedslagsreglerne efter formueskatteløftet. Endvidere medfører formueskatten, at tilskyndelsen til at opbygge større skattepligtige formuer reduceres.

Den samlede omfordelende virkning af formueskatten på de skattepligtige formuer er derfor vanskelig at vurdere.

Reglerne om nedslag for fysiske erhvervsaktiver, de særlige vurderingsregler iøvrigt og **formueskatte-**loftet bevirker dog under alle omstændigheder, at omfordelingsvirkningen af formueskatten kan være temmelig vilkårlig og meget uigennemsigtig.

6. Andre skatters betydning for formuefordelingen.

Den forholdsvis høje indkomstbeskatning i Danmark har også en omfordelende virkning på de samlede formuer. Det skyldes, at en høj indkomstbeskatning hæmmer muligheden for gennem privat opsparing at opbygge store formuer. Denne virkning må antages at være større end formueskattens omfordelende virkning.

Også arveafgifterne, der ligesom formueskatten er en beskatning af selve formuen, og som kan ses som en substitut for formuebeskatning, har isoleret set en omfordelende virkning på formuefordelingen.

Beregnings af afgiften er afhængig af den enkelte arvelods størrelse og af arvingens slægtsskabsforhold til afdøde. Afgiften vokser progressivt med arvens størrelse, og den vokser ligeledes med fjernere slægtsskabsforhold. Arveafgiften kan ved store arvelodder (over 1 mill. kr.) og ved visse fjernere slægts-

skabsforhold udgøre helt op til 90 pct. dog kun for den del af arvelodden, der er større end 1 mill. kr. Til gengæld er afgiften ved mindre arvelodder til nært beslægtede ubetydelig. Det er dog vanskeligt at vurdere arveafgiftens omfordelende virkning på formuerne. Den gennemsnitlige afgiftsprocent blev ved en undersøgelse foretaget af Danmarks Statistik beregnet til 15,2 pct. i 1982. ' På de større arvelodder vil afgiftsbyrden dog typisk være højere. Endvidere er afgiftsbyrden blevet forøget siden 1982, fordi afgiftsskalaerne ikke reguleres i overensstemmelse med inflationsudviklingen.

7. Påvirkning af indkomstfordelingen.

I den udstrækning skatteydere med de højeste indkomster også har store formuer, kan formueskatten tænkes anvendt som et middel til at skærpe progressionen i indkomstbeskatningen.

Det har været hævdet, at en skærpelse af progressionen ved hjælp af formueskat ikke vil have samme negative virkning på arbejdsudbuddet, som en øget progression i indkomstbeskatningen vil have. Til gengæld må øget formueskat formodes at have samfundsøkonomisk uheldige konsekvenser for opsparing, og valg af investeringssammensætning, jfr. kapitel XI.

I kapitel III, tabel 8, fremgår det dog, at der langt fra er nogen klar sammenhæng mellem skattepligtig indkomst og skattepligtig formue. Ganske vist er de gennemsnitlige formuestørrelser stigende med stigende

' Beskatningen i forbindelse med dødsfald. Arveafgiftsstatistik 1982. Statistiske Efterretninger 1984:8. Nationalregnskab, offentlige finanser og betalingsbalance.

skattepligtig indkomst, men det må dog antages, at der er stor spredning omkring gennemsnitsformuerne. Det forhold, at kun 50 pct. af husstandene med en skattepligtig indkomst mellem 500.000 kr. og 1 mill. kr. betaler formueskat, understøtter desuden, at formueskatten ikke er velegnet som substitut for indkomstbeskatning.

Dette forhold hænger sammen med, at den ulige formuefordeling kun er en del af forklaringen på den ulige indkomstfordeling. Kapital- og erhvervsindkomster udgør kun en lille del af samtlige indkomster. Når den resterende del også er ulige fordelt, skyldes det ikke mindst, at der er store forskelle i fordeling af "human capital" (arvede og erhvervede anlæg), og det ~~korrigere~~ formueskatten ikke for.

KAPITEL VIII.

Formueskat og beskatning af kapital i øvrigt.

1. Hovedopdeling af kapitalbeskatningen efter beskatningsgrundlag.

Formueskat kan ikke ses uafhængigt af de øvrige skatter, der pålægges kapital. Det er derfor nødvendigt ved vurderingen af formueskattens virkninger at medtage disse øvrige skatter i overvejelserne. I det følgende er disse skatter sammen med formueskat benævnt **kapital-skatter**.

I den forbindelse kan det være hensigtsmæssigt at hæfte sig ved det grundlag, de forskellige **kapital-skatter** udskrives på.

Man kan således skelne mellem, om den pågældende kapitalskat udskrives på grundlag af

- en opgjort værdi af hele eller dele af den samlede kapitalbeholdning med eller uden fradrag af gældsforpligtelser m.v. på et givet tidspunkt,
- den strøm af ydelser, kapitalen kaster af sig i en bestemt periode, eller
- ændringer i kapitalbeholdningens værdi.

Kapitalbeskatningen i Danmark omfatter skatter, der udskrives på alle tre typer grundlag.

I det følgende er gennemgået aspekter af forskellige kapitalskatter foruden formueskat, som findes i Danmark. Undervejs er sammenhænge med formuebeskatningen fremdraget.

2. Skatter udover egentlig formueskat, som pålægges kapitalbeholdningen eller dele deraf.

2.1. Arve- og gaveafgift.

Arve- eller gaveafgift pålægges kapitalbeholdningerne, når de falder i arv eller gives bort.

Opgørelsen af de enkelte aktivers værdi til brug for arve- og gaveafgiftsberegningen er som udgangspunkt værdien i handel og vandel. Det vil sige samme udgangspunkt som gælder for ansættelsen af de formueskattepligtige aktivers værdi. I praksis er der dog en del forskel. Der findes bl.a. ingen regler om nedslag ved opgørelsen af fysiske erhvervsaktivers værdi. I lovforslag L 189 fremsat af skatteministeren den 27. januar 1988 er nu foreslået et nedslag på 40 pct. af en virksomheds anlægsaktiver ved opgørelsen af virksomhedens arve- og gaveafgiftspligtige værdi.

Arveafgift beregnes af hver arvings arvelod for sig og er afhængig af arvens størrelse og af arvingens slægtsskabsforhold til afdøde. Afgiften vokser progressivt med arvens størrelse, og den vokser ligeledes med fjernere slægtsforhold.

Bl.a. for at forhindre, at arveafgiften omgås ved overdragelse af formuen i levende live, belægges også gaver med en afgift. Dette gælder dog kun gaver til givers ægtefælle og visse nære slægtninge i lige op- og nedstigende linie. Gaver belægges i disse tilfælde med samme afgift som arv med undtagelse af gaver til forældre. Der gives dog et årligt fradrag på 8.000 kr. ved gaveafgiftsberegningen, ligesom visse gaver i øvrigt efter deres karakter er afgiftsfri. Gaver til øvrige er indkomstskattepligtige. Endvidere beskattes arveforskud enten som gave eller arv afhængig af, hvem der modtager arveforskuddet.

Afgift af arv og gave medfører ikke nogen løbende beskatning af formuen og giver derfor ikke de samme likviditetsproblemer og stiller således heller ikke de

samme krav om en løbende høj forrentning af formuen som formueskatten gør. Til gengæld giver arve- og gaveafgiften i sig selv og i forening med andre skatter anledning til økonomiske og likviditetsmæssige problemer ved generationsskifte af erhvervsvirksomheder.

I den forbindelse kan det noteres, at arve- og gaveafgifterne løbende er undergået ændringer i opadgående retning. De gældende afgiftsskalaer blev fastsat i 1972 og skalatrinene har været uændret siden. Den reale afgiftsbyrde er herved blevet forøget væsentligt som følge af inflationsudviklingen.

Provenuet af arve- og gaveafgiften var i 1987 ca. 2,2 mia.kr. I kapitel V, appendiks A, er anført yderligere oplysninger om arve- og gaveafgiftens andel af de samlede skatter og i forhold til BNP.

2.2. Ejendomsskat.

Hvis en del af de aktiver, der indgår i den skattepligtige formue, består af fast ejendom her i landet, belægges denne del af formuen foruden eventuel formueskat normalt med ejendomsskat.

Den almindelige ejendomsskat benævnes grundskyld. Den beregnes med en promille af de grundværdier, der årligt ansættes i medfør af lov om vurdering af landets faste ejendomme. Der indrømmes et tidsbegrænset fradrag for grundforbedringer.

Grundskyld pålignes dels af primærkommunerne dels af amtskommunerne.

Den primærkommunale grundskyldspromille fastsættes årligt af kommunalbestyrelsen.

Grundskyldspromillen kan dog, når bortses fra visse overgangsregler, fra og med 1987 ikke være lavere end 6 og ikke højere end 24, i Københavns og Frederiksberg kommune dog med tillæg af den amtskommunale grundskyldspromille.

Den amtskommunale grundskyldspromille er for årene 1987 til 1990 for alle amtskommuner fastsat til 10 pro-

mille af den afgiftspligtige grundværdi.

Herudover kan der opkræves dækningsafgift af både amts- og primærkommuner. Dækningsafgift pålignes kun offentlige ejendomme og forretningsejendomme.

Påligning af dækningsafgift på forretningsejendomme - som i denne forbindelse er mest interessant - kan kun foretages af primærkommunerne. Dækningsafgiften på forretningsejendomme beregnes af den såkaldte forskelsværdi, d.v.s. af forskellen mellem den samlede ansatte ejendomsværdi og grundværdien. Afgiften svares med en af kommunalbestyrelsen fastsat promille, der højst kan fastsættes til 10.

3. Beskatning af kapitalens afkast.

3.1. Proportional kapitalafkastbeskatning.

I betænkningen fra renteskatteudvalget (betænkning nr. 949 fra april 1982) er det fremhævet, "at en ideal beskatning af kapitalafkast er en proportional skat". Endvidere anføres det, at en proportionalskat er speciel ønskværdig ved beskatning af kapitalafkast, dels fordi "kapitalen er særdeles mobil mellem forskellige anvendelsesformer", dels fordi "kapitalafkast optræder både som en indtægt og som et indkomstfradrag (typisk en renteudgift)."

Man pegede således på, at skattearbitrage - d.v.s. ændrede placeringsdispositioner af kapitalen som følge af skattereglernes udformning - ville kunne modvirkes under en proportional kapitalafkastbeskatning, hvor kapitalindtægter og -udgifter behandles symmetrisk, og al kapitalindkomst omfattes af beskatning. Hidtil skattefrie former for kapitalafkast skulle således også indtages under beskatning.

Bl.a. på den baggrund blev det med aftalen om en skattereform af 19. juni 1985 tilstræbt at gennemføre en proportional kapitalafkastbeskatning. Samtidig blev nogle af de hidtil ubeskattede områder inddraget under beskatning. I den forbindelse kan især nævnes kursge-

vinstordningen og beskattningen af fonde og realkreditinstitutter.

Der blev endvidere med den nye virksomhedsordning tilstræbt en tilnærmelse mellem beskattningen af selvstændige erhvervsdrivende og beskattningen af virksomheder, der drives i selskabsform.

Overskuddet af en selvstændig erhvervsdrivendes virksomhed opdeles således i et beregnet kapitalafkast - forudsat at virksomhedens kapitalforhold giver grundlag for beregning af kapitalafkast - og i et resterende overskud. Kapitalafkastet beskattes proportionalt, og den del af virksomhedsoverskuddet, der opspares i virksomheden, beskattes med en a conto virksomhedsskat på 50 pct.

Endelig skal det nævnes, at der før skattereformen blev gennemført en realrentebeskatning af pensionskapitaler m.v., hvorved et meget stort og indtil da ubeskattet område blev inddraget under beskattning.

Realrentebeskatningen afviger dog fra anden kapitalafkastbeskatning derved, at der er tale om en realbeskatning af kapitalafkastet.

For yderligere at fremme opsparing og modvirke gældsstiftelse blev der i efteråret 1986 indført en 20 pct. afgift af renter på forbrugslån. Herved blev symmetrien i den skattemæssige behandling af kapitalindtægter og -udgifter brudt.

For personer, der har både positiv og negativ kapitalindkomst, hvor den negative kapitalindkomst er omfattet af forbrugsrenteafgiften, kan den positive kapitalindkomst modregnes i de renteudgifter, der pålægges forbrugsrenteafgift. Det betyder reelt, at for den del af kapitalindkomsten, der modregnes i renteudgifter, der pålægges renteafgift, er beskattningen lavere end for anden kapitalindkomst, fordi der fra beskattningen af kapitalindkomsten skal fratrækkes den sparede forbrugsrenteafgift.

Trods forbrugsrenteafgiften kan det alligevel slås fast, at der i de senere års skattelovgivning er taget et betydeligt skridt i retning af at beskatte kapitalafkast mere ensartet.

3.2. Skattereforemens opdeling af skattepligtig indkomst i personlig indkomst og kapitalindkomst.

For samtidig at kunne opretholde en progressiv beskatning af lønindkomster m.v. og beskatte kapitalafkast proportionalt opdeles den skattepligtige indkomst i personlig indkomst og i kapitalindkomst samt fradragsberettigede udgifter.

Kapitalindkomst omfatter bl.a. renteindtægter, skattepligtige kursgevinster, beregnet forrentning af egenkapitalen i selvstændig erhvervsvirksomhed, aktieudbytte og skattegodtgørelse samt overskud af egen bolig. Renteudgifter og andre kapitaludgifter fratrækkes ved opgørelsen af kapitalindkomsten.

I personskattelovens § 4 er opregnet de indkomster og udgifter, der skal medregnes ved opgørelsen af kapitalindkomst. Bestemmelsen er for så vidt udtømmende. Det kan dog i anden lov bestemmes, at indtægter og udgifter, der ikke er nævnt i bestemmelsen, skal behandles som kapitalindkomst.

Kapitalindkomst beskattes med ca. 51 pct. (incl. kirkeskat) i 1987 (i en gennemsnitskommune). Hvis summen af personlig indkomst og positiv nettokapitalindkomst overstiger et bundfradrag på 130.000 kr. i 1987, bliver der dog beregnet en 6 pct.'s-skat af den del, der overstiger 130.000 kr. En ægtefælles negative nettokapitalindkomst kan modregnes i den anden ægtefælles positive nettokapitalindkomst. Endvidere gælder det, at hvis en gift person ikke selv kan udnytte bundfradraget på 130.000 kr., overføres den ikke-udnyttede del til den anden ægtefælle. Negativ nettokapitalindkomst fratrækkes ikke ved opgørelsen af grundlaget for 6 pct.'s-skatten.

For positiv nettokapitalindkomst, hvoraf der beregnes 6 pct.'s-skat, udgør den samlede beskatning af kapitalindkomsten incl. kirkeskat således ca. 57 pct. i 1987 (i en gennemsnitskommune).

Endvidere bevirker skattereforens overgangregler for positiv nettokapitalindkomst, at overgangen fra progressiv beskatning med op til 68 pct. (med tillæg af eventuel kirkeskat) til beskatning af kapitalindkomsten med 51/57 pct. (i en gennemsnitskommune) sker gradvist for skatteydere med stor positiv kapitalindkomst.

Omlægning af positiv nettokapitalindkomst til beskatning som kapitalindkomst med 51/57 pct.'s-beskatning (i en gennemsnitskommune) sker efter følgende skala:

- 1987: 60.000 kr.
- 1988: 85.000 kr.

i de følgende indkomstår forhøjes det beløb, der skal omlægges, med 25.000 kr. hvert år.

Overgangsperioden er tidsubegrænset.

For ægtefæller, der er samlevende ved indkomstårets udløb, og dette omfatter en periode af et helt år, sker beskatningen på grundlag af ægtefællernes samlede positive nettokapitalindkomst under ét. Der gælder således de samme beløbsgrænser som for enlige skattepligtige.

For den del af nettokapitalindkomsten, der ikke er omlagt til beskatning som kapitalindkomst med 51/57 pct. (i en gennemsnitskommune), sker beskatningen som personlig indkomst, d.v.s. med op til 68 pct. med tillæg af eventuel kirkeskat.

Skatteydere med store kapitalindkomster vil således fortsat i en lang årrække få beskattet dele af deres kapitalindkomst progressivt som personlig indkomst.

Blandt formueskatteydere og ikke mindst blandt formueskatteydere med store skattepligtige formuer vil en forholdsvis stor andel fortsat få beskattet dele af kapitalindkomsten med 68 pct. med tillæg af eventuel kirkeskat samtidig med, at den skattepligtige formue i øvrigt er omfattet af formuebeskatning.

Den samlede kapitalbeskatning for disse **formue**-skatteydere kan derfor blive høj.

3.3. Særligt om lejeværdibeskatning.

Efter dansk skattelovgivning beskattes indkomst, uanset om indkomsten har form af penge eller naturalier. Dette gælder også indkomst, der stammer fra produktion/varer til eget forbrug.

Med baggrund i disse principper beskattes også en beregnet lejeværdi af egen bolig.

Lejeværdien beregnes efter gældende lovgivning normalt som 2,5 pct. af den ejendomsværdi, der er fastsat inden udgangen af det forrige indkomstår.

For den del af ejendomsværdien, der overstiger progressionsgrænsen for beregning af lejeværdi - for indkomståret 1987 1,2 mill.kr. - beregnes der dog 7,5 pct. i lejeværdi.

For personer, der inden udgangen af indkomståret er fyldt 67 år, beregnes lejeværdien kun med 1,2 pct. af den del af ejendomsværdien, der ligger under progressionsgrænsen.

Endvidere er indført regler for begrænsning af lejeværdiens stigning fra det ene år til det næste, således at den lejeværdi, der beskattes, især i perioder med stærke stigninger i ejendomspriserne, er lavere end den fulde lejeværdi beregnet som en procentdel af ejendomsvurderingen.

Den faktiske lejeværdiprocent varierer med ejendommens størrelse, ejerens alder og som følge af begrænsningsreglerne også med ejendomsvurderingens stigning. Reglerne om begrænsning af lejeværdistigning medfører i virkeligheden, at der bliver tale om et bredt interval af lejeværdiprocenter og ikke blot de tre, som er fastsat i skattelovgivningen.

For ejere af ejendomme, der tjener til bolig for ejeren, indrømmes der endvidere inden beskatning finder sted, et standardfradrag på 1 pct. af den samme ejendomsværdi, hvorefter der beregnes lejeværdi. Fradraget kan dog ikke overstige 2.000 kr. pr. år. Fradraget gives ikke til ejere af ejerlejligheder.

Bag denne opgørelse ligger den antagelse, at lejeværdien skal være udtryk for det formueafkast, som boligen giver.

Da lejeværdien beregnes af ejendomsværdien, der stiger med inflationsudviklingen, bliver lejeværdien et tilstræbt udtryk for det reale afkast af boliginvesteringen. Hvis realafkastet af investering i bolig i det lange løb nogenlunde forventes at svare til realafkastet af alternative investeringer, kan man sige, at lejeværdiprocenten bør svare til realrenten før skat.

Nedenfor i tabel 1 er vist en opgørelse over realrenten siden 1946 opgjort ud fra obligationsrenten på lange papirer og den årlige inflation. Det bemærkes, at ved en sammenligning af realrenten og lejeværdiprocenten er det realrenten ex ante, der ud fra et økonomisk synspunkt er interessant. Det vil sige den forventede realrente forud for de enkelte år. I tabel 1 er det imidlertid realrenten ex post, der er anført, forstået som den effektive rente minus den faktiske inflation. Da de anvendte effektive rentesatser for lange obligationer i vid udstrækning må antages at afspejle forventningerne til inflationen i en årrække fremover, må de beregnede realrentesatser derfor betragtes som meget grove tilnærmelser.

Tabel 1. Obligationsrente r, årlig inflation p og realrente q i årene 1946-1986.

	r	p pct.	q
1946-1960	5,3	2,7	2,5
1961-1972	9,3	6,0	3,1
1973-1986	15,7	8,5	6,6

1) Beregnes som $\left(\frac{1 + r/100}{1 + p/100} - 1 \right) \times 100$

Anm: Obligationsrenten; Indtil 1967 udtrykt ved effektiv forrentning af 4 pct. kgl. oblg. I perioden 1967-1981 er anvendt effektiv rente af lange, åbne almindelige kreditforeningsobligationer, 7 pct., og fra og med 1982 er anvendt effektiv rente af lange, åbne enheds-prioritetsobligationer, 10 pct. Til og med 1975 er oplysningerne ifølge E. Gørtz.

Prisudviklingen: Til og med 1975 ifølge E. Gørtz beregnet ud fra bruttofaktorindkomstopgørelserne i faste og løbende priser. Fra 1976 og fremefter udtrykt ved nettoprisindeksets stigning i forhold til året før. Der bortses således ved opgørelsen af prisudviklingen i alle år fra stigningen i afgifter og subsidier.

Kilder: E. Gørtz, Inflation, effektiv rente og realværdi af opsparing, Lægeforeningens forlag, København 1980, og Statistisk Tiårsoversigt 1986 og 1987.

Realrenten før skat har fra 1946 og op til begyndelsen af 70'erne ligget på et niveau på 2-3 pct. p.a. Fra midten af 70'erne viser tabel 1 en væsentlig stigning, så realrenten før skat som et gennemsnit for perioden har ligget på omkring 6½ pct. Det må dog antages, at realrenten før skat ikke i lange perioder vil holde sig på dette høje niveau.

Selv om den faktiske lejeværdiprocent varierer en del, overstiger den ikke niveauet for realrenten, undtagen måske for meget dyre ejendomme, hvor den høje lejeværdisats slår kraftigt igennem.

Den opgjorte lejeværdi med fradrag af eventuelt standardfradrag på 1 pct. af ejendomsvurderingen, dog højst 2.000 kr., beskattes som anden kapitalindkomst normalt med 51/57-pct. i 1987 (i en gennemsnitskommune).

Selv om lejeværdibeskatningen er begrundet med, at der er tale om en naturalieindkomst - boligydelsen - der som anden naturalieindkomst beskattes, er der ofte en ringe forståelse for denne form for beskatning.

Dette skal ses i sammenhæng med, at der findes andre aktiver, hvoraf der principielt skulle beregnes en lejeværdi, men hvor der ikke bliver det (f.eks. biler, lystbåde, privatfly m.v.). Beskatningen får på denne baggrund karakter af en særlig skat på bolig.

Hertil kommer, at formueskatten for de boligejere, der omfattes af den, virker ind som en yderligere beskatning af boligen.

4. Inflation, formueskat og beskatning af kapitalafkast.

Når man skal vurdere kapitalbeskatningens virkning, er det endvidere nødvendigt at inddrage inflationen eller mere præcist forventningerne om den fremtidige inflation i overvejelserne.

Kapitalafkastet kan under inflation betragtes som sammensat af to bestanddele: inflationsdækningen og realrenten. Er det nominelle renteniveau f.eks. ca. 10 pct. og inflationen ca. 5 pct. pr. år, kan man groft regne med, at halvdelen af de 10 pct. er inflationsdækning, mens realrenten er den anden halvdel.

I et nominelt beskatningssystem beskattes hele afkastet, d.v.s. både den del af afkastet, der er udtryk for inflationsdækningen, og den del, der er realrenten.

Den danske kapitalafkastbeskatning er som hovedregel en nominel beskatning. Undtagelser er dog indekserede fordringer, hvor indekstillægget til kapitalen er skattefrit, realrentebeskatningen af pensionskapitaler m.v., pristalsreguleringen af de skattemæssige afskrivninger samt lejeværdibeskatningen.

For en kapitalejer betyder det, at hele det nominelle afkast af kapitalen normalt beskattes.

I tabel 2 er vist en oversigt over realrenten efter skat ved forskellige marginalsattesatser under forudsætning af, at inflationen er 4 pct. om året, og at der opnås et kapitalafkast på 12 pct. p.a., svarende til den gennemsnitlige obligationsrente i 1. halvår af 1987. Det forudsættes, at hele det nominelle afkast fuldt ud beskattes. Der er i tabellen endvidere skelnet mellem, om kapitalen er belagt med formueskat eller ej.

Tabel 2. Forventet realrente efter skat pr. 100 kr. kapitalafkast.

Marginalskat- tesats	<u>Uden formueskat</u>		<u>Med formueskat</u> (2.2 pct.)	
	Afkast efter skat	Realafkast efter skat	Afkast efter skat	Realafkast efter skat
0	12,0	7,7 a)	9,8	5,6
51	5,9	1,8	3,7	- 0,3
57	5,2	1,1	3,0	- 1,0
68*	3,8	- 0,2	1,6	- 2,3

*

Omfattet af overgangsordningen for positiv nettokapitalindkomst.

a) Kapital + afkast pr. 100 kr. efter 4 pct. prisstigning:
112: 104 = 1,077.

Det er forudsat, at hele afkastet af kapitalen er skattepligtigt. Ofte vil en del af afkastet dog tage form af skattefrie kursgevinster, hvorved realafkastet efter skat vil være højere end vist i tabellen. Til gengæld må den forventede realrente før skat (8 pct.) antages at være usædvanlig høj.

Som det fremgår af tabel 2, vil et afkast på 12 pct. ved en forholdsvis moderat inflation på 4 pct. under de forudsætninger, der er gjort, ikke være tilstrækkelig til at betale den pålignede kapitalsskat, når marginalsattesatsen er så høj som 68 pct, og kapitalens realværdi skal opretholdes. Betales der samtidig formuesskat af hele den betragtede kapital, vil der selv ved en marginalsattesats af kapitalafkastet på 51 pct. være tale om et negativt realafkast efter skat.

Formuesskatteydere må således have et ofte meget højt afkast af deres kapital, hvis der ud af afkastet skal kunne udredes både en høj indkomstsskat og formuesskat samtidig med, at formuens realværdi opretholdes.

En del formuesskatteydere er som nævnt i dag i den situation, at en væsentlig del af deres kapitalindkomst beskattes med 68 pct. plus eventuel kirkeskat samtidig med, at de skal betale formuesskat. Kravet til formuens forrentning er derfor højt, ikke mindst, hvis der samtidig er inflation eller udsigt til inflation.

På grund af bundgrænsen for formuebeskatning betales der dog ikke formuesskat af hele formuen. I 1987 er bundgrænsen for formuebeskatning 1.278.700 kr. Formuesskatten virker derfor i en vis udstrækning kun marginalt. Ægtefæller beskattes af deres samlede skattepligtige formue med kun et bundfradrag, hvis de er samlevende i hele indkomståret og dette omfatter en periode af et helt år.

Bundgrænsen for formuebeskatning blev op gennem 1970'erne og til og med 1981 fastsat i de årlige udskrivningslove.

Gældende fra indkomståret 1982 skulle bundgrænsen reguleres efter reguleringspristallet, altså en egentlig inflationsregulering, men i 1983 blev beløbsgrænsen alligevel særskilt fastsat ved lov.

Fra 1984 er reguleringen foretaget efter reguleringspristallet i lighed med en række andre beløbsgrænser i skattelovgivningen. Reguleringstallet fastsættes årligt af Folketinget. Det blev for årene 1984 til 1986 fastsat i udskrivningsloven. Fra og med 1987 fastsættes reguleringstallet i personskatteloven.

I tabel 3 er vist bundgrænsen for formuebeskatning siden 1970, og hvad den skulle have været, hvis den var blevet reguleret i overensstemmelse med prisudviklingen.

Tabel 3. Regulering af bundgrænse for formuebeskatning.

	Bundgrænse for formuebeskatning	Bundgrænse for formuebeskat- ning, hvis grænsen var reguleret i. takt med prisud- viklingen ,	
	kr.	Siden 1970 kr.	Siden 1980 kr.
1970	300.000	300.000	
1971	300.000	317.400	
1972	300.000	338.300	
1973	450.000	369.800	
1974	450.000	426.000	
1975	450.000	466.900	
1976	450.000	508.900	
1977	630.000	565.900	
1978	630.000	622.500	
1979	630.000	682.300	
1980	1.000.000	766.200	1.000.000
1981	1.000.000	855.800	1.117.000
1982	1.083.000	942.200	1.229.800
1983	1.158.900	1.007.200	1.314.700
1984	1.204.900	1.070.700	1.397.500
1985	1.229.200	1.121.000	1.463.200
1986	1.253.500	1.161.400	1.515.900
1987	1.278.700	1.207.900	1.576.500

1) Reguleringen er foretaget med den gennemsnitlige årlige stigning i forbrugerprisindekset.

Som det fremgår af tabel 3 har der fundet en lidt større regulering sted af bundgrænsen for formuebeskatning, end hvad der svarer til den almindelige inflationsudvikling, hvis man ser helt tilbage til 1970.

Det skal dog tages i betragtning, at satserne for beregning af formueskat i 1970'erne var væsentlig lavere nemlig 9-11 promille mod i dag 22 promille.

Ser man alene på udviklingen siden 1980, hvor formueskattesatsen i hele perioden har været 22 promille, skulle bundgrænsen for formuebeskatning være reguleret op med yderligere ca. 300.000 kr., hvis grænsen skulle have været reguleret i overensstemmelse med den almindelige inflationsudvikling siden 1980. Her må det dog tages i betragtning, at der fra og med indkomståret 1981 skete overgang til kontant vurdering af fast ejendom. For en række formueskatteydere betød det en nedsettelse af den værdi, hvormed fast ejendom indgik ved opgørelsen af den skattepligtige formue. Omvendt medførte den samtidigt indførte kontantomregning af gælden i belånte ejendomme isoleret set en forøgelse af den skattepligtige formue.

5. Beskatning af ændringer i kapitalens værdi.

5.1. Beskatning af kursgevinster på finansielle fordringer.

Som led i skattereformen blev der i 1985 indført nye regler om beskatning af kursgevinster på finansielle fordringer. Reglerne omfatter ikke aktier, anparter i anpartsselskaber, andelsbeviser og lignende værdipapirer. Kursgevinster og kurstab på disse værdipapirer er omfattet af aktieavancebeskatningsloven.

Vedrørende finansielle fordringer er der først og fremmest sket ændringer i beskatningsreglerne for skattepligtige, der ikke er næringsskattepligtige af kursgevinster og kurstab på pengefordringer.

Kursgevinster og kurstab skulle således ikke efter de hidtidige regler medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, medmindre der var tale om næring eller fordringen var erhvervet i spekulationsøjemed.

Efter de nye regler opnås der kun skattefrihed for kursgevinster for ikke-næringsskattepligtige, hvis fordringen udstedes med en rente, der mindst svarer til

en rente, som beregnes af Københavns Fondsbørs (mindsterenten). Denne mindsterente fastsættes normalt for et halvår ad gangen og er baseret på det aktuelle rente-niveau for de børsnoterede obligationer umiddelbart før halvårets begyndelse.

Udstedes fordringerne med en rente under denne mindsterente, vil kursgevinster på disse fordringer altid blive beskattet, mens der kun for skattepligtige, der næringsbeskattes af handel med finansielle fordringer, er fradragsret for tab på sådanne fordringer.

De hidtidige regler for næringsbeskatning af kursgevinster og kurstab på pengefordringer er i det store og hele opretholdt. Pengeinstitutter, vekselerere og andre, der driver egentlig handelsvirksomhed med fordringer eller som driver finansieringsvirksomhed, er således fortsat skattepligtige af alle kursgevinster, ligesom kurstab fortsat er fradragsberettiget. **Mindsterentereglen** har således ingen betydning for skattepligtige, der næringsbeskattes af kursgevinster og tab på fordringer.

Reglen om, at kursgevinster og kurstab skulle medregnes til den skattepligtige indkomst, hvis fordringen var erhvervet i spekulationsøjemed, er bortfaldet med virkning fra og med indkomståret 1988.

For fordringer i fremmed valuta gælder der samme mindsterenteregulering som den, der gælder for fordringer i danske kroner, og som er udregnet efter det danske renteniveau. **Mindsterenten** er altså ikke afhængig af, hvilken valuta fordringen er i. Det er således uden betydning, om en fordring udstedes i en valuta, hvor renteniveauet er lavere end det danske.

Kursreguleringen på fordringer og gæld i fremmed valuta medregnes i den skattepligtige indkomst hos alle selskaber, altså ikke kun selskaber, der er nærings-skattepligtige af finansielle fordringer. Det samme er tilfældet for akkumulerende investeringsforeninger.

For andre skattepligtige medregnes gevinst og tab på fordringer og gæld i fremmed valuta, hvis fordringen eller gælden har tilknytning til erhvervsmæssig virksomhed.

Kursgevinster på fordringer i fremmed valuta beskattes herudover kun, hvis fordringen ikke opfylder mindsterentekravet. **Mindsterentereglen** har således i relation til fordringer i fremmed valuta kun betydning for fordringer, der besiddes af personer, og som ikke har erhvervsmæssig tilknytning. Der gælder det særlige for fordringer i fremmed valuta, at renten på fordringen skal opfylde den gældende mindsterente på det tidspunkt, hvor fordringen erhverves og ikke kun som for danske fordringer på udstedelsestidspunktet.

Hvis kursreguleringen på fordringen i fremmed valuta skal medtages i den skattepligtige indkomst, vil det altid både være valutakursændringen og børskursændringen, der medtages. Skal kursreguleringen ikke medtages, gælder det både valutakursgevinst og **børs**-kursgevinst.

De nye regler modvirker, at der udstedes obligationer, pantebreve og andre pengefordringer med store, forudberegnelige, skattefrie kursgevinster. Da mindsterentereglen kun bygger på fordringens pålydende rente på udstedelsestidspunktet i forhold til markedrenten, er der således intet til hinder for, at der som følge af renteændringer i markedet opstår betydelige skattefrie kursgevinster på fordringen efter udstedelsen. Erhverves en fordring med en pålydende rente på f.eks. 9 pct., der opfylder mindsterentekravet, på et tidspunkt, hvor markedrenten er steget til 15 pct., og falder renten herefter igen, kan fordringen sælges med en skattefri kursgevinst til følge medmindre den, der sælger, næringsbeskattes af gevinsten.

Kursgevinster på finansielle fordringer som følge af renteændringer bliver således fortsat ofte ikke beskattet. Det forhold, at kapitalafkast i vid udstrækning proportionalbeskattes har dog begrænset muligheden

for at spekulere i skattefrie kursgevinster/-tab. Beta-
ler den, der besidder fordringen, formueskat, vil en
eventuel kursgevinst som følge af et rentefald blive
formuebeskattet, fordi grundlaget for formueskatten
bliver større som følge af stigningen i fordringens
værdi. Tilsvarende vil et fald i fordringens værdi som
følge af en rentestigning ikke kunne fradrages i den
skattepligtige indkomst, men vil betyde et fald i
formuebeskatningen, hvis der betales formueskat.

5.2. Aktieavancebeskatning.

Beskatningen ved afståelse af aktier afhænger dels
af, hvor lang tid, skatteyderen har ejet aktierne, dels
af hvem der har ejet aktierne.

Beskatningen er således forskellig afhængig af, om
der er tale om

1. almindelige aktionærer,
2. hovedaktionærer omfattet af den såkaldte "værn-
regel" eller
3. aktionærer, der har erhvervet aktierne som led i
deres næring.

For almindelige aktionærer er fortjenesten skat-
tefri efter 3 års ejertid. Tab kan til gengæld ikke
fratrækkes.

Har aktierne været ejet mindre end 3 år, når de
sælges, beskattes fortjenesten som almindelig indkomst
(kapitalindkomst). Et eventuelt tab kan kun fratrækkes
i fortjeneste ved salg af andre aktier, der har været
ejet mindre end 3 år.

De særlige regler om hovedaktionærer kommer til
anvendelse for aktionærer, som enten selv eller sammen
med nære familiemedlemmer m.fl. på noget tidspunkt in-
den for de seneste 5 år har ejet mindst 25 pct. af ak-
tiekapitalen eller rådet over mere end 50 pct. af
stemmerne i et selskab.

Hvis en sådan hovedaktionær sælger aktier inden for 3 år efter erhvervelsen, sker beskattningen efter samme regler som for almindelige aktionærer. Sker salget derimod efter 3 års ejertid, beskattes fortjenesten som særlig indkomst med 50 pct. Eventuelt tab kan fratrækkes i positiv særlig indkomst.

Afstår en hovedaktionær aktier, der svarer til mindre end 1 pct. af aktiekapitalen, er fortjenesten skattefri, hvis afståelsessummen ikke overstiger 65.000 kr.

Ved opgørelsen af fortjenesten foretages en aftrapning med 10 pct. for hvert påbegyndt år udover 3 års ejertid, således at der efter mere end 7 års ejertid kun sker beskattning af 50 pct. af fortjenesten. Der foretages ikke yderligere aftrapning efter det 7. år. Der gives dog endvidere et fradrag på indtil 65.000 kr. i den således opgjorte fortjeneste, dog højst 65.000 kr. i alt i løbet af 4 år.

Metoden medfører, at den reelle beskattning ved hovedaktionærens salg af aktier efter 7 års ejertid kun er på højst 25 pct. af fortjenesten.

Sker salg af aktier som led i den skattepligtiges erhverv, medregnes fortjeneste eller tab til den almindelige skattepligtige indkomst uanset ejertidens længde (realisationsprincippet). Disse skattepligtige kan dog i stedet vælge at blive beskattet efter det såkaldte lagerprincip, hvorefter urealiserede gevinster og tab på de pågældende skattepligtiges aktiebeholdninger medregnes til den skattepligtige indkomst år for år.

Ifølge aktieavancebeskatningsloven gælder tilsvarende regler for anparter i anpartsselskaber, konvertible obligationer, andelsbeviser og lignende værdipapirer.

5.3. Ejendomsavancebeskatning.

En ejendom kan sælges skattefrit, når der er gået 7 år siden erhvervelsen, medens der ved salg inden for

disse 7 år pålignes særlig indkomstskat (50 pct.)/ som aftrappes efter besiddelsestidens længde, således at skattesatsen er reduceret til 0 efter 7 år.

For enfamiliehuse, tofamiliehuse, sommerhuse, ejerlejligheder m.v. gælder, at salg normalt kan ske skattefrit, når ejeren eller dennes husstand har boet i huset eller ejerlejligheden i 2 år.

Den særlige indkomstskat, der beregnes i de tilfælde, hvor beskatning foretages, er hvad man forstår ved en egentlig kapitalvindingsskat.

Den beskattede kapitalvinding er forskellen mellem afståelsessummen og en reguleret anskaffelsessum. Både anskaffelses- og afståelsessum opgøres til kontantværdi.

Der tages hensyn til den del af værdistigningen, der skyldes den almindelige udvikling i inflationen. Det tilstræbes således alene at belægge den reale værdistigning med særlig indkomstskat. Anskaffelsessummen pristalsreguleres derfor for hele perioden fra anskaffelsen til afståelsen.

Herudover foretages der fradrag for udgifter til forbedringer. Også disse fradragsbeløb pristalsreguleres.

En særlig ejendomsavanceskat er den såkaldte frigørelsesafgift. Afgiften pålignes, når ejendomme, der benyttes til landbrug, gartneri, planteskole, eller frugtplantage, inddrages under byzone eller sommerhusområde. Formålet med afgiften er at beskatte den værdistigning, som ændret zonestatus giver for de overførte ejendomme. Der ydes henstand med betaling af afgiften.

Endvidere finder der en form for ejendomsavancebeskatning sted i forbindelse med førstegangssalg af visse udstykkede ejerlejligheder, der har været udlejet, i henhold til lov om beskatning af fortjeneste ved førstegangsafståelse af visse ejerlejligheder m.v.

5.4. Genvundne afskrivninger.

En særlig form for beskatning af kapital fremkommer, når kapitalgenstande, hvorpå der er foretaget skattemæssige afskrivninger (erhvervsbygninger, driftsmidler m.v. og skibe), sælges.

I disse situationer sker der beskatning af såkaldt genvundne afskrivninger.

For så vidt angår salg af afskrivningsberettigede bygninger gøres det op, om de afskrivninger, som sælger har foretaget i årenes løb, svarer til den forringelse af bygningens værdi, der er sket, mens han ejede bygningen. Viser denne opgørelse, at afskrivningerne er større end den værdiforringelse, der konstateres ved afståelsen, beskattes den del af fortjenesten, der svarer til forskellen mellem afskrivninger og værdiforringelse efter lov om særlig indkomstskat med 50 pct.

Det samlede beløb, der beskattes som genvundne afskrivninger, kan dog ikke være større end summen af de foretagne afskrivninger.

For bygninger, der er erhvervet i 1982 eller senere, er afskrivningerne pristalsregulerede. De genvundne afskrivninger opgøres i disse tilfælde i priseniveauet på afståelsestidspunktet. Overgrænsen for det beløb, der beskattes som genvundne afskrivninger, er stadig summen af de således opgjorte afskrivninger.

I de tilfælde, hvor fortjenesten ved salget er større end summen af afskrivningerne, er den resterende avance (kapitalvindingen) skattefri efter 7 års ejertid. Sælges ejendommen inden der er gået 7 år fra anskaffelsen, beskattes kapitalvindingen efter ejendomsavancebeskatnings loven, jfr. ovenfor.

For maskiner, inventar og lignende driftsmidler foretages afskrivningerne efter et saldoprincip. Afskrivningerne foretages på grundlag af en samlet saldo for virksomhedens driftsmidler, der reguleres med køb og salg og med de årlige afskrivninger. Saldoen **pristalsreguleres**.

Fortjeneste, der konstateres ved salg, beskattes fuldt ud, når der er tale om driftsmidler m.v. Fortsættes virksomheden, sker beskatningen ved, at salgssummen fradrages i virksomhedens samlede driftsmiddelsaldo. Herved formindskes den afskrivningsberettigede saldo-værdi med fortjenesten. Der sker herved en reduktion af de løbende afskrivninger, der nedsætter den skattepligtige indkomst fremover. Hvis afskrivningssaldoen bliver negativ, er det udtryk for en skattemæssig fortjeneste, der beskattes som almindelig indkomst.

Ved salg af driftsmidler i forbindelse med ophør af virksomheden beskattes fortjenesten - d.v.s. forskellen mellem driftsmidlets nedskrevne pristalsregulerede værdi og salgssummen - derimod fuldt ud i ophørsåret med 50 pct. efter lov om særlig indkomstskat.

For skibe foretages opgørelsen af genvundne afskrivninger efter nogenlunde samme regler som for driftsmidler. Avance ved salg af et skib eller en skibsanpart beskattes dog som almindelig indkomst, hvis salget medfører virksomhedsophør og sker inden 5 år fra anskaffelsen.

Indkomst fra skibsrederivirksomhed, der drives som en skattepligtig bierhverv, herunder genvundne afskrivninger, beskattes endvidere altid som kapitalindkomst.

I den udstrækning, der faktisk bliver tale om beskatning af genvundne afskrivninger, hvad enten der er tale om erhvervsbygninger, driftsmidler m.v. eller skibe, er det udtryk for, at de skattemæssige afskrivninger har været større end, hvad der svarer til den faktiske forringelse af aktiverne.

Det betyder endvidere, at det driftsøkonomiske overskud har været større end det skattemæssige i de år, hvor der har været foretaget "for store" afskrivninger. Beskatningen af afkastet af den investerede kapital har derfor i realiteten været for lav. Beskat-

ningen af de genvundne afskrivninger kan derfor ses som en udskudt kapitalafkastbeskatning.

Ved opgørelsen af den skattepligtige formue indgår driftsmidler og skibe med den værdi, de er nedskrevet til med skattemæssige afskrivninger. Der er derfor en speciel sammenhæng mellem skattemæssige afskrivninger på disse kapitalgenstande og beskatning af formuen, idet formuebeskatningen kan begrænses ved at foretage størst mulig skattemæssige afskrivninger. Den sparede formueskat herved vil ikke senere være indeholdt i eventuel beskatning af genvundne afskrivninger.

6. Formuens betydning ved tildeling af offentlige ydelser ¹.

6.1. Indledning.

Selv om formuen ikke udløser formueskat, kan den f.eks. via socialindkomsten have betydning ved tildeling eller udmåling af sociale ydelser m.v.

Hyppigst sker det ved, at den skattepligtige formue indgår i et udmålingskriterium, det vil sige at den offentlige ydelse aftrappes ved stigende formue. Dette er tilfældet med alle offentlige ydelser, der udmåles efter socialindkomsten. For enkelte offentlige ydelser er formuens størrelse et tildelingskriterium for ydelsen. I disse tilfælde tildeles ydelsen kun personer, hvis formue er lavere end en vis beløbsgrænse, mens formuens størrelse i øvrigt ikke påvirker udmålingen af ydelsen.

¹ Det falder udenfor udvalgets kommissorium at belyse disse sammenhænge mere indgående. I forbindelse med skattereformen skal socialindkomsten ændres. Lovforslag herom er endnu ikke fremsat.

6.2. Socialindkomsten som udmålingskriterium.

Socialindkomsten er indkomstgrundlag ved beregning af en række indkomstafhængige offentlige ydelser. Hensigten med socialindkomsten er at skabe et indkomstgrundlag, der i højere grad end den skattepligtige indkomst udtrykker det økonomiske behov for modtagere af offentlige ydelser.

I socialindkomsten for 1988 opgjort på grundlag af den skattepligtige indkomst og formue for 1986 beregnes formuetillægget efter følgende skala:

De første 473.000 kr. medregnes ikke.

Af de næste 473.000 kr. medregnes 10 pct.

Af de næste 630.400 kr. medregnes 25 pct.

Af resten medregnes 50 pct. Beløbsgrænserne reguleres årligt. For pensionister reduceres formuetillægget med et ejerboligfradrag.

Socialindkomsten - eller et indkomstbegreb afledt heraf - benyttes bl.a. ved udmåling af pensionstillæg, grundbeløb for pensionister under 67 år, midlertidig og varig hjemmehjælp, boligsikring og -ydelse og statens uddannelsesstøtte.

6.3. Formuen som tildelingskriterium.

Ifølge pensionsloven kan der ydes personlige tillæg til pensionister, hvis økonomiske forhold er ganske særligt vanskelige. Der er ikke i loven begrænsninger for, til hvilke formål, tillægget kan ydes. Tillægget ydes efter et konkret skøn, der foretages af kommunens socialforvaltning, og kan ydes som engangsbeløb eller som løbende ydelser. De løbende ydelser gives typisk til medicinhjælp eller plejeydelse.

Sikringsstyrelsen har i sin vejledning af 25. januar 1988 fastsat vejledende regler for, hvilke betingelser der skal være opfyldt for tildeling af personlige tillæg ifølge pensionsloven. Ved tildeling af personlige tillæg kan der tages hensyn til likvid formue og eventuelle indkomster ved siden af pensionen.

Fra den 1. januar 1988 er reglerne om varmetillæg ændret. Varmetillæg gives nu uden hensyn til størrelsen af den skattepligtige formue, der dog indgår i beregningen af socialindkomsten og således kan påvirke størrelsen af den tildelte varmehjælp. Pensionister, der i 1987 har modtaget varmetillæg efter gunstigere regler, skal dog - indtil videre i 1988 - tildeles varmetillæg efter de hidtidige regler. Efter disse regler gives typisk afslag på varmetillæg, hvis den likvide formue overstiger 35.000 kr.

Ifølge bistandsloven kan der ydes kontanthjælp til en person, der på grund af ændringer i sine forhold er afskåret fra at skaffe det fornødne til sit eget eller familiens underhold. Det er dog en forudsætning, at hverken personen eller dennes ægtefælle har formue, som kan dække det økonomiske behov. Der ses dog bort fra formue, som er nødvendig for at bevare eller opnå en nødvendig boligstandard eller som bør bevares af hensyn til pågældendes og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder. Der skal endvidere ses bort fra erstatning, som udbetales som kompensation for varigt mén, og godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

7. Sammenfatning.

Selve formuen eller dele heraf pålægges her i landet foruden eventuel formueskat også arve- eller gaveafgift, når formuen eller dele heraf falder i arv eller gives bort. Endvidere pålægges fast ejendom ejendomsskat.

Det løbende afkast af formuen beskattes efter skattereformen som kapitalindkomst normalt med ca. 51/57 pct. i en gennemsnitskommune. For en del skattepligtige, ikke mindst formueskatteydere, er beskattningen dog 68 pct., fordi en del af kapitalindkomsten beskattes som personlig indkomst i kraft af skattereformens overgangsordning for positiv nettokapitalindkomst. Når det endvidere tages i betragtning, at

hele afkastet af kapitalen normalt beskattes, selv om en del af afkastet kan betragtes som inflationsdækning, må formueskatteydere således ofte have et meget højt afkast af deres kapital, hvis der ud af afkastet skal kunne udredes både en høj indkomstskat og formueskat samtidig med, at formuens realværdi opretholdes.

For så vidt angår muligheden for at opnå skattefrie kursgevinster på finansielle fordringer er der med den nye kursgevinstordning sket en væsentlig reduktion.

Det er nu ikke længere muligt at udstede obligationer, pantebreve og andre pengefordringer med store, forudberegnelige, skattefrie kursgevinster. Kursgevinster, der opstår som følge af renteændringer i markedet efter at fordringen er udstedt, er dog stadig skattefrie for alle, undtagen for skattepligtige, som næringsbeskattes af disse gevinster. Muligheden for systematisk spekulation heri er dog væsentlig begrænset ved indførelsen af den stort set proportionale kapitalafkastbeskatning.

Avancen på andre værdipapirer - aktier m.v. - er for almindelige aktionærer m.v. skattefri efter 3 år, og hovedaktionærers avancer ved salg af aktier beskattes kun med ca. 25 pct. efter 7 år. Den lempelige beskatning af aktieavancer skal dog ses i sammenhæng med den beskatning, der finder sted i selskabet af selskabets indkomst.

Avancen ved salg af fast ejendom er som hovedregel skattefri efter 7 år. For enfamiliehuse, tofamiliehuse, sommerhuse og ejerlejligheder m.v. er en eventuel avance dog skattefri allerede efter 2 år, når ejeren eller dennes husstand har boet i huset.

Det gælder således i en række tilfælde fortsat, at kursgevinster og avancer hverken indkomstbeskattes eller belægges med særlig indkomstskat. Det bemærkes, at et eventuelt kapitaltab i de situationer, hvor eventuelle gevinster er skattefrie, dog heller ikke kan fratrækkes.

I forbindelse med udmåling og tildeling af sociale ydelser fra det offentligt kan selv en mindre formue

have betydning. Den marginale "beskatning" af (mindre) formuer kan således være stor, hvis besiddelse af formue medfører, at offentlige tilskud reduceres eller helt bortfalder.

KAPITEL IX.

Skattebehæftede aktiver.

1. Hvorledes opstår de latente skattebyrder?

Visse formueskattepligtige aktiver kan være behæftet med såkaldte latente skattebyrder. Ved en latent skattebyrde forstås en skat, som endnu ikke er pålydnet, men som eventuelt udløses på et fremtidigt tidspunkt, f.eks. når aktivet sælges og en eventuel indvunden fortjeneste beskattes.

Latente skattebyrder optræder således i forbindelse med de forskellige former for avancebeskatning. Det vil sige aktieavancebeskatning, ejendomsavancebeskatning og ved beskatning af kursgevinster på finansielle fordringer.

Beskatningen af aktieavancer, ejendomsavancer og kursgevinster på finansielle fordringer er afhængig af en række forhold. Det har f.eks. betydning, om skatteyderen er næringssskattepligtig af eventuelle avancer, ligesom det kan være af betydning i forbindelse med aktieavancebeskatning, om der er tale om en hovedaktionær eller en almindelig aktionær.

I flere henseender er beskatningen endvidere afhængig af, hvor længe aktivet har været i ejerens besiddelse.

For finansielle fordringer er det f.eks. desuden af betydning, om der er tale om en fordring, der opfylder mindsterentereglen. I kapitel VIII er de forskellige typer avancebeskatning nærmere beskrevet.

Størrelsen af de latente skattebyrder, der opstår som følge af de forskellige former for avancebeskatning, vil derfor også være en funktion af ejerforhold og besiddelsesperiode m.v.

Man kan herudover i en vis forstand tale om latente skattebyrder i forbindelse med indskud på etableringskonti og ved investeringsfondshenlæggelser.

Etableringskontoloven giver lønmodtagere adgang til at indskyde en del af lønindtægten i et pengeinstitut med henblik på senere etablering af selvstændig virksomhed her i landet.

Investeringsfondsordningen giver tilsvarende selvstændige erhvervsdrivende og selskaber mulighed for at henlægge en vis del af overskuddet til senere anskaffelser i virksomheden. Efter begge ordninger gives der fradrag for indskuddet, henholdsvis henlæggelsen, ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Hvis ikke indskuddene og henlæggelserne anvendes efter deres formål i overensstemmelse med reglerne i etableringskontoloven og investeringsfondsloven eller ikke anvendes indenfor de gældende tidsfrister, foretages der **efterbeskatning**, normalt med tillæg af 5 pct. for hvert år fra udløbet af fradragsåret. Som følge heraf kan der også for investeringsfonds og etableringskonti i en vis forstand opstå latente skattebyrder, som kan blive aktuelle skattebyrder, hvis midlerne ikke anvendes efter reglerne i de pågældende ordninger.

Også genvundne afskrivninger repræsenterer en latent skattebyrde. Her er forholdet dog det, at de aktiver, der omfattes af beskatning af genvundne afskrivninger, er nedskrevet til en værdi, der er lavere end aktivets værdi i handel og vandel. Aktivet er derfor blevet medregnet ved opgørelsen af den skattepligtige formue til en lavere værdi, end det faktisk har. I relation til formuebeskatning er latente skattebyrder som følge af genvundne afskrivninger derfor ikke interessante.

2. Eventuelt fradrag for latente skattebyrder.

Der kan være grund til at overveje, om der skal tages hensyn til de latente skattebyrder ved opgørelsen af den skattepligtige formue, og om det i givet fald er muligt at foretage et sådant fradrag. Fradraget skulle i så fald svare til størrelsen af den latente skattebyrde, som aktivet skønnes at være behæftet med på tidspunktet for opgørelsen af den skattepligtige formue.

Der er dog visse vanskeligheder forbundet med at opgøre størrelsen af den latente skattebyrde. Det skyldes for det første, at man på formueopgørelsestidspunktet ikke ved, om - og i givet fald - hvornår den formueskattepligtige disponerer på en sådan måde, at der bliver tale om beskatning. For det andet er det ikke muligt at have noget præcist kendskab til, hvad formueaktivernes markedsværdi vil være på det fremtidige disponeringstidspunkt. For det tredje kræver en beregning af de latente skattebyrder, at de fremtidige regler for opgørelse af fortjenesten og de fremtidige beskatningssatser m.v. kendes. Endelig for det fjerde kan modtageren af de aktiver, der udlægges fra et dødsbo, som hovedregel succedere i afdødes og boets skattemæssige stilling. Det betyder, at eventuelle latente skattebyrder ikke vil blive udløst, når aktiverne overgår til den ny ejer efter dødsfaldet, men først på det senere tidspunkt, hvor den, der er indtrådt i afdødes skattemæssige stilling, eventuelt afhænder aktiverne. Der kan således blive tale om, at eventuelle latente skattebyrder først udløses i en meget fjern fremtid.

I den forbindelse kan endvidere nævnes, at skatteministeren ved lovforslag nr. L 190 fremsat den 27. januar 1988 har foreslået successionsadgangen udvidet til også at kunne foretages ved overdragelse af virksomhed til børn, børnebørn, søskende og søskendes børn og børnebørn i overdragerens levende live.

Som en tilnærmelse kunne man dog tænke sig, at den latente skattebyrde af et aktiv blev opgjort som skatten af den fortjeneste, der ville fremkomme, hvis aktivet på formueopgørelsestidspunktet blev solgt til den værdi, det medtages til ved opgørelsen af den skattepligtige formue før fradrag for eventuelle latente skattebyrder.

Et fradrag i formuen svarende til en således opgjort latent skattebyrde tager dog netop ikke hensyn til, at mange af de latente skattebyrder, der kan opstå som følge af avancebeskatningsreglerne for aktier og ejendomme m.v., vil være væsentligt reduceret eller helt forsvundet, når aktivet på et senere tidspunkt eventuelt afhændes, enten fordi fortjenesten efter en årrække ikke beskattes eller beskattes lempeligt, eller fordi fortjenesten på det tidspunkt, hvor den skattepligtige afhænder aktivet, ikke længere eksisterer.

En person, der f.eks. for knap 3 år siden har erhvervet en post aktier og opnået en urealiseret kursgevinst på 50 pct., vil ved opgørelsen af den skattepligtige formue efter den skitserede metode skulle have et fradrag på i hvert fald det halve (almindelig indkomstskat) af avancen, selv om aktierne, når fulde tre år er gået, kan sælges skattefrit. Dette forekommer ikke hensigtsmæssigt. Den reelle skattebyrde vil i de fleste tilfælde i en sådan situation være nul, fordi aktierne kan sælges skattefrit efter fulde 3 års ejertid.

En symmetrisk behandling af gevinst og tab betyder endvidere, at der i de situationer, hvor der er fradrag i den skattepligtige indkomst for tab, og hvor der på tidspunktet for opgørelsen af den skattepligtige formue ville blive tale om et tab, hvis aktivet blev afhændet, skulle foretages et tillæg til formuen svarende til skatteværdien af tabsfradraget.

Den gældende beskatning af fortjeneste ved salg af aktier og ejendomme m.v. bevirker således, at det vil blive meget vanskeligt at foretage et fradrag i værdiansættelsen ved opgørelsen af den skattepligtige for-

mue, der svarer til den reelle skattebyrde, aktiverne er behæftet med.

For etableringskonti og investeringsfondshenlæggelser bliver de latente skattebyrder kun aktuelle, hvis de midler, der er bundet på disse konti, ikke anvendes i overensstemmelse med anvendelsesreglerne i lovgivningen. Selv om disse midlers værdi nok er reduceret i forhold til midler, der frit kan anvendes, forekommer det heller ikke muligt at opgøre størrelsen af denne værdiforringelse.

De ovenfor anførte vanskeligheder med at beregne den latente skattegæld er derfor efter udvalgets opfattelse så store, at man vil fraråde at indføre en generel adgang til at foretage fradrag for latente skattebyrder.

KAPITEL X.

Formuebeskatningen og de erhvervsdrivende.

I forbindelse med formuebeskatning af de erhvervsdrivende er det specielt blevet fremført, at formueskatten virker som en belastning af de erhvervsdrivendes virksomheder, og at formueskatten derfor hæmmer erhvervsudviklingen og konkurrenceevnen.

Endvidere er det blevet fremført, at formuebeskatningen ikke er neutral overfor valg af virksomhedsform. Er der tale om en personligt ejet virksomhed, gives der ved opgørelsen af den skattepligtige formue et nedslag på 40 pct. af de fysiske erhvervsaktivers opgjorte værdi, mens der ikke findes et tilsvarende nedslag for aktiver i et hovedaktionærskab. Endvidere er det fremført, at der ved opgørelsen af den skattepligtige formue burde tages hensyn til den latente skattebyrde, hovedaktionæraktier ofte er behæftet med som følge af aktieavancebeskatningen.

1. Formueskattens belastning i hovedaktionærskaber og personligt ejede virksomheder.

1.1. Hovedaktionærskaber.

En hovedaktionær skal betale formueskat af aktiernes skattekursværdi. Skattekursværdien er som nævnt enten børskursværdien eller - hvis selskabet ikke er børsnoteret - en kurs fastsat af skattemyndighederne. En aktiekapital på 500.000 kr. og en skattekurs på f.eks. 1000 betyder, at aktierne indgår i den skattepligtige formue med 5 mill. kr.

Hvis ikke ejeren ønsker at låne midlerne til betaling af formueskatten, er der to muligheder for at tilvejebringe midler til betaling af formueskatten,

nemlig ved at bevilge sig større løn eller udbytte. I begge tilfælde vil der være tale om en belastning for selskabet, som ofte langt overstiger det beløb, der skal betales i formueskat, fordi der også skal skaffes midler til at betale indkomstskat af det udtræk, der foretages af virksomheden på grund af formueskatten.

Til belysning af disse forhold er det i appendiks A vist, hvorledes formueskatten kan belaste et hovedaktionærsselskab.

Eksemplerne er udarbejdet således, at uanset aktieformuens størrelse og uanset om formueskatten betales ved at hæve udbytte eller løn i selskabet, så har ejeren, når skatterne er betalt, det samme beløb (170.000 kr.) til disposition. Det er herefter beregnet, hvor stor belastning den pålignede formueskat påfører selskabet ved forskellige formuestørrelser, dels hvis formueskatten betales ved at hæve udbytte i selskabet, dels hvis der hæves løn til betaling af formueskatten. (De øvrige forudsætninger, der ligger til grund for beregningerne, er nærmere beskrevet i appendiks A til dette kapitel).

Der er tale om stærkt forenklede eksempler, der alene tilsigter at vise, hvorledes de forskellige mekanismer i indkomst- og formuebeskatningen kan påvirke et hovedaktionærsselskab.

I nedenstående tabel 1 er gengivet hovedresultaterne af eksempel 1 i appendiks A. Det er her forudsat, at den formueskat, ejeren skal betale, tilvejebringes ved udbytte fra selskabet. Det betyder, at den merbelastning af selskabet, der forårsages af formueskatten, svarer til det udbytte, der udbetales til ejeren fra selskabet.

Tabel 1. Eksempel på formueskattens belastning af et hovedaktionærselskab.

Ejerens skattepligtige aktieformue (mill. kr.).

	5	10	40	50
	kr.			
A. Selskabet:				
1. Overskud før løn og udbytte	750.000	1.500.000	6.000.000	7.500.000
2. Udtræk fra selskabet til løn, selskabsskat og udbytte til betaling af ejerens formueskat.	766.306	1.259.011	3.509.011	4.296.832
3. Heraf udtræk som følge af formueskat	191.306	309.011	309.011	346.832
B. Hovedakt ioneren:				
4. Løn	400.000	400.000	400.000	400.000
5. Udbytte	191.306	309.011	309.011	346.832
6. Skattegodtgørelse	47.827	77.253	77.253	86.708
7. Samlet indkomst- og formueskat	468.991	616.123	616.122	663.397
8. Heraf formueskat efter nedslag efter formueskatteløftet	81.869	127.922	127.922	142.718

Eksemplet viser, at hovedaktionærens formueskat på 81.869 kr. af en formue på 5 mill. kr. udløser en belastning af selskabet på 191.306 kr. eller mere end det dobbelte af formueskatten.

Ved en formue på 10 mill. kr. bliver formueskatten ca. 46.000 kr. større, jfr. punkt 8. Det nødvendige udtræk af selskabet vokser med knap 118.000 kr. eller med 2,5 gange det beløb, formueskatten øges.

Vokser formuen derimod til 40 mill. kr., sker der ingen yderligere belastning af selskabet som følge af formueskatten, jfr. punkt 3, hvor belastningen er 309.011 kr.

Det skyldes reglerne om det vandrette skatteloft på 78 pct. I et betydeligt formueinterval er belastningen som følge af formuebeskatningen således den samme. Ved yderligere stigning i aktieformuen til 50 mill. kr. stiger belastningen af selskabet igen, fordi formueskatteloftet på 78 pct. gennembrydes.

Opnås den samme forrentning af aktieformuen, hvad enten aktieformuen er på 5 eller 50 mill. kr. svarende til, at overskuddet er 10 gange så stort i selskabet med en aktieformue på 50 mill. kr., er belastningen som følge af formuebeskatningen set i relation til overskuddets størrelse op mod 6 gange så stort for selskabet med en aktieformue på 5 mill. kr. som for det større selskab med en aktieformue på 50 mill. kr.

Eksemplet viser således, at formueskatten er en belastning for selskabet, og at belastningen virker relativt mest tyngende for de mindre selskaber, som derved i særlig grad får begrænset deres vækst- og konsolideringsmuligheder.

I tabel 2 er under i øvrigt uændrede forudsætninger vist, hvorledes belastningen af selskabet ville være, hvis formueskatten blev betalt ved øget udbetaling af løn til ejeren fra selskabet. I appendiks til dette kapitel er mere detaljeret vist, hvorledes resultaterne fremkommer.

Tabel 2. Eksempel på formueskattens belastning af hovedaktionær selskab, hvis formueskatten betales ved øget løn henholdsvis udbytte til ejeren.

Belastning	Ejerens skattepligtige aktieformue (mill. kr.).			
skab som følge af				
formueskat, hvis	5	10	40	50
formueskatten be-	kr. _____			
tales ved:				
1) Udbetaling af løn	130.780	193.135	193.135	216.770
2) Udbetaling af udbytte	191.306	309.011	309.011	346.832

Det fremgår af tabel 2, at det er en mindre belastning for selskabet, hvis formueskatten betales ved, at ejeren hæver ekstra løn i selskabet fremfor udbytte. Det skyldes, at udloddet selskabsoverskud beskattes både i selskabet og hos aktionæren. Selv om der ydes en skattegodtgørelse på 25 pct. af det udloddede udbytte, er dette ikke tilstrækkeligt til at forhindre, at der finder dobbeltbeskatning sted.

Der er imidlertid grænser for, hvilken løn hovedaktionæren kan hæve i selskabet, uden at der vil kunne statueres maskeret udbytte. Lønnen skal stå i et rimeligt forhold til den ydede arbejdsindsats. Er dette ikke tilfældet, vil udbetalingen fra selskabet blive beskattet som udbytte, uanset at udbyttet ikke er formelt deklareret. I praksis vil hovedaktionæren derfor ofte være nødsaget til at betale formueskatten ved øget udbytte fra selskabet frem for øget lønudbetaling.

Dobbeltbeskatningen af aktieudbytter ophæves i medfør af skattereformaftalen fra 1990, og den øgede belastning af selskabet ved at udlodde udbytte fremfor øget løn vil derfor forsvinde. Ofte vil belastningen af selskabet endog blive mindre, fordi udbytte er ka-

pitalindkomst, der beskattes lempeligere end løn, der er personlig indkomst.

Foruden at tilvejebringe midler til betaling af formueskatten ved at hæve løn eller udbytte i selskabet kan man også tænke sig den løsning, at hovedaktionæren hvert år optager private lån, f.eks. med sikkerhed i aktierne, til betaling af formueskatten. Belastningen af selskabet vil ved et sådant arrangement bestå i udtræk til forrentningen og tilbagebetalingen af lånene. Udtrækkene kan enten være i form af løn eller udbytte.

De enkelte års belastning af selskabet vil være helt afhængig af de vilkår, hvorunder lånene er optaget. Optages der lån med normal forrentning og en almindelig afdragsprofil (serie eller annuitetslån) til betaling af de enkelte års formueskat, vil belastningen af selskabet være mindst i de første år og gradvist vokse med den stigende gæld indtil en eventuel ligevægt nås, hvor afdrag og ny lånoptagelse er lige store.

Belastningen af selskabet vil endvidere ved et sådant arrangement være påvirket af, hvorledes den samlede skattepligtige formue og dermed formueskatten påvirkes ved lånearrangementet.

Låneoptagelsen til betalingen af formueskatten vil alt andet lige medføre, at den samlede skattepligtige formue formindskes. På den anden side vil det mindre udtræk af løn eller udbytte fra selskabet i en vis periode medføre, at selskabets indre værdi alt andet lige stiger, således at hovedaktionærens skattepligtige formue herved forøges. Det er dog langt fra sikkert, at de to tendenser netop opvejer hinanden.

Ved at anvende et lånearrangement kan man måske endvidere frembringe et forhold mellem skattepligtig indkomst og skattepligtig formue, der medfører en bedre udnyttelse af formueskatteløftet. Er der f.eks. mulighed for at optage lån, der er afdragsfrit i en årrække, vil det ikke være nødvendigt at foretage så

store udtræk af selskabet for at opnå en given disponibel indkomst. Hovedaktionærens skattepligtige indkomst vil derfor blive mindre, hvilket igen kan resultere i et større nedslag efter formueskatteløftet, således at den formueskat, der skal betales, formindskes. Konstruktionen medfører således, at der foretages et lille udtræk af selskabet i nogle år og et stort udtræk det år, hvor lånet skal tilbagebetales. Denne mulighed for at nedbringe den samlede formueskat kan således give anledning til skattearbejde.

Forbrugsrenteafgiften, der blev indført med virkning for indkomståret 1987, kan formindske fordelagtigheden af sådanne arrangementer. Hvis lånoptagelsen medfører, at de private renteudgifter bliver højere end hovedaktionærens positive kapitalindkomst, vil de overskydende renteudgifter således blive belagt med forbrugsrenteafgift.

Det forekommer dog totalt vurderet uhensigtsmæssigt med et system, hvor skattepligtig indkomst, udbytte, privat lånoptagelse m.v. skal fastlægges ud fra en skattemæssig optimering og ikke ud fra almindelige økonomiske overvejelser.

1.2 Personligt eiede virksomheder.

Ejeren af en personligt ejet virksomhed må på samme måde som hovedaktionæren foretage udtræk af virksomheden til privatforbrug, indkomst- og formueskat, samt eventuelt virksomhedsskat, hvis virksomheden er i virksomhedsordningen.

Belastningen af virksomheden som følge af formuebeskatningen vil derfor på samme måde som for hovedaktionærsselskabet formindske konsolideringen af virksomheden.

Belastningen vil dog normalt ved en given skattepligtig indkomst være mindre for den personligt ejede virksomhed end for hovedaktionærsselskabet, hvis

formuebeskatningen af hovedaktionæren betales ved at hæve øget udbytte i selskabet. Det skyldes den nuværende dobbeltbeskatning af aktieudbytter.

Også ejeren af en personligt ejet virksomhed kan ved hjælp af lånearrangementer ændre på belastningen af virksomheden de enkelte år og kan eventuelt herved også reducere den samlede formueskat på samme måde som hovedaktionæren.

I forhold til hovedaktionærsselskaberne er der dog den forskel, at der ved opgørelsen af den skattepligtige formue gives nedslag for fysiske erhvervsaktiver i den personligt ejede virksomhed.

Det betyder, at belastningen af en personligt ejet virksomhed som følge af formuebeskatningen normalt vil være mindre end for et hovedaktionærsselskab med en tilsvarende aktiv- og passivsammensætning.

2. Værdiansættelsen af aktiverne.

2.1. Nedslaget for fysiske erhvervsaktiver ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

For skattepligtige, der driver en personligt ejet virksomhed, gives der et nedslag ved opgørelsen af den skattepligtige formue på 40 pct. af værdien af de såkaldte fysiske erhvervsaktiver. Nedslaget har derfor ingen betydning for skattepligtige personer, der driver virksomhed i selskabsform.

De fysiske erhvervsaktiver omfatter

ejendomme, herunder jord og grund m.v., der udelukkende anvendes til erhvervsmæssig virksomhed. Udlejning til beboelse anses i denne forbindelse ikke for erhvervsmæssig virksomhed.

ejendomme, der både anvendes erhvervsmæssigt og til andre formål. Nedslaget gives her kun i den del af ejendomsværdien, der forholdsmæssigt kan henføres til den del af ejendommen, der anvendes erhvervsmæssigt.

skove. Ligningslovens § 18 C indeholder her en særrregel for ejendomme, som omfatter mindst 25 ha. skov. For disse ejendomme gives der i ejendomsværdien et særligt nedslag på 40 pct. af den del af ejendomsværdien, vurderingsmyndighederne har henført til skov. Da der i øvrigt gives et 40 pct. nedslag i ejendomsværdien, bliver nedslaget for skov normalt på 80 pct. af den opgjorte værdi.

maskiner, inventar og lignende driftsmidler, der anvendes rent erhvervsmæssigt, og som er omfattet af afskrivningslovens afsnit I. For disse aktiver gives nedslaget i den værdi, aktiverne er nedskrevet til ved skattemæssige **afskrivninger**.

skibe og maskiner, inventar og lignende driftsmidler, der er omfattet af afskrivningslovens afsnit V A (leasing).

Der gives således ikke nedslag for fysiske erhvervsaktiver vedrørende varelagre, husdyrbesætninger m.v. og for skibe, medmindre disse er omfattet af afskrivningslovens afsnit V A. Der gives heller ikke nedslag for driftsmidler, der anvendes både erhvervsmæssigt og privat. For skibes vedkommende er dette ved nedslagenes indførelse i 1981 begrundet med, at der for disse erhvervsaktiver allerede findes ganske store støtteforanstaltninger i både erhvervslovgivningen og skattelovgivningen. Når der ikke gælder nedslagsregler for landbrugets besætninger og for varelagre, hænger det sammen med, at der med virkning både for den skattepligtige indkomst og formue kan foretages en nedskrivning med op til 1/3 af værdien.

Vedrørende nedslaget for fysiske erhvervsaktiver er det endvidere værd at bemærke, at det beregningsmæssige udgangspunkt for nedslaget er aktivernes værdi og ikke størrelsen af den formue, der er placeret i aktiverne. Også belånte aktiver giver nedslag, uanset de ved 100 pct. belåning ikke forøger den skattepligtige formue.

Hvis den skattepligtige formue f.eks. er på 1,5 mill. kr., og der investeres 1 mill. kr. for lånte midler i fysiske erhvervsaktiver, nedbringes den skattepligtige formue til 1,1 mill. kr. og derved undgås formueskat. De formueskattemæssige incitamenter til at erhverve belånte erhvervsaktiver kan derfor være store.

Nedenfor er vist et eksempel på betydningen af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Eksempel på betydningen af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver (1987-skatteregler).

Aktiver i en landbrugsbedrift:

	<u>1.000 kr.</u>
- Jord og avlsbygninger	6.000
- Stuehus	450
- Driftsmidler (saldoværdi)	2.500
- Lagerbeholdninger	150
- Husdyr (efter nedslag på indtil 33 1/3 pct.)	1.000
- Personbil	100
- Andre aktiver, herunder finansielle	<u>600</u>
Aktiver i alt	10.800
Passiver	<u>6.000</u>
Nettoformue før nedslag	4.800
40 pct. nedslag for fysiske erhvervsaktiver 0,4 (6.000+2.500)	3.400
Nettoformue efter nedslag	<u>1.400</u>
	<u>kr.</u>
Formueskat gældende regler (med nedslag)	2.669
Formueskat, hvis der ikke gives nedslag for fysiske erhvervsaktiver	77.469

Eksemplet viser, at nedslaget på 40 pet. af de fysiske erhvervsaktivers værdi kan være af meget væsentlig betydning for den formueskat, som en selvstændig erhvervsdrivende skal betale.

Det skønnes, at omkring 45.000 selvstændige erhvervsdrivende ville få en skattestigning, hvis nedslaget for fysiske erhvervsaktiver blev fjernet, og der i øvrigt ikke blev foretaget andre ændringer i formuebeskatningen.

Skattestigningen skønnes at ville fordele sig på de erhvervsdrivende som vist i tabel 3.

Tabel 3. Ændring i samlet skat ved en isoleret afskaffelse af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver fordelt på landmænd og andre selvstændige.

	Antal familier	Samlet skattestigning mill. kr.	Gennemsnitlig skattestigning pr. familie kr.
Landmænd m.v. og medhjælpende ægtefælle	25.000	225	9.000
Andre selvstændige og medhjælpende ægtefælle	21.000	135	6.300
I alt	46.000	360	7.800

Hvis man vil begrænse incitamentet i de nuværende nedslagsregler til at erhverve fysiske erhvervsaktiver for lånte midler for at nedbringe den skattepligtige formue, kunne man i stedet tænke sig at ændre nedslaget, så der kun blev givet nedslag for den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver.

I ovenstående eksempel ville det give følgende nedslag og formueskat stadigvæk under forudsætning af, at der ikke samtidig foretages andre ændringer i formuebeskatningen.

	(1.000 kr.)	
Nedslagsbeløb	$\frac{8.500}{10.800} \times 4.800$	= 3.777
40 pct. nedslag af 3.777 kr.		= 1.511
Skattepligtig formue	4.800 kr. - 1.511 kr.	= 3.289
Formueskat		44.227 kr.

En sådan udformning af nedslagsreglerne medfører, at muligheden for at bringe den skattepligtige formue ned ved at erhverve fysiske erhvervsaktiver for lånte midler reduceres væsentligt.

Med en nedslagsprocent på 40 vil den skattepligtige formue før nedslag efter denne metode ikke kunne nedbringes med mere end 40 pct. (hele aktivmassen består af fysiske erhvervsaktiver). Det medfører, at der bliver en tættere sammenhæng end efter gældende regler mellem den reelle formues størrelse og den formueskat, der skal betales. Samtidig gives der stadig en vis lempelse ved opgørelsen af den skattepligtige formue, omend lempelsen vil være mindre end efter gældende regler. Nedslaget vil dog selvsagt kunne gøres større ved at hæve nedslagsprocenten.

Metoden vil give et incitament til ikke at besidde finansielle aktiver og passiver samtidigt. Det skyldes, at man ved at indfri gæld med finansielle aktiver kan gøre den andel, de fysiske erhvervsaktiver udgør af den samlede aktivmasse, større. Derved vil nedslaget for fysiske erhvervsaktiver også stige.

Dette kan dog forhindres ved inden nedslaget beregnes at modregne eventuelle finansielle aktiver i gælden, så nedslaget under alle omstændigheder kommer til at svare til, hvad man kunne opnå ved at indfri

gæld med de finansielle aktiver.

Er der tale om ægtefæller, må nedslaget tage udgangspunkt i ægtefællernes samlede skattepligtige formue, og den forholdsmæssige fordeling af de fysiske erhvervsaktiver skal ske på baggrund af begge ægtefællers aktiver. Der vil ellers ikke blive neutralitet overfor ægtefællernes fordeling af aktiver og passiver på selvangivelsen.

2.2. Værdiansættelsen af aktierne i et hovedaktionær-selskab.

Værdien af en virksomhed beror på en lang række usikre forhold.

For børsnoterede hovedaktionærsselskaber fastsættes værdien af selskabets aktier, der bruges ved opgørelsen af den skattepligtige formue, ved børskurser, der er et udtryk for mange aktieinvestorers vurdering af selskabet på basis af den information, der foreligger om selskabet på noteringstidspunktet. Selve værdiansættelsen giver i disse situationer ikke anledning til problemer for skattemyndighederne.

En stor del af **hovedaktionær sel** skaberne er imidlertid ikke noterede. Problemerne ved ansættelsen af hovedaktionæraktiers værdi er derfor i vid udstrækning de samme, som er gældende for værdiansættelsen af andre unoterede aktier.

Skattekursen på unoterede aktier fastsættes for 1987 efter den almindelige beregningsregel som gennemsnittet af

indtjeningssevnen ' kapitaliseret med 5

udbytteprocenten kapitaliseret med 19

80 pct. af den indre værdi

For hovedaktionærsselskaber gælder, at der bortses fra udbytteprocenten.

1) D.v.s. gennemsnittet af selskabets driftsresultat i procent af aktiekapitalen i det regnskabsår, der danner grundlag for selskabets seneste skatteansættelse, samt i de to foregående år.

For unoterede hovedaktionæraktier er hovedreglen herefter den, at skattekursen pr. 1. januar 1988 fremkommer som gennemsnittet af indtjeningsevnen kapitaliseret med 5 og 80 pct. af den indre værdi.

Denne måde at beregne kursen på har til formål ved hjælp af en skematisk regel at fastsætte en kurs, der svarer til den værdi, aktierne ville have haft, hvis de var børsnoterede. Der er efter sagens natur tale om en meget grov tilnærmelse.

Som det fremgår af ovenstående tager den skematiske beregning af skattekursen udgangspunkt i faktorer, som anses for at være af væsentlig betydning for aktiekursen.

Når udbytteprocenten ikke tages i betragtning for unoterede hovedaktionærselskaber, skyldes det, at det udbytte, der deklareres i hovedaktionærselskaber - hvis der overhovedet deklareres udbytte - er for vilkårligt fastsat til at burde påvirke kursen. **Udbytteprocenten** indgår derfor ikke i beregningen.

Grunden til, at der anvendes både indre værdi og indtjeningsevnen til fastsættelsen af skattekursen, er, at metoderne er meget usikre, og at det for de fleste selskaber ville give forskellige kurser alt efter om den ene eller den anden faktor anvendes.

Et selskab med en indtjening på 18 pct. af aktiekapitalen og en indre værdi på 200 ville få en skattekurs på $18 \times 5 = 90$, hvis indtjeningsevnen blev anvendt, og $200 \times 0,8 = 160$, hvis indre værdi blev anvendt.

Derfor anvendes et gennemsnit af disse kurser som skattekurs, selv om hovedaktionæren gennem mulighederne for at påvirke opgørelsen af det skattemæssige overskud og dermed indtjeningsevnen i selskabet også har visse muligheder for at påvirke skattekursen for selskabets aktier.

Hvis skattekursen på unoterede **hovedaktionæraktier** er i gennemsnit skal svare til den kurs, der ville fremkomme, hvis selskaberne var børsnoterede, bør kapitaliseringsfaktorerne vedrørende indtjeningsevnen

og procentandelen af den indre værdi fastsættes ud fra, hvorledes disse forhold i gennemsnit er for tilsvarende børsnoterede selskaber.

Det vil sige, at kapitaliseringsfaktoren vedrørende indtjeningsevnen bør svare til det gennemsnitlige forhold mellem kurs og overskud, og procentandelen af den indre værdi bør svare til det gennemsnitlige forhold mellem kurs og indre værdi i de børsnoterede selskaber. Faktorerne fastsættes da også årligt af Ligningsrådet.

Der er imidlertid meget stor spredning både i forholdet mellem kurs og overskud og mellem kurs og indre værdi i de børsnoterede selskaber. Det bevirker, at kursfastsættelsen efter den formel, der anvendes, i en lang række tilfælde må antages at give en kursværdi, der afviger fra den værdi, aktierne ville have haft, hvis selskabet var børsnoteret.

Endvidere kan reglerne for unoterede aktiers værdi af administrative grunde kun revideres med mellemrum. De noterede aktiekurser på Københavns Fondsbørs kan derimod variere hyppigt, når der fremkommer ny information om selskabernes økonomi og samfundsøkonomien. Det følger heraf, at der må være en tendens til, at unoterede aktier, herunder unoterede hovedaktionæraktiers beregnede værdi vil ligge under markedsværdien efter en kursstigningsperiode på Københavns Fondsbørs, mens det omvendte vil være tilfældet efter en kursfaldsperiode.

Det er dog blevet fremført, at kursansættelsen for unoterede aktier ofte er lav '. I den udstrækning det måtte være tilfældet, vil det give ejerne et incitament til ikke at børsnotere selskabet, fordi børsnotering vil kunne føre til en forøgelse af for-

- 1) Et sådant synspunkt er f.eks. fremført i en undersøgelse foretaget af Johan Ankerstjerne og Michael Møller. (Johan Ankerstjerne og Michael Møller. Værdiansættelse af unoterede aktier. Handelshøjskolen i København. Institut for Finansiering, april 1986).

muebeskatningen. Det kan være uheldigt, fordi selskabets udviklingsmuligheder herved hæmmes.

Børsnotering kan endvidere betyde en samfundsøkonomisk nyttig risikospredning. Hovedaktionæren behøver ikke længere i samme udstrækning at have formuen investeret i ét firma. Virksomhedens risikovillighed forøges herved.

På den anden side kan det anføres, at når fastsættelsen af kursværdien er så usikker som tilfældet er, kan det være rimeligt, hvis kursværdien ligger i underkanten af markedsværdien, således at ingen eller kun meget få aktier vurderes for højt med det resultat, at også formueskatten bliver for høj.

2.3. Tilsigtet lav værdiansættelse af aktier ved formueopgørelsen.

Som nævnt gives der ved opgørelsen af den skattepligtige formue til skattepligtige, der driver en personligt ejet virksomhed, et nedslag på 40 pct. af værdien af de fysiske erhvervsaktiver. Nedslaget har ingen betydning for personer, der driver virksomhed i selskabsform.

Hvis der skal være lighed ved opgørelsen af den skattepligtige formue mellem selskaber og personligt ejede virksomheder, må aktier medtages ved opgørelsen af den skattepligtige formue til en værdi, der for unoterede aktiers vedkommende er lavere end den beregnede skattekursværdi eller lavere end børskursen, hvis der er tale om børsnoterede selskaber.

Det har navnlig været kritiseret, at nedslagsreglerne ikke også omfatter hovedaktionærselskaber, fordi disse er karakteriseret ved at være ejet af en enkelt eller nogle få aktionærer og derfor i deres struktur minder om de personligt ejede virksomheder.

Hvis det imidlertid skal forhindres, at der opstår nye uligheder mellem hovedaktionærselskaber og andre selskaber, må nedslaget omfatte alle noterede og unoterede selskaber.

En nedslagsregel, der f.eks. kun omfatter unoterede hovedaktionærselskaber, vil påvirke overvejelserne om eventuel børsnotering, fordi børsnoteringen ville kunne give anledning til, at formuebeskatningen stiger.

For de unoterede aktier kan en nedslagsregel udformes således, at der enten gives nedslag i den skattekurs, der beregnes efter de gældende regler eller således, at der gives nedslag i den indre værdi, der indgår ved beregningen af skattekursen.

Et nedslag i skattekursen kan foretages med en given nedslagsprocent. Ved beregningen af skattekursen er der imidlertid ikke taget hensyn til, hvorledes selskabets aktivmasse er sammensat. Hvis nedslaget gives i skattekursen uden hensyntagen til aktivsammensætningen, vil nedslaget også komme selskaber til gode, der udelukkende ejer f.eks. finansielle aktiver. En sådan nedslagsregel vil skabe incitament til, at der oprettes selskaber med det ene formål at eje finansielle aktiver, f.eks. obligationer.

Det er derfor nødvendigt at relatere nedslaget til de fysiske erhvervsaktiver, hvis man for aktier vil give et nedslag ved opgørelsen af den skattepligtige formue svarende til de nuværende nedslagsregler i personligt ejede virksomheder.

Hvis nedslaget skal foretages i skattekursen, kan det ske på grundlag af forholdet mellem de nedslagsberettigede aktiver og selskabets samlede aktiver, eventuelt efter modregning af finansielle aktiver i gælden.

En regel om nedslag i selskabets indre værdi kan ligeledes udformes på forskellige måder.

Nedslaget kan foretages i den indre værdi opgjort efter de almindelige regler. Denne model vil indebære, at der gives nedslag, uanset hvorledes selskabets aktivmasse er sammensat. Som nævnt ved den tilsvarende model vedrørende nedslag i skattekursen vil en sådan nedslagsregel også komme selskaber, som ikke ejer fysiske erhvervsaktiver, til gode.

Et nedslag i den indre værdi kunne også udformes ved at give et nedslag svarende til en procentdel af værdien af de fysiske erhvervsaktiver, d.v.s. en nedslagsberegning svarende til den gældende ordning for personligt ejede virksomheder. Ulempen ved den ordning er på linje med den tilsvarende ordning for personligt ejede virksomheder, at man ved at erhverve fysiske erhvervsaktiver for lånte midler kan forøge nedslagsgrundlaget og derved nedbringe skattekursen, uden at selskabets egenkapital behøver at være ændret.

Et nedslag i den indre værdi kunne i stedet udformes således, at det blev beregnet på grundlag af forholdet mellem de fysiske erhvervsaktiver og selskabets samlede aktiver på samme måde som skitseret ovenfor, hvis nedslaget gives i skattekursen.

De skitserede modeller vil - uden særlige begrænsninger - også komme mindretalsaktionærer i hovedaktionærsselskaber til gode.

Nedslagsmodellerne kan i princippet også anvendes tilsvarende for børsnoterede selskaber. Der er dog her det problem, at den formueskattepligtige kursværdi af børsnoterede aktier er børskursen, der ikke direkte hænger sammen med selskabets indre værdi. Dette taler for, at et eventuelt nedslag måtte ske i børskursen på grundlag af forholdet mellem nedslagsberettigede aktiver og selskabets samlede aktiver.

Da der ikke i dag af skattevæsenet foretages kursværdiberegning for børsnoterede selskaber, indberettes der i det eksisterende system kun de normale selvangivelsesoplysninger. For at kunne anvende nedslagsreglerne for de børsnoterede selskaber vil det derfor blive nødvendigt at udvide selvangivelsen.

Uanset hvilken af de skitserede metoder, der eventuelt vælges, må der forudses betydelige administrative problemer ved opgørelsen af nedslaget, hvis der er tale om holdingselskaber og ved moder-/datterselskabskonstruktioner samt ved udenlandske aktier og ved opgørelsen af nedslaget i investeringsforeninger.

Nedslag i moder-/datterselskabstilfælde vil forudsætte, at skattekursberegningen/egenkapitalopgørelsen først foretages i "det nederste" datterselskab under hensyntagen til formuens fordeling på fysiske **erhvervs**-aktiver og andre aktiver. Den således beregnede skattekursværdi/egenkapital medregnes ved moderselskabets skattekursopgørelse/egenkapitalopgørelse, hvorved der tages hensyn til moderselskabets formuefordeling på fysiske **erhvervs**aktiver og andre aktiver. Moderselskabet kan selv være et datterselskab. Beregningen må da gentages, indtil man "når op" til det endelige moderselskab.

Det siger sig selv, at disse konstruktioner hurtigt bliver særdeles komplicerede for større koncerner, ikke mindst hvis de forskellige selskaber i koncernen har forskelligt regnskabsår.

En begrænsning af nedslagene til kun at omfatte visse aktieselskaber, f.eks. unoterede **hovedaktionær**-selskaber, der ikke indgår i koncernforhold og lignende, vil væsentligt kunne begrænse de administrative problemer, men vil til gengæld forårsage, at nedslagene kan påvirke valg af organisationsform og eventuelle overvejelser om børsnotering.

3. Sammenfatning.

Formuebeskatning er en belastning specielt for kapitalintensive virksomheder. Belastningen virker endvidere relativt mest tyngende for de mindre virksomheder. Denne belastning bevirker, at virksomhedernes vækst og konsolideringsmuligheder begrænses. Dette gælder, hvad enten virksomheden er en personligt ejet virksomhed eller et hovedaktionærsselskab.

I forhold til hovedaktionærsselskaberne er der dog den forskel, at der ved opgørelsen af den skattepligtige formue gives nedslag for fysiske **erhvervs**aktiver i den personligt ejede virksomhed. Det betyder, at belastningen af en personligt ejet virksomhed som følge af formuebeskatningen normalt vil være mindre end for

et hovedaktionærsselskab med en tilsvarende aktiv- og passivsammensætning.

De gældende regler om nedslag for fysiske erhvervsaktiver virker imidlertid ikke særligt hensigtsmæssigt. Reglerne forvrider valget mellem investering i forskellige typer af materielle og finansielle aktiver. Endvidere favoriserer reglerne som nævnt den personligt ejede virksomhed og tilskynder derved til at vælge den personlige ejerform fremfor selskabsformen. Som nedslaget er udformet giver det desuden et væsentligt incitament til at erhverve fysiske erhvervsaktiver for lånte midler med henblik på at nedbringe formueskatten. En omlægning af nedslaget, så nedslaget kun gives for den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver, vil dog væsentligt kunne reducere den effekt.

Neutralitet ved valg af virksomhedsform fører til, at nedslagsreglerne må udvides til også at omfatte selskaber med de betydelige administrative problemer og komplicerede regler, det kan give anledning til.

Den mulighed har endvidere været nævnt at udvide nedslaget til også at omfatte visse andre fysiske erhvervs **akt i** ver, f.eks. skibe, hvor der i dag ikke gives nedslag. Det kan imidlertid ikke anbefales at udvide nedslagsreglerne til flere aktiver.

Appendiks A.

Eksempler på formueskattens belastning af hovedaktionær selskaber.

I eksempel 1 (tabel 1) i dette appendiks er det forudsat, at

ejeren af selskabet ønsker at have ca. 170.000 kr. til disposition årligt, formueskatten betales ved at hæve udbytte fra selskabet, overskuddet før løn til ejeren udgør 15 pct. af aktieformuen uanset aktieformuens størrelse, hovedaktionæren ikke har andre fradrag ved opgørelsen af sin skattepligtige indkomst end et 3 pct.'s fradrag og der er tale om en enlig skatteyder, der betaler kirkeskat.

Ved skatteberegningen er 1987-skattereglerne lagt til grund, og der er anvendt skattesatser i en gennemsnitskommune.

I eksempel 2 (tabel 2) er der gjort de samme forudsætninger som i eksempel 1 dog med den forskel, at formueskatten betales ved at hæve løn i selskabet.

Tabel 1. Eksempel på formueskattens belastning af et **hovedaktionærselskab**,
 når formueskatten betales ved **udtræk** af udbytte fra selskabet.
 Ejerens skattepligtige aktieformue (**mill. kr.**).

	0	5	10	40	50
Selskabet: _____			kr. _____		
1) Overskud før					
løn til ejer	0	750.000	1.500.000	6.000.000	7.500.000
2) Løn til ejer	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
3) Selskabsskat-					
tepligtig indk.	0	350.000	1.100.000	5.600.000	7.100.000
4) Selskabsskat	0	175.000	550.000	2.800.000	3.550.000
5) Udbytte	-	191.306	309.011	309.011	346.832
6) Belastning af					
selskab 2)+4)+5)	400.000	766.306	1.259.011	3.509.011	4.296.832
7) Belastning af					
selskab som følge					
af formueskat	-	191.306	309.011	309.011	346.832
<u>Hovedaktionæren:</u>					
8) Løn	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
9) Udbytte	-	191.306	309.011	309.011	346.832
10) Skattegodt-					
gørelse	-	47.827	77.253	77.253	86.708
11) Formueskat før					
nedslag	-	81.869	191.869	851.869	1.071.869
12) Nedslag, vandret					
skatteloft	-	0	63.947	511.121	643.121
13) Formueskat efter					
nedslag 11)-12)		81.869	127.922	340.748	428.747
14) Indkomstskat	229.858	387.122	488.201	488.201	520.680
15) Nedslag, vandret					
skatteloft	-	0	0	212.826	286.029
16) Indkomstskat					
efter nedslag					
14)-15)	229.858	387.122	488.201	275.375	234.651
17) Samlet skat					
13)+16)	229.858	468.991	616.123	616.123	663.398
18) Til disposition					
8)+9)+10)-17)	170.142	170.142	170.142	170.142	170.141

Eksempel på formueskattens belastning af et hovedaktionærsselskab.
nar formueskatten betales ved udtrak af løn fra selskabet.

Ejerens skattepligtige indkomst (mill. kr.).

	0	5	10	40	50
Selskabet; _____			kr. _____		
1) Overskud før					
løn til ejer	0	750.000	1.500.000	6.000.000	7.500.000
2) Løn til ejer	400.000	661.560	786.269	786.269	833.539
3) Selskabsbsskat-					
tepligtig indk.	0	88.440	713.731	5.213.731	6.666.461
4) Selskabsskat	0	44.220	356.866	2.606.866	3.333.231
5) Udbytte	0	0	0	0	0
6) Belastning af					
selskab 2)+4)+5)	400.000	705.780	1.143.135	3.393.135	4.166.770
7) Belastning af					
selskab som følge					
af formueskat	-	130.780	193.135	193.135	216.770
<u>Hovedaktionaren:</u>					
8) Løn	400.000	661.560	786.264	786.264	833.539
9) Formueskat før					
nedslag	-	81.868	191.869	851.869	1.071.869
10) Nedslag, vandret					
skatteloft	-	0	70.967	511.121	643.121
11) Formueskat efter					
nedslag 10)-9)	-	81.869	120.902	340.747	428.747
12) Indkomstskat	229.858	409.550	495.221	495.221	527.699
13) Nedslag, vandret					
skatteloft	-	0	0	219.846	293.049
14) Indkomstskat					
efter nedslag					
13)-12)	229.858	409.550	495.221	275.376	234.650
15) Samlet skat					
11)+14)	229.858	491.418	616.123	616.123	663.398
16) Til disposi-					
tion 8)-15)	170.142	170.142	170.141	170.141	170.141

Kapitel XI.

Opsparing og investering.

1. Indledning.

Blandt de argumenter, der typisk fremføres mod formueskatten, er, at den mindsker opsparingen og hæmmer investeringerne. Herved bliver produktionen mindre, hvilket har en negativ effekt på beskæftigelsen.

I det følgende diskuteres, hvorledes formueskatten må antages at påvirke opsparingsadfærden og dermed den samlede opsparing. Yderligere analyseres, hvilke effekter formueskatten i dens nuværende udformning må antages at have på investeringsbeslutninger.

I det omfang et eventuelt provenutab ved reduktion/afskaffelse af formueskatten modsvares af forhøjelser af andre skatter, må det have in mente, at også disse skatteforhøjelser kan have samfundsøkonomisk uheldige konsekvenser. En forøgelse af indkomstskatten vil således kunne påvirke arbejdsudbuddet, omfanget af "sort arbejde" m.v. Der er ikke gjort forsøg på at kvantificere sådanne konsekvenser.

2. Motiver til opsparing.

Den danske økonomi er kendetegnet ved at være lille og åben. Igennem de senere år har Danmark gentagne gange liberaliseret reglerne om kapitalbevægelser. Den danske rente må derfor antages at være bestemt dels af renten i udlandet, dels af forventninger til udviklingen i kronekursen. Det må yderligere antages, at devalueringsforventningerne afhænger af den indenlandske merinflation. Det danske skattesystem påvirker derfor ikke - eller kun i yderst ringe omfang - den danske realrente før skat. Det betyder, at en ændring i beskatningen af kapitalindkomst vil indebære en ændring i det reale afkast efter skat.

Formueskatten kan opfattes som en ekstra skat på afkastet af de formuegoder, der er omfattet af beskattningen '. Effekten på opsparingen af en ændring af formueskatten kan derfor analyseres på tilsvarende måde som en ændring af beskattningen af kapitalafkast. En lavere formueskattesats indebærer således, at det reale afkast efter skat **stiger**, mens en forhøjelse af formueskattesatsen omvendt mindsker det reale disponible afkast.

Hvorledes husholdningerne reagerer på en ændring i det disponible realafkast vil afhænge af, hvilket motiv der ligger til grund for opsparingen. Der kan angives tre hovedmotiver til privat opsparing.²⁾

Livsløbsmotivet udspringer af, at fordelingen af den enkelte husholdnings indkomster typisk har en anden profil end den ønskede fordeling af forbruget. F.eks. vil uddannelse ofte indebære, at den enkelte kun har en ringe indkomst og derfor må optage lån. Erhvervsaktive vil derimod ofte spare op for herigennem at modvirke en forbrugsnedgang i alderdommen.

Beredskabsmotivet er begrundet ved, at den enkelte husholdning normalt ikke kender de fremtidige indtægter og udgifter med fuld sikkerhed. For at kunne imødegå uforudsete udgifter m.v. ønsker husholdningerne derfor at have en formue af en vis størrelse.

Arvemotivet fremkommer i forbindelse med opsparing, der foretages med henblik på at efterlade en formue til arvinger.

Den fremherskende opfattelse inden for økonomisk teori er, at livsløbsmotivet har den mest afgørende betydning for opsparingen. Beredskabsmotivet, som på visse områder kan overlappe livsløbsmotivet, antages at spille en mindre rolle. Motivet til at opbygge en beredskabsformue må - alt andet lige - antages at få

' I modsætning til indkomstbeskattningen af kapitalafkast pålignes formueskatten også, selv om afkastet er nul eller negativt. Dette forhold har dog ikke væsentlig betydning for overvejelserne i dette kapitel.

2) Jfr. Peter Birch Sørensens gennemgang i bilag E.

mindre betydning, desto større indkomster det offentlige overfører til den enkelte i tilfælde af arbejdsløshed, sygdom m.v. Også arvemotivet påregnes kun at spille en mindre rolle for den private opsparing.

3. Formueskat og opsparing.

I et stationært samfund uden vækst i arbejdsstyrken og realindkomsten vil pensionisternes nedsparring netop svare til de **erhvervsaktives** opsparing, og den samlede opsparing er derfor nul.

I et samfund med vækst vil realindkomsterne for de erhvervsaktive være større end de realindkomster, som generationen af pensionister havde til rådighed som erhvervsaktive. Med en given opsparingskvote (opsparingens andel af indkomsten) ud af erhvervsindkomst vil hver generation af erhvervsaktive i kraft af voksende realindkomster foretage en større opsparing - og dermed opbygge større formuer - end den forudgående generation. De erhvervsaktives opsparing vil derfor overstige pensionisternes nedsparring, og nettoopsparingen bliver positiv.

En stigning i de erhvervsaktives opsparingskvote vil yderligere indebære en permanent stigning i samfundets nettoopsparing. Den højere opsparingskvote i den erhvervsaktive periode vil ganske vist blive ledsaget af en stigning i pensionisternes nedsparring, fordi formuen på pensionstidspunktet er blevet højere. Da realindkomsterne fortsat vokser, vil de erhvervsaktives opsparing dog være større end pensionisternes nedsparring.

Ændringer i det reale afkast efter skat vil påvirke husholdningernes opsparing. Foretages f.eks. en nedsættelse af beskatningen af kapitalafkast, forøges det disponible realafkast på formuegoder. Dermed stiger belønningen for at spare op nu og udskyde forbrug til senere, hvorved husholdningerne tilskyndes til at øge den aktuelle opsparing for at sikre et fremtidigt for-

brug. Til gengæld trækker det i den modsatte retning, at lavere beskatning af kapitalindkomst vil forøge de disponible realindkomster og forventningerne til de fremtidige indkomster. Når livsindkomsten således stiger, ønsker husholdningerne at øge såvel deres aktuelle som deres fremtidige forbrug.

For personer med positiv formue vil påvirkningen af opsparingen ved en nedsættelse af beskatningen af kapitalafkast afhænge af, om effekten af den større belønning for at spare op er større eller mindre end effekten af forøgelsen af de disponible realindkomster. Er der tale om personer med negativ formue, vil de disponible realindkomster falde ved en nedsættelse af kapitalafkastbeskatningen. Det betyder, at begge effekter i dette tilfælde trækker i retning af større privat opsparing.

Da formueskatteydere en nettokreditorer, vil de to effekter være modsatrettede ved en nedsættelse af formueskatten. En entydig sammenhæng mellem en nedsættelse af formueskatten og virkningerne heraf på den private opsparing kan derfor ikke udledes på grundlag af ovenstående.

Den offentlige opsparing vil falde svarende til provenutabet ved nedsættelse af formueskatten. Øges aktiviteten i samfundet som følge af nedsættelsen, vil faldet i den offentlige opsparing mindskes, idet provenuet fra andre skatter og afgifter stiger.

Udgangspunktet for analysen har været isoleret at betragte en nedsættelse af formueskatten. Forudsættes imidlertid, at der foretages en provenuneutral skatteomlægning, det vil sige, at andre skatter eller afgifter forhøjes samtidig med lempelse af formueskatten, vil den negative indkomsteffekt af at øge andre skatter og afgifter modvirke den positive indkomsteffekt af den lavere formueskat. Desuden vil den offentlige opsparing være uændret. Om de modsatrettede indkomsteffekter netop ophæver hinanden vil afhænge af, i hvilket omfang skatteomlægningen fører til en omfordeling af indkom-

ster mellem befolkningsgrupper med forskellig opsparringstilbøjelighed. Da forøgelsen af de disponible afkast fortsat indebærer en belønning for at spare op nu og udskyde forbrug til **senere**, må resultatet antages at blive en stigning i den samlede opsparring.

I retning af en større opsparring trækker også, at en højere realrente efter skat for **erhvervsaktive** vil indebære en nedgang i nutidsværdien af de forventede fremtidige arbejdsindkomster. Dette bevirker, at det aktuelle forbrug mindskes.

Som nævnt ovenfor er beredskabs- og arvemotiverne formentlig af mindre betydning for opsparringen end livsløbsmotivet. Hvorledes opsparringen påvirkes i disse to tilfælde, vil derfor kun blive omtalt summarisk.

Opsparingsvirkningerne af en ændring i det disponible reale afkast er ret usikre, når der er tale om beredskabsopsparring, idet effekterne afhænger af graden af risikoaversion hos husholdningerne, størrelsen af offentlige overførsler ved arbejdsløshed m.v. Er opsparringen foretaget ud fra arvemotivet, vil en sænkning af afkastbeskatningen - sammenholdt med en forhøjelse af andre skatter - føre til en højere opsparring.

Mere sociologisk prægede opsparringsteorier peger også i retning af øget opsparring ved en provenuneutral skatteomlægning til fordel for kapitalafkast. Det skyldes hovedsageligt, at omlægningen indebærer en omfordeling af indkomster fra grupper med lavere opsparringstilbøjelighed til grupper med højere opsparringstilbøjelighed.

Sammenfattende kan det konkluderes, at der kan forventes en positiv sammenhæng mellem det disponible reale afkast og privat opsparring.

Tabel 1. Internationale empiriske skøn over renteelasticiteten i den private opsparing.

Forfatter og publikationsår	Land	Undersøgel- sesperiode	Rente- begreb	Opsparingens renteelasti- citet
Wright (1969)	USA	1929-59	NR	0,2
Taylor (1971)	USA	1953-69	NR	0,8
Heien (1972)	USA	1948-65	NR	1,76
Juster og Wacttel (1972)	USA	1954-72	NR	0,28
Blinder (1975)	USA	1947-72	RR	0,03
Boskin (1978)	USA	1929-69	DRR	0,4
Boskin og Lau (1978)	USA	1929-69	DRR	0,4
Howrey og Hymans (1978)	USA	1951-74	NR	0
Howard (1978)	USA	1965-76	NR	0
Gylfason (1981)	USA	1952-78	NR	0,3
Friend og Hasbrock (1983)	USA	1932-69	RR	0,8
Tullio og Contesso (1986)	USA	1970-83	DRR	0,2
Tullio (1983)	Vesttyskland	1973-79	RR	0,07
Tullio og Contesso (1986)	Vesttyskland	1970-83	DNR	0,29
Tullio (1981)	Italien	1961-78	RR	0,037
Tullio og Contesso (1986)	Italien	1970-83	DRR	0,033
Sommariva (1981)	Sverige	1961-71	RR	0,46
Tullio og Contesso (1986)	Sverige	1971-83	DNR	1,94
Tullio og Contesso (1986)	Frankrig	1979-83	DNR	0,18*
Tullio og Contesso (1986)	Storbritannien	1970-73	NDR	0,94
Tullio og Contesso (1986)	Belgien	1970-83	DNR	0,24
Tullio og Contesso (1986)	Japan	1970-83	DNR	0,34
Jonson, Moses og Wymer (1977)	Australien	1959-74	NR	0,06*

NR = nominel rente før skat, DNR = nominel rente efter skat, RR = realrente før skat, DRR = realrente efter skat.

*)

Disse undersøgelser refererer kun renteelasticiteten i det private forbrug. Omregning til renteelasticiteten i opsparingen er sket ved anvendelse af data for den gennemsnitlige private opsparingskvote i det pågældende land i perioden 1970-80. Disse data er publiceret i Graham (1987).

Kilde: Peter Birch Sørensen, bilag E.

4. Empiriske resultater.

Nyere undersøgelser synes at bekræfte, at der er en positiv sammenhæng mellem ændringer i den disponible rente og ændringer i opsparingen. I tabel 1 er resultaterne af forskellige nyere udenlandske undersøgelser af den private forbrugs- og opsparingsadfærd vist. Undersøgelserne giver grundlag for at beregne renteelasticiteten i husholdningernes opsparing. Renteelasticiteten angiver den procentvise stigning i opsparingen ved en stigning i opsparingens afkast på 1 pct. Da det principielt må formodes at være den forventede realrente efter skat, der er bestemmende for opsparingsdispositionerne, angiver renteelasticiteten således opsparingens følsomhed med hensyn til realrenten efter skat, det vil sige den nominelle rente fratrasket skat og forventet inflation.

Som det fremgår af tabel 1, benytter de fleste undersøgelser imidlertid en nominal rentesats som indikator for **opsparingsafkastet**. Medmindre inflationsforventningerne har været konstante i de angivne undersøgelsesperioder, indebærer denne metode, at de beregnede renteelasticiteter kan være behæftet med betydelig usikkerhed. Et yderligere usikkerhedsmoment ved flertallet af undersøgelserne er, at der ikke tages hensyn til beskattningen af afkastet, som dels kan være ændret i de betragtede perioder, dels kan være ret forskellig i de enkelte lande. Undersøgelserne er således behæftet med en meget betydelig usikkerhed.

Renteelasticiteten i de viste undersøgelser varierer kraftigt fra land til land. Således spænder elasticiteten fra 0 (det laveste resultat for USA) til knap 2 (det højeste resultat for Sverige). Usikkerheden i beregningerne illustreres yderligere ved, at de beregnede elasticiteter for USA varierer betydeligt fra undersøgelse til undersøgelse, selv om undersøgelsesperioderne i flere tilfælde næsten er sammenfaldende. Bortset fra to undersøgelser, hvor renteelasticiteten

er nul, angiver analyserne en positiv sammenhæng mellem afkast og opsparing.

5. Påvirkning af investeringsniveauet.

Ved vurderingen af formueskattens betydning for investeringsomfanget er det nyttigt at gøre sig klart, at provenuet af formueskatten er forholdsvis beskeden. Således udgjorde provenuet af formueskatten 1,8 mia. kr. i 1987, eller ca. 0,8 pct. af de samlede skatter og afgifter. Hertil kommer, at en del af provenuet betales af personer, der overvejende har placeret deres formue i ejerboliger, obligationer o.lign.

Det er klart, at skattereglernes udformning spiller en rolle for, om en given investering igangsættes. Det må antages, at de centrale skatteregler i forbindelse med investeringsovervejeiser er afskrivningsregler, henlæggelsesregler samt satsen for beskatning af overskuddet. Formueskatten må i forhold hertil antages at være af mindre betydning.

Det kan argumenteres for, at formueskatten mindsker erhvervsinvesteringerne. Både selvstændige erhvervsdrivende og hovedaktionærer vil ofte være henvist til at finansiere betalingen af formueskatten ved at trække midler ud af virksomhederne. Specielt for mindre og mellemstore virksomheder, hvor ejerne måske ikke har større glæde af formueskattens loftsregler, kan udtræk til betaling af formueskat udgøre en stor belastning, jfr. kapitel X om formuebeskatningen i relation til de erhvervsdrivende. Udtræk til formueskatten mindsker virksomhedernes egenkapitel. Skal virksomhedernes investeringsniveau opretholdes, vil fremmedfinansieringen herefter skulle øges. Da en vis selvfinansiering er påkrævet, må det antages, at visse investeringer herefter ikke gennemføres. I denne situation vil formueskatten begrænse virksomhedernes vækstmuligheder, hvilket vil påvirke produktion og beskæftigelse i negativ retning.

Belastningen af virksomhederne som følge af formueskatten er søgt modvirket gennem regler om nedslag for visse erhvervsaktiver. For selvstændige erhvervsdrivende beskattes formue placeret i erhvervsaktiver således mere lempeligt end formue placeret i ejerboliger, obligationer m.v. Nedslagsreglerne fremmer således visse erhvervsinvesteringer. Dertil kommer, at den værdi, der tages udgangspunkt i ved opgørelse af formueskatten, er aktivernes anskaffelsessum fratrukket afskrivninger. Denne værdi er ofte lavere end markedsværdien. Både værdiansættelsen og nedslagsreglerne giver således et incitament til at investere direkte i erhvervsaktiver fremfor indirekte erhvervsinvesteringer eller mere passive placeringer. Da værdien af unoterede aktier bl.a. opgøres på grundlag af den indre værdi, vil en lav skattemæssig værdi af aktiverne også her indebære en relativt lavere formueskat.

Der kan således argumenteres både for og imod, at formueskatten hæmmer de danske erhvervsinvesteringer. Det står dog klart, at formueskatten kan udgøre en belastning for de enkelte virksomheder.

Der er ikke muligt at kvantificere betydningen for investeringsomfanget af en lempelse af formueskatten. Såfremt der skulle foretages en overordnet samfundsøkonomisk analyse heraf, ville det være nødvendigt at opgøre betydningen af ovenstående argumenter. Yderligere ville det være nødvendigt at vide, hvilke andre skatter og afgifter der skulle forhøjes, såfremt virkningerne af en lavere formueskat skulle neutraliseres provenumæssigt.

6. Allokeringsmæssige virkninger.

Mens det ikke umiddelbart er muligt at kvantificere formueskattens virkning på investeringsniveauet, er det muligt at analysere formueskatte-reglernes effekter på resourceallokeringen.

Mens det disponible realafkast er positivt for de fleste indkomstgrupper, når der ikke betales formueskat, er billedet ofte omvendt for mange **formueskatteydere**, jfr. kapitel VIII om formueskat og beskattning af kapitalafkast **isørigt**. Formueskatteydere med negativt realt afkast efter skat oplever således en løbende udhuling af formuen.

For at opnå et positivt realafkast efter skat af en investering skal formueskatteydere have et højere realafkast før skat end personer, der ikke betaler formueskat. Dette kan medføre uheldige allokeringsmæssige virkninger.

Da ikke alle aktiver er omfattet af formueskat, vil der være et incitament til placering i ubeskattede aktiver. Det kan eksempelvis dreje sig om kunst, vin og tæpper. Også pensionsrettigheder er friholdt for formueskat, hvilket gør indskud på en pensionsordning mere fordelagtigt for formueskatteydere end for andre skatteydere.

Ligeledes vil lofts- og nedslagsregler samt forskellige værdiansættelsesregler påvirke skatteydernes placeringsvalg. Nedenfor gennemgås effekterne af disse regler.

Formueskatten kan også påvirke valget mellem investeringer med forskellig risiko. Regner en investor med, at afkastet af en investering eventuelt kan blive negativt, vil et tab automatisk udløse et fald i investors indkomstskat, mens formueskatten fortsat skal betales, medmindre der opnås en reduktion via reglen om et formueskatteloft. Formueskatten kan altså give et incitament til at foretrække investeringer, der ikke er for risikobetonede.

6.1. Skatteloftsregler.

Som det fremgik af kapitel IV om formueskatteloftet, kan formueskatteyderne afhængig af formue- og indkomstforhold inddeles i tre grupper med hensyn til marginalsattesatser:

Tabel 2. Marginalskattesatser for formueskattepligtige.

	Gruppe 1 (høj indkomst i forhold til formue)	Gruppe 2 (høj indkomst og høj formue)	Gruppe 3 (lav ind- komst i hold til formue)
Marginal ind- komstskat, pct.	68	78	29
Marginal formue- skat, pct.	2,2	0	0,88

I princippet forudsætter en optimal allokering af ressourcerne, at investorerne har samme afkastkrav før skat. Da loftsreglerne bevirker store forskelle i marginalskattesatserne for de tre grupper af skatteydere, må det antages, at dette får indvirkning på investeringsbeslutningerne og har forvridende effekter for ressourceudnyttelsen.

6.2. Nedslagsregler.

Der findes forskellige nedslagsregler i forbindelse med opgørelsen af værdien af fysiske erhvervsaktiver, jfr. kapitel X om formuebeskatningen i relation til de erhvervsdrivende. Normalt udgør nedslaget 40 pct., men for skov er nedslaget 80 pct. af den opgjorte værdi.

Udgangspunktet for beregning af nedslaget er aktivernes værdi. Det betyder, at den gæld, som er knyttet til et givet aktiv, fastholdes, mens aktivets værdi nedsættes. Gælden kan således blive større end den skattepligtige værdi af aktivet og kan modregnes i anden formue. Nedslagsreglerne giver således et væsentligt incitament til at erhverve belånte erhvervsaktiver. Da nedslagsreglerne er selektive, virker de desuden forvridende på den samfundsmæssige ressourceudnyttelse.

Nedslagsreglerne gælder kun for skattepligtige, der driver personligt ejede virksomheder. Personer, der driver virksomhed i selskabsform, er ikke omfattet af reglerne. Personligt ejede virksomheder favoriseres således, hvilket giver et incitament til at vælge den personlige ejerform fremfor selskabsformen. Indirekte virker denne manglende neutralitet med hensyn til ejerform hæmmende på den personligt ejede virksomheds vækstmuligheder, idet øget tilførsel af kapital ofte vil forudsætte en anden - og formueskattemæssigt dyrere - ejerform.

6.3. Værdiansættelse.

Reglerne for henlæggelse til investeringsfonds og afskrivning kan også påvirke investeringsvalget for formueskatteydere.

Investeres eksempelvis i en maskine ved brug af midler henlagt til investeringsfonds, vil aktivernes værdi - og dermed formuen - falde. Det skyldes, at det fulde beløb til køb af maskinen modregnes på investeringsfondskontoen, mens maskinen afskrives fuldt ud på anskaffelsestidspunktet og optages i regnskabet til en værdi på nul.

Investeres i en afskrivningsberettiget bygning, vil den skattepligtige formue kun påvirkes i det omfang, købesummen afviger fra ejendomsvurderingen. Ved opgørelse af den formueskattepligtige værdi af en bygning - hvad enten den er ejet af en person eller et unoteret selskab - lægges ejendomsvurderingen til **grund**.

For selvstændige erhvervsdrivende, hvor formueskatten beregnes på grundlag af aktivernes og passivernes værdi, giver gunstige afskrivnings- og henlæggelsesregler et incitament til at foretage investeringer i realkapital. Formueskatten kan herved nedbringes mærkbart. Incitamentet til at foretage realinvesteringer er størst for personer i gruppe 1, jfr. tabel 2, hvor både den marginale indkomst- og formueskat er højest.

En formueskattepligtig hovedaktionær i et unoteret aktieselskab har også et incitament til at lade selskabet foretage realinvesteringer. Det skyldes, at sådanne investeringer - især ved anvendelse af investeringsfondshenlæggelser - nedbringer selskabets skattemæssige værdi - og dermed den indre værdi, som danner grundlag for opgørelsen af selskabets **formueskattepligtige værdi**.

For børsnoterede aktier beregnes den **formueskattepligtige værdi** med udgangspunkt i børskursen. Investeringer i realkapital må formodes ikke umiddelbart at have effekt for børskursen, og den formueskattepligtige værdi af aktierne påvirkes derfor ikke. Formueskatten er i dette tilfælde neutral over for valg af investering.

Den forskellige værdiansættelse af henholdsvis unoterede og børsnoterede aktier kan påvirke overvejelserne om en eventuel børsnotering. Såfremt den forventede aktiekurs er høj i forhold til selskabets skattekurs, vil en børsnotering øge den formueskat, som ejerne skal betale. Omvendt vil formueskatten mindskes, hvis den forventede børskurs er lav i forhold til selskabets skattekurs.

7. Konklusion.

I en situation, hvor der foretages en isoleret nedsættelse af formueskatten, vil den offentlige opsparing falde som følge af provenutabet. Hvorledes den private opsparing vil blive påvirket, er det ikke muligt at kvantificere. Det skyldes, at formueskattepligtige husholdninger på den ene side forventes at øge opsparingen som følge af, at det herefter bedre kan betale sig at spare op og udskyde forbrug til senere, mens de større indkomster som følge af skatteenedsættelse på den anden side trækker i retning af en forøgelse af såvel det aktuelle som det fremtidige forbrug.

Er der tale om en skatteomlægning, hvor reduktionen af formueskatten modsvares af andre ændringer af

det offentliges indtægter eller udgifter, må det formodes, at den samlede opsparing vil stige.

Nyere empiriske undersøgelser understøtter antagelsen om en positiv sammenhæng mellem ændringer i de disponible afkast og ændringer i opsparingen.

Det er ikke muligt umiddelbart af opgøre, hvorledes investeringsniveauet påvirkes af formueskatten. I det omfang virksomhedernes selvfinansieringsevne har betydning for investeringsniveauet, vil formueskatten kunne hæmme investeringerne og dermed have en negativ effekt på produktion og beskæftigelse.

Endvidere vil formueskatten på en række områder have uheldige effekter for den samfundsmæssige ressourceudnyttelse. Loftsreglerne bevirker store forskelle i marginalsattesatserne for de enkelte formueskatteydere, hvilket får indflydelse på investeringsbeslutningerne. De selektive nedslagsregler forvrider ligeledes den samfundsmæssige ressourceudnyttelse og giver desuden et incitament til at erhverve belånte erhvervsaktiver. Formueskatten kan endvidere påvirke valget mellem den personlige ejerform og selskabsformen, ligesom formueskatteovervejelser kan få betydning for, om et selskab børsnoteres eller ej.

KAPITEL XII.

Det åbne samfund.

1. Indledning.

Det danske samfund er åbent. Det betyder, at skattereglerne må ses i sammenhæng med befolkningens flytning til og fra udlandet samt med virksomhedernes og borgernes transaktioner med udlandet.

Tabel 1. Indvandring og udvandring 1979-1986.

	Tilflyttere fra udlandet	Fraflyttere til udlandet	Netto indvandring
1979	33.183	27.731	5.452
1980	30.311	29.913	398
1981	27.874	29.719	- 1.845
1982	28.223	28.328	- 105
1983	27.718	25.999	1.719
1984	29.035	25.053	3.982
1985	36.214	26.715	9.499
1986	38.932	27.928	11.004
Gnsn.			
<u>1979-86</u>	<u>31.436</u>	<u>27.673</u>	<u>3.774</u>

Kilder: Statistisk Årbog Danmark 1987, København 1987.
Statistiske Efterretninger. Befolkning og Valg
1988:1.

Tabel 1 viser, at der i perioden 1979 til 1986 i de fleste år har været nettoindvandring til Danmark. I den viste periode har der kun i 1981 og 1982 været tale om nettoudvandring.

Udover til de nordiske lande emigrerer danske statsborgere navnlig til England, Vesttyskland, Spanien og USA.

Der er mange motiver til at skifte bopælsland. Forskelle i skattereglerne fra land til land er kun et blandt flere mulige motiver. Ved fortolkningen af ind- og udvandringsmønsteret i tabel 1 spiller det formentlig en betydelig rolle, at Danmark i internationale sammenligninger fremtræder både som et land med et højt skattetryk og et finmasket socialt sikkerhedsnet. Den samlede effekt af dette kan være, at Danmark på én gang opfattes som et attraktivt land af udlændinge, som frygter af blive ramt af økonomisk og beskæftigelsesmæssig modgang samtidig med, at landet af danskere med stor indkomst og formue opfattes som et lidet attraktivt bopælsland på grund af høj indkomst- og formueskat.

2. Direkte investeringer i udlandet.

Direkte investeringer omfatter indskud af egenkapital i virksomheder i et andet land. Denne form for kapitalbevægelser forekommer såvel ved etablering af nye virksomheder som ved overtagelse af bestående virksomheder. De direkte investeringer reduceres omvendt ved afvikling af kapitalinteresser.

I nedenstående tabel 2 er vist betalingerne vedrørende de direkte investeringer i såvel Danmark som i udlandet.

Tabel 2. Registrerede betalinger på betalingsbalancen
vedrørende direkte investeringer. 1979-1987.

Mill. kr.	Betalinger vedr. danske direkte investeringer i udlandet		Betalinger vedr. udenlandske dir. investeringer i Danmark		Netto- kapital- eksport
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Fra udi.	Til udi.	Fra udi.	Til udi.	
1979	185	1.078	1.348	282	- 173
1980	388	1.411	1.253	466	236
1981	542	1.679	1.681	856	312
1982	769	1.366	2.191	978	- 616
1983	1.232	2.166	2.140	1.203	- 3
1984	991	3.456	2.504	2.393	2.354
1985	1.090	3.789	3.113	1.798	1.384
1986	641	5.865	4.889	3.584	3.919
1987	1.672	5.899	4.544	3.942	3.625
Gnsn.					
1979-87	834	2.968	2.629	1.722	• 1.115

Kilde: Danmarks Nationalbank, Kvartalsoversigt - Februar 1988, Bilagstabel 7. Af noterne til denne tabel fremgår, at der er sket visse ændringer i opgørelsesmetoderne i løbet af perioden.

Af søjle (1) og (2) i tabel 2 fremgår, at betalingerne vedrørende danske virksomheders direkte investeringer i virksomheder i udlandet har været stærkt voksende fra 1979 til 1987. Det fremgår af søjlerne (3) og (4), at det samme har været tilfældet for udenlandske virksomheders direkte investeringer i virksomheder beliggende i Danmark. Nettoeffekten på betalingsbalancen af denne form for kapitalbevægelser har i de senere år været en nettokapitaleksport.

Det må formodes, at den overvejende del af de direkte investeringer i udlandet skal ses som et led i

erhvervslivets internationalisering. Det er for virksomheder i mange forskellige brancher hensigtsmæssigt at etablere salgs- eller produktionsselskaber i udlandet, fordi de herved kan styrke deres internationale konkurrenceevne. Hertil kommer, at den lempeligere beskatning af udenlandsk indkomst formentlig også giver et incitament til etablering i udlandet. Beslutningsgrundlaget for den pågældende type af investeringer må derfor antages i de fleste tilfælde at indeholde en analyse af de skattemæssige konsekvenser, men **formueskattemæssige** overvejelser vil næppe være udslagsgivende i mange af investeringsbeslutningerne.

3 » Formueskatte regler ved emigration.

Ved emigration fra Danmark bortfalder den fulde skattepligt først 4 år efter emigrationen, medmindre emigranten kan påvise, at han er undergivet beskatning i et andet land. Det er dog en betingelse, at beskatningen ikke sker efter regler, der er åbenbart lempeligere end de danske regler.

En person, der ikke er fuldt skattepligtig til Danmark, kan dog i et vist omfang være indkomst- og formueskattepligtig til Danmark. Denne begrænsede skattepligt vil bl.a. foreligge, når personen driver selvstændig erhvervsvirksomhed med fast driftssted i Danmark eller ejer fast ejendom i Danmark. Formueskattepligten for begrænset skattepligtige personer omfatter alene nettoværdien af den virksomhed eller faste ejendom, der danner grundlag for skattepligten. Besiddelse af danske obligationer og aktier medfører således ikke formueskattepligt til Danmark for skattemæssige udlændinge. I 1986 betalte ca. 2.000 begrænset skattepligtige personer ca. 70 mill. kr. i formueskat.

Personer, der er fuldt skattepligtige til Danmark, skal ved opgørelsen af deres skattepligtige formue medtage værdien af deres nettoaktiver i Danmark og i udlandet. De udenlandske aktiver, som efter dobbeltbeskatningsoverenskomsten med det land, hvori de befinder

sig, kan formuebeskattes der, giver anledning til en nedsættelse af den danske formueskat. Hvis aktivet er beliggende i et land, med hvilket Danmark har en dobbeltbeskatningsoverenskomst efter **creditprincippet**, nedsættes den danske formueskat med udenlandsk formueskat. Nedsættelsen kan dog ikke overstige den danske formueskat, der forholdsmæssigt kan henføres til den udenlandske formue. Hvis det andet land ikke udnytter sin beskatningsret, sker der ingen nedsættelse af den danske formueskat.

Ved dobbeltbeskatningsoverenskomster, som bygger på **exemptionsprincippet**, nedsættes den danske formueskat med den andel, der forholdsmæssigt falder på den udenlandske formue. Dette gælder, uanset om exemptionslandet udnytter sin beskatningsret eller ej.

Dobbeltbeskatningsoverenskomster efter exemptionsprincippet giver således mulighed for at nedbringe formueskatten ved at placere midler i aktiver beliggende i de pågældende lande.

Her er det alene kapitalen, der overføres til udlandet, mens den skattepligtige bliver i landet. Det er således en variant af den normale form for skatteflugt.

De fleste danske dobbeltbeskatningsoverenskomster bygger på creditprincippet. Blandt de vigtigste, der bygger på exemptionsprincippet kan nævnes aftalerne med: Frankrig, Irland, Israel, Schweiz, Vesttyskland og Østrig.

4. Eksempler på samlet indkomst- og formueskat i andre lande.

Der er som tidligere nævnt mange motiver til at skifte bopælsland. Hvad angår de skattemæssige motiver, er det ikke alene forskelle i beskatningen af indkomst og formue, der har betydning ved beslutningen om emigration fra Danmark, men også forskelle i f.eks. avancebeskatningen ved afståelse af såvel fysiske som finansielle aktiver. Dette gør det vanskeligt at pege på en enkelt skat som den afgørende ved en beslutning om fraflytning. Det kan ikke udelukkes, at formueskatten i

visse situationer kan være udslagsgivende for beslutningen om at flytte fra Danmark.

I kapitel V er der redegjort for en række problemer, der er forbundet med at sammenligne delområder af forskellige landes skattesystemer. For formueskattens vedkommende skyldes det navnlig forskelle med hensyn til **beregningsprincipper**, fradragsregler, nedslagsmuligheder, værdiansættelsesregler og samspil med andre skatteregler m.v.

For at formindske disse problemer mest muligt er der i det følgende taget udgangspunkt i et forenklet eksempel, hvor skatteyderen besidder en beholdning obligationer på fra 3-50 mill. kr. Eksemplet kan alene betragtes som en indikation for niveauet af den samlede indkomst- og formuebeskatning i de enkelte lande, bl.a. fordi de for udvalget foreliggende oplysninger næppe rummer alle detaljer. Eksempelvis kan det være et spørgsmål om, hvorvidt beregningsgrundlaget for sociale bidrag er den skattepligtige indkomst eller arbejdsindkomsten. Endvidere kan opgørelsesmetoderne for renteindtægten variere.

Ned disse forbehold er i nedenstående tabeller 3a - 3d beregnet indkomst- og formueskat for en enlig skatteyder uden andre indkomster end de nævnte renteindtægter. Beregningerne omfatter følgende lande: Danmark, Norge, Sverige, Vesttyskland, Holland, England, Frankrig, Spanien og USA. Der indgår ikke kirkeskat i beregningerne.

I tabel 3a - 3c er henholdsvis indkomstskatten, formueskatten og skatten ialt angivet som et indekstal med Danmark = 100. I tabel 3d er de absolutte skattebeløb angivet i hele tusind kroner.

Beregningerne bygger for de fleste lande på 1986-regler. For Danmark er der anvendt 1987-regler på grund af indførelsen af skattereformen.

Det er forudsat, at obligationsbeholdningen giver et afkast på 10 pct. p.a. Dog er til belysning af nedslagsreglernes betydning gennemregnet et eksempel, hvor afkastet kun er 5 pct. p.a.

Tabel 3a. Indeks for indkomstsbeskatningen af afkastet
af en post obligationer i en række lande.

Renteindtægt	1000 kr.	300	500	1000	5000	2500
<u>Verdi af obligationer mill.kr.</u>		<u>3</u>	<u>5</u>	<u>10</u>	<u>50</u>	<u>50</u>
Danmark = 100						
Danmark		100	100	100	100	100
Sverige		109	111	113	114	114
Norge		89	80	82	83	83
Vesttyskland		68	73	78	82	81
Holland		85	92	99	102	104
England		59	68	79	87	85
Frankrig		81	83	85	90	86
Spanien		57	66	82	95	104
USA		49	52	55	57	56

Anmærkning: Ved omregningen mellem danske kroner og de pågældende landes valutaer er anvendt de pr. 15. januar 1988 gældende kurser (kr. pr. 100 enheder):

Sverige:	106	England:	1146
Norge:	100	Frankrig:	114
Vesttyskland:	384	Spanien:	6
Holland:	342	USA:	627

**Tabel 3b. Indeks for formuebeskatningen af en post
obligationer i en række lande.**

Renteindtægt	1000 kr.	300	500	1000	5000	2500
<u>Vardi af obligationer mill.kr.</u>		<u>3</u>	<u>5</u>	<u>10</u>	<u>50</u>	<u>50</u>
Danmark = 100						
Danmark		100	100	100	100	100
Sverige		176	155	144	138	138
Norge		165	133	116	107	107
Vesttyskland		36	27	25	23	23
Holland		58	46	41	37	37
England		0	0	0	0	0
Frankrig		0	0	0	0	0
Spanien		20	20	24	40	40
USA		0	0	0	0	0

Anmærkning: Ved omregningen mellem danske kroner og de pågældende landes valutaer er anvendt de pr. 15. januar 1988 gældende kurser (kr. pr. 100 enheder):

Sverige:	106	England:	1146
Norge:	100	Frankrig:	114
Vesttyskland:	384	Spanien:	6
Holland:	342	USA:	627

I denne tabel er der ikke taget hensyn til formueskatte-loftsreglerne, der findes i Danmark, Norge, Sverige, Hol-land og Spanien.

Tabel 3c. Indeks for den samlede beskatning af en post
obligationer og afkastet heraf i en række
lande.

Renteindtægt	1000 kr.	300	500	1000	5000	2500
Værdi af obligationer mill.kr.	3	5	10	50	50	
Danmark = 100						
Danmark		100	100	100	100	100
Sverige		119	104	92	102	102
Norge		104	92	94	100	103
Vesttyskland		62	63	69	76	81
Holland		80	82	89	97	103
England		47	53	63	74	71
Frankrig		64	65	68	77	72
Spanien		49	56	72	92	90
USA		40	41	44	48	47

Anmærkning: Ved omregningen mellem danske kroner og de pågældende landes valutaer er anvendt de pr. 15. januar 1988 gældende kurser (kr. pr. 100 enheder):

Sverige:	106	England:	1146
Norge:	100	Frankrig:	114
Vesttyskland:	384	Spanien:	6
Holland:	342	USA:	627

Tabel 3d. Oversigt over den samlede beskatning af en
post obligationer og afkastet heraf i en
række lande.

Renteindtægt		1000 kr.	300	500	1000	5000	2500 ³⁾
Vardi af obligationer		mill.kr.	3	5	10	50	50
			1000 kr.				
Danmark	Indkomstskat		151	286	623	3319	1634
	Formueskat		38	82	192	1072	1072
	Skat ialt		189	368	780	3900	1950 ⁿ⁾
Sverige	Indkomstskat		166	318	703	3783	1858
	Formueskat	67	127	277	1477	1477	1477
	Skat ialt		225	381	721	3981	1981 ⁿ⁾
Norge	Indkomstskat		135	228	508	2748	1348
	Formueskat		63	109	224	1144	1144
	Skat ialt		198	337	732	3892	2000 ⁿ⁾
Vesttyskland	Indkomstskat		103	209	489	2729	1329
	Formueskat		14	22	48	249	249
	Skat ialt		117	231	537	2978	1578
Holland	Indkomstskat		129	264	618	3388	1699
	Formueskat		22	38	78	397	397
	Skat ialt		151	302	696	3785	2000 ⁿ⁾
England	Indkomstskat		90	194	493	2893	1393
	Formueskat		0	0	0	0	0
	Skat ialt		90	194	493	2893	1393
Frankrig	Indkomstskat		122	238	528	2992	1398
	Formueskat		0	0	0	0	0
	Skat ialt		122	238	528	2992	1398
Spanien	Indkomstskat		86	188	513	3153	1503
	Formueskat		7	17	47	427	427
	Skat ialt		93	205	560	3580	1750 ⁿ⁾
USA	Indkomstskat		75	150	343	1883	920
	Formueskat		0	0	0	0	0
	Skat ialt		75	150	343	1883	920

Anmærkning: Ved omregningen mellem danske kroner og de pågældende landes valutaer er anvendt de pr. 15. januar 1988 gældende kurser (kr. pr. 100 enheder):

Sverige:	106	England:	1146
Norge:	100	Frankrig:	114
Vesttyskland:	384	Spanien:	6
Holland:	342	USA:	627

1) Nedsat efter skatteloftsregler.

2)

Formueskatten er ophævet pr. 1. maj 1987.

3) Renteafkastet udgør 5 pct. p.a.

Den samlede beskatning er markant højere i de nordiske lande og i Holland end i de øvrige lande. Den laveste beskatning findes i USA, hvor den typisk kun udgør halvdelen af den danske beskatning. For mellemstore formuer på 5-10 mill. kr. er den samlede beskatning i de typiske tilflytningslande som England', Frankrig og Spanien kun godt halvdelen af den danske beskatning.

Det fremgår endvidere af tabellen, at **skatte-**loftsreglerne ikke er i funktion i andre lande end Danmark og Sverige, når afkastet er 10 pct. p.a. For Sverige er skatteloftet i funktion i alle situationer. I de øvrige lande med skatteloft er det kun i funktion, når afkastet udgør 5 pct. p.a.

5. Undersøgelse af formuende fraflyttere 1979-1985.

Det er ikke muligt at give en statistisk belysning af samtlige tilflytteres og fraflytteres formue på det tidspunkt, hvor de skifter bopælsland. Man kan derfor heller ikke vise nøjagtigt, hvad ind- og udvandringen betyder for formueskattegrundlaget i Danmark.

Udvalget har imidlertid foretaget en særlig undersøgelse vedrørende årene 1979 til 1985 af emigranter med en skattepligtig formue, som i året forud for emigrationen var større end 1 mill. kr. Opgørelsen er baseret på materiale fra Statsskattedirektoratet. Indkomst- og formueoplysningerne vedrører indkomståret forud for fraflytningen.

En del af de personer, der indgår i undersøgelsen, er ikke egentlige fraflyttere. Der kan bl.a. være tale om personer, der er udstationeret i udlandet i et begrænset antal år. Ligeledes indgår udlændinge, der fraflytter Danmark efter at have opholdt sig her i

- 1) Det er forudsat, at skatteyderen hjemtager hele renteindtægten til England. Hjemtages renteindtægten ikke bortfalder skatten.

landet i en årrække. Den 1. januar 1986 havde 116.951 udenlandske statsborgere fast ophold i Danmark.

Der indgår ialt 861 personer i den særlige undersøgelse. De formuende emigranter udgjorde omkring 0,5 pct. af samtlige fraflyttere i perioden.

Tabel 4. Fordeling af emigranter med skattepligtig formue større end 1 mill. kr. efter emigrationsår og skattepligtig formue.

Emigra- tionsår	<u>Skattepligtig formue mill. kr.</u>				Antal ialt	Beløb ialt	Gnsn. formue	<u>Procentfordeling</u>	
	1-2	2-5	5-10 og derover	10				antal	beløb
	antal personer					mill.kr.	mill.kr.	pct.	pct.
1979	76	38	20	10	144	687	4,8	17	20
1980	107	65	30	24	226	1103	4,9	26	31
1981	86	65	20	4	175	515	2,9	20	15
1982	31	18	6	3	58	249	4,3	7	7
1983	40	18	5	4	67	212	3,2	8	6
1984	36	23	2	4	65	234	3,6	7	7
<u>1985</u>	<u>70</u>	<u>38</u>	<u>11</u>	<u>7</u>	<u>126</u>	<u>504</u>	<u>4,0</u>	<u>15</u>	<u>14</u>
Ialt antal	446	265	94	56	861	-	4,1		
<u>pct.</u>	<u>52</u>	<u>31</u>	<u>11</u>	<u>6</u>	<u>100</u>	<u>;</u>		<u>100</u>	<u>-</u>
Ialt beløb									
mill.kr.	611	823	659	1411	-	3504	-	-	
<u>pct.</u>	<u>17</u>	<u>24</u>	<u>19</u>	<u>40</u>		<u>100</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>100</u>

Personer med virksomhedsoverskud
og/eller aktieudbytte

Antal 321 226 84 52 683

Pct. af alle

1 interval 72 85 89 93. 79

Det undersøgte materiale giver ikke grundlag for at drage særlig håndfaste konklusioner om motiverne til fraflytning fra Danmark, ligesom det heller ikke er

muligt at foretage sammenligninger med årene før 1979. Sidstnævnte forhold er særlig vigtigt for at vurdere tendensen i tallene op til den skærpelse af formueskatten i 1980, der skete med lovgivningen fra december 1979 som led i regeringens indkomstpolitiske løsning.

Materialet viser, at der i årene fra 1979 til 1986 ialt fraflyttede 861 personer med skattepligtige formuer over 1 mill. kr. Deres samlede skattepligtige formue udgjorde ca. 3,5 mia. kr. Det gennemsnitlige antal formuende fraflyttere udgør mindre end 2 promille af det gennemsnitlige antal formueskattebetalende husholdninger. Den samlede skattepligtige formue hos de formuende fraflyttere udgjorde for årrækken i gennemsnit ca. 1,2 promille af de samlede skattepligtige formuer.

Der foreligger ikke oplysninger om, i hvilket omfang disse skatteydere bevarer en formue i Danmark, som efter fraflytningen er formueskattepligtig til Danmark. Gennemsnitsformuen for de 861 fraflyttere var ca. 4,1 mill. kr., medens gennemsnitsformuen for samtlige formueskatteydere er noget lavere, nemlig 2,4 mill. kr.

Det kan endvidere konstateres, at der fra 1979 til 1980 var en markant stigning - ca. 60 pct. - i fraflytternes antal og formue, og at 2/3 af de 861 personer flyttede i årene 1979-1981. Deres samlede formue var ca. 2,3 mia. kr. eller i gennemsnit ca. 4,2 mill. kr. I 1982-1984 udrejste omkring 60 personer årligt med årlige formuebeløb på ialt 200-250 mill. kr.

I 1985 fordobledes fraflytternes antal og formue i forhold til de foregående år. Det kan ikke afvises, at tallene for 1985 er præget af, at der i juni måned 1985 blev indgået en politisk aftale som led i skatterefor-

men om at gennemføre regler, der modvirker skatteflugt.¹⁾

Ved vurderingen af formuernes størrelse skal det tages i betragtning, at formuernes aktuelle handelsværdi kan være noget højere end den skattepligtige formueværdi på grund af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver og en lavt ansat værdi af unoterede aktier. Det må endvidere tages i betragtning, at der i perioden er sket ændringer i reglerne for opgørelsen af den skattepligtige formue. Det gælder navnlig overgangen til kontantværdiprincippet for fast ejendom og gæld samt indførelsen af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

løvrigt viser materialet, at 83 pct. af de formuende fraflytterne havde formuer under 5 mill. kr., og heraf havde hovedparten formuer mellem 1 og 2 mill. kr., d.v.s. forholdsvis beskedne formuer i denne sammenhæng.

Ca. 17 pct. af emigranterne havde formuer over 5 mill. kr. Dette er en betydelig større andel end for ikke-udrejste formueskatteydere, hvor 6 pct. i 1985 havde en formue over 5 mill. kr. (husstandsbasis).

Det er endvidere karakteristisk, at gennemsnitligt ca. 80 pct. af emigranterne i året forud for emigrationen havde indkomst i form af virksomhedsoverskud og/eller aktieudbytte. Andelen var særlig høj - 93 pct. - hos personer med formuer over 10 mill. kr. Det er ikke alene hovedaktionærer, der indgår i denne gruppe, men

' Skatterefterskiftet mellem regeringspartierne, Socialdemokratiet og Det radikale Venstre af 19. juni 1985 indeholder følgende afsnit om skatteflugt:

"Der skal gennemføres regler, der modvirker skatteflugt.

Det skal ved disse regler tilstræbes, at indtægt, der optjenes her i landet, også beskattes her. Det skal indgå heri, at også urealiserede avancer og skattekredit på indtægt, der er optjent her, bliver beskattet i forbindelse med fraflytning. De ændrede regler skal tillige begrænse mulighederne for at undgå beskatning gennem udnyttelse af forskelle i de enkelte landes skatteregler."

Aftalen er senere udmøntet i et lovkompleks af 25. maj 1987.

også porteføljeaktionærer. Det kan ikke udelukkes, at et medvirkende motiv til emigration hos hovedaktionærerne har været at undgå avancebeskatning ved virksomhedssalg.

Tabel 5 indeholder oplysninger om de formuende emigranternes alder på emigrationstidspunktet.

Tabel 5. Fordeling af emigranter med skattepligtig formue større end 1 mill. kr. efter alderen og den skattepligtige formues størrelse ved udrejsen. 1979-1985.

<u>Skattepligtig formue, mill. kr.</u>											
Alder	1-2	2-5	5-10	10 og derover	Beløb mill.kr.	Gnsn. formue mill.kr.	<u>Procent.</u> antal beløb		Antal personer med virksomhedsoverskud el. aktieudbytte i aldersgruppen		
År	antal personer						pct.	pct.	antal	pct.	
-30	14	8	5	4	31	303	9,8	4	9	24	77
30-40	61	31	13	4	109	312	2,9	13	9	80	73
40-50	116	59	24	12	211	714	3,4	25	20	164	78
50-60	150	84	22	19	275	1038	3,8	32	29	216	79
60-70	98	81	28	17	224	1108	4,9	24	32	193	86
70-	7	2	2	0	11	29	2,6	1	1	6	55
lait	446	265	94	56	861	3504	4.1	100	100	683	79

Som det kunne forventes, er relativt mange af de formueskatteydende emigranter midaldrende og lidt ældre.

Den typiske emigrant i perioden synes at være en erhvervsdrivende i 50-årsalderen med en formue på ca. 4 mill. kr.

Knap 60 pct. af de udrejste personer var i alderen 40-60 år, mens andelen i den danske befolkning som helhed udgør ca. 25 pct. De udrejste havde tilsammen en formue på ca. 1,7 mia. kr. eller gennemsnitligt 3,6 mill. kr. Det er en gennemsnitsformue, der ligger noget

højere end for øvrige formueskatteydere i samme aldersklasse, hvor gennemsnittet i 1985 var ca. 2,5 mill. kr.

Omkring 1/4 af emigranterne findes blandt de 60-70 **årige**, som ejede ca. 1/3 af de udførte formuer. Gennemsnitsformuen i denne aldersgruppe er - bortset fra de under 30 årige - den største i de viste aldersgrupper, nemlig knapt 5 mill. kr.

Af de emigrerede formueskatteydere udgør personer over 70 år antalsmæssigt og beløbsmæssigt ca. 1 pct.

Aldersgruppen under 30 år, hvor 31 personer emigrerede i perioden, er karakteriseret ved, at formuerne er ganske betydelige. Gennemsnitsformuen er ca. 10 mill. kr.

Det er tænkeligt, at en del af de personer, der flytter til udlandet, mens de er erhvervsaktive og oppebærer en betydelig indkomst, vender tilbage til Danmark igen, når de bliver ældre og f.eks. har mere brug for sundhedsvæsenet '. Der foreligger dog ikke en statistik, som gør det muligt at belyse formuefordelingen for ældre udlandsdanskere, som vender hjem igen.

6. Betragtninger om de samfundsmæssige konsekvenser af fraflytninger.

Den danske formueskat kan være en medvirkende årsag til, at personer med formue flytter til udlandet. Sådanne fraflytninger reducerer det danske indkomst- og formueskattegrundlag. Fraflytningerne bidrager også til at reducere nationalformuen, fordi de personligt ejede formuer indgår heri.

' Personer, der tilflytter fra udlandet og tager fast bopæl her i landet, har som regel ret til gratis sygehusbehandling 6 uger efter tilflytningen. Borgere fra det øvrige Norden og EF-landene har dog ret til behandling straks fra tilflytningen. Disse regler gælder også for danskere, der har været bosat i udlandet. Retten til fuld folkepension er for personer med dansk indfødsret betinget af, at de har haft bopæl i riget i 40 år efter deres 15. år.

Uanset at der ikke sker en formel registrering heraf, vil der endvidere reelt ske en stigning i Danmarks udlandsgæld, idet en fraflytning typisk vil indebære, at indenlandske gældsforhold bliver ændret til udenlandske krav på debitorer i Danmark. Fraflytningerne vil smitte af på den danske betalingsbalance. Beholder fraflytterne en portefølje af danske værdipapirer, vil deres renteindtægter fremover fremtræde som en renteudgift på Danmarks betalingsbalance. Betalingsbalancen vil ligeledes blive belastet af løn- og udbytteudbetalinger til hovedaktionærer, som fortsat driver deres danske virksomhed fra udlandet.

I en række tilfælde er fraflytterne selvstændige næringsdrivende og hovedaktionærer. Det har været fremført, at dette kan have en negativ effekt på dynamikken i dansk erhvervsliv, ligesom det kan være uheldigt, hvis danske virksomheder helt eller delvis ledes fra udlandet.

KAPITEL XIII.

Ægteskab og formueskat.

1. Opgørelsen af den skattepligtige formue.

Fra og med gennemførelsen af den skattemæssige ligestilling af ægtefæller fra indkomståret 1983 skal begge ægtefæller opgøre deres skattepligtige formue. Tidligere skulle manden udover sin egen skattepligtige formue også medregne hustruens skattepligtige formue, og manden blev således formuebeskattet af hustruens skattepligtige formue. Lov om skattemæssig ligestilling af ægtefæller betød derimod ikke ændringer i ægtefællernes samlede formueskat, jfr. nedenfor.

Spørgsmålet om, hvem af ægtefællerne, der skal medtage et formuegode ved opgørelsen af den skattepligtige formue, afhænger af, hvem af ægtefællerne, der har rådighed over aktivet. Det vil sige, at det afgørende er, hvis bodel eller særeje formuegodet tilhører. Kan det ikke afgøres, hvem der har rådighed over et formuegode, skal hver ægtefælle medregne halvdelen.

I praksis vil den fordeling, ægtefællerne har foretaget af formueaktiver - og gæld - dog i almindelighed blive lagt til grund.

Formue, der vedrører en erhvervsvirksomhed, skal medregnes hos den ægtefælle, der driver virksomheden. Dette gælder, uanset om det omhandlede aktiv tilhører den anden ægtefælle som særeje.

2. Beregningen af formueskatten.

Som ovenfor anført skal hver ægtefælle betale formueskat af hver deres skattepligtige formue. Ved beregningen af formueskatten lægges ægtefællernes skattepligtige formue sammen, forudsat at de er samlevende i skattemæssig henseende i hele indkomståret, og

dette udgør en periode på et helt år. Af den del af den samlede skattepligtige formue, der overstiger 1.278.700 kr. (1987) betales 2,2 pct. formueskat. Ægtefællerne har således kun et bundfradrag. Den samlede formueskat fordeles mellem ægtefællerne i forhold til deres skattepligtige formue. Hvis den ene ægtefælles skattepligtige formue er negativ, skal den modregnes i den anden ægtefælles eventuelle positive skattepligtige formue, før formueskatten beregnes. En eventuel formueskat påhviler ægtefællen med positiv formue.

Hvis ægtefællerne ikke har været skattemæssigt samlevende i hele indkomståret, f.eks. fordi de er blevet gift i løbet af indkomståret, behandles de som ugifte i formueskattemæssig henseende. Det indebærer, at de har 2 bundfradrag. Ved samlivsophør, separation, skilsmisse og emigration følger de nærmere regler af personskattelovens § 18, stk. 1, sammenholdt med kil-deskattelovens § 4, stk. 3-6.

Det kan derfor have stor betydning for formueskatten, hvornår f.eks. ægteskab indgås/ophæves. Hvis ægteskab indgås f.eks. 1. januar 1988 og ikke dagen før betyder det, at ægtefællerne har 2 bundfradrag ved formueskatteberegningen i 1988.

3. Kritik mod formueskatten for ægtefæller.

Det er blevet kritiseret, at formueskatte reglerne virker som en slags skat på ægteskab. Medens ægtefæller kun har et bundfradrag ved formueskatteberegningen, har pirløst samlevende 2 bundfradrag. Det kan derfor isoleret set medføre en ekstra formueskat på op til 28.131 kr. (2,2 pct. af 1.278.700 kr. (1987)) at være gift i forhold til at leve i et ægteskabslignende forhold.

Formueskatte reglerne er af nogle blevet opfattet som en diskrimination af den mindst formuende ægtefælle, idet der skal betales formueskat også af mindre formuer, hvis den anden ægtefælle har en stor formue. Hvis f.eks. manden har en skattepligtig formue på 2

mill.kr., og hustruen en skattepligtig formue på 400.000 kr., skal manden betale 5/6 af formueskatten, og hustruen 1/6 af formueskatten. Hustruen betaler alene formueskat på grund af mandens formueforhold.

4. Løsningsforslag.

Den gældende formuebeskatning af ægtefæller er udtryk for en art sambeskatning af ægtefæller. Det skyldes, at den ene ægtefælles formue har betydning for den anden ægtefælles formueskat.

Hvis der skal gennemføres en reel særbeskatning af ægtefællers formuer, kan det ske ved at beskatte hver ægtefælle af sit særeje og sin bodel. En skattepligtig skal således ikke betale formueskat alene på grund af ægtefællens formueforhold, hvilket er tilfældet i dag. Fordelingen af formuen mellem ægtefællerne skal formentlig ske på grundlag af de civilretlige regler, således at hver ægtefælle er formueskattepligtig af den del af den samlede formue, som hører til den pågældendes bodel eller særeje. Aktier, obligationer, private bankindeståender, gæld og lignende skal således i formueskattemæssig henseende henføres til den ægtefælle, til hvis bodel eller særeje, de pågældende aktiver eller passiver hører. Én- og tofamiliehuse, ejerlejligheder, fritidshuse og lignende skal henføres til den ægtefælle, som råder over de pågældende formuegoder og hæfter for gæld heri.

Denne løsning må logisk medføre, at hver ægtefælle får et bundfradrag ved formueskatteberegningen. I det omfang, den ene ægtefælle ikke kan udnytte bundfradraget, må der tillades overførsel af en uudnyttet del af bundfradraget til den anden ægtefælle. I modsat fald ville placeringen af formuen mellem ægtefællerne få betydning for formueskatten. Overførsel af uudnyttede fradrag mellem ægtefæller kendes bl.a. derved, at en uudnyttet del af personfradraget og en uudnyttet del af 130.000 kr.'s bundfradraget (1987) ved beregning af 6 pct.'s-skatten kan overføres til ægtefællen ved ind-

komstskatteberegningen. Ved overførsel af en uudnyttet del af personfradrag eller bundfradrag ved 6 pct.'s-skattens beregning er det uden betydning, om indkomsten hidrører fra særeje eller fælleseje eller om der er tale om personlig indkomst eller kapitalindkomst.

Det mest konsekvente ville være at begrænse **overførselsadgangen**, således at der alene kan ske overførsel af uudnyttet bundfradrag ved formueskatteberegningen til modregning i ægtefællens fælleseje, og ikke i særejet. Dette kan begrundes med, at den ægtefælle, fra hvem bundfradraget overføres, ikke har krav på at få del i den anden ægtefælles særeje i tilfælde af skilsmisse (bortset fra de såkaldte § 56 krav). Derimod deles fællesejet lige over ved skilsmisse, og derfor kunne meget tale for, at det alene er i disse tilfælde, der kan ske overførsel af uudnyttet bundfradrag.

En eventuel opdeling af ægtefællernes formue i fælleseje/ særeje har under de gældende **formueskatte-**regler ikke betydning for opgørelsen af den skattepligtige formue eller beregningen af formueskatten, og skattemyndighederne har ikke oplysning herom. Den fordeling af formuen, der foretages på selvangivelsen, vil kunne tillægges betydning som bevis på ejerforholdet, f.eks. i forbindelse med skilsmisse. Der vil dog være tale om en samlet bedømmelse, hvor andre holdepunkter for ejerforholdet kan tillægges afgørende betydning. Ordningen er således ikke selvkontrollerende. Særeje kan bl.a. stiftes ved ægtepagt (der skal tinglyses i personbogen), ved gavebrev eller ved testamente. I givet fald skulle det pålægges skatteyderne selv at oplyse om et eventuelt særeje. Skattemyndighederne har næppe muligheder for at kontrollere dette. Administrative og kontrolmæssige hensyn taler for at tillade overførsel af uudnyttet bundfradrag uden hensyn til, om der er tale om særeje eller fælleseje.

Papirløst samlevende kan ikke overføre et uudnyttet personfradrag eller en uudnyttet del af bundfradraget ved beregningen af 6 pct.'s-skatten til den anden ved indkomstskatteberegningen. Det vil derfor for-

mentlig være mest rimeligt, at der heller ikke skal kunne ske overførsel af uudnyttet bundfradrag ved formueskatteberegningen. Administrative grunde taler også herfor.

I en række andre lande gives der et større bundfradrag ved formueskatteberegningen, hvis der er ægtefælle og/eller børn. Der er således tale om sambeskatning. Hvis ægtefæller får hver ét bundfradrag, vil der være tale om et skridt på vejen til særbeskatning af ægtefæller.

5. Særregel for personer i uskiftet bo?

Udvalget har overvejet, om den ægtefælle, der sidder i uskiftet bo, skal have to bundfradrag ved formueskatteberegningen i stedet for ét. Begrundelsen skulle være, at den længstlevende ægtefælle i disse tilfælde fortsat besidder begge ægtefællers formue og beskattes af den. For at undgå formueskatteskærpselser som følge af den ene ægtefælles død kunne man derfor lade længstlevende ægtefælle have to bundfradrag. Man kunne navnlig tænke sig, at en højere formueskat i anledning af, at ægtefællen dør, ville vække kritik i de tilfælde, hvor boligen indgår i formuen med stor vægt.

Efter sin begrundelse skal en regel om to bundfradrag ved en ægtefælles død ikke gælde, når boet skiftes, og afdødes formue fordeles mellem dennes arvinger. Dette medfører, at den i uskiftet bo hensiddende ægtefælle ikke skal kunne "medtage" to bundfradrag i et nyt ægteskab, idet det uskiftede bo normalt skiftes ved indgåelse af nyt ægteskab.

Den skitserede regel kolliderer med sædvanlige "skat efter evne" betragtninger. Det vil være svært at forstå, at den, der skifter og derved - sammenlignet med den, der sidder i uskiftet bo - får den mindste formue, måske skal betale den højeste formueskat, fordi der kun skal gives ét bundfradrag. Det gælder ikke mindst i de tilfælde, hvor ægtefællen, der skifter, udtager boligen som en del af sin arv. Det kan ligele-

des være svært at forstå, at en enlig, der har været gift, skal stilles anderledes end en enlig, der aldrig har været gift. Derimod forekommer det rimeligt ud fra en evne betragtning, at en enlig, hvad enten denne er ugift, enke i uskiftet bo eller enke, der skifter, kun har ét bundfradrag, mens gifte har to bundfradrag.

Det er ikke teknisk muligt med rimelighed at sondre mellem skiftet og uskiftet bo, hvis der knytter sig væsentlige økonomiske fordele til det uskiftede bo. Sondringen kan nemlig omgås. Den ægtefælle, der ønsker at skifte, og som samtidig ønsker fordelene ved det uskiftede bo, kan vælge at sidde i uskiftet bo og samtidig yde gave eller lån til sine børn, der svarer til deres arv, det vil sige uden samtidigt afkald på arv. Hun kan også begynde med at skifte og skifte hver arving ud for f.eks. 9/10 af deres arv og derefter få resten udleveret til hendsiden i uskiftet bo.

Den ægtefælle, der ikke kan sidde i uskiftet bo, f.eks. fordi der er særeje i ægteskabet, eller fordi børnene er særbørn, der ikke vil give tilladelse til det uskiftede bo, vil på den anførte baggrund føle sig uretfærdigt behandlet.

Hvis den længstlevende ægtefælle er ung og kan forvente stigende formue, vil hun ofte vælge at skifte og få henstand med udbetaling af arv. Henstand kan gives selv for umyndige arvinger, hvis det f.eks. er nødvendigt for at bevare familiens bolig. Det vil sikkert vække kritik, hvis der opstår væsentlig forskellig formueskatteretlig behandling af denne situation og det uskiftede bo.

Derimod taler meget for at lade den ægtefælle, der hendsider i uskiftet bo, bevare 2 bundfradrag ved formueskatteberegningen i det år, hvor den anden ægtefælle dør, idet der er sket forskudsregistrering ud fra 2 bundfradrag, således at en eventuel restskat undgås.

6. Konklusion.

Det indgår i udvalgets overvejelser, at hver ægtefælle får et bundfradrag ved formueskatteberegningen, og at et uudnyttet bundfradrag hos den ene ægtefælle **kan** overføres til fradrag i den anden ægtefælles skattepligtige formue. Det indgår endvidere i udvalgets overvejelser, at en længstlevende ægtefælle, der sidder i uskiftet bo, bevarer 2 bundfradrag i det år, hvor den anden ægtefælle dør.

KAPITEL XIV.

Formueskat af båndlagte midler.

At en kapital er båndlagt betyder, at kapitalejeren ikke kan råde over kapitalen, så længe båndlæggelsen varer. Kapitalen er samtidig beskyttet mod kreditorfølgning. Rente og udbytte udbetales til kapitalejeren, som indkomstbeskattes af kapitalafkastet. Den båndlagte kapital medregnes ved opgørelsen af kapitalejerens skattepligtige formue og kan således give anledning til formueskat. Hvis formueskatten af den båndlagte kapital overstiger rente og udbytte af kapitalen, kan virkningen for den enkelte ejer af en formue bestående af bl.a. båndlagte midler i princippet blive, at den pågældende af sine frie midler må dække formueskatten på den båndlagte kapital.

Arvelovens § 63, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 1. september 1986, har følgende ordlyd:

"Justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, kan tillade, at der sker frigivelse af båndlagt arv, når det er en velfærdssag for arvingen".

Afgørelsen om frigivelse træffes af statsamtet med Familieretsdirektoratet som ankeinstans.

Der findes ingen samlet opgørelse af, hvor mange båndlagte formuer der eksisterer her i landet. Det kan heller ikke oplyses, hvor mange af de personer, som betaler formueskat, der ejer formuen helt eller delvist i form af båndlagte midler. På baggrund af de relativt få henvendelser, som Familieretsdirektoratet som ankeinstans modtager om frigivelse af båndlagt arv til betaling af formueskat, må det imidlertid antages, at det drejer sig om et ganske lille antal. Der findes ingen opgørelse af, hvor mange ansøgninger om frigivelse af

båndlagt arv til betaling af formueskat statsamterne modtager årligt.

Ved spørgsmål om frigivelse til betaling af formueskat har hidtil været lagt til grund, at den båndlagte kapital skal kunne hvile i sig selv. Hvis den indkomstskat, som svares af kapitalafkastet af den båndlagte formue, sammen med formueskatten overstiger kapitalafkastet, vil der således ske frigivelse af den båndlagte formue til betaling af det overskydende beløb.

Som det fremgår af Familieretsdirektoratets cirkulæreskrivelse af 23. november 1987 til statsamterne og de godkendte forvaltningsafdelinger, er den praksis, der hidtil har været ført på området, blevet lempet, således at den båndlagte kapital kan frigives med et beløb, som svarer til den forfaldne formueskat, der skal betales af den båndlagte kapital.

Beregningen af det beløb, der kan frigives til betaling af formueskat, foretages på grundlag af en årsopgørelse, og således at eventuelle ikke-båndlagte midler i videst muligt omfang henføres under det skattefrie grundbeløb for formueskat.

Den seneste lempelse af statsamternes frigivelsespraksis vil efter udvalgets opfattelse bevirke, at formueskatten ikke længere udgør et sådant særproblem for de kapitalejere, hvis formue helt eller delvist består af båndlagte midler, at det kan begrunde lovændringer. Som for andre kan formueskatten medføre, at formuens værdi reduceres over tiden. I denne forbindelse skal det nævnes, at der gælder særlige regler for placeringen af båndlagte midler. Dette indebærer, at kapital-ejeren ikke frit kan placere midlerne med henblik på at reducere formueskatten.

Behandling af ikke bosiddende:	Skattepligtig af fast ejendom for såvidt denne er skattepligtig. Satsen er 1 pct.
Generelt undtaget for beskatning:	Husholdnings- og personlige effekter Hovedpart af bankkonti Pensionsrettigheder Livsforsikringer Goodwill (generelt) Husdyrbesætning og landbrugsmaskiner m.v. Statsobligationer (normalt) Patenter og copyrights, hvis ikke anskaffet mod kompensation.
Værdiansættelse:	Generelt til markedsværdi Jord: Vurderingsretningslinier fra skatteadministrationen. Bygninger: Genanskaffelsesværdi. Landbrugsjord og skov: Baseret på gennemsnitligt netto udbytte, men altid undervurderet. Unoterede aktier: Baseret på aktiver, passiver og profitabilitet. Ejerboliger: 40 pct. reduktion dog max. 50.000 Finmark.
Inflationskorrektio- tion:	Ingen lovmæssig korrektion, men siden 1977 har man fulgt udviklingen i indkomstbeskatningen og trinnene er justeret i takt med udviklingen i forbrugerpriserne.

Holland

Skattepligt:	Personer.
Beskatningsenhed:	Familien, mand og kone (med mindre de lever hver for sig). Børn beskattes separat.
Bundfradrag:	Ugifte op til 27 år 56.000 Gylden. Ugifte over 27 år eller enlige forældre 80.000 Gylden. Gifte: 122.000 Gylden plus 7.000 Gylden for hvert afhængigt barn op til 18 år. Afhængigt studerende barn mellem 18 og 27 år 35.000 Gylden. Herudover kan grænserne variere for personer med lav indkomst eller pension.
Skattesatser:	0,8 pct.
Loft og gulv for beskatning:	Indkomstskat og formueskat kan højst andrage 80 pct. af skattepligtig indkomst.
Behandling af ikke bosiddende:	Skattepligtig af fast ejendom og forretningsaktiver i Holland.
Generelt undtaget for beskatning:	Følgende aktiver, hvis de ikke er en del af aktiverne i en forretning. Husholdnings- og personlige genstande. Smykker (under 6.500 Gylden). Kunstværker og værker af videnskabelig værdi. Pensionsrettigheder, livsforsikringer m. v. Uhøstede afgrøder. Undtagelse for formue i egen virksomhed: Op.til 117.000 Gylden 100 pct. undtagelse. Over 117.000 Gylden, 117.000

Gylden plus 40 pct. af det overskydende op til 521.000 Gylden. (Gælder også ved salg af virksomhed og ved besiddelse af en betydelig aktiepost i et Hollandsk selskab).

Værdiansættelse: Generelt markedsværdi.
Speciel værdiansættelse af:
Unoterede aktier.
Selskaber (ikke aktieselskaber) værdisat som "going concern".
Livsforsikringer med engangsudbetaling.
Visse herregårde (værdisat til 1/4 eller i visse tilfælde 2/3 af fuld værdi).
Annuiteter ((løbende ydelser) reduceret værdiansættelse når ejeren er over 65 år).
Brugsret: 80 pct. af værdi på åbent marked
Ejerbolig: 60 pct. af markedsværdien.

Inflationskorrektio- Grænser og undtagelser justeret i takt
tion: med udviklingen i forbrugerpriser.

Norge

Skattepligt: Personer og selskaber.

Beskatningsenhed: Familien, mand, kone og mindreårige børn.

Bundfradrag: Enlige: 120.000 N.kr.
Gifte: 150.000 N.kr.
Selskaber: 10.000 N.kr.

Skattesatser: For beløb over grænse

Sats pct.	Enlig kr.	Gift. kr.
0,2	af de første 115.000	110.000
0,6	af de næste 235.000	240.000
0,9	af de næste 355.000	355.000
1,3	af overskydende	

Herudover pålægges af lokale myndigheder en formueskat på 1 pct. af formue over 60.000 N.kr. (samme grænse for enlige og gifte).
Selskaber betaler 0,3 pct. til staten.

Loft og gulv for beskatning: Indkomstskat og formueskat kan højst andrage 80 pct. af skattepligtig indkomst.

Behandling af ikke bosiddende: Skattepligtige af aktiver i Norge.

Generelt undtaget for beskatning: Ejendom i udlandet.
Husholdningseffekter, smykker, kunstværker, samlinger og både op til en værdi af 40.000 N.kr.
Bankkonti op til 30.000 N.kr. for enlige, eller 60.000 N.kr. for gifte.

Pensionsrettigheder og annuiteter (løbende ydelser).
Livsforsikringer under 50.000 N.kr. for enlige eller 100.000 N.kr. for gifte.
Patenter, copyrights hvis ikke anskaffet mod kompensation.
Goodwill.

Værdiansættelse: Generelt til markedsværdi.
Ejerboliger værdisættes væsentligt lavere end markedsværdi.
Unoterede aktier vurderes til halvdelen af likvidationsværdien.
Ikke-aktieselskaber værdisættes til summen af de enkelte aktiver.
Skove m.v. efter afkast.
Biler til en andel af anskaffelsespri- sen (faldende med bilens alder).

Inflationskorrek- Ingen lovmæssig korrektion, men hyppige
tion: ændringer har mere end korrigeret for
inflation.

Spanien

Skattepligt: Personer (samt visse organisationer).

Beskatningsenhed: Familien, mand, kone og afhængige børn.

Bundfradrag: Enlig: 6.000.000 Pesetas.
Gift: 9.000.000 Pesetas.
Børn under 25 år: 750.000 Pesetas.
Handicappede børn: 1.500.000 Pesetas.

Skattesatser: Af skattepligtige beløb over bundgrænsen betales:

Skattepligtigt beløb mill. pesetas	Skattesats pet.
0 - 25	0,20
25 - 50	0,30
50 - 100	0,45
100 - 250	0,65
250 - 500	0,85
500 - 1.000	1,10
1.000 - 1.500	1,35
1.500 - 2.500	1,70
over 2.500	2,00

Loft og gulv for beskating: Indkomst- og formueskat kan højst udgøre 70 pct. af skattepligtig indkomst (kun den del af formuen, der afkaster skattepligtig indkomst, medregnes).

Behandling af ikke bosiddende: Skattepligtig af ejendom i Spanien.

Generelt undtaget for beskating: Arvegods.
Aktiver i landlige områder i katastrofe zoner.
Pensionsmidler og rettigheder.

Værdiansættelse: Officielle værdier eller markedsværdier.

Inflationskorrektion: Ingen lovmæssig korrektion.

Sverige

Skattepligt:	Personer, udenlandske selskaber, familie fonde og andre enheder.												
Beskatningsenhed:	Familien, mand, kone og mindreårige børn.												
Bundfradrag:	400.000 S.kr. for personer, 25.000 S.kr. for andre.												
Skattesatser:	Af skattepligtige beløb over bundgrænsen betales: <table><tr><th>Skattepligtigt beløb</th><th>Skattesats</th></tr><tr><td>S.kr.</td><td>pct.</td></tr><tr><td>Første 200.000</td><td>1,5</td></tr><tr><td>Næste 200.000</td><td>2,0</td></tr><tr><td>Næste 1.000.000</td><td>2,5</td></tr><tr><td>Herover</td><td>3,0</td></tr></table>	Skattepligtigt beløb	Skattesats	S.kr.	pct.	Første 200.000	1,5	Næste 200.000	2,0	Næste 1.000.000	2,5	Herover	3,0
Skattepligtigt beløb	Skattesats												
S.kr.	pct.												
Første 200.000	1,5												
Næste 200.000	2,0												
Næste 1.000.000	2,5												
Herover	3,0												
Loft og gulv for beskatning:	Indkomst- og formueskat kan højst udgøre 75 pct. af de første 351.000 S.kr. i skattepligtig indkomst og 80 pct. af resten.												
Behandling af ikke bosiddende:	Skattepligtig af ejendom og forretningsaktiver i Sverige.												
Generelt undtaget for beskatning:	Husholdnings- og personlige effekter. Kunstværker og samlinger. Pensionsrettigheder og pensionsagtige annuiteter. Goodwill. Smykker, biler og både undtaget hvis dens totale værdi er mindre end 1.000 S.kr.												
Værdiansættelse:	Generelt til markedsværdi. Ejendom til 75 pct. af vurderingen.												

Specielle og favorable regler for landbrug, skovbrug og aktier.

Inflationskorrekt
tion:

Ingen lovmæssig korrektion.

V. Tyskland

Skattepligt:	Personer og selskaber.
Beskatningsenhed:	Familien, mand, kone og afhængige børn.
Bundfradrag:	Ugift: 70.000 D-mark Gift: 140.000 D-mark plus 70.000 D-mark pr. barn. Selskaber: 20.000 D-mark.
Skattesatser:	Personer: 0,5 pct. af skattepligtig formue. Selskaber: 0,6 pct. af skattepligtig formue.
Loft og gulv for beskatning:	Ingen.
Behandling af ikke bosiddende:	Skattepligtig af fast ejendom og forretningsaktiver.
Generelt undtaget for beskatning:	Husholdnings- og personlige effekter. Smykker, biler og både under en vis værdi. Pensionsrettigheder. Opsparing og livsforsikringer op til 10.000 DM pr. familiemedlem. Kunstværker til en værdi af under 20.000 DM. Fuld undtagelse for kunstværker anskaffet mens kunstneren er i live. Historiske huse, kunstsamlinger etc. kan fritages helt. Formue i forretning er skattefri op til 125.000 DM, det overskydende medregnes til 75 pct. af værdien.
Værdiansættelse:	Generelt markedsværdi; vurdering uændret

i tre år medmindre formuen ændrer sig væsentligt.

Fast ejendom: Officiel vurdering hver 6. år dog sidst i 1964. Der er dog sket regulering af værdierne siden.

Livsforsikringer: Forfaldsbeløb eller 2/3 af præmien.

Unoterede aktier: Baseret på aktiver og indtjening.

Inflationskorrek-
tion:

Ingen.

BILAG B.

Konsekvensberegninger af ændringer i formueskatten.

I. Gældende regler.

Efter gældende regler er formueskattesatsen 2,2% og bundfradraget 1.329.900 kr. i 1988 og 1.278.700 kr. i 1987. Ægtepar har kun et bundfradrag.

Provenuet af formueskatten skønnes i 1987 til ca. 1,8 mia. kr., og ca. 90.000 familier skønnes at betale formueskat.

Formueskatteloftet på 78% reducerer den betalte formue- og indkomstskat til staten med omkring 1/4, således at (brutto)formueskatten før nedslag for formueskatteloftet andrager ca. 2,3 mia. kr.

Ca. 6.000 familier skønnes at være omfattet af formueskatteloftet i 1987.

Formueskatteyderne skønnes i 1987 af fordele sig således efter størrelsen af den skattepligtige formue.

Tabel 1. Formueskatteydere i 1987 fordelt efter størrelsen af den samlede skattepligtige formue¹⁾.

Skattepligtig formue	Ægtepar		Enlige		Alle	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Mill kr.						
1,3 ²⁾ -1,5	19.300	32	9.500	32	28.800	32
1,5-2,0	20.000	33	10.100	34	30.100	33
2,0-3,0	12.800	21	6.100	21	18.900	21
3,0-5,0	4.900	8	2.300	8	7.200	8
5,0-7,5	1.800	3	900	3	2.700	3
7,5-10,0	700	1	100	-	800	1
10,0-20,0	800	1	400	1	1.200	1
over 20,0	300	1	200	1	500	1
I alt	60.600	100	29.600	100	90.200	100

' Opgjort efter gældende regler, d.v.s. incl. formuen under bundgrænsen og efter nedslag for fysiske erhvervsaktiver.

2) 1.278.700 kr.

Ca. 86% af alle formueskatteydere skønnes at have en skattepligtig formue på under 3 mill. kr., ca. 12% mellem 3 og 10 mill. kr. og ca. 2% over 10 mill. kr.

II. Eksempler på ændringer af formueskatten.

Med udgangspunkt i udvalgsflertallets konklusion er dimensioneret følgende modeller til ændring af formueskatten.

	Model 1	Model 2	Model 3
1. Formueskattesats	0,5%	1%	1%
2. Bundfradrag: Enlige, kr.	1,5 mill.	1,5 mill.	1,5 mill.
Ægtepar, kr. *	2x1,5 mill.	2x1,5 mill.	2x1,5 mill.
3. Formueskatteloft	Nej	Ja ¹⁾	Ja ¹⁾
4. Nedslag for fysiske erhvervsaktiver	Nej	Nej	Ja ²⁾

* Med overførsel af udnyttet bundfradrag mellem ægtefællerne.
) Jfr. appendiks D.

2) Ændret nedslagsberegning som beskrevet i appendiks G.

De provenu- og fordelingsmæssige virkninger af de 3 modeller er belyst nedenfor.

Den skitserede ændring og forenkling af formueskatteloftet er nærmere beskrevet i appendiks D til bilag B. Ideen i den ændrede udformning af formueskatteloftet er, at formueskatten lempes, når den skattepligtige indkomst er særlig lav i forhold til den skattepligtige formue, og at den gældende regel om nedslag i statsindkomstskatterne bortfalder. Til gengæld forøges nedslaget i formueskatten.

III. Provenu- og fordelingsmæssige virkninger af de 3 modeller til ændring af formueskatten.

1. Provenuvi rkning.

Sammenligningsgrundlaget for de provenumæssige virkninger af modellerne er det gældende regelsæt for 1987, hvor formueskatteprovenuet skønnes til ca. 1,8 mia. kr. (alle skøn i 1987-niveau).

Med hensyn til nedslaget for de fysiske **erhvervs**-aktiver bygger modelberegningerne på gennemsnitsbetragtninger over fordelingen af erhvervsaktiverne hos grupperne 1) landmænd og 2) øvrige selvstændige. Beregningerne opfanger derfor ikke den spredning i værdien af aktiverne, der må formodes at være hos de selvstæn-

dige. Det har ikke været muligt at beregne virkningen af det særlige (store) nedslag for skovejere.

Tabel 2. Provenuvirkning.

	Model 1	Model 2	Model 3
	_____mill. kr. _____		
1. Nedsat formueskattesats	- 1.240	- 830	- 830
2. Bundfradrag	- 220	- 430	- 430
3. Formueskatteloft	35	0	0
4. Nedslag for fysiske erhvervsaktiver	45	60	20
5. I alt	- 1.380	-1.200	-1.240
6. Antal familier med formueskat, ca.	33.000	33.000	30.000

Provenuvirkningerne er beregnet i den viste rækkefølge, d.v.s. først er satsen sænket, derefter er bundfradragene forhøjet og fordoblet for ægtepar, dernæst er formueskatteloftet ophævet/ændret og endelig er nedslaget for fysiske erhvervsaktiver ophævet/ændret.

Den isolerede virkning - set i forhold til gældende regler - af at forhøje bundfradragene til 1,5 mill. kr. og give ægtepar dobbelt bundfradrag skønnes til et provenutab på ca. 900 mill. kr.

Modellerne reducerer antallet af familier (ægtepar/enlige), der skal betale formueskat, fra skønsmæssigt ca. 90.000 familier til ca. 30-35.000 familier. Bortfald eller den ændrede beregning af nedslag for fysiske erhvervsaktiver skønnes at bringe henholdsvis ca. 1.200 og ca. 300 erhvervsdrivende, der ikke betaler formueskat efter gældende regler, ind under formuebe-

skatning. (Disse sidstnævnte skøn er behæftet med stor usikkerhed).

2. Fordelingsmæssige virkninger.

Analyserne er gennemført på lovmodellen på grundlag af et udsnit på 3 pct. af befolkningen svarende til ca. 100.000 familier, hvoraf 3.000 er formueskatteydere efter gældende 1987-regler. Den beskedne population bevirker, at fordelingsresultaterne er behæftet med en vis usikkerhed, specielt i intervaller med få observationer.

For de 3 modeller er beregnet følgende fordelingsvirkninger, der er vist i appendiks A-C:

Tabel 1.1.-1.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat fordelt efter den skattepligtige formues størrelse.

Tabel 2.1.-2.3. Gennemsnitlige skattelettelser og skattestigninger.

Tabel 3.1.-3.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat fordelt på socioøkonomiske grupper.

Tabel 4.1.-4.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat fordelt på aldersklasser.

Tabel 5.1.-5.3. Antal formueskatteydere i forskellige socioøkonomiske grupper.

Tabel 6.1.-6.3. Samlet formueskat fordelt efter socioøkonomiske grupper.

Det gennemgående træk ved alle 3 modeller er lettelser i formueskatten på gennemsnitlig ca. 15.000 kr. for ægtepar og ca. 10.000 kr. for enlige, men med betydelig spredning i de enkelte intervaller.

For godt halvdelen af formueskatteyderne vil lettelsen være på op til 10.000 kr., ca. 25 pct. får lettelser på 10.000 kr.-25.000 kr. og 15-20 pct. lettelser over 25.000 kr.

Skønsmæssigt 1.000-3.000 familier eller 2-3 pct. får forøget deres skat, heraf skønsmæssigt 4-500 fami-

lier med over 10.000 kr. Det skyldes bortfald af skatte-loft og/eller nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

I model 1 og 2 medfører bortfaldet af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver, at skønsmæssigt ca. 1.200 familier, der ikke betaler formueskat efter gældende regler, kommer ind under formuebeskatningen, hvoraf ca. 1.000 skønnes at være ugifte landmænd. Deres samlede formueskat skønnes til ca. 1-2 mill. kr. eller gennemsnitligt ca. 1.000-2.000 kr.

Den ændrede beregningsmetode af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver i model 3 skønnes at bringe ca. 300 nye erhvervsdrivende ind under formueskatten med et samlet formueskattebeløb på ca. 1 mill. kr., eller gennemsnitligt ca. 3.000 kr.

Lettelserne for de mindre og mellemstore formuer er størst i model 1 i kraft af den lave sats og bort-faldet af skatte-loftet.

Ændringerne i den samlede skat for de største for-muer skal ses i lyset af, at disse formueejere typisk vil være omfattet af det gældende formueskatteloft, så-ledes at den reelle formueskatteprocent er omkring 1 eller derunder.

Der er tendens til, at skattelettelserne gennem-gående er lidt større for aldersklasserne over 65 år.

For de selvstændige erhvervsdrivende lettes for-mueskatten med omkring 400-500 mill. kr. eller over 2/3. Antallet af erhvervsdrivende, der skal betale for-mueskat, skønnes at gå ned fra ca. 30.000 familier til ca. 10-13.000.

Det må understreges, at analyserne er forbundet med stor usikkerhed som følge af det beskedne grundma-teriale.

BILAG B.

APPENDIKS A.

Tabel 1.1-6.1.

Fordelingsmæssige virkninger af model 1.

- Model 1;**
1. Formueskattesats = 0,5 pct.
 2. Bundfradrag: Enlige = 1,5 mill. kr.
Ægtepar= 2x1,5mill.kr.
 3. Formueskatteloftet ophævet
 4. Nedslag for fysiske erhvervsaktiver ophævet.

Tabel 1.1. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 1. 1987.

Skattepligtig formue efter gældende regler.	Antal	Ægtepar			Antal	Enlige		
		Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 1	Ændring i skat efter model 1		Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 1	Ændring i skat efter model 1
Mill. kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
under 1,3 ²⁾	50	0	2.350	2.350	1.150	0	800	800
1,3-1,5	19.300	2.270	0	- 2.270	9.500	2.240	180	- 2.060
1,5-2,0	20.000	9.530	30	- 9.490	10.100	9.660	1.560	- 8.090
2,0-3,0	12.800	24.100	380	- 23.670	6.100	24.060	5.180	- 18.880
3,0-5,0	4.900	51.220	5.100	- 45.890	2.300	50.170	11.570	- 38.480
5,0-7,5	1.800	83.550	16.620	- 63.810	900	82.330	24.120	- 56.910
7,5-10,0	700	101.750	32.690	- 65.160	100	106.560	34.940	- 68.760
10,0-20,0	800	155.450	53.250	- 92.190	400	171.160	78.360	- 75.730
over 20,0	300	421.630	238.120	26.230	200	235.190	138.040	- 5.890
I alt	60.650	20.620	3.140	- 16.210	30.750	18.760	5.100	- 12.910

⚡ = skattelettelse.

- Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ophævelse af formueskatteloftet.
- 2) 1.278.700 kr. Formueskatteyderne i dette interval er nye som følge af bortfaldet af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Tabel 2.1. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 1. 1987.

<u>Skattelettelse</u>	;		<u>Ægtepar</u>	<u>Enlige</u>	
kr.			Antal	Pct.	Antal Pct.
over 200.000			25		50 -
100.000-200.000			525	1	100
50.000-100.000			3.400	6	1.200 4
25.000- 50.000			8.700	14	3.050 10
10.000- 25.000			16.300	27	7.650 25
5.000- 10.000			11.400	19	6.700 22
0- 5.000			19.750	32	10.300 33
I alt			60.100	99	29.050 94

<u>Skattestigning:</u>		<u>Ægtepar</u>		<u>Enlige</u>		<u>Heraf nye ægtepar</u>		<u>Heraf nye enlige</u>	
kr.		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal		Antal	
1-	1.000	25	-	1.100	4	0		900	
1.000-	5.000	125	-	450	2	50		250	
5.000-	10.000	25		0	-	0		0	
10.000-	25.000	200		50	-	0		0	
25.000-	50.000	50	-	50	-	0		0	
50.000-	100.000	25	-	50	-	0		0	
over	100.000	100		0	-	0		0	
I alt		550	1	1.700	6	50		1.150	

**Tabel 3.1. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 1 for socioøkonomiske grupper. 1987.**

Socioøkonomisk gruppe	Ægtepar				Enlige			
	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring
		efter	efter	i skat		efter	efter	i skat
		gældende	model 1	efter		gældende	model 1	efter
		regler		model 1		regler		model 1
		kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.
Landmænd ²⁾	11.050	17.190	2.980	- 13.100	3.750	11.960	6.670	- 4.460
Andre selvst. ³⁾	12.600	22.730	3.150	- 19.470	3.400	28.800	9.600	- 17.760
Direktører og overordnede funktionærer ⁴⁾	11.000	26.190	5.100	- 17.740	2.250	21.720	5.060	- 16.140
Øvrige lønmod- tagere	13.150	17.280	2.140	- 14.600	5.300	19.050	5.180	- 12.260
Pensionister	11.250	21.450	2.780	- 16.950	14.550	18.080	3.820	- 13.910
Ude af erhverv	1.600	11.400	1.490	- 9.830	1.500	14.050	3.010	- 10.790
I alt	60.650	20.620	3.140	- 16.210	30.750	18.760	5.100	- 12.910

Omfatter **også** ændring i statsskatten som følge af ophævelsen af formueskatteløftet.

- 2)
Incl. 50 ægtepar og 1.000 enlige nye formueskatteydere.
- 3)
Incl. 150 enlige nye formueskatteydere.
- 4)
Omfatter **også** hovedaktionærer.

Tabel 4.1. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 1 for forskellige aldersklasser. 1987.

<u>Alder</u>	<u>Ægtepar</u>			<u>Enlige</u>			
	<u>Antal</u>	<u>Formueskat</u>	<u>Formueskat</u>	<u>Antal</u>	<u>Formueskat</u>	<u>Formueskat</u>	
	<u>efter</u>	<u>efter</u>	<u>Ændring</u>	<u>efter</u>	<u>efter</u>	<u>Ændring</u>	
	<u>gældende</u>	<u>model 1</u>	<u>i skat</u>	<u>gældende</u>	<u>model 1</u>	<u>i skat</u>	
	<u>regler</u>		<u>model 1</u>	<u>regler</u>		<u>model 1</u>	
	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>	<u>kr.</u>	
< 45 år	8.500	25.150	6.790	- 14.230	3.400	25.250	10.180 - 11.540
45 år-55 år	12.300	19.780	2.470	- 16.700	3.500	17.300	4.920 - 12.110
55 år-65 år	18.050	17.350	2.110	- 14.760	6.750	16.480	4.560 - 11.200
65 år-75 år	16.450	22.500	3.370	- 17.540	9.350	17.830	4.000 - 13.790
> 75 år	<u>5.350</u>	<u>20.660</u>	<u>1.660</u>	<u>- 19.000</u>	<u>7.750</u>	<u>19.700</u>	<u>4.750</u> - <u>14.300</u>
I alt	60.650	20.620	3.140	- 16.210	30.750	18.760	5.100 - 12.910

Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ophævelsen af formueskatteløftet.

Tabel 5.1. Formueskatteydere fordelt efter socioøkon-
omiske grupper efter gældende regler og mo-
del 1. 1987.

<u>Socioøkonomisk</u> <u>gruppe</u>	<u>Ægtepar</u>			<u>Enlige</u>			<u>Antal ialt</u> <u>efter</u> <u>model 1</u>
	<u>Antal</u>	<u>Antal</u>	<u>Nedgang</u>	<u>Antal</u>	<u>Antal</u>	<u>Nedgang</u>	
	<u>efter</u>	<u>efter</u>		<u>efter</u>	<u>efter</u>		
	<u>gældende</u>	<u>model 1</u>		<u>gældende</u>	<u>model 1</u>		
	<u>regler</u>			<u>regler</u>			
	<u>(1)</u>	<u>(2)</u>	<u>(3)</u>	<u>(4)</u>	<u>(5)</u>	<u>(6)</u>	<u>(7)</u>
Landmænd	11.000	2.400	8.600	2.750	3.750	- 1.000	6.150
Andre selvstændige	12.600	3.050	9.550	3.250	3.300	- 50	6.350
Direktører og overordnede							
funktionærer	11.000	1.800	9.200	2.250	1.550	700	3.350
Øvrige lønmodtagere	13.150	1.500	11.650	5.300	3.500	1.800	5.000
Pensionister	11.250	1.800	9.450	14.550	9.600	4.950	11.400
Ude af erhverv	<u>1.600</u>	<u>50</u>	<u>1.550</u>	<u>1.500</u>	<u>900</u>	<u>600</u>	<u>950</u>
I alt	60.600	10.600	50.000	29.600	22.600	7.000	33.200

Tabel 6.1. Samlet formueskat efter gældende regler og
efter model 1 fordelt efter socioøkonomiske
grupper. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Formueskat		
	Gældende regler '	Model 1	Nedgang
	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.
Landmænd	220	60	160
Andre Selvstændige	380	70	310
Direktører og overordende funktionærer	300	65	235
Øvrige lønmodtagere	300	55	245
Pensionister	480	85	395
Ude af erhverv	40	5	35
I alt	1.720	340	1.380

' Efter nedslag i statsskat.

BILAG B.

APPENDIKS B.

Tabel 1.2-6.2.

Fordelingsrøeasiqe virkninger af model 2.

- Model 2:**
1. Formueskattesats = 1,0 pct.
 2. Bundfradrag: Enlige = 1,5 mill. kr.
Ægtepar=2x1,5 mill.kr.
 3. Formueskatteloft ændret til en lempelsesregel i formueskatten.
 4. Nedslag for fysiske **erhvervs-**aktiver ophævet.

Tabel 1.2. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 1. 1987.

Skattepligtig formue efter gældende regler.	Antal	Ægtepar		Ændring i skat efter model 2	Antal	Enlige		Ændring i skat efter .. model 2
		Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 2			Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 2	
Mill. kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
under 1,3 ²⁾	50	0	4.700	4.700	1.150	0	1.500	1.500
1,3-1,5	19.300	2.270	0	- 2.270	9.500	2.240	370	- 1.870
1,5-2,0	20.000	9.530	20	- 9.500	10.100	9.660	3.060	- 6.580
2,0-3,0	12.800	24.100	600	- 23.450	6.100	24.060	9.720	- 14.340
3,0-5,0	4.900	51.220	10.060	- 40.930	2.300	50.170	21.300	- 28.760
5,0-7,5	1.800	83.550	31.840	- 48.580	900	82.330	38.900	- 42.120
7,5-10,0	700	101.750	57.000	- 40.850	100	106.560	48.950	- 54.760
10,0-20,0	800	155.450	92.930	- 52.520	400	171.160	98.770	- 55.310
over 20,0	300	421.630	211.130	760	200	235.190	144.160	220
I alt	60.650	20.620	4.680	- 14.670	30.750	18.760	8.110	- 9.900

f = skattelettelse.

Omfatter **også** ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatteløftet.

2)

1.278.700 kr. Formueskatteyderne i dette interval er nye som følge af bortfaldet af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Tabel 2.2. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 2. 1987.

Skattelettelse :		Ægtepar		Enlige	
kr.		Antal	Pct.	Antal	Pct.
over	100.000	300	-	100	
50.000-	100.000	2.300	4	450	2
25.000-	50.000	9.350	15	2.400	8
10.000-	25.000	16.800	28	6.900	22
5.000-	10.000	11.550	19	8.000	26
0-	5.000	19.750	33	10.850	35
I alt		60.050	99	28.700	93

Skattestigning:		Ægtepar		Enlige		Heraf nye	Heraf nye
kr.		Antal	Pct.	Antal	Pct.	ægtepar	enlige
1-	1.000	0	-	1.200	4	0	750
1.000-	5.000	125	-	500	2	50	250
5.000-	10.000	125	-	275	1	0	150
10.000-	25.000	125		50	-	0	0
25.000-	50.000	100	-	25	-	0	0
50.000-	100.000	25	-	0	-	0	0
over	100.000	100	-	0	-	C)	0
I alt		600	1	2.050	7	50	1.150

Tabel 3.2. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 2 for socioøkonomiske grupper. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Ægtepar				Enlige			
	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring
		efter	efter	i skat		efter	efter	i skat
		gældende	model 2	efter		gældende	model 2	efter
		regler		model 2		regler		model 2
		kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.
Landmænd ²⁾	11.050	17.190	3.830	- 12.250	3.750	11.960	8.020	- 3.110
Andre selvst. ³⁾	12.600	22.730	5.560	- 17.050	3.400	28.800	15.530	- 11.850
Direktører og overordnede funktionærer ⁴⁾	11.000	26.190	6.900	- 15.940	2.250	21.720	8.900	- 12.300
Øvrige lønmod- tagere	13.150	17.280	3.590	- 13.150	5.300	19.050	8.010	- 9.430
Pensionister	11.250	21.450	4.040	- 15.680	14.550	18.080	6.670	- 11.060
Ude af erhverv	1.600	11.400	1.850	- 9.470	1.500	14.050	4.550	- 9.250
I alt	60.650	20.620	4.680	- 14.670	30.750	18.760	8.110	- 9.900

Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatteløftet.

2)

Incl. 50 ægtepar og 1.000 enlige nye formueskatteydere.

3)

Incl. 150 enlige nye formueskatteydere.

Omfatter også hovedaktionærer.

Tabel 4.2. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 2 for forskellige aldersklasser. 1987.

Alder	Ægtepar				Enlige			
	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring
		efter	efter	i skat		efter	efter	i skat
		gældende	model 2	efter		gældende	model 2	efter
	regler			mode 1 2	regler			mode 1 2
		kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.
< 45 år	8.500	25.150	8.740	- 12.280	3.400	25.250	12.700	- 9.020
45 år-55 år	12.300	19.780	4.420	- 14.750	3.500	17.300	8.550	- 8.480
55 år-65 år	18.050	17.350	3.200	- 13.660	6.750	16.480	7.200	- 8.560
65 år-75 år	16.450	22.500	4.850	- 16.070	9.350	17.830	7.070	- 10.720
≥ 75 år	5.350	20.660	3.310	- 17.350	7.750	19.700	7.950	- 11.100
I alt	60.650	20.620	4.680	- 14.670	30.750	18.760	8.110	- 9.900

Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatteløftet.

Tabel 5.2. Formueskatteydere fordelt efter socioøkonomiske grupper efter gældende regler og model 2. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Ægtepar			Enlige			Antal ialt efter model 2
	Antal	Antal	Nedgang	Antal	Antal	Nedgang	
	efter	efter		efter	efter		
	gældende	model 2		gældende	model 2		
	regler			regler			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Landmænd	11.000	2.400	8.600	2.750	3.750	- 1.000	6.150
Andre selvstændige	12.600	3.050	9.550	3.250	3.300	- 50	6.350
Direktører og overordnede funktionærer	11.000	1.800	9.200	2.250	1.550	700	3.350
Øvrige lønmodtagere	13.150	1.500	11.650	5.300	3.500	1.800	5.000
Pensionister	11.250	1.800	9.450	14.550	9.600	4.950	11.400
Ude af erhverv	<u>1.600</u>	<u>50</u>	<u>1.550</u>	<u>1.500</u>	<u>900</u>	<u>600</u>	<u>950</u>
I alt	<u>60.600</u>	<u>10.600</u>	<u>50.000</u>	<u>29.600</u>	<u>22.600</u>	<u>7.000</u>	<u>33.200</u>

Tabel 6.2. Samlet formueskat efter gældende regler og
efter model 2 fordelt efter socioøkonomiske
grupper. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Formueskat		
	Gældende regler ' /	Model 2	Nedgang
	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.
Landmænd	220	70	150
Andre Selvstændige	380	120	260
Direktører og overordnede funktionærer	300	90	210
Øvrige lønmodtagere	300	90	210
Pensionister	480	140	340
Ude af erhverv	40	10	30
<u>I alt</u>	<u>1.720</u>	<u>520</u>	<u>1.200</u>

' / Efter nedslag i statsskat.

BILAG B.

APPENDIKS C.

Tabel 1.3-6.3.

Fordelingsmæssige virkninger af model 3.

- Model 3:**
1. Formueskattesats = 1 pct.
 2. Bundfradrag: Enlige = 1,5 mill. kr.
Ægtepar = 2x1,5 mill.kr.
 3. Formueskatteloftet ændret til en lempelsesregel i formueskatten.
 4. Nedslag for fysiske erhvervsaktiver bevaret, men med ændret nedslagsberegning.

Tabel 1.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 3. 1987.

Skattepligtig formue efter gældende reg- ler.	Antal	Ægtepar			Antal	Enlige		
		Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 3	Ændring i skat efter model 3		Formueskat efter gældende regler	Formueskat efter model 3	Ændring i skat efter .. model 3
Mill. kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
under 1,3 ²⁾	50	0	2.200	2.200	250	0	2.620	2.620
1,3-1,5	19.300	2.270	0	- 2.270	9.500	2.240	80	- 2.160
1,5-2,0	20.000	9.530	20	- 9.510	10.100	9.660	2.450	- 7.200
2,0-3,0	12.800	24.100	180	- 23.870	6.100	24.060	8.980	- 15.080
3,0-5,0	4.900	51.220	7.880	- 43.110	2.300	50.170	20.320	- 29.730
5,0-7,5	1.800	83.550	29.680	- 50.750	900	82.330	37.830	- 43.200
7,5-10,0	700	101.750	52.980	- 44.870	100	106.560	48.940	- 54.760
10,0-20,0	800	155.450	89.420	- 56.020	400	171.160	93.290	- 60.790
over 20,0	300	421.630	208.250	3.640	200	235.190	142.400	1.540
I alt	60.650	20.620	4.250	- 15.100	29.850	19.350	7.680	- 10.900

t = skattelettelse.

Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatteloftet.

2)

1.278.700 kr. Formueskatteyderne i dette interval er nye som følge af den ændrede be-
regning af nedslaget for fysiske erhvervsaktiver.

Tabel 2.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 3. 1987.

<u>Skattelettelse :</u>		<u>Ægtepar</u>		<u>Enlige</u>	
kr.		Antal	Pct.	Antal	Pct.
over	100.000	350	1	100	
50.000-	100.000	2.600	4	550	2
25.000-	50.000	9.450	15	2.450	8
10.000-	25.000	16.350	27	7.350	25
5.000-	10.000	11.500	19	8.700	29
0-	5.000	19.850	33	10.150	34
I alt		60.100	99	29.300	98

<u>Skattebetaling:</u>		<u>Ægtepar</u>		<u>Enlige</u>		<u>Heraf nye</u>		<u>Heraf nye</u>	
kr.		Antal	Pct.	Antal	Pct.	<u>ægtepar</u>		<u>enlige</u>	
						Antal		Antal	
1-	1.000	0	-	100		0		50	
1.000-	5.000	100	-	250	1	50		200	
5.000-	10.000	125	-	125	10			0	
10.000-	25.000	100		50	-	0		0	
25.000-	50.000	100		25	-	0		0	
50.000-	100.000	25		0	-	0		0	
over	100.000	100	-	0		0		0	
I alt		550	1	550	2	50		250	

Tabel 3.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter
model 3 for socioøkonomiske grupper. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Ægtepar				Enlige			
	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring
		efter	efter	i skat		efter	efter	i skat
		gældende	model 3	efter		gældende	model 3	efter
		regler		model 3		regler		model 3
		kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.
Landmænd ²⁵	11.050	17.190	2.690	- 13.390	2.950	15.260	6.650	- 7.560
Andre selvst. ³⁾	12.600	22.730	4.480	- 18.130	3.300	29.910	13.140	- 15.280
Direktører og overordnede funktionærer ⁴⁾	11.000	26.190	6.900	- 15.930	2.250	21.720	8.900	- 12.300
Øvrige lønmod- tagere	13.150	17.280	3.590	- 13.150	5.300	19.050	8.010	- 9.430
Pensionister	11.250	21.450	4.440	- 15.680	14.550	18.080	6.670	- 11.060
Ude af erhverv	<u>1.600</u>	<u>11.400</u>	<u>1.850</u>	- <u>9.470</u>	<u>1.500</u>	<u>14.050</u>	<u>4.550</u>	- <u>9.250</u>
I alt	60.650	20.620	4.250	- 15.100	29.850	19.350	7.680	- 10.900

- 2) Omfatter **også** ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatteløftet.
Incl. 50 ægtepar og 200 enlige nye formueskatteydere.
Incl. 50 enlige nye formueskatteydere.
- 4) •
Omfatter **også** hovedaktionærer.

Tabel 4.3. Gennemsnitlig ændring i samlet skat efter model 3 for forskellige aldersklasser. 1987.

Alder	Ægtepar				Enlige			
	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring	Antal	Formueskat	Formueskat	Ændring
		efter	efter	i skat		efter	efter	i skat
		gældende	model 3	efter		gældende	model 3	efter
		regler		model 3		regler		model 3
		kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.
< 45 år	8.500	25.150	8.430	- 12.590	3.200	26.480	12.340	- 10.430
45 år-55 år	12.300	19.780	3.870	- 15.310	3.250	18.640	7.910	- 10.430
55 år-65 år	18.050	17.350	2.670	- 14.190	6.650	16.710	6.440	- 9.530
65 år-75 år	16.450	22.500	4.510	- 16.410	9.000	18.500	6.860	- 11.610
> 75 år	5.350	20.660	3.000	- 17.660	7.650	19.950	7.650	- 11.620
I alt	60.650	20.620	4.250	- 15.100	29.850	19.350	7.680	- 10.900

Omfatter også ændring i statsskatten som følge af ændringen af formueskatte loftet.

Tabel 5.3. Formueskatteydere fordelt efter socioøkonomiske grupper efter gældende regler og model 3. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Ægtepar			Enlige			Antal ialt efter model 3
	Antal	Antal	Nedgang	Antal	Antal	Nedgang	
	efter	efter		efter	efter		
	gældende	model 3		gældende	model 3		
	regler			regler			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Landmænd	11.000	1.550	9.450	2.750	2.300	450	3.850
Andre selvstændige	12.600	2.450	10.150	3.250	2.900	350	5.350
Direktører og overordnede funktionærer	11.000	1.800	9.200	2.250	1.550	700	3.350
Øvrige lønmodtagere	13.150	1.500	11.650	5.300	3.500	1.800	5.000
Pensionister	11.250	1.800	9.450	14.550	9.600	4.950	11.400
Ude af erhverv	1.600	50	1.550	1.500	900	600	950
I alt	60.600	9.150	51.450	29.600	20.750	8.850	29.900

Tabel 6.3. Samlet formueskat efter gældende regler og
efter model 3 fordelt efter socioøkonomiske
grupper. 1987.

Socioøkonomisk gruppe	Formueskat		
	Gældende regler '	Model 3	Nedgang
	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.
Landmænd	220	50	170
Andre Selvstændige	380	100	280
Direktører og overordnede funktionærer	300	90	210
Øvrige lønmodtagere	300	90	210
Pensionister	480	140	340
Ude af erhverv	40	10	30
I alt	1.720	480	1.240

' Efter nedslag i statsskat.

BILAG B.

APPENDIKS D.

Formueskatteloftet.

1. Indledning.

Efter de gældende skatteloftsregler kan en skatteyder få nedsat sine skatter, hvis den samlede indkomst- og formueskat (excl. kirkeskat) overstiger 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Nedsættelsen skal, hvis det er muligt, bringe den samlede indkomst- og formueskat ned på 78 pct. af den skattepligtige indkomst. Nedslaget kan dog maksimalt udgøre 60 pct. af den beregnede formueskat samt hele statsindkomstskatten.

I appendiks E er vist nogle eksempler på virkningen af at ophæve skatteloftet. Ophævelsen af skatteloftet skal ses i sammenhæng med model 1, jfr. bilag B, afsnit II.

2. Eksempel på ændring af formueskatteloftet i model 2 og 3 til en lempelsesregel.

I det følgende er der skitseret et eksempel på et regelsæt, der afhjælper nogle af de påpegede kritikpunkter af det gældende formueskatteloft. Dimensioneringen af reglerne skal ses i sammenhæng med model 2 og 3. jfr. bilag B, afsnit II.

Formueskatteloftet afløses af en lempelsesregel, hvorefter der sker en reduktion af formueskatten, når den skattepligtige indkomst er særlig lav i forhold til den skattepligtige formue. Reglen kan kort skitseres således:

Den beregnede formueskat opdeles i en indkomstafhængig og en indkomstuafhængig del.

Den indkomstuafhængige del udgør 20 pct. af den beregnede formueskat. Denne del af formueskatten skal altid betales.

Den indkomstafhængige del af formueskatten udgør 80 pct. Denne del kan reduceres til at udgøre et beløb svarende til 10 pct. af den skattepligtige indkomst.

For ægtepar skal den indkomstafhængige del af formueskatten beregnes på grundlag af ægtefællernes samlede indkomst- og formueforhold.

Muligheden for nedslag i statsindkomstskatterne bortfalder. Til gengæld forøges nedslaget i formueskatten fra 60 pct. til 80 pct.

Eksempel på opgørelse af lempelse for ugift skatteyder.

<u>1.</u> Skattepligtig indkomst	200.000 kr.
Indkomstskat heraf	91.000 kr.
Skattepligtig formue	10 mill. kr.

<u>2.</u>	<u>Gældende</u>	<u>Ændret sats og</u>
	<u>regler</u>	<u>bundfradrag.</u>
		<u>(1 pct. udover</u>
		<u>1,5 mill.kr.)</u>
		<u>Uændret skatte-</u>
		<u>loft.</u>
	(1000 kr.)	(1000 kr.)
Formueskat før nedslag	191	85
Samlet skat	282	176
Skatteloft 78 pct.	153	153
Nedslag	129	23
Samlet skat efter nedslag	<u>153</u>	<u>153</u>
Ændring i samlet skat i		0
forhold til gældende regler		

<u>3.</u>	<u>Ændret sats, bundfradrag</u> <u>og skatteloft, model 2.</u> (1000 kr.)
Formueskat før nedslag	85
Indkomstuaafhængig formueskat (20 pct.)	17
Indkomstafhængig formueskat (10 pct. af 200.000 kr.)	20
Formueskat i alt	<u>37</u>
Samlet indkomst- og formueskat (91+37)	<u>128</u>
Lempelse (85-37)	48
Ændring i samlet skat i forhold til gældende regler	- 25

I appendiks F er vist eksempler på virkningen af de ændrede skatteloftsregler.

Bortfaldet af nedslagsmuligheden i statsindkomst-skatteerne medfører, at formueskatten efter lempelse ved en given formue vil vokse med voksende indkomst for skatteydere omfattet af **lempelsesreglen**, jfr. tabel 1 i appendiks F.

Formueskatten vil endvidere altid være stigende med stigende formue. Ved stigende formue vil marginalskattesatsen mindst svare til **0,2 pct.** for skatteydere omfattet af lempelsesreglen.

Ved stigende indkomst forøges den marginale indkomstskattesats med 10 pct.-point. Når indkomsten er så stor, at der ikke længere gives nedslag, falder marginalskattesatsen for indkomsten igen. Dette sker, når 10 pct. af indkomsten overstiger 80 pct. af formueskatten.

De effektive formueskatteprocenter af den del af formuen, der overstiger bundfradraget, vil som under de gældende regler være faldende med stigende formue, jfr.

Forudsat at formueskattesatsen sættes til 1 pct.
(20 pct. af 1 pct. = 0,2 pct.)

tabel 4 i appendiks F. Spredningen er dog betydelig mindre med det foreslåede regelsæt end efter de gældende regler. Endvidere stiger den effektive **formueskatte**-procent ved en given formue med stigende indkomst efter de skitserede regler. Det modsatte er tilfældet med de gældende regler.

Som efter de gældende regler kan lempelsesreglen ikke sikre, at den samlede indkomst- og formueskat ikke overstiger 78 pct. af den skattepligtige indkomst, jfr. tabel 3 i appendiks F. Den skitserede lempelsesregel vil heller ikke kunne sikre, at den samlede indkomst- og formueskat ikke overstiger 100 pct. af den skattepligtige indkomst, idet der altid skal svares mindst 20 pct. af formueskatten.

Til gengæld sikrer lempelsesreglen, at beskatningen af en ekstra indkomst, ligesom efter gældende regler, ikke vil overstige 78 pct. plus kirkeskat.

Det er en udbredt opfattelse, at en samlet indkomst- og formuebeskatning, der overstiger skatteyderens skattepligtige indkomst det pågældende år, nærmest har karakter af konfiskation. Det må dog ved vurderingen heraf tages i betragtning, at mange af de skatteydere, der bliver udsat for en sådan beskatning, har ganske store muligheder for tidsmæssigt at placere deres indkomst. En vurdering af beskatningens størrelse i forhold til indkomsten bør derfor ske over en længere år-række. Endvidere bør det tages i betragtning, at mange af disse skatteydere har aktiver, som udover det løbende afkast også stiger i værdi. Disse værdistigninger er ofte skattefrie eller beskattes lempeligt.

Hertil kommer, at den samlede beskatning her måles i forhold til den skattepligtige indkomst. Selv om den skattepligtige indkomst bruges som grundlag for beregningen af en væsentlig del af indkomstskatten, er den næppe et særligt præcist udtryk for skatteyderens skatteevne. Efter skattereformen baseres en del af indkomstskatten på andre grundlag, eksempelvis den personlige indkomst.

Den samlede virkning af ændringerne er i de fleste kombinationer af indkomst og formue, at der sker en nedsættelse af den samlede indkomst- og formueskat, jfr. tabel 2 og 5 i appendiks F. I nogle situationer fremkommer dog skattestigninger.

BILAG B.

APPENDIKS E.

MODEL 1.

- Model 1:**
1. Formueskattesats = 0,5 pct.
 2. Bundfradrag: Enlige = 1,5 mill. kr.
Ægtepar = 2x1,5 mill.kr.
 3. Formueskatteloftet ophævet.
 4. Nedslag for fysiske erhvervsaktiver ophævet.

Enlige

Tabel 1. Formueskat. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skatte- pligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	1000 kr.						
1		0	0	0	0	0	0
3		8	8	8	8	8	8
5	18	18	18	18	18	18	18
10	43	43	43	43	43	43	43
20	93	93	93	93	93	93	93
30	143	143	143	143	143	143	143
40	193	193	193	193	193	193	193
50	243	243	243	243	243	243	243
75	368	368	368	368	368	368	368
100	493	493	493	493	493	493	493

Tabel 2. Ændring i samlet skat i forhold til gældende regler.
Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skatte- pligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	1000 kr.						
1		0	0	0	0	0	0
3	- 29	- 29	- 29	- 29	- 29	- 29	- 29
5	- 22	- 45	- 63	- 63	- 63	- 63	- 63
10	- 18	- 20	- 50	- 60	- 85	-110	-148
20	- 56	- 31	0	- 10	- 35	- 60	-160
30	- 94	- 69	- 1	38	15	- 10	-110
40	-132	-107	- 39	0	65	40	- 60
50	-170	-145	- 77	- 38	60	90	- 10
75	-265	-240	-172	-133	- 35	63	115
100	-350	-335	-267	-228	-130	- 32	240

Tabel 3. Samlet indkomst- og formueskat i procent af skatte-
pligtig indkomst. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune
1988.

Skatte- pligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct						
1	38,1	46,5	54,7	57,4	60,9	62,7	65,4
3	45,7	50,3	56,6	58,9	62,0	63,5	65,7
5	55,9	55,4	59,1	60,9	63,3	64,5	66,2
10	81,3	68,1	65,4	66,0	66,6	67,0	67,5
20	132,0	93,4	78,0	76,0	73,3	72,0	70,0
30	182,8	118,8	90,7	86,1	80,0	77,0	72,5
40	233,5	144,2	103,3	96,2	86,7	82,0	75,0
50	284,3	169,6	115,9	106,2	93,4	87,1	77,5
75	411,2	233,0	147,4	131,4	110,2	99,6	83,8
100	538,1	296,5	178,9	156,6	126,9	112,1	90,0

Tabel 4. Formueskat i procent af skattepligtig formue over formueskattebundgrænsen. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skattepligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
5	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
10	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
20	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
30	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
40	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
75	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
100	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50

Ægtepar.

Tabel 5. Ændring i samlet skat for ægtepar. Manden har 150.000 kr. i personlig indkomst og 150.000 kr. i kapitalindkomst. Bosat i gennemsnitskommune 1988.

Skattepligtig formue mill.kr.	Hustrus personlige indkomst (1.000 kr.).						
	0	100	150	200	250	300	500
	1000 kr.						
3,0	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37
5,0	- 71	- 71	- 71	- 71	- 71	- 71	- 71
7,0	- 60	- 60	- 60	- 65	- 70	- 75	- 95
10,0	- 47	- 47	- 47	- 52	- 57	- 62	- 82
15,0	- 22	- 22	- 22	- 27	- 32	- 37	- 57
20,0	- 24	3	3	- 2	- 7	- 12	- 32
25,0	- 43	- 16	- 2	18	18	1 3	- 7
30,0	- 62	- 35	- 21	- 1	18	38	18
40,0	- 100	- 73	- 59	- 39	- 20	0	68
50,0	- 138	- 111	- 97	- 77	- 58	- 38	40

BILAG B.

APPENDIKS F.

MODEL 2.

- Model 2:**
1. Formueskattesats = 1 pct.
 2. Bundfradrag: Enlige = 1,5 mill. kr.
Ægtepar= 2x1,5 mill.kr.
 3. Formueskatteloftet ændret til en lempelsesregel i formueskatten.
 4. Nedslag for fysiske **erhvervs-**aktiver ophævet.

Enlige

Tabel 1. Formueskat efter lempelse. Enlig skatteyder i gennemsnit skommune 1988.

Skattepligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	-----1000 kr.-----						
1		0	0	0	0	0	0
3	13	15	15	15	15	15	15
5	17	27	35	35	35	35	35
10	27	37	57	67	85	85	85
20	47	57	77	87	112	137	185
30	67	77	97	107	132	157	257
40	87	97	117	127	152	177	277
50	107	117	137	147	172	197	297
75	157	167	187	197	222	247	347
100	207	217	237	247	272	297	397

Tabel 2. Ændring i samlet skat efter lempelse i forhold til gældende regler. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skattepligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	1000 kr.						
1		0	0	0	0	0	0
3	- 24	- 22	- 22	- 22	- 22	- 22	- 22
5	- 23	- 35	- 46	- 46	- 46	- 46	- 46
10	- 34	- 25	- 36	- 36	- 42	- 67	-106
20	-102	- 67	- 16	- 16	- 16	- 16	- 67
30	-170	-135	- 47	2	4	4	4
40	-238	-203	-115	- 66	24	24	24
50	-306	-271	-183	-134	- 11	44	44
75	-476	-441	-353	-304	-181	- 58	94
100	-646	-611	-523	-474	-351	-228	144

Tabel 3. Samlet indkomst- og formueskat efter lempelse i procent af skattepligtig indkomst. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skattepligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct						
1	38,1	46,5	54,7	57,4	60,9	62,7	65,4
3	51,0	54,1	58,5	60,4	63,0	64,2	66,1
5	55,1	60,0	63,6	64,4	65,6	66,2	67,1
10	65,2	65,1	69,0	70,8	72,3	71,2	69,6
20	85,5	75,2	74,1	74,8	75,9	76,4	74,6
30	105,8	85,4	79,1	78,9	78,6	78,4	78,2
40	126,1	95,5	84,1	82,9	81,3	80,4	79,2
50	146,4	105,7	89,2	86,9	83,9	82,5	80,2
75	197,2	131,1	101,8	97,0	90,6	87,5	82,7
100	248,0	156,5	114,4	107,1	97,3	92,5	85,2

Tabel 4. Formueskat efter lempelse i procent af skattepligtig formue over formueskattebundgrænsen. Enlig skatteyder i gennemsnitskommune 1988.

Skatte- pligtig formue mill.kr.	Samlet indkomst (1.000 kr.). (50 pct. kapitalindkomst og 50 pct. personlig indkomst)						
	100	200	400	500	750	1000	2000
	pct.						
1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	0,85	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
5	0,48	0,76	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
10	0,31	0,43	0,67	0,78	1,00	1,00	1,00
20	0,25	0,31	0,41	0,47	0,60	0,74	1,00
30	0,23	0,27	0,34	0,37	0,46	0,55	0,90
40	0,23	0,25	0,30	0,33	0,39	0,46	0,72
50	0,22	0,24	0,28	0,30	0,35	0,41	0,61
75	0,21	0,23	0,25	0,27	0,30	0,34	0,47
100	0,21	0,22	0,24	0,25	0,28	0,30	0,40

Ægtepar.

Tabel 5. Ændring i samlet skat efter lempelse for ægtepar. Manden har 150.000 kr. i personlig indkomst og 150.000 kr. i kapitalindkomst. Bosat i gennemsnitskommune 1988.

Skatte- pligtig formue mill.kr.	Hustrus personlige indkomst (1.000 kr.).						
	0	100	150	200	250	300	500
	1000 kr.						
3,0	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37	- 37
5,0	- 61	- 61	- 61	- 61	- 61	- 61	- 61
7,5	- 44	- 37	- 37	- 42	- 47	- 52	- 72
10,0	- 39	- 29	- 24	- 24	- 24	- 27	- 47
15,0	- 29	- 19	- 14	- 14	- 14	- 14	- 14
20,0	- 45	- 9	- 4	- 4	- 4	- 4	- 4
25,0	- 79	- 42	- 23	2	6	6	6
30,0	-113	- 76	- 57	- 32	- 8	16	16
40,0	-181	-144	-125	-100	- 76	- 52	36
50,0	-249	-212	-193	-168	-144	-120	- 21

BILAG B.

APPENDIKS G.

Ændret beregningsmetode vedrørende nedslag for fysiske erhvervsaktiver.

Efter de gældende regler beregnes nedslaget for fysiske erhvervsaktiver på grundlag af de fysiske erhvervs **akt i værdi**s samlede skattepligtige værdi. Dette giver formueskatteydere et incitament til at anskaffe fysiske erhvervsaktiver for lånte midler med henblik på at nedbringe formueskatten.

For at mindske dette incitament kan reglerne ændres, som det er beskrevet i kapitel X, afsnit 2.1., således at nedslaget alene beregnes på grundlag af den del af formuen, der forholdsmæssigt er placeret i fysiske erhvervsaktiver. For at undgå at give et incitament til at nedbringe de finansielle aktiver og passiver modregnes eventuelle finansielle aktiver i gælden inden nedslagsberegningen.

I eksemplet nedenfor er vist en opgørelse af den skattepligtige formue efter de gældende regler og efter forslaget.

	<u>1.000 kr.</u>
Aktiver:	
Nedslagsberettigede aktiver	1.800
Andre fysiske aktiver	600
Finansielle aktiver	<u>300</u>
Aktiver ialt	2.700
Passiver ialt	700
Nettoformue før nedslag	2.000
<u>Nedslag:</u>	
<u>Gældende regler</u>	
Nedslagsberettiget beløb	1.800
Nedslag $1.800 \times 0,4$	720
Skattepligtig formue $(2.000 - 720)$	1.280

Forslag.

Nedslagsberettiget beløb

1.800 x 2.000 1.500

(2.700-300)

Nedslag 1.500x0,4 600

Skattepligtig formue (2.000+600) - 1.400

BILAG C.

Nationalformuen.

1. Indledning.

Opgørelser over nationalformuen findes ikke i den officielle statistik. Danmarks Statistik har ingen opgørelser over nationalformuen og har ingen aktuelle tanker om at forsøge at opgøre den. Det begrundes bl.a. med, at der er meget stor usikkerhed med hensyn til de forudsætninger vedrørende levetid o.s.v. for de enkelte aktiver, der måtte indgå, ligesom der ikke i den umiddelbart tilgængelige statistik eksisterer tilstrækkeligt datamateriale.

Det Økonomiske Råd forsøgte i 1966 (Bidrag til belysning af formueudviklingen i Danmark i de seneste år: København 1966) at beregne nationalformuen for 1965. Finanstidende har senere i 1974-75 og i 1979 (Finanstidende: 1974-75, nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12 og 1979, nr. 40, 41, 42, 43 og 44) videreført beregningerne af nationalformuen frem til 1978, opgjort efter samme principper som DØR, 1966.

Disse beregninger er senere indgået i bl.a. rapporten fra udvalget om lønmodtagernes medejendomsret (Lønmodtagernes Medejendomsret, København 1978) og i delrapport 2 fra Lavindkomstkommissionen (Udviklingen i formuefordelingen 1960-1977: København 1979).

2. Opgørelse af nationalformuen.

Med brug af samme opgørelsesmetoder som DØR og Finanstidende er nationalformuen søgt beregnet for 1985.

Nationalformuen opgøres som værdien af de fysiske aktiver der findes i landet (jord, bygninger, maskiner, varige forbrugsgoder m.v.) med fradrag af nettogælden til udlandet. Herved er der set bort fra immaterielle aktiver som f.eks. uddannelse, know-how og goodwill.

Med forbehold for ovenstående usikkerhedsmomenter kan nationalformuen skønnes til følgende:

mia. kr. (1985-priser)

Husholdninger	900
Erhvervssektor	950
Offentlig sektor	200
<u>I alt</u>	<u>2.050</u>
Nettogæld til	
<u>udlandet (afrundet)</u>	<u>- 250</u>
<u>Nationalformue</u>	<u>1.800</u>

Usikkerheden taget i betragtning afrundes nationalformuen til 2000 mia. kr.

Det kan nævnes, at den skattepligtige formue i 1985 udgjorde ca. 500 mia. kr. eller godt en fjerdedel af den skønnede nationalformue.

Finanstidende har for årene 1974-78 opgjort den indre nationalformue til følgende:

Indre nationalformue		
	mia. kr. (løbende priser)	Fast ejendom i pct. af nationalformuen
1974	834,6	66,6
1975	938,5	65,8
1976	1.081,5	66,3
1977	1.265,0	67,6
1978	1.471,2	69,1

Kilde: Finanstidende 1979 nr. 40.

For en opdeling på aktiver og hovedsektorer henvises til tabel 1 og figur 1.

Til beregningerne kan anføres, at de er behæftet med endog meget stor usikkerhed. Metodemæssigt må der antages at være en stor usikkerhed forbundet med en

opgørelse af en beholdning af et givet aktiv baseret på investeringer (tilgange) i en forudgående periode. Dette skyldes bl.a. de antagelser, man må gøre med hensyn til levetider og afskrivningsmetode etc. En sådan opgørelse må antages at give en relativ stor usikkerhed for så vidt angår beholdningens størrelse, mens den måske kan give et rimeligt indtryk af ændringerne i beholdningerne fra år til år.

Udover denne mere generelle usikkerhed er de foretagne beregninger også behæftet med usikkerhed grundet de aggregerede data, der er benyttet i beregningerne. Dette gælder især for opgørelsen af erhvervenes beholdninger af maskiner, transportmidler m.v. Det må antages, at levetider etc. på maskiner m.v. varierer kraftigt både på de forskellige anvendte maskiner i en given branche og mellem de enkelte brancher.

Beregninger, der tager hensyn til disse forskelle, vil være meget ressourcekrævende og er ikke forsøgt.

Generelt må det ligeledes antages, at infrastrukturanlæg er undervurderet i beregningerne. Det skyldes, at det er svært at fastsætte en gennemsnitlig levetid for de store anlæg (el, tele, vand, veje m.v.).

Sektoropdelingen af nationalformuen er ikke sket ud fra et ejendomsretskriterie, men ud fra et benyttelseskriterie. Selvstændige erhvervsdrivendes reale aktiver vil derfor kunne optræde både i husholdningssektoren (privat beboelse) og i erhvervssektoren (maskiner, erhvervsbygninger m.v.).

Det er ikke muligt at opgøre de enkelte sektors **nettoformue**, idet der ikke findes statistisk grundlag for at opgøre de enkelte sektors fordringer på og gæld til andre sektorer.

3. Bemærkninger vedrørende de enkelte poster i nationalformueopgørelsen.

3.1. Fast eiendom.

Ved 18. almindelige vurdering pr. 1. januar 1986 er der foretaget en opdeling af ejendommene efter benyttelse. Denne opgørelse har dannet baggrund for nedenstående kategorisering i private, erhvervsmæssige og offentlige ejendomme.

	<u>mia. kr.</u>
Enfamiliehuse	615
Ejerlejligheder	65
Sommerhuse	50
<u>Privat ialt</u>	<u>730</u>
Udlejningsejendomme	100
Landbrug m.v.	170
Kontor og fabrik	175
Blandet erhverv og beboelse	85
<u>Andet</u>	<u>60.</u>
<u>Erhverv i alt</u>	<u>590</u>
Statslig ejendom	25
<u>Kommunal eiendom</u>	<u>115</u>
<u>Offentlig i alt</u>	<u>140</u>

Posten "Erhverv i alt" er en smule overvurderet i forhold til "Privat i alt", idet underpunktet "Blandet erhverv og beboelse" er placeret under "Erhverv i alt".

Den vurderede værdi af landets faste ejendomme ligger sandsynligvis i underkanten af den reelle handelspris på trods af, at der fra 17. til 18. almindelige vurdering skete et betragteligt prishop, samt at man fra og med 17. almindelige vurdering har vurderet ejendommene til kontantværdi mod tidligere prioriteret værdi. For første halvår af 1986 lå købesummen op til

28 pct. over ejendomsvurderingen pr. 1. januar 1986 for ejendomme til beboelse med 1 lejlighed (Ejendoms-salg 2. halvår 1986). For landbrugsejendomme mellem 15 og 60 ha lå købesummen 15 pct. over ejendomsvurderingen i samme periode.

Denne undervurdering af fast ejendom sammenholdt med, at fast ejendom udgør ca. 71 pct. af den nationale formue før fradrag af nettogæld til udlandet, giver en betydelig usikkerhed med hensyn til størrelsen af nationalformuen.

3.2. Maskiner, transportmidler og inventar m.v.

I Nationalregnskabsstatistikken er opgjort de samlede investeringer i maskiner og transportmidler indenfor de enkelte erhverv.

Som gennemsnit er afskrivningstiden sat til 10 år, vel vidende at den reelle afskrivningstid varierer stærkt indenfor de enkelte erhverv.

De samlede investeringer for årene 1976 til og med 1985 er opskrevet til 1985 priser (genanskaffelsespriser) på baggrund af prisindeks for industriens omsætning af egne varer og tjenester. De pågældende investeringer er herefter afskrevet efter en lineær model. Beregningen skulle herefter vise værdien af industriens beholdninger af maskiner m.v., når der er taget hensyn til slitage og forældelse. Værdien er opgjort til 210 mia. kr.

Herudover er medregnet værdien af anlæg indenfor el, gas, vand, varme, transport samt post og tele. I nationalregnskabsstatistikken optræder bygninger og anlæg under et, og der vil for de nævnte brancher ske en dobbeltregning af bygninger, der allerede indgår under fast ejendom. For de nævnte brancher må det dog antages, at den største del af posten bygninger og anlæg udgøres af anlæg.

Værdien af beholdningen af anlæg i de nævnte brancher er beregnet under forudsætning af lineær afskrivning over 20 år og omregnet til 85 priser med engros-

prisindeks (råvarer til andre erhverv). Beregningsmetoden vil grundet den relativt korte afskrivningsperiode nok betyde en undervurdering af disse anlæg, der for nogles vedkommende må antages at have en lang levetid.

Værdien er skønnet til 70 mia. kr.

3.3. Offentlige anlæg og materiel.

Ikke-vurderede offentlige anlæg og materiel så som veje, kloaker, undervisnings-, hospitals- og forskningsudstyr m.v. er opgjort på baggrund af de årlige investeringer som offentliggjort i **nationalregnskabsstatistikken**. Den gennemsnitlige afskrivningstid er sat til 20 år. I beregningerne er de årlige investeringer fra 1966 til og med 1985 opregnet i 1985 priser. Investeringerne afskrives herefter lineært. Opregningen til 1985 priser er foretaget på baggrund af engrosprisindekset for maskiner, værktøj og varetransportmidler. For veje og kloaker er der benyttet engrosprisindekset for råvarer til andre erhverv. Værdien er opgjort til 70 mia. kr., heraf udgør veje og kloaker ca. 40 mia. kr.

En alternativ metode til at skønne værdien af veje m.v. kunne være at antage, at veje m.v. ikke afskrives. Dette kan begrundes ved, at den løbende vedligeholdelse fuldt ud modsvarer nedslidningen. Efter denne metode, kan veje m.v. skønnes at have en værdi på ca. 230 mia. kr. Dette må dog antages at give en overvurdering.

3.4. Private transportmidler.

Det årlige indkøb af private køretøjer offentliggøres i Nationalregnskabet under privat konsum fordelt efter formål.

Afskrivningstiden er fastsat til 10 år. Beregningerne er foretaget efter samme princip som for opgørelsen af værdien af maskiner og inventar samt offentlige anlæg og materiel, blot er der her anvendt forbruger-

prisindekset for transportmidler som opskrivningsfaktor. Værdien er opgjort til i alt 80 mia. kr.

3.5. Varige forbrugsgoder.

Det private konsum af varige forbrugsgoder, omfattende møbler, husholdningsmaskiner og reparation heraf, briller, elektronisk udstyr, både samt smykker og ure er offentliggjort i nationalregnskabet. Den gennemsnitlige afskrivningstid er sat til 6 år, og som opskrivningsfaktor er anvendt et ligeligt sammenvejet udtryk for forbrugerprisindekset for boligudstyr og fritidsudstyr. Værdien af private varige forbrugsgoder er beregnet til 70 mia. kr.

3.6. Landbrugets besætninger.

Værdien af landbrugets besætninger er opgjort på basis af husdyrtællingen i 1985. Husdyrtællingen giver oplysninger om antallet af kvæg, heste, får og svin opdelt bl.a. på alder.

Besætningerne er værdiansat ved hjælp af de af ligningsrådets fastlagte normalhandelsværdier ultimo 1985.

Værdien er opgjort til 20 mia. kr.

3.7. Varelagre.

Industriens lagre (egne produkter, råvarer, halvfabrikata, handelsvarer) ultimo 1985 er opgjort til 43.741 mill. kr. i "Regnskabsstatistik for Industrien 1985."

For detailhandel og engroshandel findes lagrene opgjort i SE Generel erhvervsstatistik og handel.

På nuværende tidspunkt findes kun tal for ultimo 1984.

Detailhandel	13.179 mill. kr.
Engroshandel	12.979 mill. kr.

Værdien af varelagre er derfor sat til 70 mia. kr.

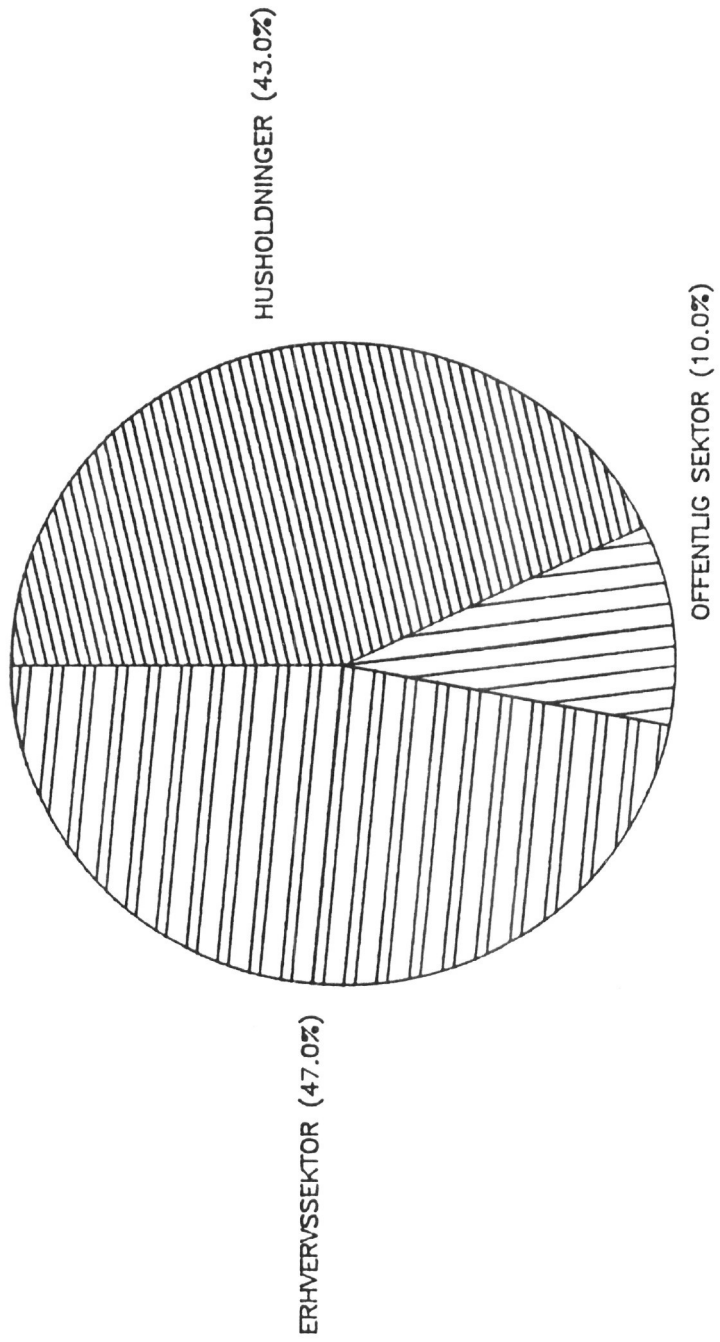
Tabel 1.

Skøn over nationalformuen 1985.

	mia. kr. (1985-prisniveau)	pct.
Husholdningssektor	<u>880</u>	<u>43</u>
Heraf:		
Fast ejendom	730	36
Transportmidler	80	4
Varige forbrugsgoder	70	3
Erhvervssektor	<u>960</u>	<u>47</u>
Heraf:		
Fast ejendom	590	29
(heraf udlejningsejendomme)	(100)	
Maskiner, inventar og transportmidler	280	14
Landbrugets besætninger	20	1
Varelagre	70	3
Offentlig sektor	<u>210</u>	<u>10</u>
Heraf:		
Fast ejendom	140	7
Anlæg og materiel m.v.	70	3
Indre nationalformue i alt	<u>2.050</u>	<u>100</u>
Nettogæld til udlandet	243	
Heraf:		
Private virksomheder m.v.	(147)	
Offentlige institutioner m.v.	(144)	
Monetære institutioner	(-48)	
Nationalformue	<u>1.800</u>	

Den store usikkerhed taget i betragtning skønnes nationalformuen på baggrund af ovenstående til i størrelsesordenen 2000 mia. kr.

Figur 1. Nationalformuen fordelt på sektorer

BILAG D.

Formueskatten og fordeling.

1. Forskellige formuebegreber.

De skattepligtige formuer udgør kun en del af de samlede formuer i samfundet. Skattelovgivningens formuedefinition udelader såvel en del af de formuegoder, som ejes af personer, som samtlige formuegoder, der ejes af selskaber, institutioner, det offentlige m.v.

En helhedsvurdering af uligheden i samfundet må derfor baseres på et langt bredere formuebegreb end skattepligtig formue. Hvis man ved ulighed forstår en skæv fordeling af mulighederne for at efterspørge varer og tjenester i fremtiden, kan man i princippet tage udgangspunkt i alt, hvad der er potentiel fremtidig købekraft for samfundets indbyggere. I dette meget brede formuebegreb indgår værdien af borgernes indtjeningsevne, pensionsrettigheder, immaterielle aktiver samt materielle og finansielle aktiver. Borgernes gældsforpligtelser m.v. må fradrages. Et af problemerne i en sådan opgørelse er, at der eksisterer et meget kompliceret netværk af indbyrdes rettigheder og forpligtelser mellem sektorerne i samfundet. Ved en sektor forstås et udsnit af samfundsøkonomien.

Når formuefordelingen skal vurderes i et samfundsøkonomisk perspektiv, er det væsentligt at holde sig for øje, at rettigheder for nogle borgere nødvendigvis har deres modstykke i forpligtelser for andre.

De indbyrdes mellemværender mellem sektorerne kan forenklet illustreres i en såkaldt **fordringsmatrice**, jvf. fig. 1.

Fig. 1. Fordringsmatri. ee med 4 sektorer.

		Fordringshaver hhv. ejer					
		OF	IP	FP	UD	Ialt	Sektor-
		Offent-	Ikke formue-	Formue	Udland	rekke	formue
		lige	skattepl.	skattepl.		sum	
		sektor	del af pri-	del af pri		(RS)	(SF)
			vat sektor	vat sektor			
OF							
Offentlige							
sektor		OF,OF	OF,IP	OF,FP	OF,UD	OF.RS	OF,SF
IP							
Ikke formue-							
skattepligtig		IP,OF	IP,IP	IP.FP	IP.UD	IP.RS	IP.SF
del af privat							
sektor							
Debitor							
hhv.							
udsteder							
FP							
Formueskatte-							
pligtig del af		FP,OF	FP,IP	FP,FP	FP,UD	FP.RS	FP,SF
privat sektor							
UD							
Udland		UD,OF	UD,IP	UD,FP		UD.RS	UD,SF
I alt							
Søjlesum (SS)		SS,OF	SS,IP	SS,FP	SS,UD		
Aktiver, der ikke							
er fordringer							
Balancesum							

Antag, at vi for alle husholdninger, virksomheder, selskaber og institutioner i samfundet råder over en status ved årets udgang. Fra hver status udtages samtlige fordringer og gældsforpligtelser. Fordringerne anbringes i den søjle i fig. 1, som kreditor tilhører, mens gældsposterne anbringes i den række, som debitor tilhører. Hvis det statistiske materiale var tilstrækkelig udførligt, ville vi dermed være i stand til at give et billede af de indbyrdes fordrings- og gældsmellemværender mellem sektorerne ved årets udgang. Mellemværender mellem beslutningstagere, som befinder sig i samme sektor, vil blive placeret i hoveddiagonalen i fig. 1.

Den her benyttede sektoropdeling er grovere end den institutionelle sektoropdeling, som Danmarks Statistik bruger (Nationalregnskabsstatistik 1985, Danmarks Statistik, København 1987 p. 73). Til FP-sektoren, d.v.s. den formueskattepligtige del af den private sektor, medregnes alle de personer, som har pligt til at opføre den skattepligtige formue, uanset om de betaler formueskat eller ej. Til **IP-sektoren**, d.v.s. den ikke-formueskattepligtige del af den private sektor, hører så forskellige enheder som pengeinstitutter, forsikringsselskaber, realkreditinstitutter, ATP-fonden, LD-fonden, pensionskasser, fonde og foreninger samt ikke-finansielle selskaber. Udlandssektoren omfatter alle de valutaudlændinge, som har fordringer på eller gældsforpligtelser over for valutaindlændinge.

Alle posterne i fordringsmatricen indgår i formueopførelsen for sektorerne. Sektorernes formue omfatter dog flere poster.

Benytter man det ovenfor omtalte brede formuebegreb, kan man konstruere en tilsvarende pensionsmatrice, hvor de pensionsberettigedes krav placeres i den relevante søjle, medens de forpligtelser, som udgør spejlbilledet af pensionskravene, placeres i den relevante række. To væsentlige poster i en sådan pensionsmatrice vil være ATP-fondens, LD-fondens og pensionskassernes forpligtelser over for medlemmer m.v.

(IP,FP)-feltet i en pensionsmatrice og andre offentlige ansatte med pensionsrettigheder **(OF,FP)-feltet**.

Uden for fordringsmatricen falder ligeledes materielle og immaterielle aktiver. Hvis disse tænkes placeres nedenfor den søjle i fordringsmatricen, som ejeren tilhører, kan formueopgørelsen for en sektor siges at foregå på den måde, at man adderer samtlige poster i sektorens søjle, hvorefter man fratrækker sektorens gældsforpligtelser, som findes opgjort i sektorens rækkesum i fordringsmatricen.

2. Empirik om formuefordelingen.

Det er ikke muligt at give en fuldstændig statistisk belysning af den samfundsøkonomiske formuefordeling på sektorer. Ved hjælp af årsberetninger fra Tilsynet med banker og sparekasser, Realkreditrådet, Forsikringstilsynet, Danmarks Nationalbank og ved hjælp af diverse publikationer fra Danmarks Statistik kan man samle nogle tal sammen, som kan henføres til nogle af felterne i fordringsmatricen.

Fast ejendom er en af de vigtigste former for materielle aktiver. De offentlige ejendomsvurderinger kan derfor støtte skøn over, hvilken størrelsesorden disse aktiver har i sektorerne.

Den 18. almindelige vurdering af landets faste ejendomme fandt sted pr. 1. januar 1986. Dette er begrundelsen for, at udvalget har valgt at præsentere formuetal fra ultimo 1985. Den samlede ejendomsværdi af landets ejendomme udgjorde ved årsskiftet 1985/86 1461,8 mia. kr. (Vurderingen af landets faste ejendomme pr. 1. januar 1986, **Statsskattedirektoratet**, København p. 33). Henfører man til FP-sektoren, d.v.s den formueskattepligtige del af den private sektor, værdien af enfamiliehuse (594,2 mia. kr.), to-familiehuse, sommerhuse (50,9 mia. kr.), ejerlejligheder med beboelse (46,8 mia. kr.) samt landbrugsejendomme (158,0 mia. kr.) fås en samlet ejendomsværdi til FP-søjlen på 866,6 mia. kr. De statslige og kommunale ejendomme er til-

sammen vurderet til 41,4 mia. kr. Dette tal kan placeres i bunden af den offentlige sektors søjle. Ses der bort fra, at udlændinge ejer nogle faste ejendomme i Danmark, kan resten af ejendomsværdien, d.v.s 553,8 mia. kr., henføres til bunden af IP-søjlen.

Der foreligger en særlig beregning af erhvervsfordelte kapitaldata, som er baseret på nationalregnskabets investeringsmatricer (Lars Otto: Konstruktion af erhvervsfordelte kapitaldata for Danmark, Nationaløkonomisk Tidsskrift, Bd. 125, Nr. 3 1987 p. 376 ff). De seneste tal i undersøgelsen stammer fra hhv. 1983 og 1984. Den samlede værdi af maskinkapitalen i fremstillingserhvervene er beregnet til 41,3 mia. kr., mens maskinkapitalen i de øvrige erhverv minus landbrug er beregnet til 101,2 mia. kr. Henføres den beregnede værdi af landbrugets maskinpark på 19,4 mia. kr. til FP-sektoren, kan vi i overensstemmelse med fremgangsmåden vedrørende ejendomsværdierne henføre resten af maskinkapitalen 142,5 mia. kr. til bunden af IP-søjlen. Fordelingen er meget grov, idet ejendomme i fremstillingsvirksomhed, som ejes af formueskattepligtige, er henført til IP-sektoren.

Fig. 2. Fordringsmatrice. Udvalgte tal. Ultimo 1985.

Fordringshaver hhv. ejer

	OF Offent- lige sektor	IP Ikke formue- skattepl. del af pri- vat sektor	FP Formue skattepl. del af pri- vat sektor	UD Udland	Ialt række sum (RS)	Sektor- formue (SF)
OF Offentlige sektor				153,0		
IP Ikke formue- skattepligtig del af privat sektor				355,0		>235,3
Debitor hhv. udsteder						
FP Formueskatte- pligtig del af privat sektor						
UD Udland	9,0	256,0			265,0	
I alt Søjlesum (SS)				508,0		
Aktiver, der ikke er fordringer		696,3	886,0			
Balancesum						

Den sidste søjle i fig. 1 og fig. 2 hedder **Sektorformue**. Den beregnes som forskellen mellem "Balancesummen **ialt**" i bunden af søjlen for den pågældende sektor og "Ialt rækkesum" for sektoren. En sektors formue afhænger af afgrænsning af og vurderingsprincipper for aktiver og passiver. Benyttes i FP-søjlen og FP-rækken de principper, som gælder ved opgørelsen af den skattepligtige formue, kommer formuetallet i **(FP,SF)-feltet** ti at svare til den samlede skattepligtige formue. I de empiriske kilder, der foreligger for andre sektorer, benyttes der ikke afgrænsnings- og vurderingsprincipper svarende til reglerne for opgørelse af den skattepligtige formue. I statusopgørelsen for staten ved udgangen af 1985 benyttes eksempelvis som hovedregel et anskaffelsesprisprincip for statens materielle aktiver, hvorimod statens gæld incl. gæld til udlandet løbende justeres i overensstemmelse med kursværdier ultimo året. Som et resultat af disse vurderingsprincipper optræder der på passivside i statens status ved udgangen af 1985 en balancekonto på - 251,1 mia. kr. (Statsregnskabet for Finansåret 1985, København 1986 p. 9).

Den finansielle status for amts- og primærkommuner ialt viser ligeledes ved udgangen af 1985 en negativ balancekonto (Statistisk Årbog 1987 p. 362). Tallet er dog kun ca. - 0,1 mia. kr.

Til **(IP,SF)-feltet** kan henføres den bogførte egenkapital i pengeinstitutterne ultimo 1985 52,3 mia. kr., i realkreditinstitutter m.v. 41,6 mia. kr. og i fonde og visse foreninger 60 mia. kr., jfr. kapitel VII, tabel 1, samt den bogførte egenkapital i livs-, pensions- og skadesforsikringsselskaber 24,6 mia. kr. (hhv. **TBSÅ** 85 p. 265 og **FTÅ** 86 p. 103 m.v.). For de ikke-finansielle aktieselskabers vedkommende er de nyeste tal fra 1982 (!). Summen af egenkapitalen blev på det tidspunkt opgjort til 93,8 mia. kr. (**SÅ** 87 p. 292). Ved udgangen af 1985 skal der altså i **(IP-SF)-feltet** anføres et tal, som er væsentligt større end 235,3 mia. kr.

For så vidt angår aktieselskaberne ejes selskabsformuerne i den sidste ende af aktionærene. Aktionærene tilhører i vid udstrækning selv IP-sektoren. En meget stor del af de danske selskaber indgår i koncerner, hvor et moderselskab eller en moderfond ejer mere end 50 pct. af aktiekapitalen. De personlige aktionærs aktieposter er medregnet i formueopgørelserne for FP-sektoren foruden i FP-søjlen. Aktiebesiddelse indebærer altså en rikiko for dobbeltregning, når den samfundsøkonomiske formue skal opgøres. Medregnes kursværdien af de personligt ejede aktier i FP-sektorens formueopgørelse, må det pågældende beløb fragå i IP-sektorens formueopgørelse. En modregning af denne karakter støder på den vanskelighed, at aktiernes kursværdi kan være meget forskellig fra de bogførte værdier, som danner grundlag for opgørelsen af selskabernes egenkapital. For de unoterede aktiers vedkommende foreligger et tilsvarende problem. Vælger man at medtage dem i **FP-søjlen**s bund til de beregnede skatterkurser, opstår der problemer, fordi disse kurser er baseret på såvel indre værdier som kapitalisering af selskabernes indtjeningsevne hhv. forventede **udbytte**-betalinger.

Indenfor IP-sektoren er der også et stort dobbeltregningsproblem. Den bogførte værdi af egenkapitalen i investerings- og holdingselskaber afspejler egenkapitalen i datterselskaber m.v.

Endelig er der det problem, at danskere kan eje aktier, som et udstedt af udenlandske selskaber, ligesom udlændinge kan eje aktier, der er udstedt af danske selskaber.

Ønsker man af fordelingspolitiske grunde at tilregne personer de formuer, som ejes af offentlige myndigheder og af ikke-formueskattepligtige enheder i IP-sektoren, må man vælge fordelingsnøgler. Accepterer man, at den offentlige sektor på grund af statens og kommunernes gæld ved udgangen af 1985 havde en negativ balancekonto på godt 250,0 mia. kr., er det ikke givet, at man blot skal dividere med landets samlede indbyg-

gerantal 5,1 mill. medio 1985 og konstatere, at hver indbygger hæfter for ca. 49.000 kr. Renter og afdrag på den offentlige gæld skal i fremtiden finansieres ved skattebetalinger fra borgerne, og man kan derfor godt argumentere for, at fordelingsnøglen for den negative balancekonto skal afspejle progressionen i **indkomst-**skattesystemet.

Det er endnu vanskeligere at vælge fordelingsnøgle for så vidt angår sektorformuen i **IP-sektoren**. Hvis der er sket modregning af de personligt ejede aktieposter, er det svært at finde en begrundelse for at tilregne resten af IP-sektorens formue til personerne i FP-sektoren. Såfremt IP-sektorens formuer imidlertid er beregnet uden fradrag for sektorens pensionsforpligtelser over for pensionskassemedlemmer, indskydere i ATP og LD-fonden m.v. vil det være naturligt at basere tilregningen på fordelingen af pensionsrettigheder, således som denne foreligger belyst i Forsikringstilsynets årsberetninger.

Den finansielle sektor er som sagt en del af IP-sektoren. Den er forholdsvis velbelyst statistisk. Summen af samtlige bankers og sparekassers balance var ultimo 1985 765,6 mia. kr. (TBSÅ85 P. 264). Trækker man herfra værdien af pengeinstitutternes materielle aktiver (11,8 mia. kr.), garantidebitorer (78,6 mia. kr.) og aktier m.v. (19,5 mia. kr.) får man til rest 655,7 mia. kr., som er et mål for summen af de fordringer, som pengeinstitutterne ultimo 1985 havde på de øvrige samfundssektorer og indbyrdes. Tallet hører hjemme i (SS,IP)-feltet i fig. 1. For Nationalbankens vedkommende fører en tilsvarende beregning til 104,7 mia. kr. (NBÅ85 P. 110).

Realkreditinstitutternes fordringer på ejendomsbesiddere i andre sektorer kan opgøres som summen af aktiverne ultimo regnskabsåret 1985 (30.11.85) 571,9 mia. kr., minus værdien af ejendomme, inventar, garanters forskrivninger m.v. på ca. 2,5 mia. kr., d.v.s. de giver et bidrag på 569,4 mia. kr. til (SS, IP)-feltet (RKÅ85 p. 31). Hertil kommer tal fra Finansieringsin-

stituttet for Industri og Håndværk 9,6 mia. kr. (FIHÅ 85 p. 13), Dansk Eksportfinansieringsfond 9,8 mia. kr. (DEFÅ 85 p. 13), Kongeriget Danmarks Fiskeribank 2,1 mia. kr. (KDFÅ 85 p. 47) Kreditforeningen af Kommuner i Danmark 11,9 mia. kr. (KKDÅ 85 p. 6) samt Postgiroen 25,3 mia. kr. (P&TÅ 85 p. 74).

Alt ialt 1388,5 mia. kr. til (SS,IP)-feltet.

Til IP-sektoren hører som nævnt også forsikrings-selskaber og pensionskasser m.v. Fra Forsikringstilsynets Årsberetning for 1985 (FTÅ 85) kan hentes følgende tal for balancesummerne ultimo 1985: Danske skadesforsikringsselskaber 47,4 mia. kr. Livs- og pensionsforsikringsselskaber 134,0 mia. kr. Pensionskasser under lov om forsikringsvirksomhed 53,1 mia. kr. Firmapensionskasser 18,7 mia. kr. ATP 43,0 mia. kr. LD-fonden 21,5 mia. kr. Balancesum ialt 317,7 mia. kr. Fradraget den bogførte værdi af fast ejendom, aktier m.v., ca. 40,0 mia. kr., bliver der til rest til (SS, IP)-feltet 277,7 mia. kr.

For de ikke-finansielle selskaber m.v., som også tilhører IP-sektoren, vil det ved hjælp af selskabernes årsregnskaber være muligt at opgøre balancesummer og fratrække den bogførte værdi af materielle anlægsaktiver, lagerbeholdninger m.v. og ad den vej opstille et skøn over de ikke-finansielle selskabers fordringer indbyrdes og på de øvrige sektorer ved udgangen af 1985. Tallet vil være på flere hundrede mia. kr.

Lad os til **illustrationsformål** antage, at det samlede tal i (SS, IP)-feltet er 2000 mia. kr. ultimo 1985.

I den foreliggende sammenhæng samler opmærksomheden sig om (FP,IP)-feltet i **fordringsmatricen**, idet de formueskattepligtige har adgang til at fradrage deres gældsforpligtelser over for pengeinstitutter, realkreditinstitutter og andre långivere i IP-sektoren, når den skattepligtige formue opgøres. Ultimo 1985 var den samlede skattepligtige formue 507,0 mia. kr. Inden for rammerne af fordringsmatricen fremkommer dette tal som

forskellen mellem søjlesummen i FP-søjlen (SS,FP)-feltet og rækkesummen i FP-rækken (FP,RS)-feltet.

Pengeinstitutternes indenlandske udlån udgjorde ved udgangen af 1985 142,6 mia. kr. (NBKV nov. 87 p. 17). Af disse var de 58,9 mia. kr. rubriceret som ikke-erhvervsmæssige udlån. De kan med tilnærmelse henføres til (FP,IP)-feltet. Da virksomheder, der drives som enkeltmandsvirksomheder, også hører til FP-sektoren, kan hertil lægges erhvervsmæssige udlån til landbrug m.v. 8,4 mia. kr. lait 67,3 mia. kr. til (FP,IP)-feltet, hvis man undlader skønmæssigt at henhøre et beløb for pengeinstitutternes udlån til virksomheder i fremstillingsvirksomhed og handel, som drives som enkeltmandsvirksomheder.

Til (FP,IP)-feltet skal også henføres den prioritetsgæld, som husejerne i FP-sektoren har til realkreditinstitutterne. Der foreligger ikke fra Realkreditrådets side nogen opgørelse af sektorfordelingen af realkreditinstitutternes udestående fordringer ved udgangen af 1985. Hvis man som grov tilnærmelse benytter gennemsnittet af sektorfordelingen af nyudlånet fra 1980 til 1985, kan det anslås, at 74 pct. af realkreditinstitutternes fordringer vedrører debitorer i FP-sektoren incl. landbrugsvirksomheder. Vi får herved et bidrag på $569,4 \times 0,74 = 421,4$ mia. kr. til (FP,IP)-feltet.

De formueskattepligtige personer har en vis varegæld specielt til virksomheder i detailhandel m.v. Man kan lave et skøn over denne varegæld ved hjælp af momsstatistikken. (SÅ 87 p. 282). Den samlede afgiftsansgivne omsætning var i 1984 1167,5 mia. kr. Herfra trækkes 206,4 mia. kr., som er omsætning i enkeltmandsvirksomheder. På månedsbasis udgør de resterende 961,1 mia. kr. ca. 80,0 mia. kr. Ifølge en gammel undersøgelse giver de momsregistrerede virksomheder i gennemsnit deres kunder kredit i halvanden måned (M. Balling: Merværdiafgift, Kundetilgodehavender og Leverandørgæld, København 1971 p. 117). Gælder det stadig,

er de udestående fordringer ca. 120,0 mia. kr. Tallet vedrører både (FP,IP)-feltet og (IP,IP)-feltet.

Danmarks Nationalbank opgør en gang om året Danmarks status over for udlandet (NBÅ 85 p. 38) . Summen af passiverne set ud fra et dansk synspunkt er 508,0 mia. kr. Dette tal kan placeres i (SS,UD)-feltet i fordringsmatricen. Summen af aktiverne er 265,0 mia. kr. Dette tal placeres i (UD,RS)-feltet. Den offentlige sektors passiver var 153,0 mia. kr. Dette tal hører hjemme i (OF,UD)-feltet. Den offentlige sektors fordringer på udlandet var 9,0 mia. kr. (UD,OF)-feltet. Summen af passiverne for pengeinstitutterne og den øvrige private sektor var 355,0 mia. kr. Tallet refererer både til (IP,UD)-feltet og (FP-UD)-feltet. På tilsvarende måde angår summen af aktiverne 256,0 mia. kr. både (UD,IP)-feltet og (UD,FP)-feltet. Størsteparten af mellemværenderne med udlandet vedrører dog IP-sektoren. Danmarks samlede nettogæld over for udlandet ved udgangen af 1985 på 243,0 mia. kr. indgår således kun i begrænset udstrækning direkte i opgørelsen af de skattepligtige formuer i FP-sektoren.

Nogle anvendte forkortelser i bilag D.

NBÅ	Danmarks Nationalbank Beretning og Regnskab
SA	Statistisk Årbog
TBSÅ	Tilsynet med banker og sparekasser. Årsberetning.
RKÅ	Realkreditrådets Årsberetning.
FTÅ	Forsikringstilsynets Årsberetning.

BILAG E

KØBENHAVNS UNIVERSITETS
ØKONOMISKE INSTITUT

FORMUESKAT, ~~INDKOMSTSKAT~~
OG OPSPARING

Af

Peter Birch Sørensen
Lektor, ~~lic.polit.~~

JANUAR 1988

FORMUESKAT, **INDKOMSTSKAT** OG **OPSPARING**

Indhold

1. TEORETISKE **OVERVEJELSER** OM **AFKASTBESKATNING** OG **OPSPARING**

1.1.	Indledning	s. 1
1.2.	Motiver til opsparing	s. 2
1.3.	Afkastbeskatning og livsløbeopsparing: Partiel mikroanalyse	s. 5
1.4.	Afkastbeskatning og livsløsoptionsopsparing: Generel makroanalyse	s. 8
1.5.	Afkastbeskatning og beredskabsopsparing	s. 10
1.6.	Arvemotivet og opsparingens afkastfølsomhed	s. 12
1.7.	Afkastbeskatning og opsparing belyst ved sociologisk prægede opsparingsteorier	s. 14
1.8.	Særlige effekter af formueskatten	s. 18
1.9.	Opsummering af de teoretiske overvejelser om afkastbeskatning og opsparing	s. 23

2. KVANTITATIVE UNDERSØGELSER AF OPSPARINGENS **AFKASTFØLSOMHED**

2.1.	Udenlandske empiriske undersøgelser	s. 24
2.2.	Alternative skøn over formueskattens opsparingsvirkning i Danmark	s. 28
2.3.	Opsummering vedrørende de kvantitative skøn over formueskattens opsparingsvirkning	s. 37

APPENDIX A: KAPITALAFKAST OG KAPITALSKATTER I DANMARK

A.1.	Den funktionelle indkomstfordeling	s. 39
A.2.	Det samlede kapitalafkast til indlændinge	s. 41
A.3.	Skatter på indenlandsk investeret kapital	s. 42
A.4.	Indkomstskatter på indenlandsk ejet kapital	s. 42
A.5.	En talmæssig opsummering af kapitalbeskatningen i Danmark	s. 44

APPENDIX B: FORMUESKATTENS VIRKNING PÅ **OPSPARINGSKVOTEN**

LITTERATUR

FORMUESKAT, ~~INDKOMSTSKAT~~
OG OPSPARING

af Peter Birch Sørensen

1.1. Indledning

Det har længe været betragtet som et vigtigt og kontroversielt spørgsmål i den nationaløkonomiske forskning, om der er en positiv sammenhæng mellem afkastet af privat opsparing og størrelsen af denne opsparing. Hvis en sådan sammenhæng findes, og hvis den er kvantitativt betydningsfuld, har det væsentlige konsekvenser for virkningerne af den økonomiske politik. Således vil pengepolitikken via sin indvirkning på renteniveauet være et effektivt instrument til påvirkning af den samlede efterspørgsel i økonomien, hvis der er stor rentefølsomhed i forbrug og opsparing. Ligeledes kan et øget udbud af statsobligationer finde afsætning uden at drive renten væsentligt i vejret, hvis den private opsparing reagerer stærkt positivt på en højere rente, og dermed vil et øget statsligt budgetunderskud være uden større negative konsekvenser for de private investeringer. Endvidere betyder en rentefølsom forbrugsefterspørgsel, at tendenser til rentestigning udløst af et stigende betalingsbalanceunderskud automatisk vil medvirke til en vis genopretning af betalingsbalancen via lavere privatforbrug og importefterspørgsel.

Sidst, men ikke mindst, har spørgsmålet om opsparingens afkastfølsomhed betydning for skattepolitikken på virkemuligheder. Hvis det er muligt at omlægge skattepolitikken på en sådan måde, at det disponible realafkast af privat opsparing øges uden en samtidig forringelse af det offentlige budgetstilling, så vil der i tilfælde af en positiv sammenhæng mellem afkast og opsparing ske en stigning i nationalformuen på langt sigt, mens udlandsgælden vil falde. En sådan stigning i nationalformuen vil selvsagt skabe grundlag for en stigning i nationalindkomsteri pr. indbygger.

I Danmark synes vigtige dele af skattepolitikken i de senere år at have været tilrettelagt ud fra en formodning om, at det reale kapitalafkast efter skat faktisk har en mærkbar positiv indvirkning på den private opsparing. En lignende forestilling gør sig øjensynligt gældende hos mange deltagere i den offentlige debat om formueskatten, hvor

et hyppigt synspunkt har været, at denne skat hæmmer den private opsparing ved at sænke det disponible realafkast.

På denne baggrund søger det følgende at give en oversigt over, hvad der på grundlag af nyere nationaløkonomisk teori og empiri kan siges om sammenhængen mellem afkastbeskatning og privat opsparing, og hvorledes formueskatten må formodes at påvirke opsparingen. Papirets første del strækker sig fra en gennemgang af mere snævert økonomiske opsparingsteorier til mere sociologisk prægede teorier. Derefter følger en omtale af nyere empiriske og kvantitative undersøgelser af realafkastets betydning for opsparingen. Størstedelen af den teoretiske diskussion omhandler afkastbeskatning i almindelighed og vedrører således både virkningerne af en skat på nettoformuen og virkningerne af en indkomstskat på kapitalafkast. I et underafsnit vil det imidlertid blive diskuteret, hvilke særlige virkninger en formueskat må formodes at have sammenlignet med en indkomstskat. Der gås overalt ud fra, at en sænkning af (stigning i) skatten på kapitalafkast ikke vil medføre et sådant fald i (forøgelse af) afkastet før skat, at skatteændringens virkning på det disponible realafkast helt neutraliseres. Dette er utvivlsomt en plausibel forudsætning i en lille åben økonomi som den danske, hvor de meget frie kapitalbevægelser medfører en nær sammenhæng mellem den hjemlige og den udefra givne internationale rente før skat, uagtet at devalueringsforventninger og asymmetriske skatteforhold kan forhindre et fuldstændigt sammenfald mellem de to renteniveauer.

1.2. Motiver til opsparing

Som en indledning til diskussionen af nettoafkastets betydning for opsparingen er det nyttigt at overveje de grundliggende motiver bag denne opsparing. Den økonomiske teori har traditionelt sondret mellem tre forskellige motiver til privat opsparing:

1. Livsløbsmotivet udspringer af, at den enkelte husholdnings indkomst typisk er mere ujævnt fordelt over livsforløbet end den ønskede fordeling af forbruget. De fleste forbrugere synes at foretrække en nogenlunde jævn fordeling af forbruget over tiden. For unge under uddannelse kan dette nødvendiggøre låntagning ("~~ned~~sparring") p.gr.a. lav indkomst, mens personer i den erhvervsaktive alder vil være tilskyndet til at foretage en positiv opsparing for derigennem at

opbygge en formue, som mindsker eller endog eliminerer nødvendigheden af en forbrugsnedgang ved overgangen til pensioniststatus. Pensionsopsparing via pensionskasser, livsforsikringsselskaber og pengeinstitutter er typiske eksempler på en sådan "livsløbsopsparing", men en "livsløbsformue", der planlægges forbrugt i pensionsperioden, kan naturligvis også investeres ad andre kanaler og i andre aktiver.

2. Det såkaldte beredskabsmotiv til privat opsparing er begrundet i det forhold, at den enkelte husholdning normalt ikke kan forudsige sine fremtidige indtægter og udgifter med fuld sikkerhed. Der er derfor et incitament til gennem "beredskabsopsparing" at opbygge en vis formue, der kan fungere som finansiel stødpude i tilfælde af uventede indkomstbortfald (f.eks. i forbindelse med arbejdsløshed) eller af uforudsete merudgifter som følge af uheld o.l. Beredskabsformuen kan også forbedre husholdningens muligheder for at udnytte uventede lejligheder til at gøre særligt gunstige indkøb og investeringer. Beredskabsopsparingen kan altså kort defineres som forskellen mellem den faktiske opsparing og den opsparing, der ville fremkomme i en hypotetisk situation med fuld sikkerhed om alle fremtidige ind- og udbetalinger. Det er klart, at denne opsparing for at opfylde sit formål må være placeret i relativt likvide aktiver.

3. Endelig taler man om et arvemotiv i forbindelse med den opsparing, der foretages med det formål at efterlade en formue til børn eller andre arvinger. Også opsparing, der foretages med henblik på uddeling af gaver før dødstidspunktet, henregnes til denne kategori.

Som det senere vil fremgå, vil de tre ovennævnte former for opsparing ikke nødvendigvis reagere hverken kvalitativt eller kvantitativt ens på en ændring i opsparingens disponible realafkast. Det er derfor vigtigt at have en fornemmelse af, hvor stor en del af den samlede private opsparing, der kan henføres til de forskellige opsparingsmotiver. Desværre er det meget vanskeligt at besvare dette spørgsmål, amend den fremherskende opfattelse synes at være, at størstedelen af opsparingen er motiveret af livsløbsbetragtninger, d.v.s. af et

1) I praksis er der naturligvis ikke vandtætte skodder mellem de forskellige former for opsparing, og husholdningerne sonderer næppe særligt bevidst mellem de forskellige opsparingsmotiver, da en given formue jo ofte kan tilfredsstille flere motiver på én gang. Alligevel kan det for analytiske formål være hensigtsmæssigt at vurdere, om opsparingen overvejende er styret af den ene eller den anden type af overvejelser, da dette kan have betydning for f.eks. skattepolitikken muligheder for at påvirke opsparingen.

ønske om at udjævne forbrugsprofilen over livsforløbet. Dette synspunkt er f.eks. forfægtet i en nylig artikel af Modigliani (1986).

Påstanden om livsløbsmotivets dominerende betydning står dog ikke uimodsagt. Således har Skinner (1987) for nylig argumenteret på grundlag af egne og andres empiriske undersøgelser af variabiliteten i husholdningernes indkomster og af graden af deres risikoaversion, at beredskabsopsparingen meget vel kan udgøre op mod halvdelen af den samlede private opsparing i USA. Modsætningen mellem Skinner's og Modigliani's synspunkter bliver dog mindre, når man tager hensyn til den usikkerhed om restlevetiden, som en pensionist står overfor. Hvis pensionisten ønsker at være sikker på at kunne opretholde et acceptabelt forbrug i hele restlevetiden, selv om han skulle leve usædvanligt længe, da vil han nedbringe sin formue i et lavere tempo, end den simple version af livsløbsteorien tilsiger, og vil måske ligefrem foretage en vis opsparing i pensionsalderen. Da denne opsparing udspringer af usikkerhed om restlevetiden, kan den siges at repræsentere beredskabsopsparing. På den anden side er den nævnte opsparing begrundet i et ønske om at forebygge en drastisk forbrugsnedgang i den sidste fase af livscyklens, og i denne forstand er der tale om en livsløbsopsparing, der tilsigter en udjævning af forbruget. Det bliver altså til en vis grad et semantisk spørgsmål, om opsparingen er styret af det ene eller det andet motiv. I øvrigt må beredskabsopsparingens størrelse alt andet lige formodes at være mindre, jo mere generøse de offentlige indkomstoverførsler i forbindelse med sygdom, arbejdsløshed o.l. er. Beredskabsopsparingen har således næppe den samme relative betydning i den danske som i den amerikanske økonomi.

Usikkerheden om restlevetiden må også inddrages i vurderingen af arvemotivets betydning for opsparingen. De fleste fagøkonomer synes at anse dette motiv for mindre væsentligt, men et mindretal - f.eks. repræsenteret af Kbtlikoff og Summers (1981) - hævder på grundlag af skøn over størrelsen af de nedarvede formuer, at arvemotivet spiller en afgørende rolle for opsparingen. Kritikken mod sidstnævnte synspunkt er, at en efterladt arv ikke behøver at være planlagt fra arveladerens side. Arven - eller dele af den - kan også hidrøre fra det forhold, at den afdøde på grund af usikkerhed om restlevetiden ~~ønskede~~ at opretholde en vis formue for derved at sikre sine fremtidige forbrugsmuligheder. I så fald må formuen siges at være opbygget ud fra beredskabs- og livsløbsmotiver snarere end ud fra et egentligt arvemo-

tiv. Modigliani (1985) har i øvrigt påvist, at forestillingen om de nedarvede formuers store betydning for de samlede formuer i vid udstrækning beror på fejlagtige statistiske opgørelsesmetoder. På grundlag af flere uafhængige kilder når Modigliani selv frem til det *skøn*, at de nedarvede formuer i USA og Storbritannien udgør ca. 20% af den samlede formuemasse. Som nævnt må man antage, at kun en del af denne arveladning er planlagt. Sammenlignet med de øvrige motiver synes arvemotivet således at spille en underordnet rolle som drivkraft for den private opsparing.

I det følgende gennemgås kort den økonomiske teori om sammenhængen mellem afkastbeskatning og de tre ovennævnte kategorier af opsparing, idet der først fokuseres på den formentlig vigtigste form for privat opsparing, d.v.s. livsløbsopsparingen.

1.3. Afkastbeskatning og livsløbsopsparing: Partiel mikroanalyse

I praksis tager størstedelen af livsløbsopsparingen givetvis form af pensionsopsparing via pensionskasser, livsforsikringselskaber og pengeinstitutter. Da disse pensionsformuer i Danmark er formueskattefri, kan det ved en analyse af formueskattens opsparingsvirkninger umiddelbart forekomme mindre relevant at tage udgangspunkt i livsløbsteorien. Ikke desto mindre er der i det mindste tre grunde til, at livsløbsteorien er interessant også i en snæver dansk formueskattesammenhæng.

For det ~~første~~ første må man trods alt regne med, at en vis del af livsløbsopsparingen placeres i formueskattepligtige aktiver.

For det andet kan det ved overvejelser om reformer af formuebeskatningen være nyttigt at vide, hvad opsparingsvirkningerne af en generel, ikke-dijskrlminerende formueskat må formodes at være ifølge livsløbsteorien.

For det tredje må selv en ændring i den eksisterende selektive formueskat antages at påvirke afkastet af den institutionaliserede formueskattefri pensionsopsparing. En forhøjelse af formueskatten vil nemlig tilskynde husholdningerne til at placere en større del af deres opsparing i de formueskattefri pensionsordninger, og dette vil give en tendens til fald i det relative afkast af de aktiver, som pensionsmidlerne investeres i (primært obligationer).

Livsløbsteorien er altså langt fra irrelevant, ~~selvom~~ perspektivet indsnævres til en analyse af formueskatten. Nedenfor vil vi indskrænke os til at belyse, hvordan beskatningen af formue og kapitalafkast ifølge livsløbsteorien vil påvirke de erhvervsaktives opsparing. Denne størrelse afviger selvsagt fra den samlede private nettoopsparing, da pensionisternes opsparing ifølge teorien typisk vil være negativ, idet de nedbringer deres tidligere opbyggede formuer. I et stationært samfund uden vækst i arbejdsstyrke og realindkomst vil pensionisternes nedsparring i princippet netop svare til de erhvervsaktives opsparing, således at den samlede opsparing vil være nul. Under mere realistiske forhold med langsigtet vækst i arbejdsstyrke og realløn vil nettoopsparingen imidlertid være positiv. Dette skyldes, at de nuværende erhvervsaktive generationer har en større realindkomstmasse til rådighed end de nuværende pensionister kunne disponere over, da de var erhvervsaktive. Med en given opsparingskvote (opsparing/indkomst) ud af erhvervsindkomst vil hver generation af erhvervsaktive altså i kraft af den voksende realløn og arbejdsstyrke foretage en større opsparing og dermed opbygge en større formue end de foregående generationer, og de erhvervsaktives opsparing vil følgelig overstige den samtidige pensionistgenerations nedsparring. Af samme grund vil en eventuel stigning i de erhvervsaktives opsparingskvote til et nyt konstant niveau også medføre en permanent stigning i samfundets samlede nettoopsparing. Den højere opsparingskvote i den erhvervsaktive periode vil ganske vist blive ledsaget af en stigning i pensionisternes nedsparring, fordi folk efterhånden indtræder i pensionsalderen med en højere formue, men den stadige vækst i realindkomsterne bevirker, at opsparingen hos de erhvervsaktive hele tiden er "foran" nedsparringen hos pensionisterne.

Denne positive sammenhæng mellem de erhvervsaktives opsparings-tilbøjelighed og den samlede private nettoopsparing forklarer, hvorfor vi kan nøjes med at fokusere på afkastbeskatningens virkninger på de erhvervsaktives opsparingsincitament. I den traditionelle partielle analyse af dette spørgsmål ses der på den isolerede virkning af en ændret marginalsat på kapitalafkast, f.eks. i form af en ændret formueskattesats eller en ændret indkomstskattesats på kapitalindkomst. Der ses altså bort fra samtidige modgående ændringer i andre skattesatser, som eventuelt måtte blive foretaget. Endvidere inddeler den teoretiske analyse af forenklingshensyn typisk livsløbet i to perio-

der, nemlig en "nutidig" erhvervsaktiv periode, hvor nettoopsparingen typisk er positiv, og en "fremtidig" pensionistperiode, hvor nettoopsparingen er negativ.

Spørgsmålet bliver da, hvordan f.eks. en isoleret sænkning af marginals-katten på kapitalafkast vil påvirke det "nutidige" forbrug og dermed opsparingen? Desværre kan der rent teoretisk ikke gives et entydigt svar, da skattesænkningen vil udløse to modsatrettede effekter: På den ene side bevirker skattesænkningen og den deraf følgende stigning i realafkastet efter skat en nedgang i den "pris", der skal betales for at opnå et øget fremtidigt forbrug. Med en given nedgang i det aktuelle forbrug kan man i kraft af det højere nettoafkast af denne opsparing "købe" en større forøgelse af det fremtidige forbrug. Når det således bliver "billigere" at sikre sig et givet fremtidigt forbrug gennem en nutidig opsparing, tilskyndes husholdningerne alt andet lige til at øge den aktuelle opsparing; en effekt der i fagsproget kaldes "substitutionseffekten". ' Det er utvivlsomt forestillinger om substitutionseffekten, der ligger til grund for de populære udsagn om, at "opsparingen stiger, når det bliver mere fordelagtigt at spare op".

Dette populære slogan overser imidlertid, at det højere realafkast efter skat også har en modsatrettet "indkomsteffekt": Som følge af den lavere skat øges den reale disponible livsindkomst, og forbrugeren vil normalt ønske at anvende denne indkomstforøgelse til at øge såvel det aktuelle som det fremtidige forbrug. Man kan også sige, at det højere nettoafkast bevirker et fald i den opsparing, som er nødvendig for at kunne disponere over en given formue på et bestemt fremtidigt tidspunkt, og forbrugeren får derved "råd" til et større aktuelt forbrug.

Når der er tale om en person med positiv nettoformue, kan det teoretisk ikke udelukkes, at indkomsteffekten af et højere kapitalafkast overdøver substitutionseffekten, således at nettoeffekten på opsparingen bliver negativ. Er der derimod tale om en nettodebitor, vil både indkomst- og substitutionseffekterne af en højere realrente efter skat trække i retning af at sænke det aktuelle forbrug. Med en lavere skattesats vil skatteværdien af rentefradraget og dermed den disponible indkomst falde med det resultat, at forbrugeren får dårligere råd til at opretholde det aktuelle forbrug (indkomsteffekten). Derudover be-

2) Betegnelsen skyldes, at den nævnte effekt tilskynder folk til at "substituere" (erstatte) nutidigt med fremtidigt forbrug.

virker den højere realrente efter skat, at det bliver dyrere at forbruge "i dag" fremfor at udskyde forbruget til "i morgen", og dette vil udløse en negativ substitutionseffekt på det aktuelle forbrug. En renteskat, der udelukkende hviler på nettodebitorer - som f.eks. den danske såkaldte forbrugsrenteafgift - vil således utvetydigt dampe debitorernes forbrug og dermed øge den samlede private nettoopsparing.

1,4. Afkastbeskatning og livsløbsopsparing; Generel makroanalyse

Analysen i det foregående afsnit var partiel i den forstand, at den alene vedrørte den isolerede effekt af en ændret skat på kapitalafkast uden en kompenserende ændring i andre skattesatser, og den var "mikroorienteret" således at forstå, at den fokuserede på den enkelte forbrugers adfærd. Analysens konklusion om de modsatrettede substitutions- og indkomsteffekter for nettokreditorer var en væsentlig del af baggrunden for den tidligere fremherskende opfattelse blandt fagøkonomer, at det disponible realafkast er uden nævneværdig betydning for størrelsen af den private opsparing.³⁾

I de senere år er man imidlertid blevet mere opmærksomme på manglerne ved den traditionelle partielle analyse. For det første har man fremhævet det i og for sig banale forhold, at en ændring i skatten på kapitalafkast normalt vil blive fulgt op af modgående ændringer i andre former for skatter, med mindre indgrebet er rent konjunkturpolitisk motiveret. Hvis man for at neutralisere provenuvirkningerne kombinerer en sænkning af kapitalafkastbeskatningen med en tilsvarende forhøjelse af andre skatter, da vil dette tendere mod at ophæve indkomsteffekten af den lavere afkastbeskatning,⁴⁾ således at kun den opsparringsfremmende substitutionseffekt bliver tilbage. I en ~~samfundsø-~~konomisk "makroanalyse" af beskatningens opsparringsvirkninger må der

3) En anden årsag til denne opfattelses popularitet var, at tidligere empiriske undersøgelser ofte ikke kunne påvise en statistisk signifikant sammenhæng mellem renten og den private sektors forbrug og opsparing. I afsnit 2.1. diskuteres årsagerne til, at nyere undersøgelser er kommet til et andet resultat.

4) Det forsigtige ordvalg her skyldes, at forskellige skattearter ikke nødvendigvis virker lige "forvridende" på den private sektors økonomiske dispositioner. To skattetyper med samme provenuvirkning medfører derfor ikke nødvendigvis det samme velfærdstab for husholdningerne, og følgelig kan det ikke tages for givet, at en provenuneutral skatteomlægning vil være helt uden indkomsteffekt (velfærdseffekt) for den private sektor under ét.

dog også tages hensyn til, at skatteomlægningen kan medføre en indkanstanfordeling mellem befolkningsgrupper med forskellige opsparingstilbøjeligheder. Ifølge den rendyrkede livsløbsteori præsteres den private opsparing fortrinsvis af de erhvervsaktive, mens en stor del af formuerne ejes af de pensionerede generationer, der **typisk** har en negativ opsparingskvote, idet de (delvis) finansierer deres forbrug ved at tære på deres tidligere opbyggede formue. Ud fra denne betragtning skulle en omlægning fra skatter på kapital til skatter på arbejdsindkomst altså have en negativ fordelingseffekt på den samlede private opsparing, idet den indebærer en tendens til omfordeling af indkomst fra generationer med forholdsvis høj opsparingstilbøjelighed (de erhvervsaktive) til generationer med forholdsvis lav opsparingstilbøjelighed (pensionisterne). På den anden side bevirker en omlægning af skattebyrden bort fra skatter på kapital, at der inden for de enkelte generationer sker en omfordeling til fordel for personer med høj opsparingstilbøjelighed, i det omfang en relativt stor formue afspejler en relativt høj opsparingskvote hos de pågældende formueejere (se nærmere herom i afsnit 1.7). Skatteomlægningens samlede fordelingseffekt på opsparingen er derfor ikke entydig. Konklusionen bliver således, at en provenuneutral omlægning af skattebyrden fra skatter på kapital (formue) til andre skatter ikke vil have nogen nævneværdig indkomsteffekt på opsparingen, at fordelingseffekten er usikker, men at substitutionseffekten på opsparingen er utvetydigt positiv. På denne baggrund er det nærliggende at antage, at den samlede nettoeffekt er positiv.

En anden svaghed ved den traditionelle partielle analyse af afkastbeskatningens virkning i en livsløbsmodel er den grove forenkling, der består i, at man kun sonderer mellem to faser af livscyklusen, nemlig den erhvervsaktive periode og pensionsperioden. I de senere år er man begyndt at **arbej** da med mere forfinede modeller, hvor de to nævnte hovedfaser af livscyklusen er opsplittet i delperioder. Hermed er man blevet opmærksom på en effekt, der ikke kommer frem i den tidligere så populære to-periode model: Hvis realrenten efter skat hæves, så vil det for de erhvervsaktive, der ikke står umiddelbart foran at skulle pensioneres, betyde en nedgang i nutidsværdien af de forventede fremtidige arbejdsindkomster. De fremtidige **arbejdsindtagter** neddiskonteres kraftigere og dermed kommer de til at indgå med mindre vægt i forbrugerens opgørelse af de ressourcer, han har til rådighed til forbrug

over livsforløbet. Denne nedvurdering af nutidsværdien af de fremtidige indtægter trækker i retning af at sænke det aktuelle forbrug og virker dermed i samme retning som substitutionseffekten af den højere disponible realrente, der jo ligeledes tenderer mod at dæmpe det aktuelle forbrug. Selvom der måtte være en modsatrettet indkomsteffekt, bliver sandsynligheden for en positiv opsparingseffekt af en lavere skat på kapitalafkast altså større, når man tager hensyn til afkastændringens virkning på de kapitaliserede fremtidige arbejdsindkomster.

Med fremkomsten af de nyere livsløbsmodeller, og med en antagelse om, at der skal opkræves et givet samlet skatteprovenu, giver livsløbsteorien alt i alt gode grunde til at forvente en stigning i den private opsparing ved en sænkning af afkastbeskatningen.

Når en del af motivet til opsparing hidrører fra den usikkerhed, der knytter sig til de fremtidige indlæg og udgifter, kan afkastbeskatningens virkning på opsparingen imidlertid blive væsentligt anderledes end den, livsløbsteorien tilsiger. Dette vil fremgå af det følgende afsnit.

1.5. Afkastbeskatning og beredskabsopsparing

Beredskabsopsparing kan opfattes som en art forsikring mod uforudsete fremtidige merudgifter eller indkomstbortfald. Hvis afkastbeskatningen øges, og opsparingsafkastet dermed reduceres, hæves "prisen" på denne forsikring således at forstå, at der kræves en større aktuel opsparing for at kunne disponere over en given fremtidig "beredskabsformue". Når et gode - i dette tilfælde beredskabsformue - bliver relativt dyrere, vil forbrugerne isoleret set være tilskyndet til at substituere over mod andre goder, d.v.s. substitutionseffekten af den højere afkastbeskatning vil tendere mod at øge det aktuelle forbrug på beredskabsopsparingens bekostning.

På den anden side betyder det lavere nettoafkast som sagt, at forbrugeren må sætte en større opsparing til side for at kunne råde over en given fremtidig beredskabsformue. Hvis forbrugeren har betydelig risikoaversion og dermed lægger stor vægt på at minimere risikoen for en mærkbar forbrugsnedgang ved uventede indtægtsbortfald eller merudgifter, da kan det meget vel tænkes, at beredskabsopsparingens på trods af ovennævnte substitutionseffekt faktisk forøges som reaktion

på en skærpet afkastbeskatning. Ligeså er det tilfældet i forbindelse med livsløbsopsparingen, udløser ændringer i den disponible realafkast altså modsatrettede substitutions- og indkomsteffekter, men det særegne ved beredskabsopsparingen er, at nettoeffekten på denne opsparingskategori afhænger af forbrugernes grad af risikoaversion.

Ved forskellige empiriske studier af husholdningenes økonomiske adfærd i et risikofyldt miljø har en lang række fagøkonomer søgt at give kvantificerede skøn over graden af risikoaversion, forstået som den præmie forbrugeren ville være villig til at betale for at undgå usikkerhed omkring deres nettoindkomst. På grundlag af de skøn over risikoaversionsgraden, som er fremkommet i litteraturen, kan man under visse forenkende antagelser om forbrugernes behovsstruktur vise, at et lavere disponibelt opsparingsafkast formentlig vil øge beredskabsopsparingen, når den primære usikkerhedsfaktor består i arbejdsløshedsrisiko, og arbejdsledighedsunderstøttelsen er relativt lav.⁵⁾ Hvis understøttelsen er relativt høj i forhold til lønnen, bliver det imidlertid straks mere usikkert, hvordan beredskabsopsparingen vil reagere på en skærpet afkastbeskatning.

Hvis den ~~høj~~ ^{lavere} skat på kapitalafkast følges op af en lavere skat på personlig indkomst (løn, understøttelse m.v.) for at sikre provenu-neutralitet, må det formodes at øge sandsynligheden for en stigning i beredskabsopsparingen. Dette skyldes, at skatten på personlig indkomst virker som en delvis forsikring i tilfælde af arbejdsløshed, idet skattebetalingen automatisk falder ved overgang fra lønindtægt til arbejdsløshedsdagpenge. Værdien af denne "forsikring" vil selvsagt være mindre, jo lavere marginalsattesatsen er, d.v.s. jo mindre en del af indkomstnedgangen skattevæsenet kompenserer for. For en given arbejdsløshedsrisiko vil en lavere sattesats for personlig indkomst derfor øge den potentielle variation i den fremtidige disponible indkomst, og dette vil tilskynde til større beredskabsopsparing.

Sandsynligheden for en positiv sammenhæng mellem det marginale skattetryk på kapitalafkast og beredskabsopsparingen vil yderligere vokse, hvis der ikke blot er usikkerhed om de fremtidige arbejdsind-komster, men også om den fremtidige kapitalafkast, og hvis den højere skat på kapitalafkast tager form af en indkomstskat. I så fald vil den skærpede afkastbeskatning nemlig ikke blot reducere den forventede

5) Den forenkede teoretiske model, der ligger til grund for dette udsagn, er præsenteret i Atkinson og Stiglitz (1980, s.84).

gennemsnitlige kapitalafkast efter skat, men den vil også mindske variansen på dette afkast, og denne formindskelse af de potentielle udsving i nettoafkastet vil isoleret set gøre det mere attraktivt at spare op til beredskabsformål. Er der derimod tale om en stigning i formueskatten, opnås der ikke en sådan opsparingsfremmende reduktion af variabiliteten i nettoafkastet, da formueskattebetalingen jo er den samme uanset størrelsen af det realiserede formueafkast.

Sammenfattende må det siges, at det ud fra rent teoretiske overvejelser synes noget vanskeligere at forudsige opsparingseffekten af en ændret afkastbeskatning, når der er tale om beredskabsopsparing, end når det drejer sig om livsløbsopsparing.

1.6. Arvemotivet og opsparingens afkastfølsomhed

Arvemotivet må som nævnt i afsnit 1.2. formodes at være af sekundær betydning for den samlede private opsparing, men hos de **formue**-skattepligtige befolkningsgrupper i den øvre ende af indkomst- og formueskalaen kan arvemotivet formentlig være en ganske væsentlig drivkraft bag opsparingen, og det skal derfor kort kommenteres i dette afsnit.

Afkastfølsomheden i den arvemotiverede opsparing vil afhænge af karakteren af dette motiv, d.v.s. af det formål eller behov, arveladeren ønsker tilfredsstillet ved at efterlade sig arv eller give gaver. En mulighed er, at den potentielle arvelader ud fra forestillinger om moralske forpligtelser eller af hensyn til sit eftermæle føler sig tilskyndet til at yde et vist offer - i form af afkald på eget forbrug - til fordel for sine efterkommere. I forbindelse med store erhvervsformuer er det nok også et vigtigt motiv at sikre en videreførelse af den erhvervsvirksomhed, som arveladeren måske har brugt størstedelen af sit liv på at opbygge. I begge tilfælde kan man opfatte arven som et "gode", der ligesom arveladerens eget forbrug tilfredsstiller visse behov hos vedkommende. Størrelsen af den planlagte arv bliver da i princippet fastlagt ved en afvejning af den ekstra behovstilfredsstillelse, som en øget arv bibringer arveladeren, mod den "pris" der skal betales for at efterlade en større arv i form af nedgang i eget forbrug.

Ved en skærpelse af afkastbeskatningen udløses der med denne fortolkning af arvemotivet modsatrettede indkomst- og substitutionseffekter på opsparingen: På den ene side reducerer den højere skat for brugerens levestandard, hvilket trækker i retning af at mindske ikke blot det fremtidige forbrug og den planlagte arv, men også det nutidige forbrug. På den anden side kræves der en større aktuel forbrugsnedgang for at kunne tilsidesætte et givet fremtidigt arvebeløb, og denne relative **fordyrelse** af "arvegødet" udløser en substitutionseffekt i retning af højere aktuelt forbrug på bekostning af den planlagte arv. En ukompenseret forhøjelse af afkastbeskatningen har således en tvetydig effekt på den arvemotiverede opsparing, men hvis den højere skat på kapitalafkast følges op af en modsvarende sænkning af andre skatter, vil indkomsteffekten af den skærpede afkastbeskatning i princippet blive elimineret for økonomien som helhed, således at man ud fra den tilbageværende substitutionseffekt må forvente en nedgang i den samlede arveopsparing. Hvis størstedelen af denne opsparing er koncentreret i de højeste Indkomstgrupper (hvilket meget tyder på), og hvis skatteomlægningen medfører en omfordeling fra disse grupper til de lavere indkomster, forbliver det dog usikkert, om den samlede arveopsparing vil falde, da indkomsteffekten jo i så fald ikke vil blive neutraliseret for de formuende grupper, der betyder mest for denne kategori af opsparing.

Betragtningerne ovenfor går ud fra, at arveladeren opnår en direkte tilfredsstillelse af egne behov ved at efterlade sig arv (eller give gaver). Man kan imidlertid også forestille sig, at arvemotivet er af såkaldt; "altruistisk" (uegennyttig) karakter, d.v.s. at arven blot ses som et middel til at øge efterkommernes forbrugsmuligheder og potentielle velfærd, og at det er omsorgen for denne potentielle velfærd hos børn, børnebørn m.m., der er den egentlige drivkraft bag arveladningen. Hvis arvemotivet har en sådan altruistisk karakter, vil forbrugerne i realiteten opføre sig, som om de har en uendelig lang tidshorisont, idet forældrenes velfærd vil afhænge af deres børns velfærd, som igen vil afhænge af deres børns velfærd osv. Med en sådan uendelig tidshorisont hos forbrugerne kan man indenfor rammerne af en teoretisk makroøkonomisk vækstmodel vise, at uanset skattesatsens højde, vil kun ét niveau for det reale kapitalafkast efter skat være

foreneligt med en samfundsøkonomisk langsigtsligevægt. Dette betyder, at opsparingens afkastfølsomhed i princippet bliver uendeligt stor i det lange løb, idet opsparingen og kapitaludbuddet vil vedblive at stige, så længe kapitalens nettoafkast er blot en smule over det givne ligevægtsniveau, mens udbuddet af kapital vil fortsætte med at falde, hvis afkastet drives blot lidt ned under ligevægtsniveauet. Der kan stilles et stort spørgsmålstegn ved realismen i den type af økonomiske modeller, der leder frem til den her omtalte konklusion, men modellerne sandsynliggør i det mindste, at den positive opsparelsesvirkning af et højere disponibelt kapitalafkast kan blive ganske betydelig, hvis blot en del af befolkningen foretager opsparing ud fra et altruistisk arvemotiv.

1.7. Afkastbeskatning og opsparing belyst ved sociologisk prægede opsparingsteorier

De ovenfor gennemgåede opsparingsteorier er alle karakteriseret ved at forudsætte en høj grad af rationalitet og fremsynethed hos forbrugerne. Teorierne fokuserer endvidere på det enkelte individ (eller hussstand) uden at tillægge individernes tilhørsforhold til forskellige socioøkonomiske grupper nogen særlig betydning for adfærden. Fortællerne for disse teorier hævder naturligvis ikke, at deres forudsætninger er fuldt realistiske, men mener alligevel, at teorierne kan forudsige de tendenser i den økonomiske udvikling (i dette tilfælde i den private opsparing), som et givent økonomisk-politisk indgreb vil udløse.

Også blandt fagøkonomer har der imidlertid i tidens løb været rejst mange indvendinger mod de ovenfor omtalte "økonomiske" opsparingsteorier. Typiske kritikpunkter har været, at forbrugerne simpelthen er betydeligt mere irrationelle og kortsynede end foreneligt med teorierne, eller at det som følge af manglende information om alle relevante aktuelle økonomiske forhold og på grund af fundamental usikkerhed om den fremtidige økonomiske udvikling ikke er muligt (eller i hvert fald ikke er "rationelt") at anlægge sofistikerede privatøkonomiske optimeringsovervejelser over en meget lang tidshorisont.

6) Dette er f.eks. vist af Summers (1982). Summers' resultat er særligt interessant, fordi det holder, selvom kun en del af befolkningen sparer op ud fra et altruistisk arvemotiv.

Problemet med denne på mange punkter relevante kritik er, at den sjældent leder til klart formulerede alternativer til de teorier, der kritiseres. Ofte hævdes det, at forbrugerne simpelthen følger en tommelfingerregel gående ud på at opspare en bestemt, konstant andel af deres disponible indkomst, men det præciseres sjældent, hvad der bestemmer størrelsen af denne opsparingskvote. En hyppig antagelse har været, at opsparingskvoten varierer med det socioøkonomiske tilhørsforhold, og en overgang var det i teoretiske, makroøkonomiske vækstmodeller meget populært at antage, at opsparingskvoten ud af **profit**-indkomst er højere end tilbøjeligheden til at opspare ud af lønindkomst. Dette er i sig selv fuldt foreneligt med den konventionelle teori om beredskabsopsparing i det omfang, der knytter sig større risiko til profitindkomst end til lønindkomst⁷⁾. Forskellen mellem de to teorityper er imidlertid, at opsparingen ifølge beredskabsteorien kan påvirkes af ændrede privatøkonomiske incitamenter (såsom ændrede beskatningsforhold), hvorimod de uortodokse "sociologiske" opsparingsteorier tillægger sådanne incitamenter ringe eller ingen betydning.

Lad os for argumentets skyld gå ind på den "sociologiske" tankegang og antage, at befolkningen er inddelt i forskellige grupper med forskellige opsparingskvoter, men at disse opsparingskvoter er konstante over tiden eller i hvert fald upåvirkede af ændringer i det reale kapitalafkast efter skat. ' Hvis man i en sådan økonomi foretager en skatteomlægning fra skat på kapitalafkast til skat på f.eks. lønindkomst, vil det efter al sandsynlighed medføre en vis omfordeling af skattebyrden væk fra personer med relativt høj opsparingskvote og over mod personer med forholdsvis lavere opsparingstilbøjelighed. Dette udsagn bygger ikke på en forsimplet forestilling om, at al kapitalindkomst spares op, mens al lønindkomst forbruges, og det **forudsætter** ej heller en knivskarp klassedeling, hvor de enkelte befolkningsgrupper hver kun modtager én af de to indkomstarter. Derimod bygger udsagnet på den svagere hypotese, at grupper med en forholdsvis høj opsparingskvote også vil have relativt store formuer og dermed vil opnå en bedre placering i den samlede indkomstfordeling ved en skatteomlægning, der gavner kapitalindkomsterne. Den positive sammenhæng mellem høje opspa-

7) Hypotesen om den højere opsparingskvote ud af profit er derimod i modstrid med livsløbsteorien, ifølge hvilken de erhvervsaktives lønindkomster er den primære kilde til opsparing, mens kapitalindkomsterne typisk modtages af de ældre generationer, der ofte nedsparer.

8) Det følgende ræsonnement bygger delvis på Seidman og Maurer (1982).

ringskvoter og store formuer vil ganske vist svækkes, hvis nedarvede formuer har stor vægt i den samlede formuefordeling, og hvis arvingerne har relativt lavere opsparingskvoter, men en vis systematisk sammenhæng må dog forventes. En provenuneutral skatteomlægning, der indebærer lavere skat på kapitalafkast, vil således medføre en Indkomstomfordeling til fordel for formuende skatteydere med forholdsvis høje opsparingskvoter, og dette vil selvsagt øge den samlede private opsparingskvote i økonomien.

En anden opsparingsteori med sociologiske overtoner er den såkaldte relative indkomsthypotese, ifølge hvilken forbrugeren opsparingskvote afhænger af hans indkomst i forhold til gennemsnitsindkomsten i den befolkningsgruppe, han identificerer sig med.⁹⁾ Tankegangen er, at forbrugeren har et ønske om at opretholde en levestandard, der anses for "passende" i den omgangskreds eller socialgruppe, han er knyttet til. Hvis hans indkomst er lavere end gruppens gennemsnitsindkomst, vil han have en relativt høj forbrugskvot i et forsøg på at leve op til gruppens forbrugsvaner. Er hans indkomst omvendt over gruppegennemsnittet, vil han føle at have "råd" til en relativt høj opsparingskvote, da dette ikke forhindrer ham i at opretholde et forbrug, der svarer til gruppens normer.

Under visse forenklende forudsætninger giver den relative indkomsthypotese ret klare forudsigelser vedrørende opsparingseffekten af eksempelvis en afskaffelse af formueskatten: Antag således, at de formueskattepligtige udgør en forholdsvis homogen gruppe af velhavere, hvis forbrugsnormer i høj grad er dannet ved indbyrdes omgang og sammenligninger. Ved en eventuel afskaffelse af formueskatten vil de tidligere formueskattepligtige konstatere, at de ikke er blevet rigere i forhold til de øvrige medlemmer af deres socialgruppe, der jo ligeledes er sluppet for skatten. De tidligere formueskatteydere vil derfor ikke være tilskyndet til at ændre deres opsparingskvote, men deres disponible indkomst og dermed deres absolutte opsparing vil stige, i det omfang de ikke rammes lige så hårdt af de skatter, der afløser formueskatten. Den højere absolutte opsparing hos de tidligere ~~formue~~skatteydere vil blive (delvis) modsvaret af lavere absolut opsparing hos de grupper, der må se deres disponible indkomst beskåret af de nye kompenserende skatter, men alt i alt må der forventes en stigning i

9) Den klassiske fremstilling af den relative indkomstteori er Duesenberry (1949).

opsparingskvoten for den private sektor som helhed, givet den tidligere diskuterede positive sammenhæng mellem relativt høje opsparingskvoter og relativt store formuer. Sandsynligheden for en stigning i den samlede private opsparingskvote mindskes dog, hvis de tidligere formueskattebetalere ikke blot sammenligner sig med hinanden, men også med individer og grupper under den tidligere fcrjrmueskattegrænse. I dette tilfælde vil skatteomlægnignen nemlig få de tidligere **formue**skatteydere til at **føle** sig relativt rigere og dermed øge deres forbrugskvote.

I nogle versioner af den relative **indkomstteori** lægges der vægt på, at forbrugeren ikke blot sammenligner sin egen aktuelle indkomst med andre gruppemedlemmers ditto, men at han også sammenligner med sin egen tidligere indkomst, hvis denne på et tidspunkt har været højere end den aktuelle indkomst. Ideen er, at forbruget kun reagerer trægt nedad ved et fald i den disponible indkomst, hvorimod det er noget hurtigere til at tilpasse sig opad, når indkomsten stiger ud over sit hidtidige maksimum. Hvis dette er rigtigt, har det den vigtige implikation, at man ikke kan vente at **få** samme numeriske effekt af en skattesækning som af en tilsvarende forhøjelse af samme skattetype.

Beslægtet med den netop omtalte version af den relative indkomsthypotese er de teorier, der betoner de vanedannende effekter af det hidtidige forbrug. Gennem det historiske forbrug opbygges en "beholdning" af forbrugsvaner, der kun langsomt kan "nedslides". Forbruget reagerer derfor kun trægt på ændringer i den disponible indkomst i såvel opadgående som nedadgående retning. Der er med andre ord ikke tale om en asymmetrisk forbrugsreaktion som den, der omtaltes ovenfor. Ud fra teorien om forbruget som vanedannende ville man ved en eventuel afskaffelse af formueskatten forvente, at de tidligere formueskatteydere på kortere sigt vil anvende langt størstedelen af deres skattelettelse til øget opsparing, mens de nok på længere sigt vil tilpasse deres forbrug opad. Som et spejlbillede heraf vil de øvrige samfundsgrupper ifølge teorien kun langsomt reducere deres forbrug som reaktion på de nye skatter, der opkræves til erstatning af formueskatten. Hvis de tidligere formueskattebetalere har en relativt høj langsigtet opsparingskvote, må man ligesom før forvente en stigning i den samlede private opsparing, men på kort sigt vil der ifølge denne teori

10) Disse teorier er f.eks. fremført hos Brown (1952) og Houthakker og Taylor (1970).

ikke være den store effekt på den samlede opsparring, fordi opsparingsforøgelsen hos de tidligere formuesdkatteydere modsvares af en opsparingsnedgang hos de øvrige skatteydere.

Den samlede konklusion **på** denne korte gennemgang af sociologisk prægede opsparingsteorier bliver, at selvom disse teorier nedtoner betydningen af snævert økonomiske incitamenter, giver de alligevel grundlag for at forvente en vis positiv **opsparingsvirkning** af en lavere afkastbeskatning, primært på grund af fordelingseffekter. Opsparingseffekten af en ændret indkomstfordeling må dog formodes at være meget begrænset, idet den internationale empiriske litteratur har fundet det meget vanskeligt at afdække en systematisk sammenhæng mellem **indkomstf** ordelingen og den aggregerede opsparingskvote. '

1.8. Særlige effekter af formueskatten

Diskussionen i de foregående afsnit har været koncentreret om afkastbeskatning i almindelighed, omfattende indkomstbeskatning og formuebeskatning. Som afrunding af de teoretiske overvejelser kan der være grund til at vurdere, om formueskatten må formodes at have særlige virkninger på opsparring og kapitaldannelse sammenlignet med andre skatter på kapital og kapitalafkast.

For det første kunne man spørge, om en formueskat vil have samme effekt på den samlede private opsparring som en kapitalindkomstskat med samme provenu? Som det vil fremgå, afhænger svaret af, hvilken type af kapitalindkomstskat der er tale om. Udgangspunktet for en analyse af spørgsmålet må være, at der efterhånden er meget frie kapitalbevægelser mellem ind- og udland. **Under** sådanne forhold vil investeringsmønstret og det indenlandske kapitalafkast før skat på langt sigt have en tendens til at tilpasse sig således, at der opnås samme afkast efter skat af indenlandske og udenlandske investeringer, idet kapitalen vil strømme ud af (ind i) landet, så længe det disponible afkast i indlandet er mindre (større) end i udlandet. Antag nu, at formueskatten erstattes af en skat, der udelukkende hviler på kapital investeret i indlandet, f.eks. en højere selskabsskat. Da denne nye kapitalindkomstskat altså kan undgå, hvis man alternativt investerer i udlandet, vil den efterhånden føre til kapitaludstrømning (eller lavere

11) En kort oversigt over disse studier er givet i "OECD Economie Studies", no. 1, 1983, pp. 174-75.

kapitalimport), og denne proces vil i princippet fortsætte, indtil det indenlandske kapitalafkast før skat er blevet presset så højt op, at afkastet efter skat igen er det samme som det, der kan opnås ved investering i udlandet. I denne nye ligevægt vil det disponible kapitalafkast for indenlandske kapitalejere være højere end før skatteomlægningen, fordi formueskattens afskaffelse øger nettoafkastet af udlandsinvesteringer, der jo ikke rammes af den nye kapitalindkomstskat. Forudsat en positiv sammenhæng mellem nettoafkast og opsparingstilbøjelighed vil den indenlandske opsparing og dermed den indenlandske ejede formue altså stige. Samtidigt vil den i indlandet investerede kapital som sagt reduceres, og nettoresultatet bliver derfor en nedgang i udlandsgælden.

Hvis man alternativt forestiller sig formueskatten erstattet af en skat på kapital ejet af indlændinge, f.eks. en personlig kapitalindkomstskat med samme provenu, vil man ikke umiddelbart forvente mærkbare virkninger på opsparing og kapitaldannelse for økonomien som helhed. Den personlige indkomstskat opkræves jo ligesom formueskatten i princippet med samme sats, hvadenten kapitalen er investeret indenlands eller udenlands, og skatteomlægningen giver derfor intet incitament til at omlægge formuen mellem indenlandske og udenlandske placeringer. Følgelig bliver det indenlandske kapitaludbud og dermed kapitalafkastet før skat uændret, og da skatteomlægningen som sagt er provenuneutral, vil også kapitalafkastet efter skat være uændret for de indenlandske kapitalejere under ét. Derfor synes det umiddelbart naturligt at antage en nogenlunde uændret indenlandsk opsparing ved en omlægning fra formueskat til personlig kapitalindkomstskat.¹²⁾

Alligevel må man i Danmark regne med en vis forskel i opsparings-effekten af de to sidstnævnte beskatningsformer, fordi disse har forskellig virkning på husholdningernes nettoformue, som ifølge den nyeste forskning har en mærkbar stimulerende indflydelse på det danske¹³⁾

privatforbrug. Foruden at påvirke forbrug og opsparing via de disponible indkomster må beskatningsforholdene således formodes at have en

12) Den lidt forsigtige formulering skyldes, at formueskatten og kapitalindkomstskatten i praksis ikke vil have helt samme fordelingsvirkninger. Hvis skatteanlægningen fører til en omfordeling mellem grupper med væsentligt forskellige opsparingstilbøjeligheder, vil der fremkomme en effekt på den samlede opsparing, jvf. diskussionen i afsnit 1.7.

13) Dette er dokumenteret i Anders Møller Christensen: Indkomst, formue og privatforbrug". Danmarks Nationalbank, Pengepolitisk Kontor, maj 1987.

indirekte effekt på forbruget via virkningen på kontantværdien af ejerboligmassen, som er den største komponent i husholdningernes formue. I det helt lange løb vil ejerboligpriserne ganske vist tendere mod at være bestemt af byggeaalkostningerne, men på kortere sigt vil priserne være efterspørgselsbestemte. I princippet vil den kortsigtede ligevæg tspris på en ejerbolig være lig med den kapitaliserede værdi af boligens (forventede) fremtidige nettoafkast efter skat, d.v.s. nutidsværdien af boligtjenesten fratrasket nutidsværdien af lejeværdibeskatningen og en eventuel farmuebeskatning. Ud fra denne sammenhæng kan man formelt vise, at isolerede ændringer i formueskattesatsen principielt ikke vil have nogen direkte indvirkning på boligpriserne (der ses her bort fra eventuelle indirekte effekter via ændringer i de disponible indkomster). Forklaringen er, at ændringer i formueskatten ikke påvirker den relative fordelagtighed af at investere i en ejerbolig fremfor at investere i eksempelvis obligationer, da begge aktivtyper er formueskattepligtige.¹⁴⁾

Derimod kan det vises, at en højere skattesats for personlig kapitalindkomst alt andet lige vil hæve prisen på ejerboliger. Dette skyldes, at en højere kapitalindkomstsskattesats gør boligbesiddelse relativt mere fordelagtig, idet værdien af skattesubsidieme til ejerboligerne øges med stigende marginalsattesats. Subsidieringen består i, at den skattemæssige lejeværdi af ejerboliger ansættes som en relativt lav realrente på 2 1/2% af boligens kontantværdi, hvorimod (stort set) hele den nominelle renteindtægt ved en alternativ investering er skattepligtig, ligesom der bortset fra eventuelle kurstab er fuld fradragetsret for nominelle renter af gæld i ejerboligen. Det er klart, at "skatteværdien" af de deraf følgende skattemæssige underskud ved ejerboligbesiddelse vil være større, jo højere skattesatsen er.

Af betragtningerne ovenfor følger, at en provenuneutral skatteomlægning bestående af en sænkning af formueskatten og en modsvarende forøgelse af skattesatsen for kapitalindkomst må formodes at stimulere efterspørgslen efter ejerboliger og dermed hæve ejendomspriserne. Når markedsværdien af husholdningernes formue således forøges, vil der være en tendens til øget privat forbrug. Da kapitalgevinsterne i prin-

14) I praksis bevirker formueskattens selektive karakter, at der muligvis vil være en beskeden negativ effekt på boligpriserne, idet en højere formueskattesats kan tilskynde nogle formueejere til at efterspørge formueskattefri aktiver frem for ejerboliger. Vi skal nedenfor kort vende tilbage til de særlige virkninger af en selektiv formuebeskatning.

cippet må betragtes som indkomst, vil der også ske en stigning i den private opsparing (defineret som indkomst minus forbrug), idet gevinsterne givetvis langt fra fuldt ud vil blive omsat i øget forbrug. Opsparings- og forbrugseffekterne af en formueskat og en personlig kapitalindkomstskat ~~Jean~~ altså under danske forhold ikke forventes at være helt identiske. Denne konklusion vedrører dog kun det kortere sigt, idet effekten af ændrede beskatningsforhold på ejendomspriserne efterhånden vil klinge ud. I det lange løb må man nemlig som tidligere nævnt antage, at priserne på de eksisterende boliger er bestemt af omkostningerne ved at opføre nye boliger. Disse langsigtede byggeomkostninger vil ganske vist inkludere en "normal" forrentning af den i bygge- og anlægsvirksomhedene investerede kapital, en normalforrentning, som i princippet kunne tænkes at blive påvirket af ændrede beskatningsforhold. Virkningen på forrentningskravet af en omlægning fra formueskat til personlig kapitalindkomstskat vil dog næppe være ret stor. Man kan således vise, at forrentningskravet for et selskab, der finansierer en aktivitetsudvidelse med fremmedkapital, foruden af rente- og inflationsforholdene alene vil afhænge af afskrivningsreglerne og selskabsskattesatsen. '

Efter denne diskussion af formue- og indkomstbeskatningens relative effekt på det samlede omfang af den private opsparing skal der afslutningsvis *gøres* nogle få bemærkninger om de mulige forskelle i de to skatteformers virkning på opsparingens sammensætning. En mulig forskel hidrører fra, at formueskatten (i hvert fald på kortere sigt) udgør et fast beløb, der skal betales uanset om formueafkastet er højt eller lavt (eller endog negativt), mens indkomstskattens størrelse varierer med afkastet. Som allerede nævnt i afsnittet om beredskabsopsparingen virker indkomstskatten således som en delvis "forsikring" mod ~~irx3kcmst~~nedgang, idet indkomstskattebetalingen automatisk reduceres, når det realiserede formueafkast går ned. Hvis afkastreduktionen forventes at være varig, vil formuegodets kapitalværdi og dermed formueskatten ganske vist også falde, men når der er tale om mere tilfældige, kortsigtede udsving i afkastraten, vil formueskatten kunne medføre en alvorlig likviditetsbelastning i "dårlige" år sammenlignet med en indkomstskat. Under en formueskat må man derfor forvente, at formueejerne vil placere en mindre andel af formuen i risikobehæftede

15) Dette er vist i Sørensen (1988), som også præsenterer formler for forrentningskravet i situationer med egenkapitalfinansiering.

aktiver med svingende afkast end under en indkomstskat med samme gennemsnitlige provenu over tiden.

Formueskattens tendens til at haane risikotagning vil nok af mange blive opfattet som en ulempe. Imidlertid kan formueskatten også tænkes at have gavnlige effekter på opsparingens sammensætning sammenlignet med indkomstskatten. Dette skyldes, at det i praksis har vist sig at være umuligt eller politisk uønsket at sikre en fuldstændig ensartet beskatning af forskellige former for kapitalafkast. Specielt har det vist sig meget vanskeligt at sikre en effektiv indkomstbeskatning af forskellige former for kapitalgevinster. Under en indkomstskat vil der derfor være en tendens til drejning af opsparings- og investeringsmønsteret over i retning af formuegoder, hvis afkast fortrinsvis tager form af kapitalgevinster eller evt. af lavtbeskattet naturalieindkomst. Investering i sådanne aktiver kan nemlig p.gr.a. skatteforholdene være ~~privatøkonomisk~~ fordelagtig, selvom den giver et lavere afkast før skat og dermed er samfundsøkonomisk mindre fordelagtig end andre investeringer. I det omfang de ~~pågældende~~ aktiver er formueskattepligtige, kan formueskatten yde et positivt bidrag ved at hæmme sådanne samfundsøkonomisk ufordelagtige investeringer, idet formueskatten i et ufuldkomment kapitalmarked med begrænsede lånemuligheder vil medføre en likviditetsbelastning ved investering i aktiver, der ikke giver et løbende monetært afkast. Mere generelt kan man sige, at formueskattens karakter af en fast skat giver formueejeren en maksimal tilskyndelse til at opnå det størst mulige afkast af den givne formue, og dermed kan formueskatten undertiden tvinge aktiver ind i en mere effektiv anvendelse, end de ellers ville have fået.

I det omfang formueskatten ikke er generel, med derimod som den danske formueskat kun påhviler bestemte typer af aktiver, vil skatten naturligvis dreje opsparings- og investeringsmønsteret over i retning af de formueskattefri aktiver og evt. i retning af aktiver, der ~~værdi-~~ansættes urealistisk lavt ved formueskatteansættelsen. Da der vil være en tendens til udligning af de risikokorrigerede afkast efter skat, betyder den skattemæssige forskelsbehandling en afvigelse imellem de forskellige formuegoders afkast før skat med det resultat, at det totale ~~samfundsøkonomiske~~ afkast af den samlede formuemasse bliver mindre, end den ville være under en generel formueskat. I denne sammenhæng kan bl.a. nævnes den særlige regel om 40% nedslag i værdien af fysiske erhvervsaktiver ved opgørelsen af formueskattegrundlaget. San

følge af denne regel kan en selvstændig erhvervsdrivende reducere sin formueskat ved at foretage en lånefinansieret erhvervsinvestering. Formodentlig medfører reglen, at omfanget af såkaldte "aktive erhvervsinvesteringer" bliver større, end det ellers ville have været, men samtidigt betyder reglen, at finansieringsmønsteret farvrides, og at før-skat afkastet af lånefinansierede investeringer bliver mindre end før-skat afkastet af selvfinansierede investeringer.

1.9. Opsummering af de teoretiske overvejelser om afkastbeskatning og opsparing.

Forud for den efterfølgende gennemgang af empiriske undersøgelser af afkastratens betydning for opsparingen skal hovedkonklusionerne fra de foregående teoretiske afsnit kort resumeres:

Der sondres normalt mellem tre hovedmotiver til privat opsparing, hvoraf livsløbsmotivet må formodes at være det vigtigste, mens beredskabs- og arvemotiverne formentlig er af sekundær betydning. Traditionelt har sammenhængen mellem afkast og livsløbsopsparing været opfattet som teoretisk ubestemt, idet man ved en partiel mikroanalyse kan konstatere modsatrettede indkomst- og substitutionseffekter på opsparingen ved en ændring i realafkastet efter skat. I de senere år er det imidlertid blevet mere almindeligt at analysere sammenhængen mellem beskatning og opsparing ud fra et makroøkonomisk synspunkt, hvor det antages, at det offentlige har behov for et givet, samlet skatteprovenu. På makroplan vil ~~indkomsteffekten~~ af en lavere skat på kapitalafkast dermed blive mere eller mindre neutraliseret af en forøgelse af andre former for skatter. Tilbage bliver derefter kun substitutionseffekten af det højere disponible kapitalafkast, som entydigt trækker i retning af højere livsløbsopsparing.

Når der er tale om beredskabsopsparing, bliver den teoretiske effekt af et ændret disponibelt realafkast mere usikker, idet den bl.a. afhænger af graden af risikoaversion hos husholdningerne og af størrelsen af de offentlige ydelser i forbindelse med arbejdsløshed, sygdom o.l. Derimod er der gode teoretiske grunde til at antage, at en opsparing betinget af arvemotivet vil reagere positivt på en sænkning af afkastbeskatningen, der følges op af en forhøjelse af andre skatter. Adskillige af de mere sociologisk prægede opsparingsteorier giver

ligeledes grundlag for at forvente en vis positiv (~~omend~~ beskeden) opspareningseffekt af en sådan skatteomlægning. Dette skyldes primært, at anlægningen vil tendere mod at omfordele indkomster fra grupper med lavere til grupper med højere opsparingstilbøjelighed.

Alt i alt giver den nyere økonomiske teori således grund til at forvente en positiv sammenhæng mellem disponibelt kapitalafkast og privat opsparing.

Den teoretiske analyse afrundes af en diskussion af mulige forskelle mellem formueskattens påvirkning af opsparingen og opspareningsevnen af andre former for afkastbeskatning. Det konkluderes, at formueskatten formentlig virker mere dampende på opsparingen end en selskabsskat med samme provenu, fordi sidstnævnte skat i kraft af den internationale kapitalbevægelighed vil have en tendens til at blive overvæltet fra kapitalejerne på andre befolkningsgrupper i form af et højere kapitalafkast før skat. På den anden side fandt vi, at formueskatten i det kortere perspektiv formentlig vil virke mere hæmmende på det private forbrug end den personlige indkomstskat på kapitalafkast. Dette skyldes, at sidstnævnte beskatningsform subsidierer **ejerbolig**-besiddelse via reglerne for lejeværdi- og rentebeskatning. Derved drives ejendomspriserne og dermed husholdningernes samlede formue i vejret, hvilket stimulerer det private forbrug.

2. KVANTITATIVE UNDERSØGELSER AF OPSPARINGENS AFKASTFØLSOMHED.

2.1. Udenlandske empiriske undersøgelser.

Forud for den såkaldte keynesianske revolution i økonomisk teori i 1930'erne og 40'erne var det en almindelig antagelse blandt fagøkonomer, at den private opsparing varierer positivt med kapitalafkastet. I sin indflydelsesrige bog om "The General Theory of Employment, Interest and Money" (1936) hævdede John Maynard Keynes imidlertid, at rentens indvirkning på opsparingen i praksis er af underordnet betyd-

ning¹, og rent faktisk fandt de fleste tidlige empiriske undersøgelser baseret på økonometriske (materoatisk-statistiske) metoder da heller ingen statistisk signifikant sammenhæng mellem kapitalafkast og privat forbrug eller opsparing.

I de senere år er man dog blevet opmærksom på, at mange hidtidige empiriske undersøgelser af den private forbrugs- og opsparingsadfærd lider af en række mangler, således at deres skøn over opsparingens rentefølsomhed (eller mangel på samme) næppe er pålidelige. For det første var variationen i realrenten i de fleste vestlige lande meget begrænset i 1960'erne, og rent teknisk vil det derfor være vanskeligt at afdække en statistisk sammenhæng mellem realrente og opsparing i undersøgelser, hvor 1960'erne vejer tungt i det samlede datagrundlag. For det andet har en række tidligere undersøgelser inkluderet krigsårene 1940-45, selvom de sædvanlige markedsøkonomiske mekanismer kun i begrænset omfang fik lov at slå igennem i denne periodes krigsøkonomi. For det tredje benytter et meget stort antal undersøgelser en nominel rente før skat som indikator for kapitalafkastet, selvom det principielt må formodes: at være den forventede realrente efter skat, der er styrende for opsparingsdispositionerne. For det fjerde har det været almindeligt at medtage den private sektors samlede disponible indkomst (inklusive kapitalindkomsterne) blandt de variable, som benyttes til statistisk forklaring af forbrugs- og opsparingsudviklingen. Imidlertid kan man ud fra livsløbsteorien vise, at det Ikke er den totale disponible indkomst, men derimod de disponible arbejdsindkomster og den private nettoformue, der vil være styrende for forbrug og opsparing. Tullio og Gontesso (1986) har for nylig vist, at man ved at anvende totalindkomsten som forklarende variabel i stedet for arbejdsindkomster og formue får en statistisk undervurdering af rentens indflydelse på forbrug og opsparing. For det femte negligerer mange undersøgelser en række demografiske variable, som ifølge livsløbsteorien vil have en væsentlig indflydelse på den samlede opsparing. Når vigtige forklarende variable udelades ved specifikationen af den forbrugs- eller opsparingsfunktion, som søges estimeret, bliver det vans-

16) Det er dog værd at bemærke, at Keynes kun udtalte sig om den kortsigtede sammenhæng mellem rente og opsparing, idet han skrev (op.cit. p. 94): "...the main conclusion suggested by experience [is] ...that the short-period influence of the rate of interest on individual spending out of a given income is secondary and relatively unimportant, except, perhaps, where unusually large changes are in question".

keligere at afdække den "sande" effekt af de øvrige forklarende variable, herunder af kapitalafkastet. Endelig kan det indvendes mod mange hidtidige undersøgelser, at de anvender en traditionel statistisk metode¹⁷⁾, som forudsætter "énvejssammenhænge" mellem de variable, og som derved overser den gensidige økonomiske vekselvirkning, der vil være mellem opsparingen og de variable, hvormed denne søges forklaret. Det kan vises, at de traditionelle metoder vil give upræcise skøn over bl.a. opsparingens renteeffekt ved at ~~neglicere~~ denne såkaldte simultanitet mellem de variable.

Efterhånden som nyere empiriske analyser har forsøgt at udbedre ovennævnte mangler ved de ældre undersøgelser, har der været en klar tendens til opjustering af skønnet over opsparingens afkastfølsomhed. Tabel 1 søger at opsummere resultaterne af en lang række udenlandske undersøgelser af den private forbrugs- og opsparingsadfærd, som er offentliggjort siden omkring 1970¹⁸⁾. På grundlag af disse undersøgelser kan man udlede de anførte skøn over renteelasticiteten i de private husholdningers opsparing. Renteelasticiteten angiver den procentvise stigning i opsparingen ved en (relativ) stigning i opsparingens afkast på 1 procent. Er renteelasticiteten f.eks. 0,4, betyder det således, at en stigning i afkastet fra eksempelvis 5% p.a. til 6% p.a. - d.v.s. en relativ afkastforøgelse på 20% - vil medføre en fremgang i den private opsparing på 8% ($0,4 \times 20 = 8$). Tilsvarende vil en nedgang i afkastet fra 5% til 4% naturligvis medføre et 8 procents fald i opsparingen, når renteelasticiteten er 0,4.

I princippet angiver renteelasticiteten opsparingens følsomhed med hensyn til den disponible realrente, d.v.s. den nominelle rente fratrullet skat og forventet inflation, da det er denne størrelse, der ifølge økonomisk teori er (med)bestemmende for opsparingsbeslutningerne. Som det fremgår af tabel 1, benytter mange af de statistiske undersøgelser imidlertid en nominel rentesats som indikator for opsparingsafkastet. Denne fremgangsmåde kan enten skyldes en formodning om, at inflationsforventningerne har været stabile eller betydningsløse i den betragtede undersøgelsesperiode, eller den kan skyldes forfatterens resignation over for det store problem at finde en pålidelig indikator for husholdningernes inflationsforventninger, der jo ikke

17) Der tænkes her på den regressionsanalyseteknik, der går under betegnelsen "den ordinære mindste kvadraters metode".

18) En række andre undersøgelser, som ikke lader sig sammenfatte på samme simple måde, vil blive omtalt nedenfor.

Tabel 1. Internationale empiriske skøn over rente-elasticiteten i den private opsparing

Forfatter og publikationsår	Land	Undersøgel- sesperiode	Rentebegreb	Opsparingsens renteelasticitet
Wright (1969)	USA	1929-59	NR	0,2
Taylor (1971)	USA	1953-69	NR	0,8
Heien (1972)	USA	1948-65	NR	1,76
Juster og Wachtel (1972)	USA	1954-72	NR	0,28
Blinder (1975)	USA	1947-72	RR	0,03
Boskin (1978)	USA	1929-69	DRR	0,4
Boskin og Lau (1978)	USA	1929-69	DRR	0,4
Howrey og Hynans (1978)	USA	1951-74	NR	0
Howard (1978)	USA	1965-76	NR	0
Gylfason (1981)	USA	1952-78	NR	0,3
Friend og Hasbrock (1983)	USA	1932-69	RR	0,8*
Tullio og Contesso (1986)	USA	1970-83	DRR	0,2*
Tullio (1983)	Vesttyskland	1973-79	RR	0,07
Tullio og Contesso(1986)	Vesttyskland	1970-83	DNR	0,29
Tullio (1981)	Italien	1961-78	RR	0,037*
Tullio og Contesso (1986)	Italien	1970-83	DRR	0,033*
Sommariva (1981)	Sverige	1961-71	RR	0,46*
Tullio og Contesso (1986)	Sverige	1970-83	DNR	1,94*
Tullio og Contesso (1986)	Frankrig	1970-83	DNR	0,18
Tullio og Contesso (1986)	Storbritannien	1970-83	DNR	0,94
Tullio og Contesso (1986)	Belgien	1970-83,	DNR	0,24
Tullio og Contesso (1986)	Japan	1970-83	DNR	0,34
Jonson, Moses og Wyrner (1977)	Australien	1959-74	NR	0,06*

*) Disse undersøgelser refererer kun renteelasticiteten i det private forbrug. Omregning til renteelasticiteten i opsparingen er sket ved anvendelse af data for den gennemsnitlige private opsparingskvote i det pågældende land i perioden 1970-80. Disse data er publiceret i Graham (1987).

NR = nominel rente før skat

DNR = nominel rente efter skat

RR = realrente før skat

DRR = realrente efter skat

lader sig observere direkte. Man ser endvidere af tabel 1, at en meget stor del af undersøgelserne benytter den nominelle eller reale rente før skat som mål for opsparingsafkastet. Denne fremgangsmåde kan være forsvarlig, hvis skattetrykket har været nogenlunde stabilt i undersøgelsesperioden. I de fleste tilfælde skyldes den manglende korrektion for skattebetalingen dog nok, at det i praksis er meget vanskeligt at registrere den gennemsnitlige, effektive marginalsat af kapitalafkast, fordi de fleste landes skattesystemer indebærer en stor skattemæssig forskelsbehandling af forskellige former for opsparing og investering.

I cirka halvdelen af de undersøgelser, som er opregnet i tabel 1, har forfatterne estimeret renteelasticiteten i det private forbrug -d.v.s. den procentvise ændring i forbruget ved en 1 procents ændring i renten - snarere end elasticiteten i den private opsparing. Hvis man har kendskab til den private opsparingskvote, defineret som den private opsparings andel af den disponible indkomst, kan man imidlertid udlede opsparingsrenteelasticitet ud fra viden om renteelasticiteten i forbruget.¹⁹⁾ I de tilfælde, hvor de i tabel 1 anførte undersøgelser kun refererer skøn over forbrugets renteelasticitet, er der således omregnet til en opsparingselasticitet ud fra data for husholdningernes gennemsnitlige opsparingskvote i perioden 1970-80 i det pågældende land. Denne omregningsmetode kan give et vist fejlskøn på opsparingsrenteelasticitet i det omfang, opsparingskvoten i den faktiske undersøgelsesperiode afveg fra den gennemsnitlige opsparingskvote i tidsrummet 1970-80.

I øvrigt bør det fremhæves, at en stor del af de i tabel 1 refererede undersøgelser lider af én eller flere af de mangler, som blev omtalt i begyndelsen af dette afsnit. Det sidste ord om opsparingsrenteelasticitet er derfor næppe sagt med undersøgelserne i tabel 1, men det er dog ganske bemærkelsesværdigt, at alle de anførte analyser undtagen to har fundet en statistisk signifikant positiv sammenhæng mellem afkast og opsparing. Den ene af de to analyser, der ikke finder en sådan sammenhæng (Howrey og Hymans, 1978), er tilmed blevet kriti-

19) Mere præcist kan det vises, at opsparingsrenteelasticitet (e^r) er givet ved formelen $e_s^r = e_f^r (\frac{s}{1-s})$, hvor e_f^r er forbrugets renteelasticitet, og s er opsparingskvoten.

seret for, at den arbejder med en meget snæver definition af den private opsparing, som kun omfatter ca 14% af det beløb, andre forfattere regner som opsparing .

Blandt undersøgelserne i tabel 1 påkalder Tullio's og Contesso's arbejde fra 1986 sig særlig interesse, for det første fordi undersøgelsen er næsten helt aktuel, og for det andet fordi de to forfattere har søgt at imødekomme samtlige ovenfor nævnte kritikpunkter, som er blevet rejst overfor de tidligere undersøgelser af opsparingsens afkastfølsomhed. Tullio og Contesso anvender samme specifikation af forbrugsfunktionen (udledt på grundlag af livsløbsteorien), samme statistiske metode og samme type data for 8 af de mest betydningsfulde vestlige industrilande, og de finder for perioden 1970-83 for alle landes vedkommende, at et højere disponibelt renteafkast alt andet lige øger den private opsparing. Opsparingsens renteelasticitet varierer dog betydeligt mellem landene, spændende fra en meget lav elasticitet på 0,03 i Italien til en meget høj elasticitet på 1,94 i Sverige.

Ud over de i tabel 1 anførte undersøgelser er der foretaget en række andre empiriske analyser, som bl.a. har haft til formål at afdække en eventuel sammenhæng mellem afkast og privat opsparing, men som på grund af den valgte specifikation af forbrugs- og opsparingsadfærden ikke umiddelbart giver mulighed for at beregne opsparingsens renteelasticitet på grundlag af det af forfatterne offentliggjorte datamateriale. For USAs vedkommende har Juster og Taylor (1975) og Summers (1982) således fundet en signifikant positiv sammenhæng mellem afkast og opsparing, mens Carrol og Summers (1987) har identificeret en sådan sammenhæng i både USA og Canada. Mishkin (1976) og Mankiw (1983) finder endvidere, at efterspørgslen efter varige forbrugsgoder i USA varierer negativt med renten.

2.2. Alternative skøn over formueskattens opsparingsvirkning i Danmark

For Danmarks vedkommende findes der endnu ingen empiriske undersøgelser, som dokumenterer en signifikant positiv sammenhæng mellem den disponible realrente (eller et andet mål for det disponible realafkast af kapital) og den private opsparing. På baggrund af den økono-

20) Denne kritik er bl.a. fremført af King (1980, p. 30).

niske teori og udenlandske empiriske undersøgelser forekommer dette umiddelbart overraskende, men forklaringen er formentlig, at det under danske institutionelle forhold er meget vanskeligt at registrere den nævnte sammenhæng rent statistisk. Som omtalt i afsnit 1.8. har Møller Christensen (1987) påvist, at det private forbrug i Danmark varierer positivt med markedsværdien af husholdningernes nettoformue, hvori indgår kursværdien af husholdningernes nettobeholdning af finansielle aktiver, først og fremmest obligationer. På grund af den store udbredelse af fastforrentede, langfristede fordringer i Danmark vil denne kursværdi påvirkes mærkbart af ændringer i den nominelle, effektive rente før skat, som utvivlsomt er den hyppigste kilde til ændringer i den reale rente efter skat. En ændring i den nominelle rente vil således påvirke forbrug og opsparing både ved at ændre værdien af den private nettoformue og formentlig også ved at ændre den disponible realrente. Rent økonometrisk (statistisk) vil det imidlertid være meget vanskeligt at udskille den isolerede effekt af udsving i den disponible realrente, hvis disse udsving typisk går hånd i hånd med udsving i formueværdien.

Som nævnt af Møller Christensen (*op.cit.* s.14) kan anvendelse af utilstrækkelige mål for husholdningernes inflationsforventninger være en anden forklaring på de hidtidige danske økonometriske undersøgelses manglende evne til at afdække en sammenhæng mellem (forventet) disponibel realrente og opsparing, og han drager da heller ikke den konklusion af sin undersøgelse, at en sådan sammenhæng ikke eksisterer. Den konstaterede stigning i opsparingskvoten efter vedtagelsen af skattereform og "kartoffelkur" i 1986 falder ligeledes godt i tråd med en hypotese om den nævnte sammenhæng. Det forekommer derfor ikke irrelevant at præsentere skøn for opsparingseffekten af den danske formueskat under antagelse af, at opsparingen har en vis positiv elasticitet m.h.t. den disponible realrente.

For at kunne beregne formueskattens virkning på den absolutte opsparing ud fra antagelser om renteelasticiteten, må man foruden at kende formueskatteprovenuet også kende størrelsen af det disponible kapitalafkast. I tabel 2 vises forfatterens skøn over kapitalafkast og kapitalskatter i Danmark i første halvdel af 1980'erna. ²¹⁾ Tallene i

21) Beregningerne er kun ført frem til 1985, da den offentliggjorte statistik endnu ikke giver mulighed for at udarbejde skøn over kapitalindkomstskatterne i 1986.

Tabel 2. Kapitalafkast og kapitalsskatter

i Danmark 1980-86 (Mia.kr., årets priser)

Ar	1. Kapitalafkast til indlændinge (før skat*)	2. Selskabs- henlæggelser	3. Kapitalind- komstsskatter**)	4. Ejendoms- skatter	5. Vægtafgift af motorkø- tøjer anv. i produktion	6. Arve- og gaveafgift	7. Formueskat
1980	25,21	7,4	1,51	5,68	1,01	0,74	0,96
1981	28,69	9,7	-0,08	5,54	0,99	0,81	0,84
1982	40,89	12,0	-0,14	5,56	0,97	0,86	0,73
1983	53,71	14,5	5,35	5,21	1,01	0,97	0,86 ^{a)}
1984	68,59	15,8	12,74	5,16	1,05	1,11	1,06
1985	72,71	19,2	15,86	5,60	1,12	1,42	1,36
1986	70,87	16,0	22,55	6,38	1,19	1,66	1,46

a) Exclusive midlertidig formueafgift af pensionskapitaler. Denne afgift er betragtet som en forløber for realrenteafgiften og er derfor medregnet i søjle 3. som en del af den samlede kapitalindkomst- beskatning i 1983.

*) Forfatterens skøn. Se appendix, afsnit A.2. angående beregningsmetoden.

**) Primært selskabsskatter, den personlige indkomstskat af kapitalafkast samt realrenteafgift.

Provenuet af den personlige indkomstskat af kapitalafkast er skønnet af forfatteren. Se appendix, afsnit A.4. vedrørende beregningsmetoden.

Kilder: DanmarksStatistik: Statistiske Efterretninger, div. numre; Danmarks Statistik: Skatter og Afgifter, Oversigt 1987; Det økonomiske Råds Formandskab: Dansk Økonomi, December 1987; samt forfatterens beregninger.

søjle 1. og 3. er beregnet ud fra nationalregnskabs- og skattestatistikken efter metoder, som er nærmere beskrevet i appendix A. Skønnet over det samlede kapitalafkast før skat er fremkommet ved at tage udgangspunkt i den såkaldte bruttoestindkomst, d.v.s. den del af den samlede bruttofaktorindkomst, som bliver til overs, når lønninger og arbejdsgiverbidrag m.v. er fratrasket. Når man fra bruttoestindkomsten yderligere subtraherer beregnede økonomiske levetidsafskrivninger på det faste kapitalapparat samt et beregnet arbejdsvederlag til de selvslaaidige erhvervsdrivende, får man et mål for det samlede nettokapitalafkast før skat af den kapital, der er investeret i Danmark. En del af denne kapital er imidlertid ejet af udlændinge, hvilket afspejles af den positive private nettogæld til udlandet. Da formueskatten alene hviler på indenlandsk ejet kapital, bør dens provenu selvsagt ses i forhold til den del af det samlede kapitalafkast, der tilfalder indlændinge. Det samlede nettokapitalafkast er derfor korrigeret for et skøn over de private nettobetaling af renter og udbytter til udlandet for at nå frem til de tal, der er anført i første søjle i tabel 2.

Tallene i tabellens tredje søjle viser, at det skønnede provenu af den samlede kapitalindkomstbeskatning er steget fra et stort negativt beløb i 1980 til et betydeligt positivt beløb i 1985. Det negative provenu i firsernes begyndelse var et resultat af, at **skatteværdien** af de store fradragsberettigede nettorenteudgifter ikke **opvej** edes af provenuet fra beskatningen af virksomhedsoverskud, lejeværdi og aktieudbytter m.v., mens det positive provenu i de senere år afspejler en stigning i virksomhedsoverskuddene, ejendomsværdierne (lejeværdien) og sidst men ikke mindst indførelsen af realrenteafgiften på afkastet af pensionsopsparing o.l.

Som en sidste kommentar til tabel 2 kan der være grund til at gøre opmærksom på, at den løbende vægtafgift af køretøjer anvendt i produktionen er regnet som en kapitalbeskatning, idet den hviler på en del af erhvervslivets produktionsapparat.

På grundlag af tallene i tabel 2 kan man beregne alternative mål for det samlede kapitalafkast efter skat samt formueskattens andel heraf. Når der vanskeligt kan udledes et entydigt mål, skyldes det usikkerhed om to forhold: For det første er det usikkert, i hvilket omfang husholdningerne opfatter selskabernes henlagte overskud som en del af deres samlede indkomst. På et gennemsigtigt aktiemarked domine-

ret af rationelle investorer vil selskabernes henlæggelser ganske vist give anledning til aktiekursstigninger, hvilket taler for at medregne henlæggelserne som en del af husholdningernes totale kapitalafkast. Kritikere af dette synspunkt fremhæver imidlertid, at aktiemarkedets kapitalisering af henlæggelserne i praksis ofte synes at være meget ufuldkommen eller i hvert fald usystematisk, hvilket kan skyldes manglende information, irrationel eller kortsynet adfærd, eller manglende tiltro hos dele af aktionærerne til, at selskabernes ledelser disponerer i fuld overensstemmelse med aktionærinteresser. Denne opfattelse af aktiemarkedets funktionsmåde fører således nærmest til, at man ikke bør medregne selskabernes henlagte overskud som en del af den indkomst, der styrer husholdningernes opsparingsadfærd.

Den anden usikkerhedsfaktor i forbindelse med opgørelse af det disponible kapitalafkast vedrører spørgsmålet, an ejendomsskatterne bør opfattes som en skat på kapital. Det traditionelle svar herpå har været, at under en ejendomsbeskatning som den danske, hvor skatten næsten udelukkende beregnes af jordværdien, vil skattebyrden fuldt ud blive båret af grundejerne i form af lavere lejeindtægter og lavere

markedspriser på jorden. ²²⁾ Begrundelsen er, at grundejerne ikke (delvist) kan undvige skatten ved at mindske udbuddet af jord, da dette udbud er en given størrelse. Ifølge denne opfattelse er ejendomsskatterne (grundskylden) altså ikke en skat på kapitalafkast, idet skattebyrden alene bæres af de personer, der ejer jorden ved skattens indførelse eller forhøjelse.

I de senere år er man imidlertid blevet opmærksom på, at jordværdiskatter i det mindste delvist vil beskære kapitalens afkast.²³⁾ Hvis nemlig beskatningen reducerer jordens markedsværdi, må sparerne placere en større del af deres formue i reproducerbar realkapital, og når kapitalmængden dermed gradvis forøges, vil kapitalafkastet efterhånden blive presset ned. Via det faldende renteniveau bremses faldet i grundpriserne, og en del af ejendomsskattebyrden overvæltes på kapitalejerne i form af et lavere kapitalafkast før skat.

Som følge af ovennævnte usikkerhedsfaktorer er det valgt at beregne i alt fire alternative mål for det disponible kapitalafkast,

22) For udlejningsboligernes vedkommende forudsætter dette dog, at huslejen ikke gennem regulering er presset ned under det frie markedsniveau. Er der huslejerregulering, kan ejendomsskatten blive overvæltet på huslejerne i kraft af bestemmelser om "omkostningsbestemt leje".

23) Dette synspunkt er første gang fremført af Feldstein (1977).

idet afkastet kan opgøres enten inclusive eller exclusive selskabshenlæggelser, og enten før eller efter ejendomsskatter. I tabel 3 er provenuet af formueskatten sat i forhold til disse fire forskellige mål for det samlede disponible kapitalafkast til indlændinge.²⁴⁾ Man ser, at formueskatten i perioden 1980-86 i gennemsnit har udgjort mellem ca. 3 og ca. 6 procent af nettoafkastet afhængigt af det mål for afkastet, man arbejder med. Disse tal angiver altså, hvor meget det disponible kapitalafkast alt andet lige ville stige, hvis man erstattede formueskatten med andre skatter, bortset fra skatter på kapital og kapitalindkomst. Virkningen af en sådan skatteomlægning på den absolutte opsparing kan i princippet beregnes ud fra følgende ligning:

$$(I) \quad \text{Ändring i opsparing} = (\text{formueskattens andel af disponibelt kapitalafkast}) \times (\text{opsparingens renteelasticitet}) \times (\text{opsparing i udgangssituationen})$$

Ved anvendelse af ligning (I) er det problematisk at indsætte den faktisk observerede opsparing i et givet år i ligningsudtrykket, hvis man ønsker at udlede den forventede "gennemsnitlige" effekt på den årlige opsparing set over en længere årrække. Det problematiske består i, at den private opsparingskvote kan udvise betydelige konjunkturudsving fra år til år. I årene 1985 og specielt 1986 var den private opsparingskvote i Danmark f.eks. usædvanligt lav, hvilket formentlig skyldtes, at husholdningerne i disse år omsatte en del af de store formuegevinster under konjunkturopsvinget 1983-86 i øget forbrug.

For at kunne beregne formueskattens opsparingseffekt under "normale" opsparingsforhold må man således indsætte et skøn over den "normale" opsparing i ligning (I). I tabel 4 er det søgt at beregne denne såkaldte normalopsparing for året 1986 på grundlag af to alternative indkomst- og opsparingsbegreber. I den "brede" opsparingsdefinition medregnes selskabernes henlagte overskud som en del af husholdningernes opsparing og dermed som en del af deres indkomster, mens den "snævre" definition ekskluderer selskabshenlæggelseme fra opsparings- og indkomstmålet. Det fremgår af tabel 4, at den faktiske private op-

24) Ved en opgørelse af kapitalafkastet til indlændinge inklusive selskabshenlæggelser burde man strengt taget kun medregne henlæggelserne i de indenlandsk ejede selskaber. P.gr.a. store vanskeligheder ved at beregne denne størrelse er det imidlertid valgt at operere med de samlede selskabshenlæggelser.

Tabel 3. Alternative skøn over formueskattens andel af
det disponible kapitalafkast i Danmark 1980-86

Ar	Formueskatteprovenuets procentvise andel af			
	Disponibelt afkast incl. henlæggelser og efter ejendomsskatter a)	Disponibelt afkast incl. henlæggelser og før ejendomsskatter b)	Disponibelt afkast excl. henlæggelser og efter ejendomsskatter c)	Disponibelt afkast excl. henlæggelser og før ejendomsskatter d)
1980	6,3	4,6	12,1	7,1
1981	4,1	3,2	7,7	5,1
1982	2,2	1,9	3,5	2,8
1983	2,1	1,9	3,3	2,8
1984	2,2	2,0	3,3	2,9
1985	2,9	2,6	4,8	4,0
1986	3,9	3,3	6,7	5,2
Gennemsnit	3,4	2,8	5,9	4,3

Anm.: Idet tallene refererer til de pågældende søjler i tabel 2, er de forskellige afkastbegreber defineret som følger:

a) = 1. - (3. + 4. + 5. + 6. + 7.)

c) = 1. - (2. + 3. + 4. + 5. + 6. + 7.)

b) = 1. - (3. + 5. + 6. + 7.)

d) = 1. - (2. + 3. + 5. + 6. + 7.)

Kilde: Forfatterens beregninger, baseret på tabel 2.

Tabel 4. Disponible indkomster og privat opsparing i Danmark 1986.

	"Bred" definition af indkomst og opsparing (incl. selskabshenlæggelser)	"Snæver" definition af indkomst og opsparing (excl. selskabshenlæggelser)
1. Personlige disponible nettoindkomster 1986	411,3 mia.kr.	395,3 mia.kr.
2. Faktisk privat opsparing 1986	46,4 mia.kr.	30,4 mia.kr.
3. Faktisk privat opsparingskvote 1986 = 2./1.	11,3%	7,7%
4. Gennemsnitlig privat opsparingskvote 1973-86	14,4%	11,1%
5. "Normalopsparing" i 1986 = 4. x 1.	59,0 mia.kr.	43,7 mia.kr.

- 352 -

Kilde: Beregnet på grundlag af bilagstabel II.4 i Det Økonomiske Råds Formandskab: Dansk Økonomi, December 1987; samt Dansk Økonomi, November 1982.

opsparingskvote i 1986 lå betydeligt under den gennemsnitlige opsparingskvote i perioden 1973-86, uanset hvordan opsparing og disponibel indkomst defineres. Sammenligningsperioden 1973-86 er valgt, fordi den netop spænder over de to seneste større **konjunkturcykler**, som den danske økonomi har gennemløbet, regnet fra toppunkt til toppunkt. Når man multiplicerer den gennemsnitlige opsparingskvote 1973-86 med de samlede disponible indkomster efter skat i 1986, får man et skøn for den private opsparing, der ville være fremkommet i 1986, hvis opsparingen havde været på sit normale "trendmæssige" niveau. Det ses af tabel 4, at denne normalopsparing uanset opsparingsdefinitionen ligger ca. 13 mia.kr. højere end den faktisk observerede opsparing i 1986.²⁵⁾ På basis af tallene i tabel 3 og nederste række af tabel 4 kan man nu ud fra ligning (I) samt alternative antagelser om opsparingens renteelasticitet beregne de skøn over formueskattens opsparingsvirkning, som er vist i tabel 5. De tal i tabel 5, der baserer sig på den brede (snævre) opsparingsdefinition, er naturligvis fremkommet ved indsættelse i ligning (I) af det tilhørende brede (snævre) mål for normalopsparingen i tabel 4.

Tallene i tabel 5 kan som nævnt fortolkes som primitive skøn over opsparingsvirkningen af en omlægning fra formuebeskatning til indirekte forbrugsskatter eller til indkomstbeskatning af arbejds- og overførselsindkomster. Der antages altså at være tale om en **provenu-neutral skatteomlægning**, som ikke påvirker det offentliges budgetstilling. Når den offentlige opsparing således er uændret, vil den i tabel 5 **anførte** ændring i den private opsparing samtidigt angive ændringen i den samlede nationale opsparing, og ved uændret investerings- og aktivitetsniveau repræsenterer dette beløb tillige en tilsvarende forbedring af saldoen på betalingsbalancens løbende poster. Imidlertid må aktivitetsniveauet alt andet lige forventes at falde, i hvert fald i en overgangsperiode, efterhånden som den større private opsparingstil-

25) For at nå frem til et mål for normalopsparingen, som er helt rensat for **konjunkturudsving**, burde man i princippet også udskille konjuncturelementet fra de disponible indkomster, før man multiplicerer med normalopsparingskvoten. En sådan udskillelse er imidlertid forbundet med store metodiske vanskeligheder, hvortil kommer, at de konjunkturbetingede procentuelle udsving i opsparingskvoten synes at være noget større end de procentuelle **konjunkturudsving** i indkomsterne. Derfor er der i tabel 4 ikke foretaget en "konjunkturudrensning"¹⁾ af de disponible indkomster. Da 1986 var et højkonjunkturår, giver vor beregningsmetode således formentlig en svag overvurdering af normalopsparingen i 1986.

Tabel 5. Alternative skøn over stigningen i den private opsparing ved en omlægning fra formueskat til indirekte skatter eller skatter på arbejds- og overførselsindkomster*) (Mill.kr., 1986 pris- og indkomstniveau)

Renteelasticitet i privat opsparing	Bred opsparingsdefinition		Snæver opsparingsdefinition	
	Ejendomsskatter medregnet som skat på kapitalafkast	Ejendomsskatter ikke medregnet som skat på kapitalafkast	Ejendomsskatter medregnet som skat på kapitalafkast	Ejendomsskatter ikke medregnet som skat på kapitalafkast
0,2	401	330	516	376
0,4	802	661	1.031	752
0,6	1.204	991	1.547	1.127
0,8	1.605	1.322	2.063	1.503
1,0	2.006	1.652	2.578	1.879

Anm.: I den "brede" opsparingsdefinition medregnes selskabernes henlæggelser som en del af den samlede private indkomst og opsparing. I den "snævre" opsparingsdefinition medregnes selskabernes henlæggelser derimod ikke.

*) Under forudsætning af fuldkommen international kapitalbevægelighed angiver tabellen samtidigt den den skønsmæssige langsigtede opsparingvirkning af en omlægning fra formueskat til skat på indenlandsk investeret kapital. Se teksten for en nærmere forklaring heraf.

bøjelighed fører til lavere forbrugsefterspørgsel. Det lavere aktivitetsniveau vil betyde et fald i de disponible realindkomster, ud af hvilke opsparingen tages, og dette vil dampe opsparingsstigningen, med mindre der sker en stigning i "beredskabsopsparingen" som følge af øget frygt for arbejdsløshed o. lign. Det er vigtigt at understrege, at skønnene i tabel 5 ikke inkluderer disse afledede effekter på opsparingen, dvs. tallene angiver i princippet opsparingseffekten ved et givet aktivitetsniveau.

Som man kunne vente, viser tabel 5, at størrelsen af renteelasticiteten (afkastfølsomheden) i den private opsparing har stor betydning for formueskattens opsparingseffekt. Den beregnede effekt varierer således fra godt 300 mill.kr. til over 2 mia.kr., når renteelasticiteten varierer mellem 0,2 og 1,0. Derimod gør det ikke nogen voldsan forskel for den skønnede opsparingseffekt, hvilken definition af opsparingen og det disponible kapitalafkast, man lægger sig fast på.

I den udenlandske litteratur betragtes en elasticitet på 0,4 ofte som et passende "kompromisskøn" mellem de mange forskellige empiriske estimater for opsparingens rentefølsomhed. Antagelsen om en renteelasticitet på 0,4 er f.eks. typisk blevet anvendt i en meget kendt amerikansk simulationsmodel udviklet af Ballard, Rillerton, Shoven og Whalley (1985), som benyttes til at beregne kvantitative skøn over de økonomiske virkninger af ændringer i skattepolitikken. Med anvendelse af det centrale elasticitetsskøn på 0,4 får vi altså ifølge tabel 5, at formueskatten under normale konjunkturforhold sænker opsparingen i Danmark med mellem 700 mill. og 1 mia.kr. i 1986-priser sammenlignet med en situation, hvor et tilsvarende provenu opkræves i form af indirekte skatter eller skatter på arbejds- og overførselsindkomster.

Det har naturligvis også interesse at forsøge at belyse de kvantitative **opsparingsvirkninger** af en omlægning fra formueskat til andre former for kapitalbeskatning. Som nævnt i afsnit 1.8. må der i denne forbindelse sondres mellem skatter på kapital ejet af indlændinge og skatter på kapital investeret i indlandet. Hvis formueskatten erstattes af en tilsvarende forhøjelse af beskatningen af indenlandsk ejet kapital - f.eks. en forhøjelse af den personlige indkomstskat af kapitalindkomst - vil det samlede disponible kapitalafkast til indlændinge ikke blive påvirket, og der er derfor ingen grund til at forvente en nævneværdig ændring i den samlede private opsparing. I afsnit 1.8. argumenterede vi ganske vist, at der under danske forhold vil være en

forskel i opsparingsvirkningen af henholdsvis en formueskat og en kapitalindkomstskat, fordi sidstnævnte i det kortere løb vil påvirke ejendomspriserne og dermed markedsværdien af husholdningernes formue. Det blev dog samtidigt understreget, at denne effekt på ejendomspriserne vil dø ud i det lange løb, og selv på kortere sigt vil virkningen på opsparingen givetvis være meget beskeden. Det er ligeledes vanskeligt at forestille sig, at en omlægning fra formueskat til personlig kapitalindkomstskat skulle medføre en mærkbar indkomstfordeling mellem befolkningsgrupper med væsentligt forskellige opsparingskvoter, og derfor kan der heller ikke forventes nævneværdige fordelingseffekter på den samlede opsparing.

Hvis man alternativt forestiller sig formueskatten erstattet af en højere skat på indenlandsk investeret kapital - f.eks. en højere selskabsskat - må der derimod påregnes en virkning på den samlede, private opsparing. På kort sigt, hvor den samlede beholdning af indenlandsk investeret kapital stort set er given, vil virkningen primært bero på, at omlægningen fra formueskat til selskabsskat medfører en delvis overvæltning af skattebyrden fra indlændinge til udlændinge, eftersom en del af selskabskapitalen er udenlandsk ejet. Den deraf følgende stigning i det samlede kapitalafkast til indlændinge vil i princippet stimulere den indenlandske opsparing, omend effekten i praksis formentlig vil være beskeden. På langt sigt, hvor der er tid til at tilpasse kapitalapparatet gennem re- og nyinvesteringer (eller undladelse heraf), må der imidlertid påregnes en kraftigere effekt af omlægningen fra formueskat til skat på indenlandsk investeret kapital, fordi omlægningen reducerer det disponible afkast af investeringer i indlandet i forhold til nettoafkastet af investeringer i udlandet. Som følge heraf vil kapitalen gradvis strømme til udlandet - eller mere realistisk: investeringsniveauet i indlandet vil falde i forhold til investeringerne i udlandet - indtil det indenlandske kapitalafkast før skat i kraft af et lavere kapitaludbud er drevet så meget i vejret, at det netop kompenserer for den skærpede beskatning af indenlandske in-

26) De vigtigste skatter på indenlandsk investeret kapital i Danmark er selskabsskatterne, vægtafgiften af motorkøretøjer anvendt i produktionen, samt ejendomsskatterne, i det omfang disse regnes for skatter på kapitalafkast.

Til sammenligning består skatterne på indenlandsk ejet kapital af den personlige indkomstskat af kapitalindkomst, realrenteafgiften, samt formue- og arveskatteme. Se appendix A for en nærmere opgørelse af samtlige disse skatter.

vesteringer. I den nye makroøkonomiske langsigtslige vægt vil det disponible kapitalafkast til indlænde altså være steget svarende til formueskattelempelsen, fordi den højere selskabsskat ikke rammer investeringer i udlandet, og fordi investering i indlandet i ligevægt må give samme disponible afkast som investering i udlandet. Konsekvensen af dette er, at tallene i tabel 5 også kan opfattes som skøn over de langsigtede opsparelseffekter af en afskaffelse af formueskatten til gengæld for en højere skat på indenlandsk investeret kapital, idet resultaterne i tabel 5 netop forudsætter, at det disponible kapitalafkast stiger svarende til formueskattelempelsen.

Der må dog tages visse forbehold overfor en sådan fortolkning af resultaterne i tabel 5. For det første antager ræsonnementerne ovenfor, at der i det lange løb sker en fuld udligning af det disponible kapitalafkast mellem ind- og udland. I praksis vil diverse friktioner formentlig forhindre en sådan total udligning, d.v.s. den højere skat på indenlandsk investeret kapital vil ikke blive overvæltet fuldt ud i afkastet før skat. Følgelig vil det disponible kapitalafkast næppe stige svarende til hele formueskattelempelsen, og derfor må tallene i tabel 5 betragtes som maksimumsskøn over den stigning i opsparingen, som vil fremkomme. Hvis skatten på indenlandsk investeret kapital tager form af en selskabsskat, må analysen ovenfor strengt taget også forudsætte, at selskabshenlæggelser opfattes som en del af husholdningernes kapitalafkast og opsparing, d.v.s. kun tallene i de to første søjler i tabel 5 bliver relevante i dette tilfælde.

For det andet må det fremhæves, at der selv i tilfælde af en fuldstændig, langsigtet overvæltning af den højere selskabsskat utvivlsomt vil gå meget lang tid, før denne overvæltning er slået tilnærmelsesvis fuldt igennem. Også derfor repræsenterer tallene i tabel 5 i hvert fald på det korte og mellemlange sigt en overvurdering af opsparingsvirkningen af omlægningen fra formueskat til skat på indenlandsk anvendt kapital.

Endelig, for det tredje, tager beregningerne bag tabel 5 ikke hensyn til de mulige virkninger på opsparingen af de afledede makroøkonomiske effekter af et ændret investeringsniveau og en ændret kapitalintensitet i produktionen, herunder eventuelle virkninger på arbejdsudbud, skattegrundlag m.v.

Det sidstnævnte forbehold giver anledning til at gøre nogle få, afsluttende bemærkninger om forskellen i de makroøkonomiske virkninger af at erstatte formueskatten med henholdsvis en skat på arbejdsindkomst og en skat på indenlandsk investeret kapital. I det førstnævnte tilfælde, hvor formueskatten afløses af en højere skat på arbejdsindkomst, vil der ikke umiddelbart være en tendens til fald i de indenlandske investeringer, fordi formueskattelempelsen gælder både indenlandske og udenlandske investeringer. Til gengæld vil der formentlig være en tendens til fald i arbejdsudbuddet, fordi den disponible realløn beskæres. Det faldende arbejdsudbud må på længere sigt formodes at sænke nationalproduktet. Derimod vil der ikke nødvendigvis ske et fald i nationalindkomsten, fordi det højere disponible kapitalafkast formentlig vil øge opsparingstilbøjeligheden, hvorved udlandsgælden og derved nettorentebetalingene til udlandet går ned.

I den situation, hvor formueskatten erstattes af en højere skat på indenlandsk investeret kapital, vil der både ske en stigning i opsparingen og et fald i investeringerne, jævnfør forklaringen ovenfor. Da begge disse tendenser mindsker behovet for kapitalimport, må der forventes en større nedgang i udlandsgælden og rentebetalingerne til udlandet end i tilfældet, hvor der omlægges fra formueskat til skat på arbejdsindkomst. Til gengæld vil de lavere investeringer virke dæmpende på produktionen, ikke blot direkte, men også indirekte via en lavere arbejdsproduktivitet og dermed et fald i reallønnen, som vil tendere at sænke arbejdsudbuddet.

Begge former for skatteomlægning har således usikre effekter på nationalindkomsten (nationalproduktet minus rentebetaling til udlandet), mens de vil sænke den disponible realløn. På positivsiden tæller, at begge typer af skatteomlægning vil reducere udlandsgælden. Faldet i udlandsgælden må forventes at blive størst i det tilfælde, hvor den lavere formueskat kompenseres af en højere skat på indenlandsk investeret kapital. Samtidigt må der imidlertid i det korte og mellemlange løb påregnes en dårligere beskæftigelsesudvikling i dette tilfælde p.gr.a. lavere investeringer.

27) Hypotesen om en svagere investeringsudvikling bygger på en formodning om, at selskaberne ønsker at finansiere i det mindste en del af deres marginale investeringer ved hjælp af egenkapital. Hvis de marginale investeringer fuldt ud finansieres med fremmedkapital, kan en højere selskabsskattesats faktisk tænkes at stimulere selskabernes investeringer, fordi den øger skatteværdien af rentefradraget og de gunstige afskrivningsregler. Dette er nærmere forklaret i Sørensen (1988, afsnit 4.1.).

2.3. Opsummering vedrørende de kvantitative skøn over formueskattens opsparingsvirkning.

Vi har i dette hovedafsnit set, at langt de fleste nyere internationale empiriske undersøgelser har ~~afsløret~~ en positiv sammenhæng mellem disponibelt kapitalafkast og privat opsparing, omend der er betydelig usikkerhed ~~om~~ størrelsen af denne effekt. Under anvendelse af et ofte benyttet internationalt skøn over opsparingsrentelasticitet ~~næde~~ vi ved hjælp af simple beregningsmetoder frem til, at formueskatten formentlig under "normale" opsparingsforhold sænker den årlige private opsparing med mellem 1/2 og 1 mia.kr. regnet i 1986-pris-og ~~indkomstniveau~~, når man sammenligner med en situation, hvor et tilsvarende provenu opkræves som skat på arbejdsindkomster, som indirekte forbrugsskatter, eller som skat på indenlandsk investeret kapital. Derimod kan der ikke forventes nævneværdige effekter på opsparingen af en anlægning fra formueskat til skat på indenlandsk ejet kapital.

Afslutningsvis skal det endnu engang understreges, at der er stor usikkerhed forbundet med disse skøn, primært p.gr.a. usikkerhed ~~om~~ størrelsen af opsparingsrentelasticitet, men til en vis grad også som følge af usikkerhed ~~om~~ den relevante definition af opsparing og disponibelt kapitalafkast. Endvidere bygger vore beregninger på den forudsætning, at formueskattens opspareffekt kan anslås på grundlag af de faktisk betalte formueskatter. Herved overses formentlig, at formueskatten sandsynligvis hæmmer opspareffekten hos en række personer, som Ikke er formueskattepligtige, men som ligger tæt på formueskattegrænsen. Mange af disse personer ville sikkert have en højere opspareffekt, hvis de ikke ved at spare op risikerede at pådrage sig formueskattepligt. Af denne grund er det tænkeligt, at vore beregninger undervurderer formueskattens virkninger på den private opsparing.

APPENDIX A

KAPITALAFKAST OG
KAPITALSKATTER I **DANMARK**

A.1. Den funktionelle indkomstfordeling

I dette appendix redegøres der for, hvordan de i afsnit 2.2. anvendte skøn over det samlede kapitalafkast før og efter skat er fremkommet.

For at opnå det bredest tænkelige mål for kapitalafkastet er beregningerne foretaget på grundlag af nationalregnskabsstatistikken. Beregningerne har taget udgangspunkt i de af Danmarks Statistik publicerede data for den såkaldte bruttofaktorindkomst. Bruttofaktorindkomsten fremkommer, når man fra bruttonationalproduktet i markedspriser trækker de indirekte skatter og afgifter og tillægger eventuelle prissubsidier, og den er således et mål for den samlede produktion opgjort i producentpriser ("faktorpriser"). For at nå frem til den nettoindkomst, som er til rådighed til aflønning af produktionsfaktorerne, må bruttofaktorindkomsten reduceres med de af Danmarks Statistik beregnede økonomiske levetidsafskrivninger, der afspejler den løbende nedslidning og forældelse af det faste kapitalapparat. Derved fås nettofaktorindkomsten, der er vist i første søjle i tabel A.1.

Ved subtraktion af de udbetalte lønninger og arbejdsgiverbidrag fra nettofaktorindkomsten fremkommer den såkaldte nettoestindkomst. Denne størrelse repræsenterer dog ikke alene aflønningen af produktionsfaktoren "kapital", men er også delvis et resultat af den arbejdsindsats, der ydes af landets over 300.000 selvstændige erhvervsdrivende. Man bør derfor fratrække et beregnet arbejdsvederlag til de selvstændige for at få et udtryk for den egentlige aflønning af kapitalen.

I tabel A.1 er det samlede arbejdsvederlag til de selvstændige beregnet ved at tillægge hver selvstændig et vederlag svarende til den gennemsnitlige arbejdsaflønning pr. beskæftiget. Mere præcist har vi benyttet ligningen

$$(1) \text{ Arbejdsvederlag pr. selvstændig} = L \times \left(\frac{\text{NFT}}{\text{NF} + 1} \right)$$

Tabel A.1. Funktionel indkomstfordeling i Danmark
1973-86 (Mia.kr., løbende priser)

Ar	• 1. Netto- faktorindkomst	2. Lønsum, incl. arbejdsgiverbidr.	3. Beregn. arb.- vederl. t. selvst. *	4. Nettokapital- afkast = 1.-2.-3.	5. Profit- kvote= 4/1
1973	136,93	92,32	19,83	24,78	0,181
1974	154,27	109,09	23,31	21,87	0,142
1975	170,85	122,74	26,19	21,92	0,128
1976	197,86	140,46	28,82	28,58	0,144
1977	217,18	155,82	31,37	29,99	0,138
1978	238,94	172,80	33,73	32,41	0,136
1979	262,95	193,13	35,63	34,19	0,13
1980	282,32	212,72	37,88	31,72	0,112
1981	307,12	230,06	39,95	37,11	0,121
1982	354,81	259,94	43,66	51,21	0,144
1983	390,97	283,35	45,96	61,66	0,158
1984	431,48	306,10	47,34	78,04	0,181
1985	467,67	332,31	49,67	85,69	0,183
1986	496,58	357,25	51,48	87,85	0,177

*) Se teksten angående beregningsmetoden

Kilde: Forfatterens beregninger baseret på Danmarks Statistik: Nationalregnskab 1983 og 1985, samt Statistiske Efterretninger og Nyt fra Danmarks Statistik.

hvor NFI er nettofaktorindkomsten, B er det samlede antal beskæftigede inkluderende både lønmodtagere og selvstændige, og L er lønkvoten, d.v.s. den samlede arbejdskraft aflønning i forhold til den samlede nettofaktorindkomst. Med denne metode til beregning af arbejdsvederlaget til de selvstændige kan lønkvoten nu definitorisk opgøres som

$$(2) \quad L = (W + A \times L \times (NFI/B))/NFI$$

hvilket er ensbetydende med

$$(3) \quad L = 1 - (A/B)$$

hvor W er den samlede lønsum incl. arbejdsgiverbidrag, og A er det samlede antal selvstændige. I ligning (2) repræsenterer det første led i tælleren (W) selvsagt lønmodtagernes samlede arbejdsindkomster, mens det andet led $A \times L \times (NFI/B)$ er det beregnede totale arbejdsvederlag til de selvstændige. Tallene for NFI og W i ligning (3) fremgår umiddelbart af søjle 1. og 2. i tabel A.1, mens antallet af selvstændige (A) er beregnet som forskellen mellem det samlede antal beskæftigede (B) og det samlede antal lønmodtagere ifølge nationalregnskabsstatistikken.

Når lønkvoten er beregnet ud fra ligning (3), kan man ved hjælp af ligning (1) samt data for NFI, A og B finde det samlede arbejdsvederlag til de selvstændige. Sidstnævnte tal er anført i 3. søjle i tabel A.1. Når man trækker lønsummen og de selvstændiges arbejdsvederlag fra nettofaktorindkomsten, får man de tal for det samlede nettokapitalafkast, som er vist i tabellens fjerde søjle, og når dette afkast sættes i forhold til nettofaktorindkomsten, fremkommer den i søjle 5 anførte "profitkvote", der altså angiver nettokapitalafkastets andel af nettofaktorindkomsten. Alternativt kan profitkvoten naturligvis fås som én minus lønkvoten.

Tallene i tabel A.1 skal ikke kommenteres nærmere, men det er dog værd at gøre opmærksom på, at profitkvoten fra 1973 til 1980 udviste et kraftigt fald, hvorefter den i løbet af 1980'ernes første halvdel atter steg tilbage til niveauet fra 1973. De samme generelle udviklingstendenser genfindes i de skøn over den funktionelle indkomst-

fordeling, som er udarbejdet af Anders Ølgaard*, men Ølgaards tal for profitkvoten ligger typisk 2 til 3 procentpoint under de tal, der er vist i sidste søjle i tabel A.1. Dette skyldes, at Ølgaard i beregningen af de selvstændiges arbejdsvederlag tillægger hver selvstændig en aflønning svarende til den samlede NFI pr. beskæftiget, og altså ikke kun til lønandelen af NFI pr. beskæftiget. Derved tildeles hver selvstændig systematisk: en højere arbejdsaf lønning end den gennemsnitlige arbejdsindkomst pr. lønmodtager. I nærværende undersøgelse tillægges selvstændige og lønmodtagere derimod samme gennemsnitlige aflønning af deres arbejdskraft, hvilket forekommer at være en mere naturlig og "neutral" beregningsprocedure, så længe der ikke foreligger grundige empiriske studier af det relative omfang af og uddannelsesindhold i de to befolkningsgruppers arbejdsindsats.

A.2. Det samlede kapitalafkast til indlændinge

Det beregnedes nettokapitalafkast i tabel A.1 er et mål for den samlede aflønning før skat til den kapital, der er investeret i Danmark. En del af denne kapital er imidlertid udenlandsk ejet, og de private udenlandske kapitaltilgodehavender i Danmark er større end de private danske tilgodehavender i udlandet. Den samlede kapitalindkomst, der tilfalder danskere, er med andre ord mindre end den samlede kapitalindkomst, der skabes i Danmark, idet den danske private sektor foretager positive nettooverførsler af renter og udbytter til udlandet.

Da formueskatten såvel som en række andre kapitalsskatter alene hviler på indenlandsk ejet kapital, er det ved en opgørelse af skattebyrden mest relevant at se skatteprovenuet i forhold til det nettokapitalafkast,, der tilfalder indlændinge. Denne størrelse er søgt opgjort i tabel A.2, hvor det i tabel A.1 beregnede nettokapitalafkast er korrigeret for de skønsmæssige private nettobetaling af renter og udbytter til udlandet. Disse er beregnet som de samlede private og offentlige nettorenter og udbytter til udlandet ganget med den private andel af udlandsgælden det pågældende år.

* Se tabel 5 i Anders Ølgaard: "Finansierings- og fordelingsproblemerne i lys af tølanceproblemerne". Nationaløkonomisk Tidsskrift, no. 2, 1986.

Tabel A.2. Samlet kapitalafkast til indlændinge
i Danmark 1980-86 (Mia.kr., løbende priser)

År	1. Samlet netto- kapitalafkast *)	2. Samlede netto- renter og udbytter til udlandet	3. Privat andel af udlandsgæld**)	4. Beregnede private nettorenter til udlandet = 2 x 3	5. Beregnet kapital- afkast til indlændinge = 1 - 4
1980	31,72	9,58	0,68	6,51	25,21
1981	37,11	13,36	0,63	8,42	28,69
1982	51,21	18,43	0,56	10,32	40,89
1983	61,66	18,93	0,42	7,95	53,71
1984	78,04	24,24	0,39	9,45	68,59
1985	85,69	27,05	0,48	12,98	72,71
1986	87,85	27,83	0,61	16,98	70,87

*) Taget fra søjle 4, tabel A.1. **) Gennemsnit af status primo og ultimo året.

Kilder: Danmarks Nationalbank: Beretning og Regnskab 1980-86, samt Danmarks Statistik: Statistisk Tiårsoversigt, 1987.

1
3
6
4
1

Det ses af tabel A. 2, at kapitalafkastet til indlændinge på grund af den store private udlandsgæld ligger betydeligt under det samlede nettokapitalafkast indtjent i indlandet. Mere præcist er der tale om en forskel på mellem 10 og 20 procent. I det omfang stat og kommuner kan opnå billigere udlandslån end private virksomheder, vil den anvendte beregningsmetode endog give en tendens til undervurdering af de faktiske privates nettorenter til udlandet.

Ved en opgørelse af kapitalafkastet til indlændinge burde man ideelt set også reducere det samlede kapitalafkast med de virksomheds-overskud, der henlægges af udenlandsk ejede virksomheder i Danmark, eller mere præcist udtrykt: Der bør principielt korrigeres for den udenlandsk ejede andel af de virksomhedsoverskud, der henlægges. En sådan korrektion ~~er~~ dog ikke forsøgt her, da den på grund af manglende data er overordentlig vanskelig at foretage.

A.3. Skatter på indenlandsk investeret kapital

Mens den personlige indkomstskat af kapitalafkast som hovedregel alene hviler på afkast af indenlandsk ejet kapital, er der visse personlige kapitaler, som pålægges af kapital investeret i indlandet. Det vigtigste eksempel er selskabsskatten, der er en skat på afkastet af egenkapitalen i de selskaber, der opererer i indlandet. Også vægtafgiften af motorkøretøjer anvendt i produktionen skal betales af såvel indenlandsk som udenlandsk ejede virksomheder, der opererer i indlandet, og det samme gælder ejendomsskatterne, ~~omend~~ det som nævnt i afsnit 2.2 kan diskuteres, om disse bør opfattes som en skat på kapitalafkast.

Provenuet af de nævnte skatter i perioden 1973-86 er vist i tabel A.3. Det ses, at det samlede provenu typisk har svinget mellem 20 og 30 procent af det samlede nettokapital afkast før skat, når man medregner ejendomsskatteirne. Endvidere ses, at selskabsskatten i de seneste år har fået stærkt stigende betydning, både absolut og i forhold til de to andre skattearter. Dette afspejler dog delvis de meget store kursgevinster, der blev indtjent i pengeinstitutterne i kølvandet på rentefaldet fra 1982 til 83 og i 1985.

A.4. Indkomstskatter på indenlandsk ejet kapital

Scm yderligere grundlag for de i afsnit 2.2 foretagne beregninger af det disponible kapitalafkast viser tabel A.4 et skøn over provenuet

Tabel A.3. Skatter på Indenlandsk investeret kapital i Danmark 1973-86 (Mia.kr. 1 løbende priser)

Ar.	1. Nettokapital, afkast før skat	2. Selskabs- skatter	3. Ejendoms- skatter	4. Vægtafgift af køret. anv. i prod.	5. 2. + 3. + 4. i % af 1.
1973	24,78	2,31	2,62	0,46	21,7
1974	21,87	2,78	3,24	0,51	29,8
1975	21,92	2,79	3,53	0,58	31,5
1976	28,58	4,01	3,64	0,70	29,3
1977	29,99	3,63	3,72	0,94	27,7
1978	32,41	4,24	4,52	1,00	30,0
1979	34,19	4,76	5,09	1,06	31,9
1980	31,72	5,48	5,68	1,01	38,6
1981	37,11	5,09	5,54	0,99	31,0
1982	51,21	5,35	5,56	0,97	23,2
1983	61,66	6,99	5,21	1,01	21,4
1984	78,04	14,19	5,16	1,05	26,1
1985	85,69	14,47	5,6	1,12	24,7
1986	87,85	20,65	6,38	1,19	32,1

*) Taget fra søjle 4. i tabel A.1.

***) Inkluderer ikke den fra 1984 opkrævede kulbrinteafgift

Kilde: Danmarks Statistik: Skatter og afgifter, Oversigt 1983 og 1987

af indkomstskatten af indenlandsk ejet kapital, d.v.s. den almindelige indkomstskat, realrenteafgiften og den særlige indkomstskat samt nogle ubetydelige kapitalvindingsskatter. Den personlige indkomstskat på kapitalafkast består af skatten på overskuddet af selvstændig erhvervsvirksomhed, på overskuddet af fast ejendom, og på renter og udbytter. I forbindelse med de selvstændigt erhvervsdrivende opstår det problem, at deres virksomhedsoverskud afspejler en indsats af såvel egen arbejdskraft som af kapital. I tabel A.4 er kapitalindkomstandelen af de selvstændiges overskud beregnet meget summarisk som det i tabel A.1 opgjorte nettokapitalafkast sat i forhold til summen af nettokapitalafkastet og de selvstændiges arbejdsvederlag.

Da provenuet af den personlige kapitalindkomstbeskatning ikke direkte kan aflæses af skattestatistikken, er det i tabel A.4 søgt opgjort som de skønnede skattepligtige nettokapitalindkomster multipliceret med en gennemsnitlig skatteprocent, der er beregnet som de faktisk betalte personlige indkomstskatter sat i forhold til de samlede skattepligtige indkomster.

I tabellens sidste søjle er det skønnede provenu fra den personlige kapitalindkomstbeskatning plus det faktisk registrerede provenu af realrenteafgiften og den særlige indkomstskat m.v. sat i forhold til det tidligere opgjorte afkast af indenlandsk ejet kapital. Det fremgår, at den effektive indkomstbeskatning af indenlandsk ejet kapital har været negativ til og med 1984, hvorefter skatteprocenten har været svagt positiv i 1985 og 1986. Afgørende for denne udvikling bort fra en direkte subsidiering af kapitalindkomsterne har været realrenteafgiftens indførelse. Det positive nettoprovenu af beskatningen var dog endnu i 1986 særdeles beskedent, hvilket hovedsagelig må tilskrives, at afkastet af ejerboligbesiddelse og pensionsopsparing beskattes forholdsvis lempeligt og efter reale principper, hvorimod der er fuld fradragsret for alle nominelle renteudgifter. Iværksættelsen af indkomstskattereformen fra 1987 må dog formodes at **styrke** grundlaget for kapitalindkomstbeskatningen, fordi skatteværdien af rentefradraget vil reduceres for de fleste skatteydere, ligesom kursgevinstordningen formentlig vil mindske omfanget af skattefrie kursgevinster. Endvidere vil realrenteafgiften få stigende betydning, efterhånden som den skattefritagne andel af pensionsformuerne mindskes, så alt i alt må den i tabel A.4 viste tendens til en skærpet indkomstbeskatning af indenlandsk ejet kapital forventes at fortsætte.

Tabel A.4. Indkomstskatter på indenlandsk ejet kapital i Danmark
1980-86 (Mia.kr., løbende priser)

Ar	1. Skattepl. nettooverskud af selvst. virksomhed	2. Beregnet profitandel af 1.*)	3. Skattepl. nettooverskud af fast ejendom	4. Skattepl. nettoerente- indtægt	5. Aktieud- bytte incl. skattegodtg.	6. Skattepl. afkast ialt = 2+3+4+5	7. Beregnet skat af 6.**)	8. Real- rente- afgift	9. Andre kapital- skatter (***)	10. Beregnet samlet skat- teprocent****)
1980	30,36	13,84	4,74	-33,98	0,74	-14,66	-5,19	0	1,22	-15,7
1981	31,55	15,21	4,42	-37,73	1,0	-17,1	-6,24	0	1,07	-18,0
1982	35,21	19,01	5,01	-42,18	1,12	-17,04	-6,22	0	0,73	-13,4
1983	38,18	21,88	5,7	-42,43	1,05	-13,8	-5,19	2,78 ^{a)}	0,77	-3,1
1984	40,26	25,04	6,97	-47,17	1,11	-14,05	-5,35	3,20	0,70	-2,1
1985	42,82	27,11	9,88	-52,84	1,22	-14,63	-5,66	5,25	1,80	1,9
1986	42,76	26,96	11,53	-59,29	1,30	-19,50	-7,68	7,50	2,08	2,7

368

a). Midlertidig formueafgift af pensionskapitaler.

*) Profittens andel af tallet i søjle 1. er beregnet som brøken $4./ (3.+4.)$, hvor tallene i brøken angiver de pågældende søjler i tabel A.1.

**) Skatteprocenten er beregnet som de samlede betalte personlige indkomstskatter sat i forhold til de samlede personskattepligtige indkomster.

***) Særlig indkomstskat, kapitalvindingsskatter samt afgift af lotterigevinster

****) Beregnet som 7+8+9 divideret med det i tabel A.2. opgjorte kapitalafkast til indlændinge

Kilder: Danmarks Statistik: Statistiske Efterretninger, diverse numre, samt Skatter og Afgifter, Oversigt 1987.

A.5. En talmæssig opsummering af kapitalbeskatningen i Danmark

For at give et samlet billede af kapitalbeskatningen i Danmark fra 1980 til 1986 foretager tabel A.5 afslutningsvis en sammenstilling af de beregnede skatter på såvel indenlandsk investeret kapital som på indenlandsk ejet kapital. På grund af den i afsnit 2.2 omtalte teoretiske kontrovers om ejendomsskattens incidens er der foretaget to alternative opgørelser af den samlede beskatning, hhv. med og uden ejendomsskatter. Uanset opgørelsesmetoden ser man imidlertid, at det effektive skattetryk på kapitalindkomsterne synes at være noget lavere end de 50%, der ofte nævnes som den typiske skattesats på kapitalafkast. Siden 1982 har der dog været en klar tendens til stigning i den effektive skattesats.

Nettoprovenuet af beskatningen af indenlandsk ejet kapital var ved midten af firserne meget beskeden på grund af kombinationen af fuld nominal rentefradragsret og lempelig beskatning af adskillige former for kapitalindtægter. Det positive nettoprovenu af den samlede kapitalbeskatning fremkommer således primært i kraft af et betydeligt provenu af skatterne på indenlandsk investeret kapital. Dette er tankevækkende, fordi det følger af analysen i afsnit 1.8 og 2.2, at skatter på kapital investeret i indlandet i det lange løb vil blive helt eller delvis overvæltet på andre befolkningsgrupper i form af et højere kapitalafkast før skat, når der er en høj grad af international kapitalbevægelighed. At der betales en positiv nettoskat af de kapitalindkomster, der skabes i Danmark, betyder således ikke nødvendigvis, at kapitalen reelt bærer en tilsvarende byrde i forhold til en situation med lavere skat på investeret kapital.

Tabel A.5. Den samlede kapitalbeskatning i Danmark 1980-86 (Mia.kr., løbende priser)

	1. Samlet netto-kapitalafkast *)	Skatter på indenlandsk investeret kapital **)			Skatter på indenlandsk ejet kapital		Samlet beskatning	
		2. Inclusive ejendoms-skatter	3. Exklusive ejendoms-skatter	4. Indkomst-skatter (**)	4. Indkomst-skatter (**)	5. Formue- og arve-skatter	2.+4.+5. i % af 1.	3.+4.+5. i % af 1.
1980	31,72	12,17	6,49	-3,97	1,70		31,2	13,3
1981	37,11	11,62	6,08	-5,17	1,65		21,8	6,9
1982	51,21	11,88	6,32	-5,49	1,59		15,6	4,7
1983	61,66	13,21	8,0	-1,64	1,83		21,7	13,3
1984	78,04	20,40	15,24	-1,45	2,17		27,1	20,5
1985	85,69	21,19	15,59	1,39	2,78		29,6	23,1
1986	87,85	28,22	21,84	1,90	3,12		37,8	30,6

*) Afkast af kapital investeret i indlandet, taget fra søjle 4. i tabel A.1.

**) Selskabsskatter, vægtafgift på køretøjer anvendt i produktionen, samt i søjle 2. også ejendomsskatter.

***) Almindelig og særlig indkomstskat, realrenteafgift og kapitalvindingsskatter. Provenuet af den almindelige personlige kapitalindkomstbeskatning er forfatterens skøn, taget fra søjle 7 i tabel A.4.

Kilder: Tabel A.1. til A.4.

APPENDIX B

FORMUESKATTENS VIRKNING
PÅ OPSPARINGSKVOTEN

San et supplement til de i afsnit 2.2 præsenterede skøn over formueskattens virkning på den absolutte opsparing kan det være nyttigt at danne sig et skøn over skattens effekt på opsparingskvoten, d.v.s. på den andel af den samlede private disponible indkomst, som spares op. Formålet med en sådan beregning kan bl.a. være at sætte formueskattens skønnede effekt på opsparingskvoten i relation til de løbende udsving i denne kvote for at få et indtryk af formueskattens relative betydning for opsparingen.

Den absolutte private opsparing (S) kan pr. definition skrives som $s \times y$, hvor s er opsparingskvoten, og y er den private, disponible indkomst. En ændring i realrenten efter skat kan således påvirke opsparingen både ved at ændre opsparingskvoten og ved at indvirke på de disponible indkomster via en ændring i nettorentebetalingeme mellem den private og offentlige sektor. I de fleste teoretiske og empiriske undersøgelser opgøres opsparingens renteelasticitet imidlertid exclusive sidstnævnte indkomsteffekt, d.v.s. renteelasticiteten måler den isolerede opsparingseffekt af en ændring i den disponible realrente for en given disponibel indkomst. Med denne opgørelsesmetode, hvor x altså holdes konstant, er det klart, at den procentvise ændring i den absolutte opsparing $S = s \cdot y^a$ bliver lig med den procentvise ændring i opsparingskvoten s , d.v.s. renteelasticiteten i de to størrelser bliver den samme.

Analogt med ligning (I) i afsnit 2.2 kan formueskattens virkning på normalopsparingskvoten - d.v.s. normalopsparingens andel af den disponible indkomst - således opgøres på følgende vis:

$$\begin{aligned} \text{Ændring i normalopsparingskvote} = & \\ & (\text{formueskattens andel af disponibelt} \\ & \text{kapitalafkast}) \times (\text{opsparingens renteelasticitet}) \times \\ & (\text{normalopsparingskvote i udgangssituationen}) \end{aligned}$$

Alternativt kan man beregne ændringen i normalopsparingskvoten ved at dividere de i afsnit 2.2 (tabel 5) skønnede ændringer i normalopsparingen med den disponible indkomst i 1986, idet de to beregningsmetoder vil give samme resultat.

Tabel B.1 viser resultatet af sådanne beregninger, idet ændringen i normalopsparingskvoten er opgjort i procentpoint. Af sammenlignelighedsgrunde er der anvendt samme definition af disponibel indkomst og opsparing, som bruges af Det Økonomiske Råds Sekretariat. I Det Økonomiske Råds opgørelse er den disponible indkomst defineret som følger:

Disponibel personlig indkomst =

Nettofaktorindkomst

- + transfereringer fra det offentlige
- + nettorenteindtægter fra det offentlige og udlandet
- selskabshenlæggelser
- selskabsskatter
- direkte skatter

Det ses, at der med terminologien fra afsnit 2.2 er tale om en "snæver" definition, der ikke inkluderer selskabshenlæggelse i husholdningernes kapitalindkomst og dermed heller ikke i deres opsparing. Ved opgørelsen af formueskattens andel af det disponible kapitalafkast benyttes derfor tallene i de to sidste søjler i tabel 3 (afsnit 2.2), der netop tager udgangspunkt i den snævre opsparingsdefinition.

I tabel B.1. arbejdes der ligesom tidligere med to alternative mål for det disponible kapitalafkast, der henholdsvis inkluderer og ekskluderer ejendomsskatter. Man ser imidlertid, at formueskattens virkning på opsparingskvoten synes at være ret beskeden uanset den valgte definition af det disponible afkast. Selv i tilfælde af en formentlig urealistisk høj renteelasticitet på 1,0 vil virkningen på opsparingskvoten af en omlægning fra formueskat til indirekte skatter eller skat på "personlig" indkomst ikke være mere end ca. et halvt procentpoint, og ved en mere realistisk elasticitet på 0,4 vil stigningen i opsparingskvoten være omkring 0,2 procentpoint.

Indtrykket af en relativt begrænset virkning af formueskatten på opsparingskvoten forstærkes, når man betragter de i tabel B.2 angivne årlige ændringer i den faktisk observerede opsparingskvote. Det frem-

Tabel B.1. Skønnede virkninger på normalopsparingskvoten af en
omlægning fra formueskat til skat på arbejds- og
overførselsindkomster eller til indirekte forbrugsskatter

Opsparingens renteelasticitet	Ændring i opsparingskvote (procentpoints)	
	Ejendomsskatter medregnet som skat på kapitalafkast	Ejendomsskatter ikke medregnet som skat på kapitalafkast
0,2	0,13	0,10
0,4	0,26	0,19
0,6	0,39	0,29
0,8	0,52	0,38
1,0	0,65	0,48

Anm.: Ændringerne er beregnet i forhold til den gennemsnitlige private opsparingskvote 1973-86,
 som ifølge Det Økonomiske Råds opgørelser var 11,1%. I denne definition af opsparingen
 medregnes ikke selskabernes henlagte overskud.

Tabel B.2. Udviklingen i den private opsparingskvote i Danmark 1973-87.

År	Opsparingskvote (procentpoints)		År	Opsparingskvote (procentpoints)	
	Niveau	Ændring ^a		Niveau	Ændring ^a
1973	11,02		1981	11,09	1,51
1974	9,48	- 1,54	1982	14,72	3,63
1975	13,62	4,14	1983	15,53	0,81
1976	9,32	- 4,30	1984	12,87	- 2,66
1977	9,88	0,56	1985	10,81	- 2,06
1978	10,15	0,27	1986	7,69	- 3,12
1979	10,71	0,33	1987 ^b	9,33	1,64
1980	9,58	- 1,13			

a. I forhold til året før.

b. Det Økonomiske Råds skøn, december 1987.

Anm.: Tallene angiver Det Økonomiske Råds definition af opsparingskvoten, som ikke inkluderer selskabshenlæggelser i husholdningernes indkomst og opsparing.

Kilder: Det Økonomiske Råd, Formandsskabet: Dansk Økonomi, div. numre.

går, at der i visse år siden 1973 har været tale om ændringer i opsparingskvoten på 3 til 4 procentpoint i forhold til det foregående år, d.v.s. ændringer der er mere end 10 gange så store som formueskattens langsigtseffekt på opsparingskvoten. Ikke mindst de store udsving siden 1980 vidner (im, at opsparingstilbøjeligheden er ganske ustabil på kort sigt.

Naturligvis bør man være varsom med at slutte heraf, at formueskatten er uden praktisk betydning for den private opsparing. Ganske vist ville man nok på grund af de kortsigtede fluktuationer i opsparingskvoten have vanskeligt ved at identificere opsparingseffekten af en omlægning af formueskatten, men dette udelukker ikke, at en sådan omlægning kunne have en ikke-negligibel effekt i det længere perspektiv ved at påvirke det langsigtede gennemsnit, omkring hvilket opsparingskvoten svinger. Endvidere betyder de store kortsigtsudsving i opsparingstilbøjeligheden ikke nødvendigvis, at opsparingen er relativt let at manipulere ved hjælp af alternative økonomisk-politiske instrumenter - snarere tværtimod. Beregningerne ovenfor kan derfor heller ikke tages som indicium for, at formueskatten (eller lignende skattepolitiske instrumenter) er et specielt ineffektivt middel til påvirkning af opsparingen sammenlignet med andre instrumenter.

Hvad beregningerne derimod antyder er, at de kortsigtede opsparingseffekter af anlæggninger af skattepolitikken meget vel kan risikere at blive totalt overdøvet af konjunkturbetingede svingninger i opsparingskvoten, og at man derfor ikke bør opfatte formueskatten som et sikkert styringsmiddel i den mere kortfristede stabiliseringspolitik.

LITTERATUR

- Atkinson, A.B., and J.E. Stiglitz: Lectures on Public Eoonanics. New York, 1980.
- Auerbach, A., and L. **Kotlikoff**: Dynamic Fiscal Policy. Cambridge, Mass., 1987.
- Ballard, C, D. Fullerton, J. Shoven, and J. Whalley: A General Equilibrium Model for Tax Policy Evaluation. Chicago, 1985.
- Blinder, **A.S.**: "Distribution effects and the aggregate consumption function", Journal of Political Economy, 83, June 1975, pp. 4347-475.
- Boskin, M.J.: "Taxation, Saving and the Rate of Interest", Journal of Political Economy, 86, April 1978, part 2, S3-S27.
- Boskin, M., and L. Lau: "Taxation, Social Security and Aggregate Factor Supply in the United States". Mimeo, Stanford University, 1978.
- Brown, T.: "Habit Persistence and Lags in Consumption Behavior". Econometrica, 1952.
- Carrol, C, and L. Summers: "Why Have Private Savings Rates in the United States and Canada Diverged?" National Bureau of Economic Research, Working Paper no. 2319, 1987.
- Duesenberry, J.: Income, Saving and the Theory of Consumer Behaviour. Cambridge, Mass., 1949.
- Feldstein, M. : "A New Answer to an Old Question: The Surprising Incidence of A Tax on Pure Rent". Journal of Political Economy, April 1977.
- Friend, I., and J. Hasbroeck: "Saving and after-tax Rates of Return", Review of Economics and Statistics, November 1983, pp. 537-543.
- Graham, J. : "International Differences in Saving Rates and the Life Cycle Hypothesis". European Economic Review, December 1987.
- Gylfason, T.: "Interest Rates, Inflation and the Aggregate Consumption Function", Review of Economics and Statistics, 53, May 1981, pp. 233-245.
- Heiden, D.M.: "Demographic Effects and the Multiperiod Consumption Function", Journal of Political Economy, 80, Jan./Feb. 1972, pp. 125-138.
- Houthakker, H., and L. Taylor: Consumer Demand in the United States.

Cambridge, Mass., 1970.

Howard, D. : "Personal Saving Behavior and the Rate of Inflation". Review of Economics and Statistics, November 1978.

Howrey, P., and S. Hymans: "The Measurement and Determination of Loanable Funds Savings", Brookings Papers on Economic Activity, 3, 1978, pp. 655-685.

Jonson, P., E. Mosses, and C. Wymer: "~~The~~ RBA76 Model of the Australian Economy", in Conference in Applied Economic Research, Federal Reserve Bank of Australia, December 1977, pp. 9-36.

Juster, F., and L. Taylor: "Towards a Theory of Saving Behavior". American Economic Review, May 1975.

Juster, F. and P. Wachtel: "Inflation and the Consumer", Brookings Papers on Economic Activity, 1, 1972, pp. 71-121.

Keynes, J.M. : The General Theory of Employment, Interest and Money. London, 1936..

King, M. : "Savings and Taxation". Ch. 1 in G. Hughes and G. Heal (eds.): Public Policy and the Tax System, London, 1980.

Kotlikoff, L. and L. Summers: "The Role of Intergenerational Transfers in Aggregate Capital Formation". Journal of Political Economy, August 1981.

Mankiw, N. : "Consumer Spending and the After-Tax Real Interest Rate". Ch. 2 in M. Feldstein (ed.): The Effects of Taxation on Capital Accumulation. Chicago, 1987.

Mishkin, F.: "Illliquidity, Consumer Durable Expenditure, and Monetary Policy". American Economic Review, 66, September 1976, pp. 612-654.

Modigliani, F. : "Measuring the Contribution of Intergenerational Transfers to Total Wealth: Conceptual Issues and Empirical Findings". Paper presented at conference in Paris, 1985 (forthcoming).

Modigliani, F. : "Life Cycle, Individual Thrift, and the Wealth of Nations". American Economic Review, June 1986.

Møller Christensen, A.: "Indkomst, formue og privatforbrug". Working Paper, Danmarks Nationalbank, Pengepolitisk Kontor, May 1987.

OECD: "Determinants of Saving Theory and Evidence", Economic Studies, No. 1, Paris, Autumn 1983.

Sandmo, A. : "The Effects of Taxation on Savings and Risk-Taking". Ch.5 in A. Auerbach and M. Feldstein (eds.): Handbook of Public Economics, vol. I, Amsterdam, 1985.

Seidman, L. and S. Maurer: "Taxes and Capital Intensity in A Two-Class

- Disposable Income Growth Model". Journal of Public Economics, 1982, pp. 243-259.
- Sommariva, A. : "A Disequilibrium Model of the Swedish Economy", unpublished paper, International Monetary Fund, Washington D.C., 1981.
- Summers, L.: "The After-tax rate of return affects private savings". American Economic Review, vol. 74, May 1984, pp. 244-253.
- Summers, L.: "Tax Policy, the Rate of Return and Savings", Working paper no.995, National Bureau of Economic Research, September 1982.
- Summers, L. : "Capital Taxation and Accumulation in a Life Cycle Growth Model". American Economic Review, 71, September 1981, pp. 533-44.
- Sørensen, P.B.: "Reforms of Danish Capital Income Taxation in the 1980's". Finnish Economic Papers, no. 1, 1988.
- Taylor, L.: "Saving Out of Different Types of Income", Brookings Papers on Economic Activity, 2, 1971, pp. 383-415.
- Tullio, G.: "Demand Management and Exchange Rate Policy: The Italian Experience", IMF, Staff Papers, vol. 28, March 1981, pp. 80-117.
- Tullio, G. : "The Role of savings and investment in current account determination: the case of the Federal Republic of Germany, 1970-79". Kredit und Kapital, Heft 3, 1983, pp. 351-370.
- Tullio, G., and F. Contesso: "Do After-Tax Interest Rates Affect Private Consumption and Savings? Empirical Evidence for 8 Industrial Countries: 1970-83". Economic Papers, no. 51, EEC Commission, December 1986.
- Wright, C.: "Saving and the Rate of Interest", in A.C. Harberger and M.J. Bailey (eds.): The Taxation of Income from Capital, Washington D.C., Brookings Institution, 1969.

